A héber Jelenések könyve,

Jakab levele és Júdás levele

ספר אלה הסודות

אגרת יעקב ואגרת יהודה

אלה הסודות נתן יהוה לישוע המשיח להראות
לעבדיו מה שיהיה בקרוב והוא שלח אותם על
יד מלאך שלו לעבדו יוחנן העד הדיבור יהוה
והעדות מישוע המשיח ממה שראה קדוש הוא
הקורא והשומעים זאת הנביאות ומקיימים
מה שכתוב (Átiratminta)

A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár
Oo.1.16 és Oo.1.32 kéziratai alapján

2.2 verzió © HebrewGospels.com

Fedezze fel a héber Jelenések könyvét!

- **Teljes magyar fordítás.**
- **Magánhangzójelekkel ellátott héber átirat a könnyű tanulmányozáshoz.**
- **Bónusz: ugyanezt tartalmazza a Jakab és Júdás leveleihez is!**
- **Indiában felfedezett héber kéziratokon alapul.**
- **Részletes hitelességi bizonyítékokkal, beleértve az egyedi egyezéseket a legősibb görög kéziratokkal.**
- **Tanulhatunk-e valamit a héber Jelenésekből? Feltétlenül! Gondoljuk el a következő érdekes kérdéseken:**

- A Jelenések eredetileg héberül vagy görögül íródott?
- Mi a Jelenések könyvének héber címe?
- Jesuá (Jézus) az "Alfa és Omega"?
- Vannak-e hozzáadott szavak és kifejezések a görög Jelenésekben?
- Vannak-e félrefordítások a görög Jelenésekben?
- Hogyan nőhet az "élet fája" a folyó mindkét partján?
- A Teremtő nevét görögre "Theosz"-ként fordították?
- Többet idéznek-e ezek a héber kéziratok az Ószövetségből, mint a görög változatok?

- **Olvasd el ezt a könyvet, hogy megtaláld a fenti kérdések válaszait, a héber kéziratok egyértelmű bizonyítékai alapján!**

Tanulmányozz további héber újszövetségi könyvfordításokat az ingyenes Héber Evangéliumok alkalmazással – Olvasd be az alábbi QR-kódot a letöltéshez!

Kiskereskedelmi ár:

18 €

ISBN 978-1-923341-43-2
90000
9 781923 341432

PDF

A héber Jelenések könyve,

Jakab levele és Júdás levele

ספר אלה הסודות

אגרת יעקב ואגרת יהודה

Hiteles héber kéziratok átírásai és fordításai a Jelenések könyvéből, Jakab leveléből és Júdás leveléből, a Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.16 és Oo.1.32 kéziratai alján. A Manchester-i Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirat igazolásával.

2.2 verzió © 2026. október

© 2026 – Karika Attila és Justin J. Van Rensburg. Ez a mű a Creative Commons Nemzetközi licenc feltételei szerint kerül felhasználásra: CC BY-NC-ND 4.0 (Szerzői megjelöléssel – Nem kereskedelmi célra – Változtatás nélkül – 4.0). Ez a licenc lehetővé teszi a mű megosztását, másolását, terjesztését és továbbítását nem kereskedelmi célokra, feltéve, hogy a szerzőre való hivatkozás megtörténik (de nem olyan módon, amely azt sugallja, hogy a szerzők támogatják Önt vagy a mű felhasználását).

A könyvet angolról magyarra fordította Karika Attila. A hivatkozásnak a következő adatokat kell tartalmaznia:

Karika Attila és Justin J. Van Rensburg,
A héber Jelenések könyve, Jakab levele és Júdás levele,
2.2 verzió © 2026, www.HebrewGospels.com

Köszönetnyilvánítás:

Michael J. Van Rensburg elkészítette Jakab és Júdás levelének kezdeti átírásait és fordításait.

Különböző családtagok segítettek a korrektúrában, az átírások és fordítások ellenőrzésében.

Több barát segített a korrektúrában, javaslatokkal és számos más olvasó is hasznos visszajelzéseket adott.

Minden dicsőséget JHVH-nak adunk Jesuá Messiás által!

Keménykötésű ISBN: 9781923341425
Puhakötésű ISBN: 9781923341432

A v oldal a Jelenések könyve egyik hiteles héber kéziratának egy lapját mutatja be (Cambridge University Library Oo.1.16, 106v. lap). Ez a lap a Jelenések könyve 21:18–22:21 részeit tartalmazza. A kéziratot 1806-ban fedezte fel Buchanan az indiai Cochin zsinagógájában, ahol a helyi zsidó közösség őrizte.

A Jelenések könyve, Jakab és Júdás levelének fordításához használt héber kéziratokról további információért lásd az 1–4. oldalakat.

A görög Jelenések könyvéhez képest az egyik nagyon fontos eltérés e lap 22–23. soraiban található. Erről a szövegváltozatról további információért kérjük tekintse meg a „Ki a hajnalcsillag, Jesuá (Jézus) vagy a Sátán?" című angol nyelvű videónkat: HebrewGospels.com/videos-revelation/2

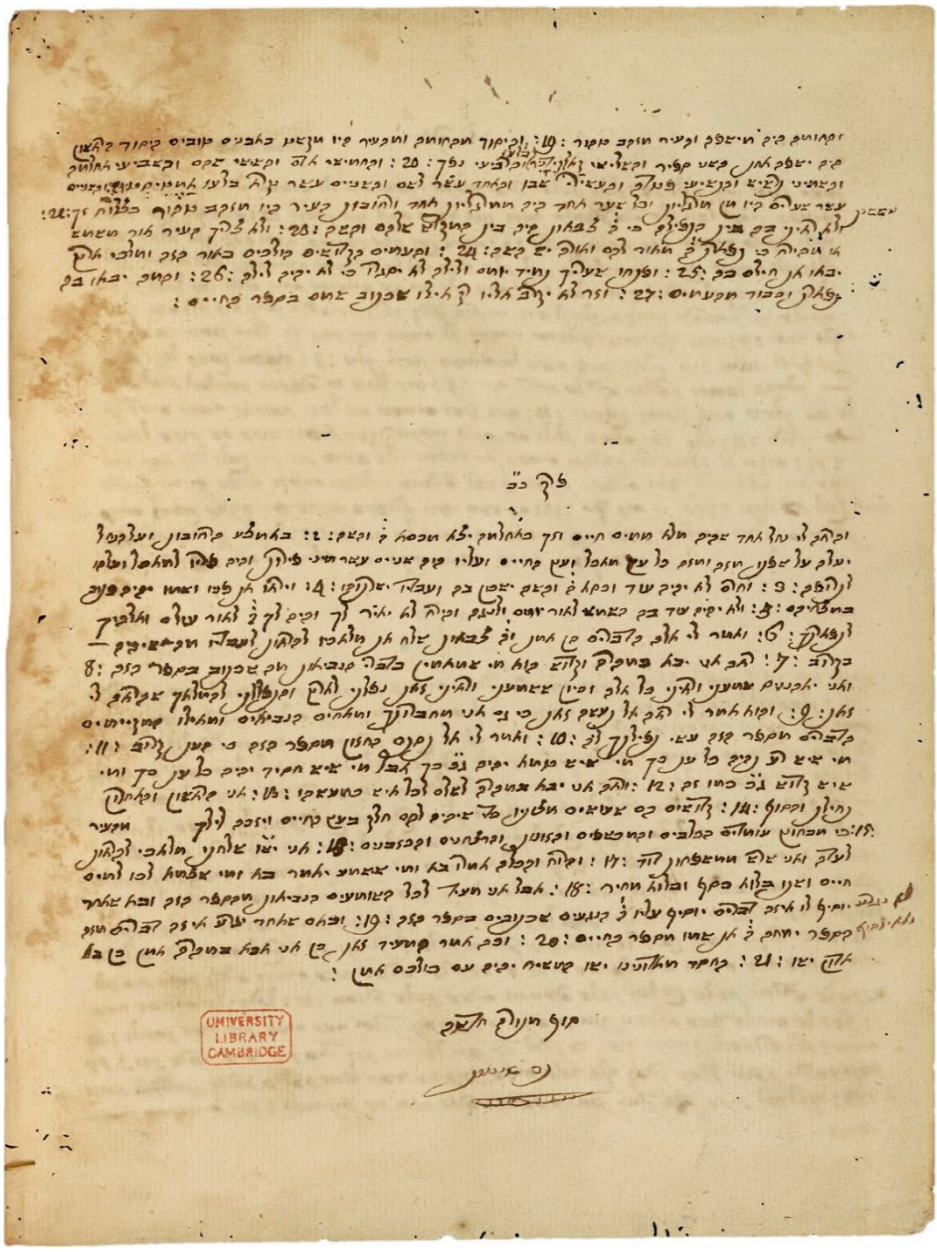
Látogasson el a HebrewGospels.com weboldalunkra a következőkért:

- Az összes lefordított kéziratlap színes fotói.
- A héber evangéliumok fordításai.
- Részletes videók a héber Jelenések könyvéről.
- Ingyenes Héber Evangéliumok mobilalkalmazás.
- Videósorozat a Tetragrammatonról, és még sok más!

Kapcsolattartási adatok:

www.HebrewGospels.com/contact

Heber.Evangeliumok.Magyarorszag@gmail.com

Oo.1.16 kézirat, 106v. lap. A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár szíves engedélyével újraközölve. A Jelenések könyve 21:18–22:21 részeit tartalmazza.

Tartalomjegyzék

A héber kéziratokról 1

Az átírásokról 4

A fordításokról 9

A héber Jelenések könyve, azaz Bizalmas Tanácsok 13

A héber Jelenések könyvének átírása 14

A héber Jelenések könyvének fordítása 15

A héber Jakab levele, azaz Jákov levele 157

A héber Jakab levelének átírása 158

A héber Jakab levelének fordítása 159

A héber Júdás levele, azaz Jehudá levele 201

A héber Júdás levelének átírása 202

A héber Júdás levelének fordítása 203

Magyarázat a héber Jelenések könyvéhez, azaz Bizalmas Tanácsokhoz 215

Magyarázat 217

A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok 225

- A Jelenések könyve héber címe 225
- Héber kulcsszó-ismétlés 229
- Héber szójáték 231
- Megszűnik-e a nappali-éjszakai ciklus az új földön? 232
- Hogyan lehet az élet fája a folyó mindkét oldalán? 238
- Jesuá az „Alfa és az Omega”? 242
- Fordított szórend 248
- Szókihagyás 253
  - Kiírt alany kihagyása 254
  - A kiírt tárgy kihagyása 257

Téves fordítás a görög változatban 260
'A Név' JHVH 'Teósz'-ként lett lefordítva? 262
Harmonizáló kiegészítések a görög Jelenésekben 269
Meglepő egyezések ókori görög kéziratokkal és papiruszokkal..... 282
Egyezések, amelyek nem vezethetők le késői görög kéziratokból 282
Egyezések a héber befolyás miatt a régi görög kéziratokban 300
Magyarázat a héber Jakab leveléhez, azaz Jákov leveléhez 313
Magyarázat 315
A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok 317
Jób könyvéből származó idézetek 317
Héber kulcsszó ismétlés 319
Fordított szórend 322
Ige kihagyás 324
Magyarázat a héber Júdás leveléhez, azaz Jehudá leveléhez .. 331
Magyarázat 333
A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok 335
Héber kulcsszó ismétlés 335
Kifejezett alany kihagyás 339
Kifejezett tárgy kihagyás 345
Válogatott bibliográfia 351

A héber kéziratokról

1806-ban Claudius Buchanan két héber újszövetségi kéziratot talált egy zsidó zsinagógában Cochinban, Indiában.[a] Együttesen e két kézirat az Újszövetség összes könyvét tartalmazza héberül, különböző forrásokból összeállítva.[b] Ma ezek a Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.16[c] és Oo.1.32[d] jelzetű kéziratairól ismertek.

Az Oo.1.16 első része félkurzív írással készült, és az Apostolok Cselekedeteittől az Efézusiakig terjedően. A második rész egy nagyon apró kurzív írással íródott, és az egész Jelenések könyvét mindössze öt lapon tartalmazza![e] Az Oo.1.32 a kurzív írás több különböző változatában íródott (két vagy több másoló által), és az Újszövetség szinte egészét tartalmazza (Mátétól Júdásig). A kéziratokon keresztül különböző héber megjegyzések találhatók korábbi olvasóktól. A megjegyzések általában semlegesek[f] vagy negatívak,[g] de vannak pozitív megjegyzések is![h] Meg kell jegyezni

---

[a] Az Oo.1.16 és Oo.1.32 kéziratok belső borítóin rögzítettek szerint. Sajnos e két kézirat az elmúlt 200 évben nem kapott nagy figyelmet azóta, hogy az Egyesült Királyságba hozták őket.

[b] Amint alább kifejtésre kerül, csak a Jelenések, Jakab és Júdás mutat egyértelmű hitelességi bizonyítékokat. E két kéziratban található újszövetségi könyvek többi része legalább három különböző forrásból lett összeállítva/fordítva.

[c] Az Oo.1.16 vonatkozó oldalainak fényképei a könyv végén találhatók.

[d] Az Oo.1.32 vonatkozó oldalainak fényképei a könyv végén találhatók.

[e] A lap mindkét oldalán írva a kézirat Oo.1.16, 102r–106v oldalain.

[f] Pl. olyan megjegyzések, amelyek több vers összefoglalását tartalmazzák, utalást a Tanákh hasonló szakaszaira (héber „Ószövetség"), vagy látszólagos hibákat javító megjegyzések.

[g] Pl. a Jel. 7:10-nél egy olvasó megjegyezte: „קשה" (Nehéz!).

[h] Pl. a Jel 21-nél egy olvasó azt írta: "זה פרק טוב מאד" "טוב" "טוב" (Ez a fejezet nagyon jó! Jó! Jó!). A Jel 15:3-nál a következő megjegyzés szerepel: " זה הרבה

azt is, hogy a cochini héber újszövetségi kéziratok másolói nem törölték azokat a részeket, ahol az eredeti szerzők Jesuára mint a Messiásra utaltak.[a]

A belső bizonyítékok arra utalnak, hogy e két kézirat könyvei nem mind ugyanabból a forrásból származnak. Az Oo.1.16 és Oo.1.32 legtöbb könyve nem mutatja az eredeti héber dokumentumok hiteles másolataitól elvárt hitelességi jeleket. Inkább[b] sok könyv hasonló az arámi (szír) Peshittához,[c] és Peshitta-alapú arámi vagy

---

טוב שהקדים למשה" („Ez nagyon jó, mivel buzgó Mózesért”, vagy esetleg: „Nagyon jó, hogy buzgó volt Mózesért”).

[a] Bár a „Messiás" szó néha ritkábban fordul elő a cochini héber újszövetségi kéziratokban, mint a „Krisztus" a görög Újszövetségben, nem történt kísérlet arra, hogy teljesen eltöröljék azokat a részeket, ahol az eredeti szerzők Jesuára mint a Messiásra utaltak (lásd pl. Jel. 1:1; Jak. 1:1; Júdás 1:1). Ezzel szemben a Sém Tov-féle Máté-változat (egy misszióellenes könyv részeként) kihagyja az összes olyan részt, ahol Máté **az író** maga Jesuát Messiásként nevezi meg. A Máté görög változatában a szerző a saját szemszögéből Messiásként utal Jesuára: Mt. 1:1,17,18, 11:2. A Sém Tov-féle Máté **soha nem** utal Jesuára mint **a szerző saját szemszögéből** vett Messiásra.

[b] Mátétól Efézusiakig ez a csoport az arámi (szír) Peshittából fordított szövegek közé tartozik. A Filippiekből Filemonig, valamint Péter és János levelei szintén más forrásból származnak, de szintén nem mutatnak hitelességi bizonyítékot. A Zsidókhoz írt levél Friderico Alberto Christiano fordításából lett másolva (1734-ben jelent meg). Csak a Jelenések, Jakab és Júdás mutat egyértelmű hitelességi bizonyítékot (lásd a Hitelességi bizonyítékok fejezetben).

[c] Például ahol az Oo.1.32 (és ahol alkalmazható, az Oo.1.16) egyetért a Peshittával más változatokkal szemben, lásd Mt. 18:22 (Peshitta: „hetvenszer hétszer"); Mt. 28:18 (Peshitta hozzáadja: „ahogy az Atya elküldött engem..."); Mk. 3:6 (Peshitta: „Heródes háza"); Mk. 4:38 (Peshitta hozzáadja: „jöttek"); Mk. 15:38 (Peshitta: „a templom ajtaja"); Lk. 1:11 (Peshitta hozzáadja: „Zakariáshoz"); Lk. 1:17 (Peshitta hozzáadja: „próféta"); Lk. 1:42 (Peshitta hozzáadja: „Máriához"); Jn. 3:2 (Peshitta: „te küldettél"); Apcs. 2:30 (Peshitta: „el fogom helyezni"); Apcs. 8:9 (Peshitta: „nagy vagyok"); Apcs. 8:25 (Peshitta: „Isten szava"); Róm. 5:7 (Peshitta: „meghal a gonoszért"); 2Kor. 6:2 (Peshitta „életet" használ „üdvösség" helyett); Gal. 1:1 (Peshitta: „a holtak háza"); Ef. 4:29 (Peshitta: „gyűlöletes szó"); stb.

arámi-szerű szavakat is tartalmaz, amelyek nincsenek megfelelően héberré fordítva.[a]

Ezzel szemben a héber Jelenések, Jakab és Júdás ezekben a kéziratokban sok eltérést mutat a görög, latin és arámi változatokhoz képest. Számos nyelvészeti hitelességi bizonyítékot is tartalmaznak, amelyek az eredeti héber dokumentumok hiteles másolataitól várhatók: kifejezett alanyok és tárgyak kihagyása; héber szójátékok; fordított szórend; héber kulcsszavak, amelyek összekapcsolják a szakaszokat; és olyan eltérések, amelyek félrefordításokra utalnak a görög változatban.[b]

A héber Jelenések, Jakab és Júdás nem tartalmazza az Oo.1.32 és Oo.1.16 legtöbb más könyvében található számos Peshitta-alapú arameizmust,[c] és semmiképpen sem tekinthetők a görög, latin vagy arámi változatok fordításának.

---

[a] A fogság utáni héber (pl. az Ezra és Nehémiás bibliai könyveiben) tartalmaz arameizált szavakat, de lásd a következő listát a szokatlan Peshitta-alapú arameizmusokról Aramizmusok az Oo.1.32-ben (és ahol alkalmazható, az Oo.1.16-ban), amelyek arám szubtextusra és hiányos fordításra utalnak: „משיחא" a „המשיח" helyett (Máté 1:1,16); „להון" a „להם" helyett (Máté 2:8); „מריה" a „יהוה" vagy „אדני" stb. helyett (Máté 2:13); „מרי מרי" az „אדני אדני" helyett (Máté 5:3); „טובתהון" az „אשריהם" helyett (Máté 7:21); „לן" a „לנו" helyett (Márk 1:13); „ליה" a „לו" helyett (Márk 1:24); „מלאכה" a „המלאך" helyett (Lukács 1:11); „בפרצופו" a „לפני" helyett (Lukács 2:31); „ליה" a „לו" helyett (János 2:3); „מעמד" a „מטביל" helyett (János 3:22,23); „העמיד" a „הטביל" helyett és „תעמדו" a „תטבלו" helyett (ApCsel 1:5); „קודסא" a „הקודש" helyett (ApCsel 1:5, 1:8); „כהנא" a „הכהנים" helyett (ApCsel 9:2); „ידעינן" az „אנחנו יודעים" helyett (1Kor 8:4); „אכסנא" a „נכרים" helyett (Ef 2:12); „מרן" az „אדונינו" helyett (Ef 6:21,23), stb.

[b] A példákat minden egyes könyvnél külön-külön magyarázzuk a Hitelességi bizonyítékok fejezetekben.

[c] A fogság utáni héber nyelv használt bizonyos arámosított szavakat. Ellentétben az ezen kéziratokban található Pesitta-alapú könyvekkel, a héber Jelenések könyvében, Jakab és Júdás leveleiben előforduló kevés arám szó nem

A héber Jelenések, Jakab és Júdás második kéziratos másolata a manchesteri Egyetemi Könyvtár Gaster Hebrew 1616 jelzetű kéziratában maradt fenn.[a] Ezt közvetlenül az Oo.1.32 és Oo.1.16 alapján másolták és így gyakorlatilag ugyanazt a szöveget tartalmazza, mint a két régebbi kézirat.

Az átirásokról

A Jelenések héber átirata a Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.16 jelzetű kéziratán alapul, a 102r–106v[b] oldalakon, míg Jakab és Júdás az Oo.1.32 jelzetű kézirat 158a–160b[c] oldalakon alapul. Gondosan átírtuk a héber szöveget a tényleges kéziratok digitális színes fényképei alapján. A jelenlegi átiratok alaposan ellenőrzöttek és felülvizsgáltak.

A vonatkozó kéziratos lap számokat az átiratokon végig jelöltük, pl. **(102r)** vagy **(158a)**. Vegyük figyelembe, hogy az „r" vagy „v" végű lap számok az Oo.1.16-ból, míg az „a" vagy „b" végűek az Oo.1.32-ből valók.

A héber átiratokon a következő egységesítéseket és javításokat végeztük:

- Magánhangzó-jeleket adtunk minden szóhoz a könnyebb olvashatóság érdekében. Az a néhány magánhangzó-jel, amely megtalálható a héber kéziratokban, nem lett átvéve az átirásokba. (A kéziratokban használt magánhangzó-jelek

egyezik a Pesittában használt alakokkal. Például a Jel 8:1 a „כשעה חדא” bibliai arám kifejezést használja, amely inkább „egy pillanatot”, mintsem „egy órát” jelöl.

[a] A Gaster 1616 vonatkozó oldalak fényképeiért lásd: HebrewGospels.com/revelation (vagy /james vagy /jude).

[b] Az Oo.1.16 vonatkozó oldalairól készült fényképek a könyv végén találhatók.

[c] Az Oo.1.16 vonatkozó oldalairól készült fényképek a könyv végén találhatók.

többnyire a görög tulajdonnevek kiejtésének segítésére lettek hozzáadva.[a] Továbbá, az askenázi kiejtésen alapulnak, ami könnyen megzavarhatja a modern olvasót.) Ehelyett az átírásokban szereplő összes magánhangzó-jelet a kontextus a héber kéziratokban lévő magánhangzó-betűk; és a hagyományos kiejtés határozza meg.[b]

- Amennyire lehetséges, az átírásokban szereplő magánhangzó-jelek a héber kéziratokban jelen lévő magánhangzó-betűket követik. Ez magában foglalja a szöveg különböző helyein előforduló „szünet"-szerű kiejtéseket, és olyan magánhangzó-jelek használatát, amelyek megfelelnek a teljes helyesírásnak (ahelyett, hogy törölnék a magánhangzó-betűket vagy elavultnak tennék azokat).[c]
- A versek hangsúlyozását nem vettük figyelembe a Dages vagy „szüneti" formák tekintetében. Így a „Begadkephat" (בגדכפת) betű mindig dages-sel kezdődik egy szó elején, és a „szüneti" kiejtések (különleges magánhangzó-jelekkel) csak akkor használatosak, ha azt magánhangzó-betűk kifejezetten jelzik. A Tanákhból (héber „Ószövetség") vett

[a] Pl. a Jel 9:10[11] „neve héber nyelven Avadón, görög nyelven pedig Apollüón (אַפָּלְיֹאן)."

[b] Kivéve a Teremtő nevét, amelyet valódi magánhangzóival adtunk meg, nem hagyományos helyettesítő magánhangzókkal. (Lásd: HebrewGospels.com/yhwh további információkért.) A héber szavak hagyományos kiejtésének meghatározásához használt fő forrás a Maszoretikus Szöveg. Azonban más hagyományos zsidó forrásokat is felhasználtunk, pl. a Misnát, magánhangzókkal ellátott héber Ben Sira-töredékeket és a héber Midráshokat.

[c] Pl. a „לרעיד" pontozása „לְרֶעֶד" és nem „לְרֶעַד"; a „המקודשים" pontozása „הַמְקוּדָּשִׁים" és nem „הַמְקֻדָּשִׁים"; a „חופשים" pontozása „חוֹפְשִׁים" és nem „חָפְשִׁים"; és a „בכתונות" pontozása „בְּכֻתּוֹנוֹת" és nem „בְּכֻתָּנוֹת".

idézetek azonban a Maszorétikus Szöveg szerint vannak pontozva (kivéve, ha a héber kéziratok magánhangzó-betűi mást jeleznek).

- A héber kéziratokban szereplő összes rövidítést kiírva adtuk meg a könnyebb olvashatóság érdekében. Ha egy rövidítés pontos jelentése nem egyértelmű, lábjegyzet jelzi a héber rövidítést.
- A bevezető írnoki fejléceket könyvnevekkel helyettesítettük, a záró megjegyzéseket pedig elhagytuk az átírásokból.
- Bizonyos szavakat vagy betűket [szögletes zárójelbe] tettük, jelezve, hogy azokat a kontextus alapján javítottuk.
- Üres szögletes zárójeleket [ ] alkalmaztunk ott, ahol egy szót vagy kifejezést a másoló/korrektor áthúzott vagy hibának jelölt.
- A „ה” rövidítést a teljes „יהוה” (JHVH) névvel helyettesítettük.[a]

[a] Később részletezzük.

- A rövid rabbinikus „ישו"[a] (Jesu) helyesírást a teljes „ישוע" (Jesuá) helyesírással helyettesítettük.[b]
- A Jelenésekben a „יאהנניס" és „אפרטס" helyesírásokat a helyes „יוחנן" és „פרת" helyesírásokkal helyettesítettük.
- Júdásban a „יקבוס" és „יודס" helyesírásokat a helyes „יעקב" és „יהודה" helyesírásokkal helyettesítettük.
- Minden más nevet úgy írtak át, ahogy a héber kéziratokban szerepel (kivéve a magánhangzó-jeleket, a fentiek szerint).

A héber Jelenések, Jakab és Júdás nyelvtana, mondattana és szókészlete nem pontosan egyezik sem a klasszikus, sem a misnai héberrel. Bár hasonló a misnai héberhez, átfed a klasszikus héberrel is.

Annak érdekében, hogy a héber olvasók megismerkedhessenek az e héber újszövetségi kéziratokban használt nyelvtannal és

---

[a] A „ישו" (Jesu) helyesírást a középkorban sok zsidó széles körben használta a teljes „ישוע" (Jesuá) helyett – hasonlóan a „ה" vagy „השם" használatához „יהוה" helyett. A „ישו" helyesírásnak negatív jelentése van, és általában nem messiáshívő zsidók használták. Azonban nem lehet arra következtetni, hogy az összes ezt a helyesírást használó zsidó nem messiáshívő volt. Pl. a Zsid. 7:3 mellett (Oo.1.32) egy olvasó megjegyezte: „ מלכי צדק בלא אב ואם לא נברא ולא מת עדין הוא ישו” (Malki Czedeq (Melkizedek) – atya nélkül, anya nélkül, és senki sem teremtette, és nem lett teremtve, és nem hal meg – ő még mindig Jesu!). Továbbá semmi sem utal arra, hogy bármilyen misszióellenes változtatást végeztek volna ezen a héber Jelenéseken. Az a tény, hogy Jesuá a Messiás, egyáltalán nem kérdőjeleződik meg a másoló által. (Lásd Jel. 1:1,2,5,9 stb.)

[b] Megjegyzendő, hogy a „ישוע" helyesírást Ezsdrás ideje óta használják – jóval Jesuá a Messiás születése előtt! (Lásd pl. Ezsd 2:2,6,36 stb. és különösen Neh. 8:17, ahol Núnfia Józsua „ישוע" (Jesuá) rövidebb helyesírással szerepel.) Így a „Jesuá" kiejtés nem a misszióellenes zsidók találmánya, amint azt néhányan állítják.

mondattannal, javasoljuk az átirat és a magyar fordítás párhuzamos olvasását.

A héber Jelenésekben, Jakabban és Júdásban lévő héber szókincs legtöbb szavának helyes jelentése megtalálható a következő lexikonokban:

- Earnest Klein, *A Comprehensive Etymological Dictionary of the Hebrew Language for Readers of English* (A héber nyelv átfogó etimológiai szótára angol olvasók számára).[a]
- Marcus Jastro, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature* (A targumok, a Talmud Babli és Jerusálmi, valamint a Midrásh irodalom szótára), 1. + 2. kötet (Héber + arámi–angol szótár).[b]
- David J. A. Clines, *The Concise Dictionary of Classical Hebrew* (A klasszikus héber tömör szótára).[c]
- William L. Holladay, *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (Az Ószövetség tömör héber és arámi lexikona).[d]

Ben Yehuda szótársorozata[e] szintén hasznos lenne a héberben nagyon jártas olvasóknak – mivel a magyarázatok héberül szerepelnek (csak nagyon alapvető jelentések vannak angolul megadva).

---

[a] Carta Israel Map and Publishing Company Ltd., 1987.
[b] Luzac and Co., 1903.
[c] Phoenix Press, 2009.
[d] Eerdmans, 1971 (15. lenyomat, 2000).
[e] Eliezer Ben Yehudah, *Complete Dictionary of Ancient and Modern Hebrew* (Az ókori és modern héber teljes szótára) (17 kötet), Hozaa-La'Or Le Zecher Eliezer Ben-Yehuda, 1908–1958. (T. Yoseloff által újranyomva 8 kötetben, 1960).

A fordításokról

A kéziratok átírásához hasonlóan a Jelenések fordításához használt kézirat a Cambridge-i Egyetemi Könyvtárból való, Oo.1.16 kézirat 102r–106v oldalakon, míg Jakab és Júdás az Oo.1.32 kézirat 158a–160b oldalakon alapul. A héber szöveget pontosan és szó szerint fordítottuk le, a tényleges kéziratok digitális színes fényképei alapján. A vonatkozó oldalak fényképei a könyv végén vannak reprodukálva. A fordítás a pontosságra összpontosít, nem a folyékony magyar nyelvre, mivel az átfogalmazó fordítással nagyon könnyű ellentmondásokat létrehozni. A jelenlegi fordításban:

- Bizonyos szavak [szögletes zárójelbe] kerültek, jelezve, hogy azok a szövegkörnyezet alapján javítottak.
- Az összes név és cím helyesírása egységesítésre került.
- Csak a Nevek és Címek lettek nagy kezdőbetűvel írva. A személyes névmások ('te', 'ő' stb.) nem lettek nagy kezdőbetűvel írva (még JHVH-ra vagy Jesuára utalás esetén sem), mivel ez néha csupán a fordító értelmezésén alapul. Az olvasónak inkább a szövegkörnyezet kell figyelembe vennie annak meghatározásához, hogy a névmás kire utal.
- *Dőlt szavak* kerültek hozzá adásra, hogy segítsék a magyar olvasót megérteni, mit jelent a héber szöveg a szövegkörnyezet alapján.
- Bizonyos szavak félkövérrel jelöltek a héber szövegben lévő hangsúly szerint – különleges szórend stb. alapján –, és ezek nem a mi saját hangsúlyozásunk vagy értelmezésünk.

- A kéziratokban szereplő fejezet- és versszámozás általában megegyezik a szokásos magyar fordításokéval. Ha a fejezet- és/vagy versszámok eltérnek, a szokásos magyar megfelelő [szögletes zárójelben] került hozzáadásra.
- A bevezető másolói fejlécek könyvnevekkel kerültek helyettesítésre, a záró megjegyzések pedig elhagyásra kerültek a fordításokból.
- " " Kettős idézőjelek vannak használva közvetlen idézeteknél, szó szerinti jelentéseknél, nem átfogalmazott alternatív fordításoknál stb.
- ' ' Egyszeres idézőjelek vannak használva idézeten belüli idézeteknél, átfogalmazott alternatív fordításoknál vagy átírt szavaknál stb.

Ez az oldal szándékosan üres.

A héber Jelenések könyve, azaz Bizalmas Tanácsok

ספר אלה הסודות

A Cambridge Egyetemi Könyvtár Oo.1.32 kézirata alapján. A Manchester Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata is alátámasztja.

2.2 verzió © 2026. október

אֵלֶּה הַסִּוּדוֹת פֶּרֶק א׳

1 (102r) [a] אֵלֶּה הַסִּוּדוֹת נָתַן יַהְוֶה [b] לְיֵשׁוּעַ [c] הַמָּשִׁיחַ לְהַרְאוֹת לַעֲבָדָיו מַה שֶּׁיִּהְיֶה בְּקָרוֹב

---

[a] A zárójelben megadott szám az Oo.1.16 megfelelő lapszáma, amelyen a héber átirat alapul.

[b] A héber kézirat a "הׁ" rövidítést használja a "השם" kifejezésre. Sok írástudónál bevett gyakorlat volt, hogy 'Há-Sem' vagy valamilyen rövidítést írtak a "יהוה" teljes név helyett. Az a tény, hogy a 'Há-Sem' rövidítése valóban a "יהוה" nevet jelenti, nyilvánvaló, amikor a héber Jelenések a Tanákhból idéz, például:

Ézsaiás 6:3
Héber maszoréta szöveg: "קָדָוֹשׁ קָדָוֹשׁ קָדָוֹשׁ יהוִה צְבָאֽוֹת"
Oo.1.16 (Jelenések 4:8): "קדוש קדוש קדוש הׁ צבאות"

Zsoltárok 113:1
Héber maszoréta szöveg: "הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יהוה׃"
Oo.1.16 (Jelenések 19:5): "הללויה הללו עבדי הׁ הללו את שם הׁ"

Ézsaiás 60:19
Héber maszoréta szöveg: "וְהָיָה־לָךְ יהוהׇ לְאוֹר עוֹלָם"
Oo.1.16 (Jelenések 22:5): "והיה לך הׁ לאור עולם"

A fenti példákból nagyon világos, hogy a héber Jelenések könyvében használt "הׁ" rövidítés valójában a "יהוה" nevet jelenti. Annak teljes igazolásáért, hogy a Név valódi kiejtése a maszoréta szövegen alapuló "יַהְוֶה" lásd https://www.hebrewgospels.com/yhwh.

[c] A kéziratban használt rövid rabbinikus "ישו" írásmód helyére a "ישוע" teljes írásmód került. A későbbi vonatkozó magyarázatokban részletesebb információ található.

Bizalmas tanácsok[a]

1:1 (102r) Ezek azok a bizalmas tanácsok[b], *amelyeket* JHVH[c] adott Jesuá[d] Há-Mássiákhnak[e], hogy megmutassa szolgáinak, ami hamarosan[a] meg fog történni.

---

[a] Héberül 'Élé Há-Szodot' vagy 'Szodot', közismerten a Jelenések könyve.

[b] Héberül 'szodot', a סוד (szod) szó többes száma. Jelenthet még "titkokat" vagy "rejtélyeket" is. Ezt a héber szót pozitívan és negatívan egyaránt használják pl. Zsolt 25:14; Péld 3:32; Ám 3:7; Jel 1:20 vs. Zsolt 64:3(2), 83:4(3); Jel 17:5. A 'szodot' szó például az Ámosz 3,7-ben a "titkoknak" fordított 1908-as Károli Bibliában: "Mert semmit sem cselekszik az én Uram, az Úr, míg meg nem jelenti titkát az ő szolgáinak, a prófétáknak." A Jelenések könyve 1,20-ban és 17,5-ben is a különböző magyar fordítások a "titok" szót használják, ahol a héber kéziratban a 'szod' szó áll, így a "titok" vagy "titkos" szavak Ó- és Újszövetség szerint is egy igazolt fordítási lehetőség.

[c] A kézirat a ה héber rövidítést használja a 'Há-Sem' helyett, amelynek jelentése szó szerint 'A Név'. Ma még mindig sok zsidó 'Há-Sem'-et olvas, amikor meglátja a Teremtő héber nevét: יהוה. A ה rövidítés bővebb tárgyalásáért lásd a vonatkozó magyarázatokat. Fordításunkban minden esetben 'A Név'-re a JHVH formát alkalmazzuk, minden olyan helyen, amelyet a héber kéziratok jelölnek. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés a יהוה névnek, amelyből az összes többi rövidítés és összevonás képezhető: 'Jáhveh', a hangsúly a második szótagon. További információkért kérem keresd fel honlapunkat (JHVH angolul írva YHWH, Jesuá angolul írva Yeshua): www.HebrewGospels.com/yhwh A héber maszoréta szöveget idéző versek is ezt igazolják, pl. Jel 4,8, Ézs 6:3, Jel 19:5, Zsolt 113:1, Jel 22:5, Ézs 60:19, Strong szómutatós Bibliában látható. A korábbi kiadású magyar Biblia fordítások is megőrizték az első szótag helyes kiejtését, mely az Isten nevének rövid változata a Zsolt 68:5 versben: „akinek Jah a neve" pl. az 1908-as revidált Károli Biblia még ezt az eredeti rövid nevet tartalmazza.

[d] Jézus héber neve, amelynek jelentése 'Jáhveh az Üdvösség'. A névválasztás indoklása: Mt 1,21-ben: „És fiút fog szülni, akinek a nevét Jesuának kell hívni, mert ő szabadítja meg népét a bűneiből!" A 'mert' szó után gyakorlatilag a név jelentésének magyarázatát látjuk.

[e] Jelentése "A Messiás", szó szerinti fordításban "A Felkent", héberül 'Ha-Mashiach', fordítása görögre 'Kristos', ami 'Krisztus'-ként került magyarra átírásra. A 'Mashiach' jelentése olyan személyre utal, akit Izráel királyának, papnak vagy prófétának kentek fel. Ha névként használjuk, Jáhveh Fiára utal,

וְהוּא שָׁלַח אוֹתָם עַל יַד מַלְאָךְ שֶׁלּוֹ לְעַבְדּוֹ יוֹחָנָן ₂ הָעֵד הַדִּיבּוּר[a]
יַהְוֶה וְהָעֵדוּת מְיֻשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ מִמַּה שֶׁרָאָה ₃ קָדוֹשׁ הוּא הַקּוֹרֵא
וְהַשּׁוֹמְעִים זֹאת הַנְּבִיאוּת וּמְקַיְּמִים מַה שֶׁכָּתוּב

[a] Vegyük figyelembe, hogy ennek a szónak a határozott névelője van és a szövegkörnyezet alapján még mindig kötött állapotban van. Ez a jelenség nagyon gyakori a Héber Jelenésekben, Jakab és Júdás levelekben, illetve előfordul a Tanákh-ban is – lásd pl. Bír 16:14; 1 Kir 14:24; 2 Kir. 16:14, 23:17; Jer 25:26; 1 Krón 9:26.

És ő elküldte ezeket küldötte[b] által[c] szolgájának Johánánnak[d] – **2** aki JHVH szavának tanúja, és Jesuá Há-Mássiákh bizonyságtétele arról, amit látott[e]. **3** Áldott[f] az, aki olvassa, és azok, akik hallják ezt a próféciát, és elfogadják azt, ami meg van írva.

---

aki felkent Izráel végső Királyává, az Örökkévaló Főpapként és a Prófétaként, aki Jáhveh szavait mondta népének és ha valaki nem engedelmeskedik neki, Jáhveh maga fogja kivágni azt az embert népe közül. Lásd 5Móz 18: 18-19, ApCsel 3,22-23. Ezért nem a "Felkent" fordítást, hanem mint nevet használjuk.

[a] Szó szerint "közel" - a 'hamarosan' vagy 'közel' bibliai jelentése nem mindig az, amit várunk. Lásd például Ézs 13:22-t, amely szerint Babilon pusztulása közel van, mégis Babilon csak nemzedékekkel később pusztult el, és a végső beteljesedés még mindig a jövőben lesz! (Jel 17-19.)

[b] Héberül: 'mal'ach', ejtsd 'máláh'. Emberi és mennyei hírvivőkre egyaránt használatos. Az 'angyal' szó nem fordítás - csak a görög 'aggelos' szó hangzását megőrző átírás magyarra. A mennyei 'mal'achim' (többesszámban) vagy hírnök, küldöttek különböznek a keruboktól; nekik nincsenek szárnyaik, és férfiként jelennek meg. ('angyalok' és 'emberek' szavak felcserélhetők - lásd pl. 1Móz 18. Hasonlítsd össze a Máté 28:2-5 és János 20:12 és Márk 16:5 és Lukács 24:4, lásd még Zsid 13:2).
Valójában JHVH "hatalmas harcosokból" álló "seregei", akik elmennek és megteszik azt, amiért küldik őket. Zsolt 103: 20,21 "Áldjátok JHVH-t, Ő küldöttei, erős harcosai, akik teljesítitek az ő szavát, hallgatva az Ő hangjára. Áldjátok JHVH-t, minden seregei, szolgái, akik jóakaratát teljesítitek."

[c] Szó szerint: "kéze által" – egy héber kifejezés, amely azt jelenti, hogy "által", "keresztül" vagy "útján".

[d] A héber 'Jochanan' név közismerten 'János'.

[e] Johánán többször emlékeztet minket arra, hogy szemtanúja volt a Bizalmas tanácsok, közismerten a Jelenések könyvében leírt dolgoknak. Lásd pl. az 1:12, 1:19, 4:1, 4:2, 5:1, 6:1 stb.

[f] Héberül "קדוש" (qadosh), ejtsd 'kádos', szó szerint "elkülönített" jelentésű, "megkülönböztetett"-nek fordítjuk, de gyakran használják az "áldott" szóra is.

4 יוֹחָנָן [לְ]הַשִּׁבְעָה זְקֵינִים בְּאַסְיָא חֶסֶד וְשָׁלוֹם יִהְיֶה עִמָּכֶם
מִזֶּה שֶׁהָיָה וְהֹוֶה וְיִהְיֶה וּמֵהַשִּׁבְעָה רוּחוֹת שֶׁהֵמָּה מִכִּסְאוֹ 5
וּמִיֵּשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ הָעֵד נֶאֱמָן וְרִאשׁוֹן שֶׁקָּם מֵהַמֵּתִים וְנָגִיד וּמְצַוֶּה
עַל הָאָרֶץ הָאַהֲבָתֵנוּ וְרִחֲצָתֵנוּ[a] מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ עִם דָּמוֹ 6 וְעָשָׂה
אוֹתָנוּ לִמְלָכִים וּלְכֹהֲנִים לִפְנֵי יַהֲוֶה וְאָבִיו לוֹ תִּהְיֶה כָּבוֹד
וְתִפְאֶרֶת מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָמֵן 7 רְאֵה הוּא יָבֹא בֶּעָנָן וְתִרְאוּ[b]
אוֹתוֹ אֵלֶּה הַדּוֹקְרִים אוֹתוֹ וְיִבְכּוּ כָּל הַמִּשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ כֵּן אָמֵן 8
אֲנִי הוּא הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן תְּחִילַת[c] וְהַסּוֹף אָמַר הָאָדוֹן אַדִּיר
הֶהָיָה וְהֹוֶה וְיִהְיֶה 9 אֲנִי יוֹחָנָן הָיִיתִי בְּאִי הַנִּקְרָא פַּטְמוֹס בִּשְׁבִיל
הַדִּיבּוּר יַהֲוֶה וְהָעֵדוּת מִיֵּשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ

[a] Vagy esetleg "רָחְצָתֵינוּ".

[b] A "ת" előképzőt többször használják a "י" helyett a harmadik személyű hímnemű "befejezetlen" igéknél. Ezekben az esetekben a "ת" nem befolyásolja az ige személyét, csak úgy tűnik, hogy extra hangsúlyt fektet az alanyra. Hasonlítsd össze a következő versekkel: 2:20[2:22], 3:4, 3:5, 3:9, 7:15, 11:9, 18:5, 18:9, 22:11.

[c] Általában „תחלה" vagy „תחילה" alakban írják. A Tanákh számos olyan nőnemű főnevet is tartalmaz, amelyek alakjukban szerkesztett formájúak, de jelentésükben nem feltétlenül, például: „שִׁפְעַת" a „שִׁפְעָה" helyett (2Kir 9:17b); „פּוּגַת" a „פּוּגָה" helyett (JSir 2:18); „חָכְמַת" a „חָכְמָה" helyett (Ézs 33:6); „נְגִינַת" a „נְגִינָה" helyett (Zsolt 61:1).

4 Johánán, a hét vénnek[a] Ázsiában: állhatatos szeretet és békesség[b] legyen veletek attól, aki volt, és van és lesz, és a hét Szellemtől, akik a trónjánál[c] vannak.

5 És Jesuá Há-Mássiákhtól, a hűséges tanútól, és az elsőtől, aki felállt a halottak közül, és a föld uralkodója és parancsnoka[d] – aki a mi szerelmünk, és akinek vére által tisztultunk meg bűneinktől, **6** valamint királyokká és papokká tett minket JHVH, az ő Atyja előtt – neki legyen tisztelet és dicsőség, örökkévalóságtól örökkévalóságig, ámén[e].

7 Nézzétek! Felhőkön fog jönni, és akik átszúrták Őt, meglátják Őt, és a föld minden családja sírni[f] fog, igen ámén! **8** "Én vagyok az első és az utolsó,[g] a kezdet és a vég", mondja a hatalmas[h] Úr[i], aki volt, és van és lesz.

9 Én, Johánán a Patmosz nevű szigeten voltam, JHVH szava és Jesuá Há-Mássiákh bizonyságtétele miatt.

---

[a] Vagy időseknek, akik feltételezhetően egy gyülekezetet képviselnek.

[b] Héberül 'shalom', ejtsd 'sálom', ami teljesség, egészség, hiánytalanság, épség, boldogulás, jólét, béke, nyugalom, elégedettség, barátság, harmónia, zavartalanság.

[c] Vagy trónjától.

[d] Lásd Ézsaiás 55,4.

[e] Héber "amein" mint határozószó azt jelenti, hogy "biztosan", "valóban" vagy "igazán".

[f] Hasonlítsd össze Zak 12:10-14.

[g] Hasonlítsd össze Ézs 41:4, 44:6, 48:12, Jesuá ezzel arra utal, hogy ő JHVH. A fordítás indoklására további angol nyelvű információ: https://www.hebrewgospels.com/revelation

[h] Vagy "fenséges".

[i] Az 'Adon', héber szó, ejtsd "ádón" az "Úr" vagy "Mester" jelentésű.

10 וְשׁוֹרֶה עָלַי רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְשָׁמַעְתִּי מֵאַחֲרַי קוֹל גָּדוֹל 11 וְאָמְרָה
אֲנִי הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן וְכָל מַה שֶּׁרָאִיתָ כְּתוֹב בַּסֵּפֶר וּשְׁלַח אוֹתוֹ
לְהַזְּקֵינִים[a] בְּאַסְיָא וּלְעֶפְּהֶיזוֹם וְגַם לִסְמִירְנִין וּלְפֶּירְגֶּימוֹם וְגַם
לְטִיאָטִירַס וּלְזַארְדִּיס וְגַם לְפִילָדֶלְפִיַאן וְלָאדִיצֵאַן 12 וְהָפַכְתִּי
לִרְאוֹת אֶת הַקּוֹל הַדּוֹבֶרֶת עִמִּי

[a] Vegyük figyelembe, hogy a határozott névelő gyakran nem olvad össze az elválaszthatatlan elöljárószavakkal a Jelenések, Jakab és Júdás leveleiben. Ez időnként a Tanákhban is előfordul, például: 1Móz 39:11; 5Móz 6:24; 1Sám 9:13, 13:21; Jer 44:22; Ez 40:25, 47:22; Zsolt 36:6; Préd 8:1; Ezsd 9:7, 9:15; Neh 5:11, 9:10, 9:19, 12:38; 2Krón 10:7, 25:10, 29:27, stb.

10 Amikor a Megkülönböztetett Szellem[a] megnyugodott[b] rajtam, nagy hangot hallottam a hátam mögül. **11** És azt mondta: "Én vagyok az első és az utolsó, és mindazt, amit látsz, írd meg egy könyvtekercsbe, és küld el az Ázsiában élő véneknek, mind Efezusba és Szmirnába, és Pergamonba, mind pedig Thiatirába, és Szárdiszba, mind pedig Filadelfiába és Laodíceába."

12 Megfordultam tehát, hogy lássam a hangot, amely velem beszélt,

[a] Héberül 'Ruach Ha-Qodesh', kiejtve Rúákh Há-Kódes, Istennek „A Megkülönböztetett Szelleme”. Értelmezése szerint ez az elkülönítettségében és elválasztottságában tiszta Szellem, amelyet Szent Szellemként, vagy nem szó szerint Szent Lélekként tartalmaznak a Bibliák. A fordításunkban alkalmazott kifejezés nem a latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó, a hagyományos fordítások által átvett „szent” értelmezést követi. A latin 'sanctus' kifejezés ugyanis a szótári jelentései alapján is nagyrészt a „jámbor”, „igazságos”, „tiszteletreméltó” vagy „istentisztelő” emberi kategóriákkal kapcsolódott össze. Ezt a jelentéstartalmat a történelmi egyházi gyakorlat a sok szentté avatott ember példájával végleg az emberi erkölcsösség és jóság síkjára terelte. A mai ember számára a fogalom ráadásul utcák, terek és gyógyszertárak elnevezésével teljesen elvilágiasodott és közönségessé vált – pedig ezek a helyek valójában nem Isten számára elkülönített területek. Ez a megközelítés teljesen elhomályosítja a héber szó lényegét, amely nem a morális jóságról, hanem a mindentől elválasztott, megkülönböztetett és tiszta isteni Szellemről beszél. A Rúákh Há-Kódes tiszta jelentésének visszaadása érdekében fordításunkban elkerültük ezt a latin hagyományból eredő szóátiratot. Ezzel is hangsúlyozzuk „A Megkülönböztetett Szellem” lényegi azonosságát a máshol használt Isten Szelleme, az Úr Szelleme, JHVH Szelleme, vagy az Istenre utaló, de önállóan használt Szellem kifejezésekkel, amelyeket a hagyományos fordítások az Isten Lelke, az Úr Lelke és a Lélek szavakkal fordítanak.

[b] Vagy "maradt", vagy "lakozott".

וּכְשֶׁהָפַכְתִּי רָאִיתִי שֶׁבַע מְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב 13 וּבֵינֵיהֶם אֶחָד כִּדְמוּת
אָדָם וְלָבוּשׁ בְּכֻתּוֹנוֹת[a] לָבָן וְחָגוּר עַל הֶחָזֶה בַּחֲגֹר שֶׁל זָהָב 14
אַבָּל רֹאשׁוֹ וּשְׂעָרוֹ הָיָה לָבָן כְּצֶמֶר לָבָן וְעֵינָיו כְּלַהֶבֶת אֵשׁ 15
וְרַגְלָיו כִּנְחוֹשֶׁת וְקוֹלוֹ כְּרַעַשׁ מַיִם גְּדוֹלִים 16 וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים בְּיַד
יְמִינוֹ וּמִפִּיו הַלֵּדְ[b] חֶרֶב פִּפְיוֹת וּמַרְאֵהוּ זֹרֵחַ[c] כַּשֶּׁמֶשׁ 17
וּכְשֶׁרָאִיתִי אוֹתוֹ נָפַלְתִּי לְרַגְלָיו כַּמֵּת וְהוּא מַנִּיחַ אֶת יַד יְמִינוֹ
עָלַי וְאָמַר לִי

[a] Vagy esetleg „בְּכְתֹנוֹת" – hasonlítsd össze a következő versekkel: „כֻּתֹּנֶת" (1Móz 37:31) és „כְּתֹנֶת" (1Móz 37:3). Bár a „כתונות" szó esetleg tévedésből „כותנות" helyett szerepel, vegyük figyelembe, hogy a szó „szerkesztett" és „abszolút" alakja felcserélhető, például a 2Móz 39:27-ben „כָּתְנֹת" szerepel, ami „szerkesztett" alaknak tűnik, de a szövegkörnyezetben szereplő hasonló kifejezések azt mutatják, hogy a 2Móz 39:27-ben szereplő „כָּתְנֹת" szó valószínűleg inkább „abszolút" állapotban van. Lásd még a „הַכְּתֹנֶת" (2Móz 28:39) és a „בְּכֻתְּנֹתָם" (3Móz 10:5) szavakat.

[b] Vagy esetleg "הָלַדְ".

[c] Vagy esetleg "זָרַח".

és amikor megfordultam, hét arany menórát[a] láttam. **13** És köztük egy emberhez hasonlót, aki fehér ruhába volt öltözve, és a mellkasa aranyövvel volt övezve.

14 A feje, sőt még a haja is fehér volt, mint a fehér gyapjú, és a szemei, mint a tűz lángja. **15** Lábai pedig olyanok voltak, mint a réz, és a hangja, mint a nagy vizek zúgása[b]. **16** És hét csillag volt a jobb kezében, és a szájából kétélű[c] kard jött ki, és a megjelenése[d] olyan ragyogó volt, mint a nap.

17 És amikor megláttam őt, leestem a lábaihoz, mint egy halott. Ő pedig rám tette a jobb kezét, és így szólt hozzám:

[a] A héber szó "lámpatartót" vagy "gyertyatartót" jelent, itt többes számban 'menorot' áll, az első bibliai használata a 'menóra' egyes számú héber szónak a 2 Móz 25:31-ben található, ahol pontosan leírt a menóra formája, mintázata és hogy aranyból kell készíteni, JHVH hegyen adott kijelentése szerint a sátor többi eszközével együtt.
[b] Vagy "ordító hang" vagy "mennydörgő hang".
[c] Vagy "többélű".
[d] Vagy "arca".

אַל תִּירָא אֲנִי הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן 18 וּרְאֵה אֲנִי הָיִיתִי מֵת וְעַכְשָׁיו
חַי אָנִי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם וְלִי יֵשׁ הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל הַמָּוֶת וְהַגֵּיהִנֹּם[a]
19 כְּתוֹב מַה שֶּׁרָאִיתָ וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ 20 וְהַסּוֹד מֵהַשִּׁבְעָה
כּוֹכָבִים שֶׁרָאִיתָ בְּיַד יְמִינִי וְשֶׁבַע מְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב כָּךְ הִיא
הַשִּׁבְעָה כּוֹכָבִים אֵלֶּה הֵמָּה שִׁבְעָה מַלְאָכִים וְהַשִּׁבְעָה מְנוֹרוֹת
שִׁבְעָה זְקֵנִים

פֶּרֶק ב׳

1 וּלְהַמַּלְאָךְ מֵהָעֵדָה שֶׁל עֶפְהֶיזוֹם כְּתוֹב כֹּה אָמַר זֶה

[a] Alternatív írásmód a „גֵּיא הִנֹּם" számára. A teljes cím, amely a Tanákhban található: „גֵּי(א) בֶּן הִנֹּם".

"Ne félj, én vagyok az első és az utolsó[a]. **18** Nézd![b] - Halott **voltam**, de most élek, örökkévalóságtól örökkévalóságig[c]. És **nálam** vannak a halál és a Hinnom[d] völgy kulcsai. **19** Írd le, amit láttál, és ami ezután lesz. **20** Most a hét csillagnak, amelyet jobb kezemben láttál, és a hét arany menórának a titkát: így van ez - a hét csillag, ők a hét küldött, és a hét menóra, az a hét vén."

2: **1** "És írd meg az efezusi gyülekezet küldöttének: Így szól az,

---

[a] Ez jól ismert ószövetségi kifejezés, ami pl. az Ézs 44:6-ban megtalálható (Károli 1908):
"Így szól az Úr, Izráelnek királya és megváltója, a Seregeknek Ura: Én vagyok az első, én az utolsó".
Ezzel Yesuá ugyanazt fejezi ki, amit az Evangéliumokban mondott többféleképpen, ami összeköti Őt az Atyával, kifejezve a vele való elválaszthatatlan egységét és azonosságát:
Ján 10:30: "Én és az Atya egy vagyunk"; Ján 10:38: "az Atya én bennem van, és én ő benne vagyok"; Ján 14:9: "a ki engem látott, látta az Atyát"; Ján 14:11: "én az Atyában vagyok, és az Atya én bennem van"; Ján 17:22: "a miképpen mi egy vagyunk"
Ezért ebben a versben és máshol, ahol az "első és utolsó" fordítási változat áll, ez jobban visszaadja az eredeti szöveget és megőrizi az ószövetségi idézet jelentéssel teli formáját.

[b] Vagy "íme".

[c] Héber kifejezés, amely gyakran azt jelenti, hogy: "örökkön-örökké" - lásd pl. Jer 7:7; 25:5, 1 Krón 16:36, Neh 9:5, Zsolt 41:14; 103:17; 106:48.

[d] Héberül 'Ha-Gei-Hinnom', kiejtve Há-Géj-Hinnom. Ezt a héber szót görögül 'Gehenna'-nak írták át, és pontatlanul "pokol"-nak vagy "gyehennának" fordítják. Ez egy létező völgy Jeruzsálem mellett, amely a jövőbeni büntetésre rendeltetett. Lásd Máté 25:41-46 a www.HebrewGospels.com változatban: "És akkor azt mondja majd azoknak, akik a baloldalon vannak... menjetek a Hinnom völgy tűzébe, amely Szátánnak és az ő küldötteinek készült... És ezek a Hinnom völgy tüzébe mennek, az igazak pedig az örök világosságba.". A 'Gei-Hinnom' bibliai meghatározásáról bővebben lásd Jer 7:30-33, Ézs 30:33, 66:24, stb.

שֶׁיֵּשׁ בְּיַד יְמִינוֹ הַשִּׁבְעָה כּוֹכָבִים הַהוֹלֵךְ בְּתוֹךְ הַשִּׁבְעָה מְנוֹרוֹת
שֶׁל זָהָב 2 אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֶׂיךָ וְתִקְוָתֶיךָ[a] וְאֶת לֹא תוּכַל לִסְבוֹל
אֶת הָרְשָׁעִים וַתְּנַסֶּה לְאֵילוּ שֶׁאוֹמְרִים שֶׁהֵמָּה נְבִיאִים וְאֵינָם
וַתִּמְצָא שֶׁהֵמָּה כַּזְּבָנִים 3 וְתִקְוָתֶיךָ וְטִרְחָתֶיךָ יֵשׁ הַכֹּל בִּשְׁבִיל
שְׁמִי 4 אֲבָל תְּמִיָּה לִי מִפְּנֵי מַה תַּעֲזוֹב אַתָּה הָאַהֲבָה רִאשׁוֹנָה 5
זְכוֹר מִי אַתָּה וַעֲשֵׂי[b] תְּשׁוּבָה וַעֲשֵׂי מַעֲשֶׂיךָ רִאשׁוֹנִים וּבְאִם לָאו[c]
בְּמְהֵרָה יְדָחֵף[d] מְנוֹרָתֶיךָ מִמְּקוֹמוֹ בְּאִם שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה 6
[7] מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם שׁוֹמֵעַ[e]

---

[a] Bár az ilyen írásmódokat általában többes számú főnevekkel használják, gyakran egy „ֵ" segítő magánhangzót szúrnak be az egyes számú főnév és a hímnemű egyes szám második személyű utótagja közé, amikor a szó „szünetben van", például: „שְׁמֶֶךָ" (1Móz 12:2); „כַּסְפֶֶךָ" (1Móz 17:13). Az ilyen „szüneteltetéses" kiejtéseket gyakran használják a Jelenések, Jakab és Júdás leveleiben, még azokra a szavakra is, amelyek nincsenek szünetben, és ezek az írásmódok (például: „תִּקְוָתֶיךָ a „תִּקְוָתְךָ" helyett) nem jelölik a többes számú főnevet. Erről tanúskodnak a Holt-tengeri tekercsek is (magánhangzós betűkkel jelezve), például: „רעיך" (5Móz 5:20, 4Q41); „שדיך" (5Móz 11:15, 4Q136); és ritkán a maszoréta szöveg: „מִשְׁנְאָתֶיךָ" (Ez 35:11). Hasonlítsd össze a következő versekkel 2:12, 9:5.

[b] Alternatív írásmód a "וַעֲשֵׂה" (hímnemű egyes felszólító mód) számára. Hasonló írásmódok találhatók a Holt-tengeri tekercsekben és a Misnában pl. "צוי" a "צַוֵּה" (Ézs 38:1, 1QIsa); "הוי" a "הֱוֵה"-ra (Misná Ávot 1:6, 4:2).

[c] Ugyanaz a jelentése, mint a "לֹא"-nak, a Misnában is több, mint 140 alkalommal fordul elő.

[d] Vegyük figyelembe, hogy a héberben alkalmanként hímnemű igéket használnak nőnemű alanyokkal. Lásd pl. Bír 21:21; 1 Sám 25:27; 1 Kir 22:36; Dán 8:9; Neh 6:9, 13:19; 2 Krón 15:7, 20:37.

[e] Vegyük figyelembe, hogy a melléknévi igenevet néha a felszólító móddal megegyező vagy hasonló jelentéssel használják. Hasonlítsa össze például a 2:13[14], 2:14[15], 6:16; Jakab 2:5 verseket. Lásd még Miguel Pérez Fernández An Introductory Grammar of Rabbinic Hebrew, Brill, 1997, 138-139. o.; M. H. Segal A Grammar of Mishnaic Hebrew Clarendon Press 159. o.

akinek a hét csillag van a jobb kezében, aki a hét arany menóra[a] között jár: **2** Ismerem tetteidet és reménységedet[b]; és hogy nem tudod elviselni a gonoszokat, ezért próbára tetted azokat, akik prófétáknak mondják magukat, miközben nem azok, és rájöttél, hogy csalók[c]; **3** és a te reménységed[d] és a te gondod[e] - mindez az én nevem[f] miatt vannak. **4** Én azonban meglepődtem[g] azon, amit te magad elhagytál - az első szeretetet. **5** Emlékezz vissza, ki voltál,[h] és tarts bűnbánatot, és tedd meg első[i] cselekedeteidet. De ha nem, a menórád **gyorsan** el lesz mozdítva a helyéről - ha nem tartasz bűnbánatot. **6 [7]**[j] Akinek van füle, hallania[k] kell,

[a] A héber "lámpatartó" szó, ami megegyezik a 2 Móz 25 részben a Sátor lámpatartójával.
[b] Vagy "várakozás", vagy kiterjesztve esetleg "türelem".
[c] Vagy "hazugok".
[d] Vagy "várakozás", vagy kiterjesztve esetleg "türelem".
[e] Szó szerint "teherviselésed".
[f] Vagy "a nevem kedvéért".
[g] Vagy "csodálkozom".
[h] Vagy esetleg "Gondolj arra, hogy ki voltál".
[i] Vagy "korábbi".
[j] A kéziratban megjelölt versszámok többnyire megfelelnek a magyar fordítások szabványos számozásának. Amikor ebben a héber nyelvű kéziratban a versszám eltér a szokásos számozástól, akkor a szokásos versszám zárójelbe kerül. A szabványos Bibliák [6]-os verse zárójelbe került, mert hiányzik ebből a fordításunk alapjául szolgáló héber nyelvű kéziratból.
[k] Vagy "engedelmeskedni". A héber "שמע" (semá) szó jelentése "hallani vagy hallgatni" és "engedelmeskedni".

מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר לְהָעֵדָה מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ יֹאכַל מֵעֵץ הַחַיִּים שֶׁיֵּשׁ
בְּגַן עֵדֶן 7 [8] וּלְהַמַּלְאָךְ מֵהָעֵדָה שֶׁל זְמִירְנִין כְּתוֹב כֹּה אָמַר
הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן הַמֵּת וְקָם 8 [9] אֲנִי יוֹדֵעַ מַעֲשֶׂיךָ וְצַעֲרוֹתֶיךָ
וְהַחֵירוּף מֵאֵלּוּ הָאוֹמְרִים שֶׁהֵם יְהוּדִים וְאֵינָם רַק הֵמָּה מִבְּנֵי
הַשָּׂטָן 9 [10] אַל תִּירָא מֵהֶם רְאֵה הַשָּׂטָן יִקַּח אֵיזֶה [מִכֶּם]
בַּשִּׁבְיָה כְּדֵי לְנַסּוֹת אֶתְכֶם וְהַצַּעַר יִהְיֶה לָכֶם עֲשָׂרָה יָמִים תִּהְיִי
נֶאֱמָן עַד יוֹם מוֹתְךָ כְּדֵי שֶׁאֶתֵּן לְךָ הַכֶּתֶר מֵהַחַיִּים 10 [11] מִי שֶׁיֵּשׁ
לוֹ אָזְנַיִם שׁוֹמֵעַ

mit mond a Szellem[a] a gyülekezetnek! Aki győz, az eszik az élet fájáról, amely az Éden kertben[b] van."

7 [8] A szmirnai gyülekezet küldöttének pedig írd meg: Ezt mondja az első és az utolsó, aki meghalt és felállt:

8 [9] Ismerem tetteidet és szenvedéseidet[c], és azoknak gyalázatát, akik azt mondják, hogy jehudim[d], de nem azok, hanem a Szátán[e] fiai[f] közül valók. **9 [10]** Ne féljetek tőlük, nézzétek[g], a Szátán fogságba visz néhányat [közületek], hogy próbára tegyen titeket, és tíz napig szenvedni fogtok. Légy hű halálod napjáig, hogy neked adjam az élet koronáját. **10 [11]** Akinek van füle, annak hallania[h] kell azt,

---

[a] A héber szó jelentése "szellem", "lélegzet" vagy "szél". Ezen alapvető használaton kívül a rúákh utalhat egy személy érzelmeire, akaratára vagy hozzáállására is (pl. 1Móz 26:35, 41:8; Bír 8:3; Ézs 57:15; Zsolt 32:2; Péld 16:19). Átfedheti a nefes-t [amikor "lélegzetet" jelent] (pl. 1Móz 7:15; 2Móz 15:8; Ézs 11:4; Jer 10:14, 51:17; Zsolt 33:6, 135:17; Jób 12:10). A rúákh utalhat az ember "szellemére" is, amely az ember halála után is fennmarad, és így átfedheti a nesema-t [amikor "szellemre/lélekre" utal] (pl. ApCsel 7:59; Jn 19:30 HebrewGospels.com változat); Préd 3:21, 4 Móz 16:22, 27:16; Ézs 57:16.

[b] A héber név jelentése: "Öröm vagy Gyönyör kertje". Általában "Éden kertjének", "Édennek" vagy "Paradicsomnak" fordítják. Lásd 1Móz 2:8-15, 3:23-24, 4:16; Ézs 51:3, Eze 28:13; 31:9-18; 36:35, Jóel 2:3.

[c] Vagy "fájdalmaidat".

[d] Héber név a 'zsidók'-ra.

[e] A héber "שטן" sátán szó jelentése "ellenség". Ha van benne határozott névelő "az Ellenség", ekkor általában címként használják, és "Ha-Satan"-ként írják át, héberül kiejtve "Há-Szátán"; a "szátán" azonban (névelő nélkül vagy többes számban) az "ellenség", "ellenfél" vagy a "démon" szinonimájaként használatos.

[f] Vagy "gyerekek" – a héber hímnembe beletartozik a nőnem is.

[g] Vagy "íme".

[h] Vagy "engedelmeskedni". A héber "שמע" (semá) szó egyszerre jelenti "hallani vagy hallgatni" és "engedelmeskedni".

מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר לְהָעֵדָה מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ אַל תִּהְיֶה לוֹ צַעַר מִמָּוֶת
אַחֶרֶת 11 [12] וּלְהַמַּלְאָךְ מֵהָעֵדָה שֶׁל פֶּירְגָּימוֹם כְּתוֹב כֹּה אָמַר
זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶרֶב פִּיפִיּוֹת 12 [13] אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֶׂיךָ וּמָקוֹם שֶׁלְּךָ
יֵשׁ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ כִּסֵּא הַשָּׂטָן וְאַתָּה תַּאֲמִין בִּשְׁמִי וּבֶאֱמוּנָתִי
וּבְעִיתֵּי נֶהֱרַג[a] אֶת חֲבֵירִי הַנֶּאֱמָן אַנְטִיפַּס אֲצִלֵיכֶם[b] בְּמָקוֹם
שֶׁהַשָּׂטָן דָּר 13 [14] וְגַם אַתָּה שׁוֹנֵא מֵאֵילּוּ שֶׁלּוֹמְדִים הַלִּימּוּד שֶׁל
בִּלְעָם הַלִּמֵּד עַל יַד בָּלָק לַעֲשׂוֹת רַע לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲטוֹא אוֹתָם
בְּזְנוּת 14 [15] וְגַם אַתָּה שׁוֹנֵא מִלִּימּוּד נִיקאוֹלַטִיצִיאַן וְאַף אֲנִי שׁוֹנֵא
מֵאֵילּוּ 15 [16] עֲשֵׂי[c] תְּשׁוּבָה וְאִם לָאו[d] אָבוֹא אֲנִי בִּמְהֵרָה לַעֲשׂוֹת
עִמְּךָ מִלְחָמָה עַל יַד הַחֶרֶב שֶׁיֵּשׁ בְּפִי 16 [17] מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם
שׁוֹמֵעַ מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר לְהָעֵדָה מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ רוֹצֶה אֲנִי לִיתֵּן[e] לוֹ
לֶאֱכֹל מֵהַמָּן הַנִּסְתָּר וְגַם עֵדוּת טוֹבָה וּבָזֹה[f] הָעֵדוּת שֵׁם חָדָשׁ
כָּתוּב שֶׁלֹּא יוֹכַל שׁוּם אֶחָד לִקְרוֹא רַק זֶה שֶׁקִּיבֵּל אוֹתוֹ

---

[a] Vagy talán "נֶהֱרָג".

[b] A Tanákhban számos elöljárószó „többes számú" alakot vesz fel, amikor rag kapcsolódik hozzá, például: „עֲלֵיכֶם" (2Móz 5:21); „אַחֲרֵיהֶם" (1Móz 41:23). A Jelenések, Jakab és Júdás leveleiben a „többes számú" alakot használják az elöljárószavak szélesebb körével, valahányszor második személyű rag kapcsolódik hozzájuk. Hasonlítsd össze a következő versek lábjegyzeteivel: 2:2, 9:5.

[c] Alternatív írásmód az "עֲשֵׂה" (egyes szám hímnemű felszólító mód) szóra. Hasonló írásmódok találhatók a Holt-tengeri tekercsekben és a Misnában pl. "צוי" a "צַוֵּה" helyett (Ézs 38:1 1QIsa); "הוי" a "הֱוֵה" helyett (Misná Ávot 1:6 4:2).

[d] Ugyanaz a jelentése, mint "לֹא".

[e] Ez a "főnévi igenév szerkezet" alternatív formája a "ל" elöljárószóval (gyökér: "נתן"). Általában "לָתֵת" formában írják a Tanákhban.

[f] Régebbi írásmódja a "זוֹ" (a "זֶה" nőnemű formája); a Tanákhban is megtalálható a Bír 18:4; 2 Sám 11:25; 1 Kir 14:5; Préd 2:24, stb. versekben.

amit a Szellem mond a gyülekezetnek! Aki győz, nem szenved az utolsó[a] haláltól."

11 [12] "A pergamoszi gyülekezet küldöttének pedig írd meg: Ezt mondja ő, akinek kétélű[b] kardja van, **12 [13]** "Ismerem tetteidet, bár a te helyed azon a helyen van, ahol a Szátán trónja[c] van, mégis **te** hiszel az én nevemben és az én hűségemben[d], azokban az időkben is, amikor hűséges követőm Antipász meghalt a közeledben, azon a helyen, ahol a Szátán lakik. **13 [14]** De gyűlölnöd kell azokat is, akik Bilám[e] tanítását[f] tanítják, aki Bálák segítségével tanított, hogy rosszat tegyenek Jiszráel[g] fiaival, hogy paráznasággal vétkezzenek; **14 [15]** és utálnod kell a Nikolaiták tanítását is; mert én is utálom ezeket. **15 [16]** Tartsatok bűnbánatot! - És ha nem, én magam hamar eljövök, hogy háborút vívjak **veletek** a számban lévő karddal.

16 [17] Akinek van füle, hallania kell azt, amit a Szellem mond a gyülekezetnek! Aki győz, annak szívesen[h] adok enni az elrejtett mannából, és jó bizonyságot[i] is teszek neki[j] – és erre a bizonyságtételre új név lesz írva, amelyet senki sem tud elolvasni, csak az, aki megkapja.'"

---

[a] Vagy "utóbbi" vagy "második".
[b] Vagy "többélű".
[c] Vagy "széke" vagy "helye".
[d] Jelentheti azt is, hogy "hiszel bennem".
[e] "Bálám" héber neve.
[f] Vagy "doktrínáját".
[g] Ez a név eredeti kiejtése, közismert fordításban 'Izráel'.
[h] Vagy "akarok" adni.
[i] A szövegkörnyezetben "írásos bizonyságtétel".
[j] A vers előző részéből érthető. A héber Bibliában (a Tanákh-ban) gyakran előfordul, a szó ismétlés kerülése.

17 [18] וּלְהַמַּלְאָךְ מַהֲעֵדָה שֶׁל טִיאָטִירָא כְּתוֹב כֹּה אָמַר בֵּן יַהְוֶה
שֶׁעֵינָיו כַּמָּה כְּמוֹ לַהֶבֶת אֵשׁ וְרַגְלָיו כִּנְחוֹשֶׁת 18 [19] אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת
מַעֲשֶׂיךָ וְאַהֲבָתֶךָ[a] וְשֵׁארוּתֶךָ[b] וֶאֱמוּנָתֶךָ וְתִקְוָתֶךָ וּבְכָל עֵת
תַּעֲשֶׂה יוֹתֵר 19 [20] אֲבָל דָּבָר קָטוֹן יֵשׁ לִי עָלֶיךָ שֶׁתַּעֲזוֹב הָאִשָּׁה
יְזֶאבֶל[c] הָאוֹמֶרֶת שֶׁהִיא נְבִיאָה וְלוֹמְדִים וּמַסִּיתִים[d] אֶת עֲבָדַי
לַעֲשׂוֹת זְנוּת 20 [22] רְאֵה אֲנִי מֵבִיא עָלֶיהָ וְעַל זֶה שֶׁשֹּׁכֵב עִמָּהּ
הַרְבֵּה צַעַר בְּאִם שֶׁלֹּא תַּעֲשׂוּ[e] תְּשׁוּבָה עַל מַעֲשֵׂיהֶם 21 וַאֲנִי נָתַתִּי
לָהּ עֵת לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה 22 [23] וְאֶת בָּנֶיהָ יוּמְתוּ וְכָל הָעֵדָה תַּכִּירוּ[f]
שֶׁאֲנִי הוּא הַבּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב[g] וְכָל אֶחָד כְּפִי מִדּוֹתָיו יְשׁוּלַּם לוֹ
23 [24] אֲבָל לָכֶם וְלַאֲחֵרִים הָהֵמָּה בְּטִיאָטִירָא אוֹמֵר אֲנִי שֶׁלֹּא
אָבִיא עֲלֵיכֶם עוֹד צַעַר כֵּיוָן שֶׁלֹּא תִּלְמְדוּ מִלִּימוּד הַשָּׂטָן 24 [25]
אֲבָל תַּחֲזִקוּ[h] בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ לָכֶם עַד שֶׁאָבוֹא 25 [26] וּמִי שֶׁמְּנַצֵּחַ אֶתְּנָה
גּוֹיִם נַחֲלָתוֹ

[a] Lásd a 2:2 lábjegyzetét.

[b] Alternatív írásmód a "וְשֵׁרוּתְךָ" szóra. A szótári formát általában "שֵׁרוּת" vagy "שֵׁירוּת" formában írják.

[c] A "אִיזֶבֶל" alternatív írásmódja - vesd össze pl. "יִשַׁי" (1Sám 16:1) az "אִישַׁי" (1Krón 2:13) írásmóddal.

[d] Vagy esetleg "וּמְסִיתִים".

[e] A "ת" előképző többször is használatos a "י" helyett harmadik személyű hímnemű 'befejezetlen' igéknél. Ezekben az esetekben a "ת" nem befolyásolja az ige személyét, csak extra hangsúlyt látszik helyezni az alanyra. Vesd össze az 1:7, 3:4, 3:5, 3:9, 7:15, 11:9, 18:5, 18:9, 22:11 versekkel.

[f] Lásd a fenti lábjegyzetet.

[g] A Jer 11:20-ból idézett kifejezés.

[h] Vagy esetleg "תְּחַזְקוּ".

17 [18] "Thiatíra gyülekezet küldöttének pedig írd meg: Ezt mondja a JHVH[a] Fia, akinek szemei olyanok, mint a tűz lángja, és lábai, mint a réz, **18 [19]** 'Ismerem tetteidet és szereteted és szolgálatod és hűséged[b] és reményed, és hogy mindig egyre többet[c] dolgozol. **19 [20]** De van egy kis[d] kifogásom ellened - hogy megengeded Izevel[e] asszonynak, aki azt mondja, hogy prófétanő, és azoknak, akik arra tanítják és csábítják szolgáimat, hogy paráznaságot kövessenek el.

20 [22] Nézd, nagy szenvedést fogok hozni rá - és arra, aki vele hál – hacsak **ők** meg nem térnek cselekedeteikből. **21** (És **én** időt adtam neki, hogy megtérjen.) **22 [23]** És fiait megölik, és az egész gyülekezet felismeri, hogy én vagyok az, aki a veséket és a szívet[f] vizsgálja. És mindenki, az ő mértéke szerint jutalmat kap. **23 [24]** Nektek pedig, még a többieknek is, akik Thiatírában vannak, azt mondom, hogy nem hozok rátok több szenvedést[g], mivel nem ismertétek meg[h] a Szátán tanítását[i]; **24 [25]** de ragaszkodnotok kell ahhoz, amitek van amíg eljövök. **25 [26]** És aki győz, annak nemzeteket adok örökségül,

[a] "Jáhveh", kiejtve Jáhve, ez a nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető. Isten neve.

[b] Vagy a "hited". Héber "אמונה" (emunah) – mind a hitre, mind a cselekvésre utal (hűségesnek lenni).

[c] Vagy valószínűleg "bőségesen".

[d] Szarkasztikus.

[e] 'Jézabel' héber neve.

[f] A Jer 11,20-ból idézett kifejezés.

[g] Vagy "nyomorúságot" vagy "bajt".

[h] Vagy esetleg "nem tanítottátok".

[i] Vagy "doktrínáját".

26 [27] וְהוּא יְנַהֵג אוֹתָם בְּשֶׁבֶט בַּרְזֶל וְכִכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם[a] 27 וּכְמוֹ
שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאָבִי [28] כָּךְ אֶתֵּן לוֹ הַשַּׁחַר 28 [29] מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם
שׁוֹמֵעַ מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר לְהָעֵדָה

פֶּרֶק ג׳

1 (102v) וּלְהַמַּלְאָךְ מֵהָעֵדָה שֶׁל זַארְדִּין כְּתוֹב כֹּה אָמַר זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ
הָרוּחוֹת יַהְוֶה וְהַשִּׁבְעָה כּוֹכָבִים אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֶׂיךָ כִּי שֵׁם יֵשׁ
לְךָ שֶׁאַתָּה חַי וְאַתָּה מֵת 2 לָכֵן אַל תִּישַׁן וּתְחַזֵּק לָזֶה שֶׁרוֹצֶה
לָמוּת כִּי לֹא מָצָאתִי אֶת מַעֲשֶׂיךָ שְׁלֵימָה לִפְנֵי יַהְוֶה 3 וְעַכְשָׁיו
זְכוֹר הֵיאַךְ שֶׁקִּבַּלְתָּ וְשָׁמַעְתָּ וּמְקַיֵּים אוֹתָם וַעֲשֵׂי[b] תְּשׁוּבָה וְאִם
לֹא אָבוֹא אֲנִי עָלֶיךָ כַּגַּנָּב וְאַתָּה אֵינָה[c] יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה זְמַן שֶׁאָבוֹא
4 וְגַם שִׁמְךָ נִשְׁמָע בְּזַארְדִּין שֶׁלֹּא טִנְּפוּ אֶת בִּגְדֵיהֶם וְהֵמָּה תֵּלְכוּ[d]
עִימִּי בִּבְגָדִים לְבָנִים[e] כִּי הֵמָּה רְאוּיִם לָזֶה

---

[a] Hasonlóan a Zsolt 2:8-9-hez.

[b] Lásd a 2:5 vers lábjegyzetét.

[c] A héber Jelenések és Jakab levelében általában az אינו vagy אינה szót használják az אין helyett. A végén lévő ו vagy ה nem mindig harmadik személyű egyes számú névmási utótagot jelöl. Mivel e két írásmód felcserélhetően használatos lehetséges, hogy az אינה valójában אֵינָה-ként kellene pontozni. Hasonlítsa össze például a שִׁלוֹ (Jer 7:14; Bír 21:19, 21:21 stb.) és a שִׁלֹה (Józs 18:1, 18:8, 18:9, 18:10, stb.); az אָהֳלוֹ (1Móz 26:25, 31:25, 33:19 stb.) és az אָהֳלָה (1Móz 9:21, 12:8, 13:3, stb.); a זֹה (2Kir 6:19, Ez 40:45, stb.) és a זוֹ (Hós 7:16, Zsolt 132:10) változatokat.

[d] A kéziratban a "ת" fölé egy "י" van írva javítási javaslatként. Azonban lásd az 1:7 vers lábjegyzetét.

[e] Vagy esetleg "לְבֵנִים" – lásd a 4:4 vers lábjegyzetét.

26 [27] és **ő** vasvesszővel fogja vezetni őket, ti pedig összetöritek őket, mint a **fazekas edényét**.[a] **27** És amint én kaptam az én Atyámtól, **[28]** úgy adom neki a világosságot[b]. **28 [29]** Akinek van füle, hallania kell, amit a Szellem mond a gyülekezetnek!'"

3: 1 (102v) "És írd meg a szárdiszi gyülekezet küldöttének: Ezt mondja ő, akinél JHVH Szellemei[c] vannak és a hét csillag: Ismerem tetteidet, hogy az a neved[d], hogy élsz, de halott vagy. **2** Ne aludj tehát, hanem erősítsd meg azt, aki meg akar halni, mert nem találtam munkáidat befejezettnek JHVH előtt. **3** És most emlékezz arra, hogyan kaptad és hallottad; és fogadd meg azokat, és tarts bűnbánatot. De ha nem, én magam török[e] rád, mint egy tolvaj, és nem tudod[f], mikor jövök. **4** És a te neved is hallatszik Szárdiszon – *azokéval*, akik nem szennyezték[g] be ruhájukat,[h] és ők, **ők** velem fognak járni fehér ruhában, mert méltók erre.

---

[a] Hasonló a Zsoltárok 2,8-9-hez.

[b] Szó -szerint "hajnalt" vagy "hajnalhasadást" - a "fény" szinonimájaként használatos, és ebben az összefüggésben valószínűleg "dicsőséget" jelent. Pl. Ézs 58,8; Ézs 8,20 és János 17:22 a Hebrew Gospel of John | HebrewGospels.com változatban.

[c] A 'ruach' héber szó (רוח) többes száma a 'ruchot' van a kéziratban – a 'rúách' a héber szó kejtése, jelentése "szellem", "lélegzet" vagy "szél".

[d] Vagy "reputációd", "hírneved", "ismertséged".

[e] Vagy "ellened".

[f] Vagy "amíg nem tudod".

[g] Vagy "mocskolták".

[h] Vagy "némelyeké, akik nem szennyezték be a ruhájukat".

5 וּמִי שֶׁמְנַצֵּחַ תֵּלֵךְ[a] בִּבְגָדִים לְבָנִים וַאֲנִי לֹא אֶמְחֶה אֶת שְׁמוֹ
מִסֵּפֶר הַחַיִּים וַאֲנִי מוֹדִיעַ אֶת שְׁמוֹ לִפְנֵי אָבִי וְלִפְנֵי מַלְאָכָיו 6
מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם שׁוֹמֵעַ מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר לְהָעֵדָה 7 וּלְהַמַּלְאָךְ
מֵהָעֵדָה שֶׁל פִּילָאדֶלְפְיָא כְּתוֹב כֹּה אָמַר הַקָּדוֹשׁ וְהַנֶּאֱמָן זֶה
שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל דָּוִד הַפּוֹתֵחַ וְשׁוּם אֶחָד יוּכַל לִסְגּוֹר
הַמִּסְגּוֹר[b] וְשׁוּם אֶחָד יוּכַל לִפְתּוֹחַ 8 אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֶׂיךָ רְאֵה
נָתַתִּי לְפָנֶיךָ פֶּתַח פָּתוּחַ וְשׁוּם אֶחָד יוּכַל לִסְגּוֹר אוֹתָהּ[c] כִּי מְעַט
כֹּחַ יֵשׁ לְךָ וְשָׁמַרְתָּ אֶת דְּבָרִי[d] וְאֵינָהּ[e] כּוֹפֵר בִּשְׁמִי 9 רְאֵה אֲנִי
אֶתֵּן לְאֵילּוּ שֶׁהֵמָּה מֵחַבְרוּתַת הַשָּׂטָן הָאוֹמְרִים שֶׁהֵמָּה יְהוּדִים
וְאֵינָם רַק כּוֹזְבִים רְאֵה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת

[a] A "ת" használatáról a "י" helyett lásd az 1:7 vers lábjegyzetét.

[b] A hímnemű egyes számú igenév alternatív alakja (határozott névelővel).

[c] Vagy talán "אוֹתֹה". Összehasonlításképpen lásd pl. "אָהֳלֹה" (1Móz 9:21), "פְּרָעֹה" (2Móz 32:25), "נִסְכֹּה" (3Móz 23:13), "כֶּלֹה" (Ez 36:10), "הֲמוֹנֹה" (Ez 39:11), stb.

[d] Vagy esetleg "דְּבָרַי".

[e] A héber Jelenések és Jakab levelében általában az אינו vagy אינה szót használják az אין helyett. A végén lévő ו vagy ה nem mindig harmadik személyű egyes számú névmási utótagot jelöl. Mivel e két írásmód felcserélhetően használatos lehetséges, hogy az אינה valójában אֵינֹה-ként kellene pontozni. Hasonlítsa össze például a שְׁלוֹ (Jer 7:14, Bír 21:19, 21:21, stb.) és a שְׁלֹה (Józs 18:1, 18:8, 18:9, 18:10, stb.), az אָהֳלוֹ (1Móz 26:25, 31:25, 33:19, stb.) és az אָהֳלֹה (1Móz 9:21, 12:8, 13:3, stb.), a "זֹה" (2Kir 6:19, Ez 40:45 stb.) és a זוֹ (Hós 7:16, Zsolt 132:10) változatokat.

5 És aki győz, fehér ruhában fog járni, és **én** nem törlöm ki az ő nevét az élet könyvtekercséből, hanem megvallom[a] az ő nevét az én Atyám és az ő küldöttei előtt. 6 Akinek van füle, hallania kell, mit mond a Szellem a gyülekezetnek!"

7 "És írd meg a filadelfiai gyülekezet küldöttének: Ezt mondja a Megkülönböztetett[b] és Hűséges, akinél Dávid kulcsa van, aki kinyit és senki sem tudja bezárni, és aki bezár és senki sem tudja kinyitni. 8 Ismerem a cselekedeteidet. Nézd, nyitott ajtót adtam[c] eléd és ezt senki sem zárhatja be - bár kevés az erőd, mégis megtartottad az én igémet, és nem tagadtad meg nevemet. 9 Nézd, **én** megadom azoknak, akik a Szátán társaságába tartoznak, akik jehudimnak[d] mondják magukat, miközben nem azok- hanem csalók - nézd, örömmel megteszem azt,

[a] Vagy "elismerem".

[b] A héber 'kádos', szó szerint 'elválaszt', 'elkülönít', 'kivon valahonnan'. Vonatkozhat Istenre, emberre, tárgyra, időre és helyre. Bűntől és tisztátalanságtól elkülönített, azaz Isten számára megkülönböztetett. A latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó magyarra nem lefordított, hanem a latinból magyarra átírt "szent" latin szó nem adja vissza az eredeti szó jelentését, mert a szent jelentése "feddhetetlen", "elrendelt" és "megállapított", továbbá közismert jelentése "ártatlan", "jámbor" és "erkölcsös". A görög kéziratokban a 'hagiosz' szó áll, ami "Istennek elválasztott vagy Isten által elválasztott". Például a szó nem lenne használható hitbeli rang értelemben vagy kitüntetésre. Belátható az is, hogy halott ember testrésze, ami bibliai értelemben tisztátalan vagy egy üzleti tevékenységet folytató gyógyszertár vagy egy utca, az nem Isten számára elválasztott.

[c] Vagy "állítottam".

[d] A héber szó jelentése: 'zsidóknak'.

שֶׁהֵמָּה תָּבוֹאוּ[a] לִתְפַּלֵּל[b] לְרַגְלֶיךָ[c] וּלְהַכִּיר שֶׁאָהַבְתִּי אוֹתְךָ 10 כֵּיוָן
שֶׁשָּׁמַרְתָּ הַדִּיבּוּר מִתְּקוָתִי כָּךְ אֲנִי אֶשְׁמוֹר אוֹתְךָ מֵהָעֵת שֶׁל
הַנִּסָּיוֹן הַבָּא עַל הָאָרֶץ לְנַסּוֹת לְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ 11 רְאֵה
אֲנִי אָבוֹא בִּמְהֵרָה שְׁמוֹר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם אֶחָד
אֶת כִּתְרֶיךָ 12 מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ אֶכְתּוֹב עָלָיו הַשֵּׁם מֵאֱלֹהַי וְהַשֵּׁם
מִירוּשָׁלַיִם הֶחָדָשׁ הָעִיר אֱלֹהַי שֶׁיָּבֹא מֵהַשָּׁמַיִם לְהָאָרֶץ מֵאֱלֹהַי
וְגַם שְׁמִי הֶחָדָשׁ 13 מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם שׁוֹמֵעַ מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר
לְהָעֵדָה 14 וּלְהַמַּלְאָךְ מֵהָעֵדָה לָאֹדִיצֵאַ כְּתוֹב כֹּה אָמַר אָמֵן הָעֵד
נֶאֱמָן הַתְּחִלָּה מֵהַבְּרִיאוֹת 15 אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשֶׂיךָ שֶׁאַתָּה לֹא
קַר וְלֹא חָם אוּלַי שֶׁתִּהְיֶה קַר אוֹ חָם 16 אֲבָל כֵּיוָן שֶׁאַתָּה לֹא
קַר וְלֹא חָם בִּשְׁבִיל זֶה יֵרֵק אֲנִי אוֹתְךָ מִפִּי 17 וְאַתָּה תֹּאמַר אֲנִי
עוֹשֵׁר וְיֵשׁ לִי דַּי וְאֵינָה צוֹרֶךְ[d] לְשׁוּם דָּבָר אֲבָל אֵינָה יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה
עָנִי וְאֶבְיוֹן 18 וַאֲנִי נוֹתֵן עֵצָתִי לְךָ שֶׁתִּקְנֶה זָהָב מִמֶּנִּי וְתִלְבּוֹשׁ
מַלְבּוּשִׁים לְבָנִים[e] וּמָשַׁחְתָּ אֶת עֵינֶיךָ בַּשֶּׁמֶן כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִרְאוֹת

[a] A "ת" használatáról a "י" helyett lásd az 1:7 vers lábjegyzetét.

[b] Alternatív írásmód a "לְהִתְפַּלֵּל"-re. Megjegyzendő, hogy a 'ה' előképző alkalmanként 'főnévi igenevű szerkezetű' igéknél kihagyásra kerül, amikor elválaszthatatlan előtag kapcsolódik hozzá még a Tanákhban is – lásd pl. Péld 24:17 ("וּבְכָשְׁלוֹ" az "וּבְהִכָּשְׁלוֹ" helyett); JSir 2:11 ("בֶּעָטֵף" a "בְּהֶעָטֵף" helyett). Lásd még 2Móz 10:3, 34:24, 5Móz 31:11, Ézs 1:12, Jób 33:30.

[c] Hasonlítsd össze Ézs 45:14, 49:23, 60:14.

[d] Vagy esetleg "צוֹרֵךְ".

[e] Vagy esetleg "לְבֵנִים" – lásd a 4:4 vers lábjegyzetét.

hogy **ők** eljöjjenek a lábaidhoz könyörögni[a] és elismerjék, hogy szerettelek téged. **10** Mivel megtartottad az én reménységem beszédét, **én** is megőrizlek téged a megpróbáltatás[b] idején, amely eljön a földre, hogy próbára[c] tegye azokat, akik a földön laknak. **11** Nézd, **én** sietve[d] jövök! – Őrizd amid van, hogy senki el ne vegye a koronádat. **12** Aki győz, arra rá fogom írni az én Istenem[e] nevét és az új Jerusáláim[f] nevét, az én Istenem városáét, amely az egekből jön a földre az én Istenemtől – és az én új nevemet is. **13** Akinek van füle, hallania kell, mit mond a Szellem a gyülekezetnek!"

14 "A laodiceai gyülekezet küldöttének pedig írd meg: Ezt mondja az Ámen[g], a hű tanú, a teremtés kezdete[h]: **15** Ismerem a te cselekedeteidet, hogy nem vagy sem hideg sem meleg – bár csak hideg vagy meleg lennél![i] **16** De mivel sem hideg, sem meleg nem vagy, ezért kiköplek a számból. **17** Mégis **te** azt mondod: 'gazdag vagyok, elegendő dolgom van és nincs szükségem semmire',[j] de nem tudod, hogy szegény és szűkölködő vagy. **18** Most, hadd adjak egy tanácsot: vegyél tőlem aranyat, öltözz fehér ruhába, és kend meg a szemeidet olajjal, hogy láss.

---

[a] Vagy "leborulnak" lásd Ézs 45:14, 49:23, 60:14.
[b] Vagy "megvizsgálás" vagy "megkísértés".
[c] Vagy "vizsgálja" vagy "kísértse".
[d] Vagy "gyorsan".
[e] Héberül 'Elohím'.
[f] Jeruzsálem héber neve.
[g] Ha a héber "אמן" (ámén) szót címként használjuk, akkor azt jelenti, hogy "Biztos", "Hűséges" vagy "Igazság".
[h] Vagy "teremtett dolgok".
[i] Vagy "talán hidegnek vagy melegnek kellene lenned!" - szarkasztikus.
[j] Vagy esetleg "és nincs szükségem semmire".

19 וַאֲנִי מוֹסֵר[a] לְאֵילּוּ שֶׁאָהַבְתִּי וְעַכְשָׁיו עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה 20 רְאֵה אֲנִי
עוֹמֵד לִפְנֵי הַפֶּתַח וְדוֹפֵק בָּהּ וּבְאִם שֶׁאֶחָד יִשְׁמַע אֶת קוֹלִי וְיִפְתַּח
הַפֶּתַח לָזֶה אֵלֵךְ 21 מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ לָזֶה אֶתֵּן לֵישֵׁב עִמִּי עַל כִּסְאִי
כְּמוֹ שֶׁנִּצַּחְתִּי וְיָשַׁבְתִּי עִם אָבִי עַל כִּסְאוֹ 22 מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם
שׁוֹמֵעַ מַה שֶּׁהָרוּחַ אוֹמֵר

פֶּרֶק ד׳

1 וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי [ ][b] שֶׁנִּפְתַּח פֶּתַח אֶחָד בַּשָּׁמַיִם וְהַקּוֹל
הָרִאשׁוֹן שֶׁשָּׁמַעְתִּי הַמְדַבֶּרֶת עִמִּי כְּקוֹל שׁוֹפָר אָמַר לִי בֹּא לְכָאן
וַאֲנִי רוֹצֶה לְהַרְאוֹת לְךָ מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ

[a] Ez egy Hiphil melléknévi igenév a "יסר" gyökérből.

[b] Áthúzott betű.

19 Én[a] fegyelmezem[b] azokat, akiket szeretek, ezért térjetek meg. **20** Nézd! – Én az ajtó előtt állok és zörgetek, és ha valaki meghallja a hangomat és kinyitja az ajtót, akkor bemegyek hozzá. **21** Aki győz, annak megadom, hogy velem üljön az én trónomon, amint én győztem és leültem Atyámmal az ő trónjára. **22** Akinek van füle, hallania kell, mit mond a Szellem!"

4: **1** És ezután láttam, hogy megnyílt egy ajtó az egekben, és az első hang, amit hallottam – amely úgy beszélt velem, mint egy sófár[c] hangja – így szólt hozzám: "Gyere ide, meg akarom mutatni neked, mi fog történni ezután."

[a] Szó szerint "És én".

[b] Vagy "megfenyítem" vagy "megdorgálom".

[c] A héber szó jelentése "kosszarv kürt" vagy "szarv kürt". Az összes újszövetségi trombita, egyéb fordításokban kürt vagy harsona, nem arany kürt, nem ezüst kürt, nem réz kürt, hanem szarv kürt, azaz sófár. "az Úr Isten kürtöt fuvall" vers ismerős nekünk a Károli szerint a Zakariás 9:14 versből, ahol szintén a sófár szó áll az eredeti kéziratokban.

2 וְתֵיכֶף וּמִיָּד שׁוֹרֶה עָלַי רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְרָאִיתִי כִּסֵּא אֶחָד יֹשֵׁב
בַּשָּׁמַיִם וְעַל הַכִּסֵּא יֹשֵׁב אֶחָד 3 וְהַיּוֹשֵׁב עָלָיו הָיָה מַרְאֵיהוּ
כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר וְיָשְׁפֵה וְסָבִיב לְהַכִּסֵּא הָיָה אֶחָד קֶשֶׁת כְּמוֹ
נֹפֶךְ 4 וְסָבִיב לְהַכִּסֵּא הָיָה אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים כִּסְאִים וַעֲלֵיהֶם
יוֹשְׁבִים אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵינִים לָבוּשׁ בְּמַלְבּוּשִׁים לְבֵינִים[a] וְעַל
רָאשֵׁיהֶם כֶּתֶר זָהָב

[a] Alternatív írásmód a "לְבָנִים" számára. A "לבן" melléknév második gyökérbetűjének a-változata és e/i-változata közötti eltérés a Maszorétikus szövegben látható 1Móz 49:12-ben ("וּלְבֶן"), és a szamaritánus Tórát tartalmazó kéziratokban (a releváns magánhangzók alább láthatók – vegyük fegyelembe, hogy a szamaritánus "ֹ" megfelel a tiberi " ֻ" vagy " ֻ"; míg "ֵ" megfelel " ִ" vagy " ֵ") pl. 1Móz 30:37 "לבֻנות" (New York-i Közkönyvtár kézirat Heb. 228) és "לבֻנות" (Brit Könyvtár kézirat Or. 6461); 3Móz 13:43 "לבֹנה" (Francia Nemzeti Könyvtár kézirat Sam 2) és "לבֻנה" (Brit Könyvtár kézirat Or. 6461). Lásd a megfelelő szakaszokat: S. Schorch A szamaritánus Pentateuchus Kritikai kiadás Maior De Gruyter 3. kötet (2018) és 1. kötet (2021). Hasonló írásmód "לבינא" is ismert a mandai arámi nyelvben. Lásd pl. E. S. Drower és R. Macuch Mandai szótár Oxford University Press 1963 229. oldal.

2 A Megkülönböztetett Szellem[a] azonnal és rögtön megnyugodott[b] rajtam, és láttam egy trónt az egekben állni, és valakit a trónon ülni. **3** És aki rajta ült, annak kinézete[c] olyan volt, mint a zafír[d] és jáspis[e] kő, és a trón körül egy ív[f] volt, türkizhez[g] hasonló. **4** És a trón körül huszonnégy trónus[h] volt, és huszonnégy vén ült rajtuk, fehér ruhába öltözve, és a fejükön aranykorona[i] volt.

---

[a] Héberül 'Ruach Ha-Qodesh', kiejtve Rúákh Há-Kódes, Istennek „A Megkülönböztetett Szelleme”. Értelmezése szerint ez az elkülönítettségében és elválasztottságában tiszta Szellem, amelyet Szent Szellemként, vagy nem szó szerint Szent Lélekként tartalmaznak a Bibliák. A fordításunkban alkalmazott kifejezés nem a latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó, a hagyományos fordítások által átvett „szent” értelmezést követi. A latin 'sanctus' kifejezés ugyanis a szótári jelentései alapján is nagyrészt a „jámbor”, „igazságos”, „tiszteletreméltó” vagy „istentisztelő” emberi kategóriákkal kapcsolódott össze. Ezt a jelentéstartalmat a történelmi egyházi gyakorlat a sok szentté avatott ember példájával végleg az emberi erkölcsösség és jóság síkjára terelte. A mai ember számára a fogalom ráadásul utcák, terek és gyógyszertárak elnevezésével teljesen elvilágiasodott és közönségessé vált – pedig ezek a helyek valójában nem Isten számára elkülönített területek. Ez a megközelítés teljesen elhomályosítja a héber szó lényegét, amely nem a morális jóságról, hanem a mindentől elválasztott, megkülönböztetett és tiszta isteni Szellemről beszél. A Rúákh Há-Kódes tiszta jelentésének visszaadása érdekében fordításunkban elkerültük ezt a latin hagyományból eredő szóátiratot. Ezzel is hangsúlyozzuk „A Megkülönböztetett Szellem” lényegi azonosságát a máshol használt Isten Szelleme, az Úr Szelleme, JHVH Szelleme, vagy az Istenre utaló, de önállóan használt Szellem kifejezésekkel, amelyeket a hagyományos fordítások az Isten Lelke, az Úr Lelke és a Lélek szavakkal fordítanak.

[b] Vagy "maradt" vagy "lakozott".

[c] Vagy talán "arca".

[d] Vagy egy speciális zafírfajta, az úgynevezett "lápisz lazuli".

[e] Vagy talán "jáde", számos drágakő pontos azonosítása vitatott.

[f] Jelentése "szivárvány", hasonlítsd össze Ez 1:28.

[g] Vagy esetleg "malachit".

[h] Vagy "székek".

[i] Vagy "mindegyik fején aranykorona volt". A héber gyakran egyes számú főnevet használ a többes számra (gyűjtőszóra).

5 וּמֵהַכִּסֵּא יָצָא קוֹלוֹת וּרְעָמִים וּבְרָקִים וְשִׁבְעָה נֵירוֹת לִפְנֵי
הַכִּסֵּא וְאֵילּוּ הֵמָּה שִׁבְעָה רוּחוֹת יַהְוֶה 6 וְלִפְנֵי הַכִּסֵּא הָיָה יָם
אֶחָד שֶׁל צְלוֹחִית כִּדְמוּת אַחְלָמָה וּבְתוֹךְ [ ][a] הַכִּסֵּא וְסָבִיב
לְהַכִּסֵּא אַרְבַּע חַיּוֹת מָלֵא עֵינַיִם מִלִּפְנֵיהֶם וּמֵאַחֲרֵיהֶם 7 וְהַחַיָּה
הָרִאשׁוֹן הָיָה כִּדְמוּת [ ][b] אַרְיֵה וְהַשֵּׁנִיָּה כְּשׁוֹר וְהַשְּׁלִישִׁי כְּאָדָם
וְהָרְבִיעִי כְּנֶשֶׁר 8 וּלְכָל אֶחָד שִׁשָּׁה כְּנָפַיִם וּמִבִּפְנִים מְלוּאִים עִם
עֵינַיִם וְלֹא יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה יוֹם וָלַיְלָה וְאוֹמְרִים תָּמִיד קָדוֹשׁ

[a] Áthúzott betűk.
[b] Áthúzott betűk.

5 És a trónból hangok, mennydörgések és villámok jöttek ki, és hét lámpás volt a trón előtt, ezek JHVH hét Szelleme.

6 És a trón előtt üvegtenger volt, hasonlónak látszott a kristályhoz[a]. És a trón közepén[b] és a trón körül négy élőlény volt, elöl és hátul tele szemekkel. **7** Az első élőlény pedig hasonló[c] volt az oroszlánhoz, a második pedig a bikához, a harmadik pedig az emberhez, a negyedik pedig a sashoz.[d]

8 És mindegyiknek hat szárnya volt, belülről is tele voltak szemekkel. És nincs pihenésük, se nappal, se éjjel, hanem folyton azt mondják: "Megkülönböztetett[e],

---

[a] Héberül 'achlamah' (אחלמה) - lásd a 22:1. fejezetet, ami arra utal, hogy az 'achlamah' nem vörös vagy barna jáspis, ahogy azt általában hiszik.

[b] Hasonlítsd össze Ez 1:22-27-el, úgy tűnik, hogy ezek a kerubok JHVH trónja alatt és körül vannak, itt úgy írják le őket, hogy a trónszerkezet részét képezik (a trón közepén).

[c] Vagy "arca", hasonlítsa össze Ez 1:10-el.

[d] Hasonlítsd össze Ez 1:10, 10:12-vel, mindegyiknek négy különböző arca van, és ha négy különböző irányban állnak, akkor a négy különböző arcból minden oldalról láthatunk egyet-egyet.

[e] Héberül Kádos (קָדוֹשׁ – Qadosh), jelentése: „elkülönített”, „elválasztott” Isten számára megkülönböztetett, minden tisztátalanságtól mentes értelemben. Itt a szó melléknévi alakja szerepel, míg főnévi párja a Kódes (קֹדֶשׁ – Qodesh / szentség), mint a 3Móz 10:10-ben: „Hogy különbséget tehessetek a [szentség – kódes] és a közönséges között…”. A magyar „szent” szót formáló latin sanctus szótárilag sem adja vissza ezt a lényeget, mivel az inkább az „igazságos”, „jámbor” és „tiszteletreméltó” emberi tulajdonságokra utal. Ezt a morális irányt a szentté avatások gyakorlata végleg az emberi jóság síkjára terelte, mára pedig utcák, terek és gyógyszertárak elnevezésével a szó teljesen elvilágiasodott és közönségessé vált. A kiüresedett egyházi kifejezések helyett visszatértünk a gyökerekhez.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יַהְוֶה צְבָאוֹת[a] הָאַדִּיר הֶהָיָה וְהֹוֶה וְיִהְיֶה 9 וּבְשָׁעָה
שֶׁהַחַיּוֹת נוֹתְנִים שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לָזֶה שֶׁיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וְהַחַי
מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם 10 הָיוּ נוֹפְלִים הָאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵינִים לְפָנָיו
וּמִתְפַּלְּלִים לָזֶה שֶׁחַי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם וְזוֹרְקִים כִּתְרֵיהֶם לְפָנָיו
וְאוֹמְרִים 11 אָדוֹן אַתָּה רְאוּיָה לִיקַח[b] כָּבוֹד וְתִפְאֶרֶת כִּי אַתָּה
בֹּרֵא הַכֹּל וְעַל יַד רְצוֹנְךָ נַעֲשָׂה הַכֹּל

פֶּרֶק ה׳

1 וְזֶה שֶׁיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא רָאִיתִי בְּיַד יְמִינוֹ סֵפֶר אֶחָד וְחָתוּם
בַּחֲתִימוֹת מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ בְּשִׁבְעָה חֲתִימוֹת 2 וְרָאִיתִי מַלְאָךְ
אֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹל גָּדוֹל מִי רְאוּיָה לִפְתּוֹחַ אֶת הַסֵּפֶר וְלִשְׁבֹּר
חֲתִימוֹתָיו 3 וְשׁוּם אֶחָד לֹא בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ יוּכַל לִפְתּוֹחַ הַסֵּפֶר
וְלִרְאוֹת בּוֹ 4 וּבוֹכֶה אֲנִי מְאוֹד כִּיוָן שֶׁלֹּא נִמְצָא אֶחָד שֶׁרְאוּיָה
לָזֶה הַדָּבָר 5 וְאֶחָד מֵהַזְּקֵנִים אָמַר לִי אַל תִּבְכֶּה רְאֵה שֶׁנִּצַּח
הָאַרְיֵה הַיֵּשׁ מִמִּשְׁפַּחַת [ ][c] יוּדָא

[a] Idézet Ézs 6:3-ból.

[b] Ez a 'főnévi igeneves szerkezet' egy alternatív formája a "ל" elöljárószóval (gyökérszó: "לקח"). A Tanákhban "לָקַחַת"-nak írják.

[c] Áthúzott betűk.

megkülönböztetett, megkülönböztetett, JHVH Seregek Istene[a], a Hatalmas[b], aki volt, van és lesz."

9 És amikor az élőlények dicséretet[c] és hálát[d] adnak annak, aki a trónon ül, és aki él örökkévalóságtól örökkévalóságig, **10** a huszonnégy vén leborul előtte, és imádkozik ahhoz, aki él örökkévalóságtól örökkévalóságig, és leveszik koronáikat előtte, és ezt mondják: **11** "Urunk[e], méltó vagy a tiszteletre és a dicsőségre, mert te vagy mindennek Teremtője[f], és a te akaratod[g] által lett minden megalkotva."

5: **1**. És akinek a trónon ült - a jobb kezében láttam egy könyvtekercset, ami pecsételve volt belülről és kívülről, hét pecséttel. **2** És láttam egy küldöttet, aki nagy hangon kiáltott: "Ki méltó arra, hogy felnyissa a könyvtekercset és feltörje pecsétjeit?" **3** De senki, sem az égen, sem a földön nem tudta kinyitni a könyvtekercset és belenézni[h]. **4** Akkor, én nagyon sírtam, mert nem találtak senkit, aki méltó lett volna erre a dologra. **5** De az egyik vén ezt mondta nekem: "Ne sírj, nézd! – Az Oroszlán, aki Jehúdá[i] családjából származik,

[a] Héberül 'Jáhveh Elohím Cebáot', lásd pl. Ézs 6:3, Ám 5:16.
[b] Vagy "Fenséges".
[c] Vagy "magasztalást".
[d] Vagy "elismerést".
[e] Héberül 'Adón', jelentése lehet még "Mester".
[f] Vagy "te teremtettél mindent".
[g] Vagy "jó szándékod".
[h] Vagy "megnézni".
[i] Magyarul "Júda".

מֵהַשּׁוֹרֵשׁ דָּוִד לִפְתּוֹחַ הַסֵּפֶר וְלִשְׁבֹּר הַשִּׁבְעָה חֲתִימוֹת 6 וָרְאִיתִי
שֶׁבְּתוֹךְ הַכִּסֵּא וְהַחַיּוֹת וְהָאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵינִים עֹמֵד[a] שֶׂה אֶחָד
כְּמוֹ שֶׁנֶּהֱרַג[b] וְלוֹ הָיָה שִׁבְעָה קְרָנַיִם וְשִׁבְעָה עֵינַיִם[c] וְאֵילּוּ
הַשִּׁבְעָה רוּחוֹת יַהְוֶה נִשְׁלָח[d] בְּכָל הָאָרֶץ 7 וּבָא וְלָקַח הַסֵּפֶר מִיַּד
(103r) יְמִינוֹ מִזֶּה שֶׁיֹּשֵׁב עַל הַכִּסֵּא 8 וּבְשָׁעָה שֶׁלָּקַח הַסֵּפֶר הָיוּ
נוֹפְלִים הָאַרְבַּע חַיּוֹת וְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵינִים לִפְנֵי הַשֶּׂה
וּבִידֵיהֶם כִּינוֹר וּמַחְתּוֹת מְלֵאִים קְטוֹרֶת וְזֹאת הִיא תְּפִילַּת
הַקְּדוֹשִׁים 9 וְזִמְּרוּ שִׁיר חָדָשׁ וְאָמְרוּ אַתָּה רָאוּיָה לִיקַּח[e] הַסֵּפֶר
וְלִפְתּוֹחַ אֶת חֲתִימוֹתָיו כִּי אַתָּה נֶהֱרָג וְקָנִיתָ אוֹתָנוּ בְּדָמֶיךָ 10
וְעָשִׂיתָ אוֹתָנוּ לְכֹהֲנִים וְלִמְלָכִים וַאֲנַחְנוּ נִהְיוּ[f] מְלָכִים[g] עַל הָאָרֶץ
11 וָרְאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי קוֹלוֹת הַרְבֵּה מֵהַמַּלְאָכִים סָבִיב לְהַכִּסֵּא
וּמִסְפָּרָם הָיָה אַלְפַּיִם רְבָבוֹת

[a] Vagy esetleg "עָמַד".

[b] Vagy esetleg "שֶׁנֶּהֱרָג".

[c] Hasonlítsd össze Zak 3:9, 4:10-el.

[d] Vagy esetleg "נִשְׁלַח".

[e] Ez a 'főnévi igeneves szerkezet' egy alternatív formája a "ל" elöljárószóval (gyökér: "לקח"). A Tanákhban "לָקַחַת"-nak írják.

[f] A szövegkörnyezet alapján ez az ige nem lehet Nifal 'befejezett' harmadik személyű többes számú alak. A szokatlan "נהיו" írásmód a "נהיה" helyett kétszeresen jelzi az ige többes számú aspektusát – úgy néz ki mint a "נהיה" hozzáadva egy "ו"-t többes számú végződésként (hasonlítsd össze pl. "יהיה" és "יהיו"). Hasonló írásmódokat (a többes szám kettős jelölésével) néha középkori zsidó írnokok használtak. Például Lukács 20:14-ben a Vat. Ebr. 100 és a JTS Breslau 233 "ונהרגהו"-t ír, de a szentpétervári A 207 ugyanezt a szót "ונהרגוהו"-nak írja. Vesd össze a 19:7 verssel.

[g] Vagy esetleg "מֹלְכִים".

Dávid gyökeréből, győzött, hogy felnyissa a könyvtekercset és feltörje a hét pecsétet.

6 Aztán láttam, hogy a trón, az élőlények és a huszonnégy vén között egy Bárány állt, olyan mint akit megöltek[a]. És hét szarva és hét szeme[b] volt (ezek JHVH hét Szelleme, amelyeket az egész földre küldtek). **7** És jött és elvette a könyvtekercset a trónon ülő jobb kezéből **(103r)**. **8** Amikor pedig átvette a könyvtekercset, a négy élőlény és a huszonnégy vén leborult a Bárány elé, és a kezükben lantok és tömjénnel teli tüzes edények voltak (és ez a megkülönböztetettek[c] imája). **9** És új éneket énekeltek[d] és ezt mondták: "Méltó vagy, hogy átvedd a könyvtekercset és felnyisd a pecsétjeit, mert megölettél és véreddel váltottál meg minket, **10** és papokká és királyokká tettél, hogy királyok legyünk a földön."

11 Ekkor láttam és hallottam a trón körüli küldöttek sok hangját, és számuk húszmillió[e] volt.

---

[a] Vagy "mintha megölték volna".

[b] Lásd Zak 3:9, 4:10.

[c] Héberül há-kadosím (הַקְּדוֹשִׁים), a Kádos (קָדוֹשׁ – elkülönített, megkülönböztetett) szó határozott névelős, többes számú alakja: „a megkülönböztetettek”. A bibliai szóhasználatban ez a kifejezés nem egyházilag kanonizált, különleges és elérhetetlen mintaképekre utal, hanem azokra a hús-vér emberekre, akiket Isten a mindennapi világból magának elválasztott és a saját tulajdonává tett. A hagyományos fordítások latin mintára (sancti $\rightarrow$ szentek) ezt a kifejezést is az emberi jóság és vallásos tökéletesség síkjára helyezték át, elmosva a lényeget: az Istenhez való tartozás és a tisztaság valódi, gyakorlati értelmét.

[d] A héberben a "זמר" (zámár) gyök áll, amely a hangszeren való éneklésre utalhat.

[e] Úgy is olvasható, hogy "ezer" vagy "tízezer".

12 וְאוֹמְרִים בְּקוֹל גָּדוֹל הַשֶּׂה הַנֶּהֱרָג רְאוּיָה לְכֹחַ וּלְכָבוֹד
וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִילֹּת 13 וְכָל הַבְּרִיאוֹת הַיֵּשׁ בַּשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ
וּמִתַּחַת הָאָרֶץ וּבַיָּם שָׁמַעְתִּי שֶׁאוֹמְרִים לָזֶה הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא
וּלְהַשֶּׂה כָּבוֹד וּתְהִילּוֹת וְשֶׁבַח מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם 14 וְאַרְבַּע הַחַיּוֹת
עוֹנִים אָמֵן וְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים נוֹפְלִים וּמִתְפַּלְּלִים לָזֶה שֶׁחַי
מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם

פֶּרֶק ו׳

1 וְרָאִיתִי שֶׁהַשֶּׂה פּוֹתֵחַ[a] אֶחָד מֵהֶחָתִימוֹת וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהָאַרְבַּע חַיּוֹת
אוֹמְרִים כְּקוֹל אֶחָד בֹּא וּרְאֵה 2 וְרָאִיתִי סוּס אֶחָד לָבָן וְהַיּוֹשֵׁב
עָלָיו הָיָה בְּיָדוֹ קֶשֶׁת אֶחָד וְלוֹ נוּתַן כֶּתֶר אֶחָד וְהוּא הָלַךְ לְנַצֵּחַ
וְנִצַּח 3 וְכֵיוָן שֶׁנִּפְתַּח הֶחָתִימוֹת הַשֵּׁנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁחַיָּה הַשְּׁנִיָּה אֹמֵר[b]
בֹּא וּרְאֵה 4 וְהָלַךְ לַחוּץ סוּס אַחֵר[c] אָדֹם וְהַיּוֹשֵׁב עָלָיו נוּתַן
לִיקַּח הַשָּׁלוֹם מֵהָאָרֶץ וְלוֹ נוּתַן חֶרֶב גָּדוֹל 5 וּבְשָׁעָה שֶׁפָּתַח
הֶחָתִימוֹת הַשְּׁלִישִׁי אָמַר[d] הַחַיָּה הַשְּׁלִישִׁי בֹּא וּרְאֵה וְרָאִיתִי סוּס
אֶחָד שָׁחֹר וְהַיּוֹשֵׁב עָלָיו הָיָה בְּיָדוֹ מֹאזְנַיִם אֶחָד

[a] Vagy esetleg "פָּתַח".
[b] Vagy esetleg "אָמַר".
[c] Vagy esetleg "אחד" – a "ד" és "ר" betűk néha összekeveredtek a héber Biblia másolása során.
[d] Vagy esetleg "אֹמֵר".

12 És nagy hangon mondták: "A Bárány, akit megöltek, méltó a
hatalomra, tisztességre, dicsőségre és dicséretre!" 13 És az összes
élőlény[a], amely az egekben és a földön, a föld alatt és a tengerben
van, hallottam ezt mondják, "A trónuson ülőnek és a Báránynak
dicsőség, dicséret és magasztalás örökkévalóságtól
örökkévalóságig." 14 Ekkor a négy élőlény így válaszolt: "Ámen", és
a huszonnégy vén leborult, és imádkozott ahhoz, aki él
örökkévalóságtól örökkévalóságig.

6: 1 Ekkor láttam, hogy a Bárány felnyitotta az egyik pecsétet, és
hallottam, ahogy a négy élőlény egy hangon azt mondja: "Gyere és
láss!" 2 Ekkor láttam egy fehér lovat, és annak, aki rajta ült, íj volt a
kezében, és koronát adtak neki, és elment, hogy győzzön, és
győzött[b].

3 És amikor a második pecsétet felnyitotta, hallottam, ahogy a
második élőlény ezt mondja: "Gyere és láss!" 4 Ekkor kiment egy
másik ló, egy vörös ló, és aki azon ült annak megadatott, hogy
elvegye a békét[c] a földről, és egy nagy kard adatott neki.

5 És amikor felnyitotta a harmadik pecsétet, a harmadik élőlény így
szólt: "Gyere és láss!" Aztán megláttam egy fekete lovat, és aki rajta
ült, annak mérleg[d] volt a kezében.

---

[a] Vagy "teremtett dolgokat", jelentheti azt is, hogy "személyeket", hasonlítsa össze pl. Márk 16:15, ahol hasonló héber szót használnak.

[b] Vagy "hódítani, és ő győzött".

[c] Héberül 'Salom', ami sokkal több mint béke, jelentései nyugalom, biztonság, jólét, egészség, elégedettség, teljes harmónia, siker és vigasztalás.

[d] Vagy "mérce".

6 וְשָׁמַעְתִּי קוֹל אֶחָד בְּתוֹךְ הָאַרְבַּע חַיּוֹת אֹמֵר מִדָּה אַחַת חִיטִּים
בְּשֶׁנֵי פָּנִים וּשְׁלוֹשָׁה מִדּוֹת שְׂעוֹרִים בְּשֶׁנֵי פָּנִים וּלְהַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן
אַל תַּעֲשֶׂה רַע 7 וְכֵיוָן שֶׁפָּתַח חֲתִימוֹת הָרְבִיעִי שָׁמַעְתִּי הַחַיָּה
הָרְבִיעִי אוֹמֵר בֹּא וּרְאֵה 8 וְרָאִיתִי סוּס אֶחָד בָּרֹד וְאַמַּץ[a] וְזֶה
שֶׁיּשֵׁב עָלָיו הָיָה שְׁמוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְהַגֵּיהִנֹּם הֹלֵךְ[b] אַחֲרָיו וְלוֹ
נוּתַּן רְשׁוּת לְהָמִית חֵלֶק רְבִיעִי עַל הָאָרֶץ בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַמָּוֶת
וְעַל יַד חַיּוֹת הָאָרֶץ

[a] Hasonlítsd össze Zak. 6:3-al.
[b] Vagy esetleg "הָלַךְ".

6 És hallottam egy hangot a négy élőlény között, amely ezt mondta: "Egy mérték búzát egy pénzérméért[a] és három mérték árpát egy pénzérméért, az olajnak és a bornak kárt ne okozz!"

7 És amikor felnyitotta a negyedik pecsétet, hallottam, amint a negyedik élőlény ezt mondja: "Gyere és láss!" **8** Ekkor láttam egy foltos és erős[b] lovat, és aki rajta ült, a Halál Küldöttének hívták, és Hinnom völgye[c] követte őt. És hatalmat kapott, hogy a föld negyedrészét megölje, karddal, éhséggel, halállal és a föld állatai[d] által.

---

[a] Szó szerint "két arc", esetleg egy adott érmére vagy az érme meghatározott értékére utal. Különféle ókori római érméket bocsátottak ki, amelyeken egy érmén két uralkodót ábrázoltak. Ez vagy mindkét oldalán egy-egy portréval, vagy mindkét portré az érme előlapjára került, különféle tipikus tájolásban (szemből, háttal, oldalnézetből). Konkrétan Jesuá idejében egy érme előlapján Tiberiust, a hátlapon pedig Augustust ábrázolták. A római Denarius azonban gyakran ábrázolta a kétarcú pogány istent is, amelyből ez a kifejezés valószínűleg származhatott.

[b] Lásd Zak 6:3.

[c] Héberül 'Ha-Gei-Hinnom', kiejtve Há-Géj-Hinnom. Ezt a héber szót görögül 'Gehenna'-nak írták át, és pontatlanul "pokol"-nak vagy "gyehennának" fordítják. Ez egy létező völgy Jeruzsálem mellett, amely a jövőbeni büntetésre rendeltetett. Lásd Máté 25:41-46 a www.HebrewGospels.com változatban: "És akkor azt mondja majd azoknak, akik a baloldalon vannak... menjetek a Hinnom völgy tűzébe, amely Szátánnak és az ő küldötteinek készült... És ezek a Hinnom völgy tüzébe mennek, az igazak pedig az örök világosságba.". A 'Gei-Hinnom' bibliai meghatározásáról bővebben lásd Jer 7:30-33, Ézs 30:33, 66:24, stb.

[d] A héber kifejezés jelentése: "vadállatok által".

וְכֵיוָן שֶׁפָּתַח הַחֲמִישִׁי רָאִיתִי תַּחַת הַהֵיכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל
קִדּוּשַׁת יְהוָה וּבִשְׁבִיל הָעֵדוּת שֶׁהָיָה לָהֶם 10 וְצוֹעֲקִים בְּקוֹל גָּדוֹל
וְאוֹמְרִים אָדוֹן הַקָּדוֹשׁ וְהַנֶּאֱמָן עַד מָתַי תִּשְׁפּוֹט וְאֵינָה תְּנַקֵּם
דָּמֵינוּ מֵאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ

9 És amikor felnyitotta az ötödiket, láttam a templom alatt a lelkeket[a], akiket megöltek JHVH számára megkülönböztetettségük[b] és bizonyságtételük[c] miatt. **10** Azok pedig nagy hangon kiáltottak és ezt mondták: "Megkülönböztetett[d] és hűséges Úr, meddig ítélkezel még anélkül, hogy megbosszulnád a vérünket azokon, akik a földön laknak?"

---

[a] A héber 'nesámot' a többesszáma a 'nesámá' "נשמה" lélek szónak – a héber szó jelentése a fúj/lélegzet, lélek vagy szellem. A 'nesámá' kifejezetten az ember szellemére/lelkére utal, amely az ember halála után is fennmarad (pl. Jel 6:9). Nesámá átfedheti a 'nefes'-t lélek szót, amikor fújásra/légzésre utal (pl. 1Móz 2:7; Józs 11:11); és a szellem 'ruákh' szót, amikor fújásra/szélre utal (2Sám 22:16; Zsolt 18:16; Jób 4:9); és akkor is, ha szellemre/lélegzetre utal (pl. Jób 27:3, 33:4, 34:14; Dán 10:17); vegyük figyelembe, hogy a 'nesámá'-t csak Jáhvéhra és az emberekre való hivatkozással használják, nincs példa arra, hogy a 'nesámá'-t állatokra is használják (5Móz 20:16, Józs 11:14), ami azt jelzi, hogy a 'nesámá' nem tartalmazta az állatokat. A 'nesámá'-val ellentétben a 'nefes' és a 'ruák' kifejezések Jáhveh, az emberek és az állatok vonatkozásában használatosak.

[b] Szó szerint: különállóságuk, elkülönítettségük vagy elválasztottságuk. A héber szövegben itt a kedusat (קְדֻשַּׁת) alak áll, ami az Isten számára való teljes elválasztottságra és a tisztátalanságtól való mentességre utal.

[c] Héberül: "עדות" (edut) - a Tóra egyik neve, a Tóra alatt Mózes első öt könyvét értjük.

[d] Héberül Kádos (קָדוֹשׁ), jelentése: elkülönített, elválasztott. Azért kerültük el a hagyományos „szent” szót, mert azt a latin sanctus formálta, amely szótárilag is inkább „jámbor”, „igazságos” vagy „tiszteletreméltó” emberi tulajdonságokra utal. Ezt a morális irányt az egyházi gyakorlat végleg a humánus jóság síkjára terelte, mára pedig utcák, terek és gyógyszertárak elnevezésével a kifejezés teljesen elvilágiasodott és közönségessé vált. Mivel a latin nem az eredeti kéziratok nyelve, és ez a megközelítés elhomályosítja a mindentől elválasztott isteni lényegről szóló gyökereket, a kiüresedett vallásos kifejezések helyett hűen az eredeti héber és görög kéziratok jelentését adtuk vissza.

11 וּלְכָל אֶחָד מֵהֶם נוּתַן מַלְבּוּשֵׁי לָבָן וְנֶאֱמַר לָהֶם שֶׁתִּשְׁקְטוּ עוֹד
זְמָן מוּעָט 12 וְרָאִיתִי שֶׁפָּתַח הַשִּׁישִׁי וְהָיָה רַעַדוֹת הָאָרֶץ וְהַשֶּׁמֶשׁ
הָיָה שָׁחוֹר וְהַיָּרֵחַ הָיָה אָדֹם כַּדָּם 13 וְכָל צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה
מִגֶּפֶן וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה[a] 14 וְכָל הֶהָרִים וּגְבָעוֹת נִדַּעֲזוּ[b] מִמְּקוֹמָם
15 וּמַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים[c] וְהָעֲשִׁירִים וְהַשּׂוֹטְרִים וְהָעֲבָדִים
וְהַחוֹפְשִׁים סוֹתְרִים בִּמְעָרוֹת צֻרִים וּבְמִחְלוֹת עָפָר[d] 16 וְאוֹמְרִים
לְהֶהָרִים וְלַסְּלָעִים נְפוֹל עָלֵינוּ וְסוֹתֵר אוֹתָנוּ מִפְּנֵי הַמַּרְאֶה שֶׁל
זֶה הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וּמִפְּנֵי חֲרוֹן הַשֶּׂה 17 כִּי הַיּוֹם מֵחַרוֹן אַפּוֹ
בָּא וּמִי יוּכַל לַעֲמוֹד לְפָנָיו

[a] Idézet az Ézsaiás 34:4-ből.

[b] Vagy "נִדַּעֲזוּ" vagy esetleg "נִדָּעֲזוּ" (ha Nitpael helyett Nitpalpelként van pontozva). Ez a "נדעזו" szó a "נִזְדַּעְזְעוּ" alternatív írásmódja (Nitpalpel 'befejezett múlt idő' harmadik személy többes szám a "זוע" gyökből). A héberben és az arámiban, ha az első gyökbetű "ז", akkor felszólító beszédaktusban a 'foghang' előrag összeolvadhat ezzel a "ז"-vel a Hitpael és hasonló ragozásokban. Általában a "ז" megmarad a "ד" pedig kiesik pl. "הִזַּכּוּ" a "הִזְדַּכּוּ" helyett (Ézs 1:16), "הזמנתון" és "הזדמנתון" (Dán 2:9 Ketiv és Qere). De a Holt-tengeri tekercsek is mutatnak erre jó példát, amikor a "ד" megmaradt a "ז" pedig kiesett (ahogy ezt a "נדעזו" szó is tanúsítja): "תדהרון" (5/6Hev50 1:6) és "תזדהרון" (4Q542 f1ii:12). A szó végén használt "זו" és "זְעוּ" használatára példa pl. 1Móz 42:27 (a magánhangzók az érthetőség kedvéért hozzáadva): "טוּנְיֵהּ" (Targum Pseudo Jonathan) és "טְעוּנֵהּ" (Targum Neofiti) mindkettő a "טען" gyökérből. Lásd még: "שאפרך" a "שאפרעך" helyett (XHev/Se49 f1R:8).

[c] A Zsoltárok 2:2-ből vett kifejezés.

[d] Az Ézs 2:19-ből idézett kifejezés.

11 És mindegyikük kapott fehér ruhát[a], és azt mondták nekik: "Pihenniük[b] kell még egy kis ideig."

12 És láttam, hogy felnyitotta a hatodikat, és földrengés volt és a nap fekete lett[c], és a hold vörös lett[d], mint a vér, **13** és minden seregük elszáradt[e], mint ahogy a levél leszárad a szőlőtőről, és úgy ahogy leszárad[f] a fügefáról[g]. **14** És minden hegy és domb kimozdult a helyéről. **15** És a föld királyai és a fejedelmek és a gazdagok, a tisztségviselők, a szolgák és a szabadok elrejtőztek a sziklák barlangjaiban és a föld hasadékaiban.[h] **16** És ezt mondták a hegyeknek és a szikláknak: "Essetek ránk, és rejtsetek el minket a trónon ülő megjelenése[i] és a Bárány haragja elől! **17** Mert eljött égő haragjának napja, és ki állhat meg előtte?"

---

[a] Vagy "fehérségből készült ruhát".
[b] Vagy "hallgatnotok".
[c] Vagy "volt".
[d] Vagy "volt".
[e] A héber "נבל" (navel) "elszárad / lehull" szó háromszor szerepel ebben a versben, és azt jelentheti, hogy "elszárad és lehull".
[f] Vagy esetleg "a fügefa elszáradása".
[g] Idézve Ézs 34:4-ből.
[h] Idézve Ézs 2:19-ből.
[i] Vagy esetleg "rejtsetek el minket az arca elől".

פֶּרֶק ז׳

1 וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי אַרְבַּע מַלְאָכִים עוֹמְדִים אֶל אַרְבַּע פִּינּוֹת
הָאָרֶץ וּמִתְאַפְּקִים[a] הָאַרְבַּע רוּחוֹת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה רוּחַ
עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמַּיִם וְעַל שׁוּם עֵץ 2 וְרָאִיתִי מַלְאָךְ אַחֵר שֶׁבָּא
מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְלוֹ הָיָה הַחוֹתָם מֵהָאֵל חַי וְקִיֵּים וְצָעַק בְּקוֹל
גָּדוֹל לְהָאַרְבַּע מַלְאָכִים הַנּוּתַן לָהֶם לְהַזִּיק הָאָרֶץ וְהַיָּם 3 וְאָמַר
אַל תַּזִּיקוּ לְהָאָרֶץ וּלְהַיָּם אוֹ לָעֵץ עַד שֶׁאֶתֵּן תָּו עַל מִצְחוֹת
עַבְדֵי יַהְוֶה 4 וְשָׁמַעְתִּי הַמִּסְפָּר מֵאֵילּוּ שֶׁנֶּחְתְּמוּ הָיָה מֵאָה וְאַרְבַּע
וְאַרְבָּעִים אֲלָפִים שֶׁנֶּחְתְּמוּ מִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 5 מִשֵּׁבֶט
יְהוּדָא שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף מִשֵּׁבֶט רְאוּבֵן שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף וּמִשֵּׁבֶט
גָּד שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף 6 מִשֵּׁבֶט אָשֵׁר שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף מִשֵּׁבֶט נַפְתָּלִי
שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף מִשֵּׁבֶט מְנַשֶּׁה שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף 7 מִשֵּׁבֶט שִׁמְעוֹן
שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף מִשֵּׁבֶט לֵוִי שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף וּמִשֵּׁבֶט יִשָּׂשכָר[b]
שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף

[a] Áthúzva és a "ואחזים בידם"-re cserélve – a fő szöveghez hasonló írásmóddal.

[b] Az eredeti kiejtése ennek a névnek valószínűleg "יִשְׂשָׂכָר" volt azonban hagyományosan "יִשָּׂכָר"-nak ejtik (a "שְׂשָׂ" összeolvadt "שָׂ"-vé kettőző dágessel). A hibrid "יִשָּׂשכָר" írásmódot gyakran használják a Tanákhban és más zsidó írásokban 'ketiv qere' perpetuumként és úgy kell olvasni, hogy "Jiszachár" és nem "Jiszászkár." További információkért a 'ketiv qere' perpetuum lásd https://www.hebrewgospels.com/yhwh/video-3

7: **1** És ezek után láttam négy küldöttet állni a föld négy sarkán[a], és visszatartották[b] a föld négy szelét, hogy ne fújjon szél a földön, a vizeken és egyetlen fát sem. **2** Aztán láttam egy másik küldöttet, aki a napfelkelte felől[c] jött, és nála volt az élő Isten[d] pecsétje, és kikötötte[e], és nagy hangon kiáltotta a négy küldöttnek, akiknek megadatott, hogy megrongálják a földet és a tengert, **3** és így szólt: "Ne rongáljátok a földet, a tengert vagy a fákat, amíg nem teszek[f] jelet JHVH[g] szolgáinak homlokára."

4 És hallottam az elpecsételtek számát: százegyvennégyezer volt, akik el vannak pecsételve, Jiszráel[h] fiainak családjai közül. **5** Jehudá törzséből tizenkétezer; Reuvén törzséből tizenkétezer; Gád törzséből tizenkétezer. **6** Áser törzséből tizenkétezer; Náftáli törzséből tizenkétezer; Menasé törzséből tizenkétezer. **7** Simón törzséből tizenkétezer; Leví törzséből tizenkétezer; és Jiszachár törzséből tizenkétezer.

---

[a] Olyan kifejezés, amely olyasmit jelent, mint a föld "végei" vagy "negyedei". Hasonlítsd össze a Jel 20:8-as verssel, amely azt jelzi, hogy ezek nem szó szerinti sarkok (a nemzetek nem a föld sarkain, hanem az egész földön laknak). Lásd még Ézs 11:12 és Ezé 7:2.

[b] Áthúzva és a "kezükben tartva" szöveggel helyettesítve - a főszöveghez hasonló írásmóddal.

[c] Héberül ez a "kelet" kifejezése.

[d] Itt Isten rövid megnevezése áll a kéziratokban az 'El', ami az 'Elohím' rövidítése.

[e] Vagy "felszólította".

[f] Vagy "helyezek".

[g] Isten neve héberül 'Jáhveh', kiejtve Jáhve, ez a nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető.

[h] Ez a név eredeti kiejtése, közismert fordításban 'Izráel'.

8 מִשֶּׁבֶט זְבוּלוּן שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף וּמִשֶּׁבֶט יוֹסֵף שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף
וּמִשֶּׁבֶט בִּנְיָמִין שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף 9 וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי חַבְרוּתָה
גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא יוּכַל לִסְפּוֹר מִכָּל הָעַמִּים עוֹמְדִים לִפְנֵי הַכִּסֵּא וְלִפְנֵי
הַשֶּׂה וְלוֹבְשִׁים בְּמַלְבּוּשִׁים לְבֵינִים[a] וּבִידֵיהֶם עֲנָפִים 10 וְצוֹעֲקִים
בְּקוֹל גָּדוֹל וְאוֹמְרִים לַיהוָה הַיְשׁוּעָה[b] וּלְהַשֶּׂה 11 וְכָל הַמַּלְאָכִים
עוֹמְדִים סָבִיב לְהַכִּסֵּא וְהַזְּקֵינִים וְהַחַיּוֹת וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם
לִפְנֵי הַכִּסֵּא וּמִתְפַּלְלִים לַיהוָה 12 וְאוֹמְרִים שֶׁבַח וְהוֹדָאָה
וּתְהִלּוֹת וְכָבוֹד וְתִפְאֶרֶת וְכֹחַ וּגְבוּרָה תִּהְיֶה לֵאלֹהֵינוּ [מֵעוֹלָם]
וְעַד עוֹלָם אָמֵן 13 וַיַּעַן אֶחָד מֵהַזְּקֵינִים וְאָמַר לִי מִי אֵילּוּ (**103**v)
הַלּוֹבְשִׁים בְּמַלְבּוּשִׁים לְבֵינִים וּמֵאֵיזֶה מָקוֹם בָּאִים הֵמָּה 14
וְאָמַרְתִּי לוֹ אָדוֹן אַתָּה יוֹדֵעַ וְהוּא אָמַר לִי אֵילּוּ הֵמָּה הַבָּאִים
מִתּוֹךְ הַרִבָּה צַעַר וְרָחֲצוּ בִּגְדֵיהֶם וְזִקְּקוּ בִּגְדֵיהֶם בְּדַם הַשֶּׂה 15
וּבִשְׁבִיל זֶה הֵמָּה לִפְנֵי הַכִּסֵּא יַהוָה וְשֵׁרְתוּ אוֹתוֹ יוֹם וָלַיְלָה וְזֶה
שֶׁיֹּשֵׁב עַל הַכִּסֵּא תָּדוּר[c] עֲלֵיהֶם 16 וְהִיא[d] לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ
וְלֹא יַכֵּם שָׂרָב וְשָׁמֶשׁ[e]

[a] Lásd a 4:4 vers lábjegyzetét.
[b] Hasonlítsd össze Zsolt 3:9 és Jón 2:10-el.
[c] A "ת" használatáról a "י" helyett lásd az 1:7 vers lábjegyzetét. A margón "יגן" olvasható – a főszövegtől eltérő írással.
[d] Valószínűleg azt jelenti: "És ez:" – a következő Tanákh idézet bevezetésére szolgál.
[e] Idézet az Ézs 49:10 -ből.

8 Zevulún törzséből tizenkétezer; és Joszéf törzséből tizenkétezer; és Binjamín törzséből tizenkétezer.[a]

9 És ezek után láttam egy nagy csoportot, amelyet nem lehet megszámlálni, minden nép közül, amely a trón előtt és a Bárány előtt állt, és fehér ruhába voltak öltözve, és kezükben ágak voltak, **10** és kiáltottak nagy hangon és ezt mondták: "Az üdvösség **JHVH-é** és a Bárányé!" **11** És az összes küldött a trón körül, a vének és az élőlények körül álltak, és arcra borultak a trón előtt, és imádkoztak JHVH-hez, **12** és ezt mondták: "Magasztalás, hála[b] és dicséret, tisztelet és dicsőség, hatalom és erő[c] legyen a mi Istenünknek [öröktől fogva] örökkévalóságig, ámén!"

13 Ekkor válaszolt az egyik vén, és így szólt hozzám: Kik ezek **(103v)**, akik fehér ruhába vannak öltözve, és honnan jönnek? **14** Így azt mondtam neki: Uram, te tudod. És így szólt hozzám: "Ezek azok, akik a sok[d] szenvedés közül jöttek, és kimosták ruháikat és megtisztították ruháikat a Bárány vérével. **15** És ezért állnak JHVH trónja előtt, és szolgálják őt éjjel-nappal, és aki a trónon ül, **ő** velük fog lakni[e]. **16** Ez pedig így szól: "Nem éheznek és nem szomjaznak, és égő hőség és nap nem sújtja őket"[f],

---

[a] Ezek a nevek az eredeti héber kiejtés szerint szerepelnek, közismert fordításban: Júda, Rúben, Gád, Áser, Náftáli, Manassé, Simeon, Lévi, Izsákár, Zebulon, József és Benjámin.

[b] Vagy "elismerés".

[c] Vagy "győzelem".

[d] Vagy "nagy".

[e] A margón az olvasható, hogy "megvédi őket" - a főszövegtől eltérő írásmóddal.

[f] Ézsaiás 49:10-ből idézve.

17 כִּי הַשֶּׁה יְנַהֵגֵם אוֹתָם לִבְאֵר מַיִם[a] וּמָחָה יַהְוֶה אֱלֹהִים[b] דִּמְעָה
מֵעַל כָּל פָּנִים[c]

פֶּרֶק ח׳

1 וְכֵיוָן שֶׁפָּתַח הַשְּׁבִיעִי שׁוֹתְקִים כּוּלָּם בַּשָּׁמַיִם כְּשָׁעָה חֲדָא[d] 2
וְרָאִיתִי שִׁבְעָה מַלְאָכִים בָּאִים לִפְנֵי יַהְוֶה וְלָהֶם נוּתַּן שִׁבְעָה
שׁוֹפָרוֹת 3 וּמַלְאָךְ אַחֵר בָּא וְדָרַךְ אֵצֶל הַהֵיכָל וּבְיָדוֹ מַחְתּוֹת שֶׁל
זָהָב וְלוֹ נוּתַּן הַרְבֵּה קְטוֹרֶת

[a] Hasonlítsd össze Ézs 49:10-el.

[b] A Maszorétikus szöveg így szól: "אדני יהוה". Megjegyzendő, hogy az "אדני יהוה" felcserélhető a "יהוה אלהים" kifejezéssel mivel mindkét kifejezést hagyományosan 'Ádonáj Elohím'-nak ejtik. Hasonlítsd össze például a Holt-tengeri tekercseket a Maszorétikus szövegű Ézs 61:1-el (1Q8 "[יה]וה אלהים" és Maszorétikus szöveg "אדני יהוה") és Ézs 61:11-el (1QIsa "יהוה אלהים" és Maszorétikus szöveg "אדני יהוה").

[c] Idézet az Ézs 25:8-ból.

[d] Arámi kifejezés idézve a Dán 4:16-ból.

17 mert a Bárány a vizek forrásához vezeti **őket**[a], "és JHVH Isten mindenki arcáról letörli a könnyeket.'[b]"

8: 1 És amikor kinyitotta a hetediket, mindnyájan elhallgattak az egekben egy pillanatra, 2 és láttam hét küldöttet[c] JHVH[d] elé jönni, és hét sófár[e] adatott nekik.

3 És jött egy másik küldött, és a templom mellé lépett[f], és arany tüzes edények voltak a kezében. És sok tömjént adtak neki,

---

[a] Ézsaiás 49:10-ből idézve.

[b] Ézsaiás 25:8-ből idézve.

[c] Héberül: 'mal'ach', ejtsd 'máláh'. Emberi és mennyei hírvivőkre egyaránt használatos. Az 'angyal' szó nem fordítás - csak a görög 'aggelos' szó hangzását megőrző átírás magyarra. A mennyei 'mal'achim' (többesszámban) vagy hírnökök különböznek a keruboktól; nekik nincsenek szárnyaik, és férfiként jelennek meg. ('Angyalok' és 'emberek' szavak felcserélhetők - lásd pl. 1Móz 18. Hasonlítsd össze a Máté 28:2-5 és János 20:12 és Márk 16:5 és Lukács 24:4, lásd még Zsid 13:2).

[d] Isten neve héberül 'Jáhveh', kiejtve Jáhve, ez a nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető.

[e] A héber szó jelentése "kosszarv kürt" vagy "szarv kürt". Az összes újszövetségi trombita, egyéb fordításokban kürt vagy harsona, nem arany kürt, nem ezüst kürt, nem réz kürt, hanem szarv kürt, azaz sófár. "az Úr Isten kürtöt fuvall" vers ismerős nekünk a Károli szerint a Zakariás 9:14 versből, ahol szintén a sófár szó áll az eredeti kéziratokban.

[f] Vagy "állt".

לִיתֵּן[a] לִתְפִילַת הַקְּדוֹשִׁים לִפְנֵי הַהֵיכָל וְלִפְנֵי הַכִּסֵּא 4 וְהֶעָשָׁן
מֵהַקְּטֹרֶת הַקְּדוֹשִׁים הָלַךְ מִיַּד הַמַּלְאָךְ לִפְנֵי יַהְוֶה 5 וְהַמַּלְאָךְ
לָקַח הַמַּחְתָּה וּמִלֵּא אוֹתוֹ בָּאֵשׁ וְיָצַק עַל הָאָרֶץ וּבָא קוֹלוֹת
וּרְעָמִים וּבְרָקִים 6 וְהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים עִם הַשִּׁבְעָה שׁוֹפָרוֹת הָיוּ
מוּכָנִים לִתְקוֹעַ 7 וְהַמַּלְאָךְ הָרִאשׁוֹן תּוֹקֵעַ וְהָיָה בָּרָד וְאֵשׁ בָּלֵל
בַּדָּם וְנָפַל עַל הָאָרֶץ וְשָׁלִישׁ מֵהָעֵצִים נִשְׂרָף[b] וְכָל יֶרֶק הַשָּׂדֶה
נִשְׂרָף[c] 8 וְהַשֵּׁנִי תּוֹקֵעַ וְהָיָה כְּהַר גָּדוֹל שׂרֵף בָּאֵשׁ וְהָלַךְ בַּיָּם
וּשְׁלִישׁ הַיָּם הָיָה דָּם 9 וְשָׁלִישׁ מִבְּרִיאוֹת הַיָּם מֵתִים וְשָׁלִישׁ
מִסְּפִינוֹת נִיטְבָּעִים

[a] Ez a "ל" elöljárószóval ellátott 'főnévi igenevű szerkezet' alternatív formája (gyökér: "נתן"). Általában a Tanákhban "לתת"-ként írják.

[b] Vagy esetleg "נִשְׂרַף", de hasonlítsd össze a 9. verssel.

[c] Vagy esetleg "נִשְׂרַף", de hasonlítsd össze a 9. verssel.

hogy azt adja a megkülönböztetettek[a] imájaként a templom elé[b], sőt a trón elé is. **4** És felszállt a megkülönböztetettek tömjénjének füstje a küldött kezéből JHVH elé. **5** Ekkor a küldött fogta a tüzes edényeket, megtöltötte tűzzel, és kiöntötte a földre, és hangok, mennydörgések és villámlások jöttek.

6 És a hét küldött a hét sófárral készen állt[c] a fújásra. **7** Ekkor fújt az első küldött,[d] és jégeső és tűz lett[e] vérrel keverve, és leesett a földre, és a fák harmada megégett, és a mező minden zöld növénye megégett.

8 Aztán fújt a második, és valami tűzben égő nagy hegyhez hasonló lett, és eltűnt a tengerbe, és a tenger harmada vérré lett. **9** És a tenger élőlényeinek harmada elpusztult, és a hajók harmada elsüllyedt.

---

[a] Héberül há-kadosím (הַקְּדוֹשִׁים), a Kádos (elkülönített, elválasztott) szó határozott névelős, többes számú alakja: „a megkülönböztetettek”. A bibliai iratokban ez nem egyházilag kanonizált, elérhetetlen mintaképekre utal, hanem azokra a hús-vér emberekre, akiket Isten a mindennapi világból magának elválasztott. A megszokott magyar „szentek” szót formáló latin sanctus szótárilag sem adja vissza ezt a lényeget, hiszen az inkább a „jámbor” és „tiszteletreméltó” emberi tulajdonságokra utal. Ezt a morális irányt a szentté avatások gyakorlata végleg az emberi jóság síkjára terelte, mára pedig utcák és gyógyszertárak elnevezésével a szó teljesen elvilágiasodott. Mivel a görög hagiosz is ezt a gyökeres héber jelentést hordozza (ami nem az erkölcsi jóságról, hanem az Istenhez való tartozásról beszél), a kiüresedett vallásos kifejezések helyett visszatértünk a tiszta forráshoz.

[b] Vagy "részére".

[c] Vagy "felkészült".

[d] Vagy "Amikor az első hírnök fújt".

[e] Vagy "jött".

10 וְהַשְּׁלִישִׁי תּוֹקֵעַ וְנָפַל כּוֹכָב אֶחָד מִשָּׁמַיִם וְשֹׁרֶף וְנָפַל עַל שְׁלִישׁ
הַבְּאֵרוֹת[a] מַיִם 11 וְשֵׁם הַכּוֹכָב הָיָה תּוֹלַעַת וּשְׁלִישׁ הַמַּיִם הָיָה
מַר וְהָרְבֵּה בְּנֵי אָדָם מֵתִים עַל יַד הַמַּיִם מִפְּנֵי מוֹרְרֵיהֶם[b] 12
וְהָרְבִיעִי תּוֹקֵעַ וְנִלְקָה [ ][c] הַשְּׁלִישׁ מֵהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים
וְשָׁלִישׁ מֵהַיּוֹם לֹא זֹרֵחַ[d] וְגַם הַלַּיְלָה 13 וָרָאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי מַלְאָךְ
אֶחָד רֹחֵף בַּשָּׁמַיִם וְצָעַק[e] בְּקוֹל גָּדוֹל אוֹי אוֹי אוֹי לְאֵילּוּ הַדָּרִים
עַל הָאָרֶץ מִפְּנֵי הַקּוֹל הַשּׁוֹפָרוֹת שֶׁצְּרִיכִים עוֹד לִתְקוֹעַ הַשְּׁלוֹשָׁה
מַלְאָכִים

פֶּרֶק ט׳

1 וְהַמַּלְאָךְ הַחֲמִישִׁי תּוֹקֵעַ וְרָאִיתִי כּוֹכָב אֶחָד נֹפֵל[f] עַל הָאָרֶץ
מִשָּׁמַיִם וְלוֹ נִתַּן הַמַּפְתֵּחַ [ ][g] מִתְּהוֹם

[a] Kéziratban "הבערות" olvasható, amelyet a korrektor/írnok "הבארות"-ra módosított. Hasonlítsa össze a "כעב" kifejezést a "כאב" kifejezéssel a 9:11 [12] versben.

[b] Alternatív írásmód a "מָרְרֵיהֶם" szóra (hozzáadott magánhangzó betűvel) a "מֹר" (מרר gyök) szóból. (A többes számú végződéshez lásd a 9:5-höz tartozó lábjegyzetet.) Hasonlítsd össze például a "שָׂרְרֵךְ" szóval az Énekek 7:3-ban a "שֹׂר" (שׂרר gyök) szót. A margón "מרירותם" olvasható – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Áthúzott betűk.

[d] Vagy esetleg "זָרַח", de vesd össze a 9. verssel.

[e] Vagy esetleg "וְצֹעֵק".

[f] Vagy esetleg "נָפַל".

[g] Áthúzott betűk.

10 Ekkor fújt a harmadik, és egy csillag hullott le az égből, és égett, és a vizek kútjainak [a] harmadára esett. **11** És a csillag neve Bíborvörös[b] volt; és a vizek harmada keserűvé lett, és az ember fiai[c] közül sokan meghaltak a vizek keserűsége miatt.

12 Aztán fújt a negyedik, és lesújtatott[d] a nap, a hold és a csillagok harmadára. És a nappal harmada nem fénylett, és az éjszaka sem. **13** Ekkor láttam és hallottam egy küldöttet repülni az egekben, és nagy hangon felkiáltott: "Jaj, jaj, jaj a föld lakóinak a sófárok hangja miatt, amelyeket a három küldöttnek még fújniuk kell!"

9: 1 Ekkor fújt[e] az ötödik küldött, és láttam egy csillagot[f] a földre hullani az égből, és neki adatott a Mélység[g] kulcsa.

---

[a] Vagy "víztározók".

[b] Vagy "Bíbor féreg", valószínűleg azért nevezték így, mert a víz vörös, keserű vérré változott (hasonlít össze a 2Móz 7:15-25).

[c] Vagy: "Ádám leszármazottai", ami azt jelenti: "emberek" vagy "emberiség".

[d] Vagy "lecsapatott".

[e] Sófárt fújt az előző fejezet alapján, ez héber szó jelentése "kosszarv kürt" vagy "szarv kürt". Az összes újszövetségi trombita, egyéb fordításokban kürt vagy harsona, nem arany kürt, nem ezüst kürt, nem réz kürt, hanem szarv kürt, azaz sófár. "az Úr Isten kürtöt fuvall" vers ismerős nekünk a Károli szerint a Zakariás 9:14 versből, ahol szintén a sófár szó áll az eredeti kéziratokban.

[f] Jelentése: "küldött (angyal)". Hasonlítsd össze az 1. fejezet 20-as verssel.

[g] Héberül: "תהום" (tehom) – itt a Siól (Seol)szinonimájaként használják.

וּפָתַח הַתְּהוֹם וְיָצָא עָשָׁן מִתְּהוֹם כְּמוֹ עָשָׁן מִתַּנּוּר גָּדוֹל וְהֶחְשַׁךְ[a] 2
הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאֲוִיר מֵעֲשַׁן הַתְּהוֹם 3 וּמֵהֶעָשָׁן בָּאִים [אַרְבָּהִים][b] עַל
הָאָרֶץ וְלָהֶם נוּתַן רְשׁוּת [ ][c] לְהַשְׁחִית 4 וְנֶאֱמַר לָהֶם שֶׁלֹּא
תַּזִּיקוּ לְיֶרֶק וּלְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה אוֹ לָעֵץ רַק לְבַד לִבְנֵי[d] אָדָם שֶׁלֹּא
יֵשׁ לָהֶם הַחֲתִימוֹת בְּמִצְחֵיהֶם מִיַּהְוֶה 5 וְלָהֶם נוּתַן לֹא לְהָמִית
אוֹתָם רַק לְצַעֵר אוֹתָם חֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים וְצַעֲרֵיהֶם[e] הָיָה כְּצַעַר
עַקְרַבִּים בְּאֶם שֶׁנּוֹשֵׁךְ 6 וּבַיָּמִים הָהֵמָּה תַּחְכִּימוּ לָמוּת וְלֹא
תִּמְצָאֻנוּ 7 וְאַרְבַּהִים הֵמָּה כְּמוֹ הַסּוּסִים הַמּוּכָנִים לַמִּלְחָמָה וְעַל
רָאשֵׁיהֶם כְּדְמוּת כִּתְרֵי זָהָבִים וּמַרְאֵיהֶם כַּמַּרְאוֹת הָאָדָם 8
וְשַׂעֲרוֹתֵיהֶם כְּשַׂעֲרוֹת הַנָּשִׁים וְשִׁנָּיו כְּשִׁנֵּי אַרְיֵה 9 [10] וְזַנְבֵיהֶם
הָיָה כְּזַנְבֵי אַרְבֶּה וְלָהֶם נוּתַן רְשׁוּת לְצַעֵר הַבְּנֵי אָדָם חֲמִשָּׁה
חֳדָשִׁים

---

[a] Vagy esetleg "וְהֶחְשַׁךְ".

[b] A főszövegben a "צפרדעים" szó szerepel, de ezt áthúzták és az "ארבהים" szóra cserélték – ugyanazzal az írással, mint a főszöveg.

[c] Az írnok "לכלות"-t írt, majd azonnal áthúzta, és folytatta a helyes szóval a fő szövegben.

[d] A kéziratban "ובני" volt, "לבני" -re javítva az írnok által.

[e] A Tanákhban a 'könnyű' és a 'nehéz' harmadik személyű többes számú toldalékokat (pl. "-ָם" és "-ֶהֶם") felcserélhetően használják többes számú főneveknél, pl. "מִשְׁפְּחֹתֵיהֶם" (1Móz 8:19) és "מִשְׁפְּחֹתָם" (1Móz 10:5). A Jelenések könyvében, Jakab és Júdás leveleiben a 'nehéz' toldalékok használata (előtte segédmássalhangzóval) kiterjedt a férfi és női egyes számú főnevekre is (tehát nem többes számú főnevet jeleznek). Ez a Tanákhban is standard az "-ָהּ"-re végződő egyes számú főneveknél, pl. "מִקְנֵיהֶם" > "מִקְנֶה" (1Móz 36:7); "וּמַרְאֵיהֶן" > "מַרְאֶה" (1Móz 41:21); "מַחֲנֵיהֶם" > "מַחֲנֶה" (4Móz 5:3). Lásd még Zof 3:20 ("שְׁבוּתֵיכֶם"). Összehasonlításképpen lásd a 2:2, 2:12[13] versek lábjegyzeteit.

2 Aztán kinyitotta a Mélységet, és füst jött ki a Mélységből, mint egy nagy kemence[a] füstje, és a nap és a levegő elsötétült a Mélység füstjétől. **3** És a füstből [sáskák[b]] jöttek a földre, és hatalom adatott nekik, hogy pusztítsanak.

4 És ezt mondták nekik, hogy: "Ne ártsatok a zöld növényeknek, a mező növényeinek vagy a fáknak, hanem csak az ember fiainak, akiknek nincs JHVH pecsétje a homlokukon.[c]"

5 És megadatott nekik, hogy ne öljék meg őket, hanem hogy fájdalmat okozzanak nekik öt hónapig. És fájdalmuk olyan volt, mint a skorpiók csípéseinek fájdalma. **6** Azokban a napokban az emberek ügyeskedve[d] próbálnak meghalni, de nem találják meg a halált.

7 A sáskák pedig olyanok voltak, mint a háborúra felkészített lovak, és a fejükön olyan[e] dolgok voltak, mint az aranykoronák, és a kinézetük olyan volt, mint az ember kinézete. **8** És a hajuk olyan volt, mint az asszonyok haja, és a fogaik olyanok voltak, mint az oroszlán fogai, **9 [10]** és a farkuk olyan, mint a sáskák farka. És hatalmat kaptak, hogy öt hónapig fájdalmat okozzanak az ember fiainak.

---

[a] Vagy "kályha".

[b] Az író először azt írta, hogy "békák", majd áthúzta, és "sáskák"-ra cserélte a fő szöveggel megegyező írásmóddal.

[c] Jelentheti azt is: 'akiket nem pecsételt el a homlokukon JHVH'.

[d] Szó szerint "okosan".

[e] Vagy "formájú".

10 [11] וּמֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם הָיָה מַלְאָךְ אֶחָד מִתְּהוֹם וּשְׁמוֹ בִּלְשׁוֹן עִבְרִי
אֲבַדּוֹן וּבִלְשׁוֹן יָוָן אַפּוֹלְיאוֹן[a] 11 [12] אֶחָד כְּעֵב[b] הָלַךְ רְאֵה עוֹד
שְׁנֵי כְּעֵבִים[c] בָּאִים 12 [13] וְהַמַּלְאָךְ הַשִּׁשִּׁי תִּקֵּעַ וְשָׁמַעְתִּי קוֹל
אֶחָד מֵאַרְבַּע פִּנּוֹת הַהֵיכָל לִפְנֵי יְהוָה 13 [14] וְאוֹמֶרֶת לְהַמַּלְאָךְ
הַשִּׁשִּׁי שֶׁתָּקַע לֵךְ וְחַפֵּשׁ לְהָאַרְבַּע מַלְאָכִים הָאֲסוּרִים אֵצֶל הַיָּם
הַגָּדוֹל הַנִּקְרָא פְּרָת 14 [15] וְהָאַרְבַּע מַלְאָכִים הָיוּ מוּכָנִים לְהָמִית
הַשְּׁלִישׁ מִבְּנֵי אָדָם בְּשָׁעָה וּבְיוֹם וּבְחוֹדֶשׁ וּבְשָׁנָה אֶחָד 15 [16]
וְרִכְבֵיהֶם[d] הָיָה מִסְפָּרָם רִבֹּתַיִם אַלְפֵי וְשָׁמַעְתִּי מִסְפָּרָם 16 [17]
וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי בְּצוּרַת הַסּוּסִים וְהַיּוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם שֶׁהָיָה לָהֶם
מַלְבּוּשִׁים שֶׁל זֶפֶת וְגָפְרִית וְאֵשׁ וְרָאשֵׁי הַסּוּסִים כְּרָאשֵׁי הָאַרְיֵה
[ ][e] וּמִפִּיהֶם הֹלֵךְ[f] אֵשׁ וְעָשָׁן וְגָפְרִית 17 [18] וּמֵאֵילּוּ הַשְּׁלוֹשָׁה
נֶהֱרַג הַשְּׁלִישׁ מִבְּנֵי אָדָם

[a] Vagy esetleg "אַפּוֹלְיאוֹן".

[b] A "כאב" alternatív írásmódja. Lásd még a 8:10 vers lábjegyzetét.

[c] A "כאבים" alternatív helyesírása. Lásd még a 8:10. vers lábjegyzetét.

[d] Vagy esetleg "רִכְבֵיהֶם".

[e] Áthúzott betűk.

[f] Vagy esetleg "הָלַךְ".

10 [11] A királyuk pedig a Mélység küldötte volt, és neve héberül Avadon[a], görögül[b] Apollion[c]. **11 [12]** Egy[d] szenvedés[e] elmúlt, nézd, jön még két szenvedés[f]!

12 [13] Ekkor fújt a hatodik küldött, és hangot hallottam a templom négy sarkából, JHVH előtt[g], **13 [14]** és ez így szólt a hatodik küldötthöz, aki fújt: "Menj, és engedd szabadon a négy küldöttet, akik a nagy folyónál vannak megkötözve, amelyet Pörátnak[h] hívnak." **14 [15]** És ez a négy küldött készen állt[i], hogy megölje az ember fiainak egyharmadát[j] egy óra és egy nap és egy hónap és egy év alatt.[k]

15 [16] Szekereik[l] száma húszmillió[m] volt, és hallottam a számukat. **16 [17]** És ezek után láttam a lovak alakját[n] és a rajtuk ülőket, hogy szurok, kén és tűzruhájuk volt. És a lovak feje olyan volt, mint az oroszlán feje, és amiken tűz, füst és kén szállt ki. **17 [18]** És ez a három megölte az ember fiainak egyharmadát,

---

[a] Jelentése: "Pusztítás".
[b] Dán 8:21
[c] Jelentése "Pusztító".
[d] Vagy "első".
[e] Vagy "fájdalom".
[f] Vagy "fájdalom".
[g] Vagy "jelenlétében".
[h] Az 'Eufrátesz' héber neve.
[i] Vagy "felkészült".
[j] Vagy "egyharmad részét".
[k] Jelentése: "egy bizonyos év egy bizonyos hónapjának egy bizonyos napjának egy bizonyos órájában".
[l] Vagy talán 'lovasok' vagy 'szekérhajtók'. Hasonlítsuk össze a különbséget a 2Sám 10:18 és az 1Krón 19:18.
[m] Szó szerint "húszezer ezer".
[n] Vagy "formáját".

18 [19] כִּי כּוֹחָם הָיָה בְּפִיהֶם וְזַנְבֵיהֶם הָיָה כִּנְחָשִׁים וְרָאשִׁים הָיָה
לָהֶם וּבְאֵילּוּ הוֹרְגִים אוֹתָם 19 [20] אֲבָל הָיָה עוֹד הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם
שֶׁלֹּא יומְתוּ עַל יַד אֵילּוּ הַנִּגָּעִים בִּשְׁבִיל שֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל
מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְלֹא מִתְפַּלְּלִים לְהַשָּׂטָן וְלֹא לַעֲבוֹדָה זָרָה
הַנַּעֲשָׂה מֵחֶרֶס וּמֵאֶבֶן אוֹ מֵעֵץ וְכֶסֶף וְזָהָב שֶׁלֹּא יֵשׁ בָּהֶם יְכוֹלֶת
לֵילֵךְ[a] אוֹ לְדַבֵּר אוֹ לִשְׁמוֹעַ 20 [21] וְשֶׁלֹּא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל כִּשְׁפֵיהֶם
וְעַל [ ][b] זְנוּתֵיהֶם[c] אוֹ עַל גְּנֵבֹתֵיהֶם

פֶּרֶק י׳

1 וְרָאִיתִי מַלְאָךְ אַחֵר יֹרֵד מִשָּׁמַיִם וְלָבוּשׁ בְּעָנָן אֶחָד וְקֶשֶׁת עַל
רֹאשׁוֹ וּמַרְאֵיהוּ כַּשֶּׁמֶשׁ וְרַגְלָיו כְּלַהֶבֶת אֵשׁ 2 (104r) וּבְיָדוֹ סֵפֶר
אֶחָד פָּתוּחַ וְדָרַךְ עִם רֶגֶל יְמִינוֹ עַל הַיָּם וְעִם שְׂמֹאלוֹ עַל הַיַּבָּשָׁה
3 וְצָעַק בְּקוֹל גָּדוֹל כִּצְעֹק הָאַרְיֵה וּבְשָׁעָה שֶׁצָּעַק מְדַבְּרִים שִׁבְעָה
קוֹלוֹת בְּקוֹלֵיהֶם

[a] Ez a "ל" elöljárószóval ellátott (gyökér: "הלך") 'főnévi igenév szerkesztett alak' alternatív formája. A Tanákhban "ללכת"-nak írják.

[b] Áthúzott betűk.

[c] Lásd a 9:5. vershez fűzött lábjegyzetet.

18 [19] mert erejük a szájukban volt, és farkuk olyan volt, mint a kígyó, és fejük volt, és ezekkel ölték meg őket.

19 [20] De még mindig sok ember fia volt, akiket nem öltek meg ezek a csapások, mert megbánták [a] gonosz tetteiket, ezért nem imádkoztak a Szátánhoz, sem a cserépből és kőből vagy fából és ezüstből és aranyból készült bálványokhoz, amelyek nem képesek sem járni, sem beszélni, sem hallani, **20 [21]** de voltak akik nem bánták meg varázslásaikat, paráznaságukat vagy lopásaikat.

10: 1 Aztán láttam egy másik küldöttet[b] leszállni az egekből, és felhőbe[c] volt öltözve, és ív[d] volt a feje fölött, és a kinézete[e] olyan volt, mint a nap és a lába, mint a tűz lángja. **2 (104r)** És a kezében egy nyitott könyvtekercs volt, és jobb lábával a tengerre lépett[f], baljával a száraz földre. **3** És felkiáltott nagy hangon, ahogyan az oroszlán üvölt[g]. És amikor felkiáltott, hét hang[h] szólalt meg hangjaikkal[i].

---

[a] Vagy talán "azért, hogy megbánják".

[b] Héberül: 'mal'ach', ejtsd 'máláh'. Emberi és mennyei hírvivőkre egyaránt használatos. Az 'angyal' szó nem az eredeti kézirat szavának magyar fordítása - csak a görög 'aggelos' szó hangzását megőrző átírás magyarra fordítás nélkül. A mennyei 'mal'achim' (többes számban) vagy hírnökök különböznek a keruboktól; nekik nincsenek szárnyaik, és férfiként jelennek meg. ('Angyalok' és 'emberek' szavak felcserélhetők - lásd pl. 1Móz 18. Hasonlítsd össze a Máté 28:2-5 és János 20:12 és Márk 16:5 és Lukács 24:4, lásd még Zsid 13:2).

[c] Vagy "sűrű felhőbe".

[d] Jelentése: "szivárvány", hasonlítsd össze Ez 1:28.

[e] Vagy "arca".

[f] Vagy "állt".

[g] Szó szerint "kiállt".

[h] A héber nyelv gyakran használja a "hangot" a "mennydörgésre".

[i] Vagy "hangosan beszélt", hasonlítsd össze pl. Zsolt 142:2.

4 וְאַתַּר שֶׁדִּבְּרוּ בְּקוֹלֵיהֶם רָצִיתִי לְכְתּוֹב אוֹתָם שָׁמַעְתִּי בַּת קוֹל
מִשָּׁמַיִם הָאוֹמֶרֶת לִי סְתֹם[a] אוֹתָם וְאַל תִּכְתּוֹב 5 וְהַמַּלְאָךְ הָעוֹמֵד
עַל הַיָּם וְעַל הַיַּבָּשָׁה [ ][b] שֶׁרָאִיתִי יָרֵם[c] יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ אֶל
הַשָּׁמַיִם 6 וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם[d] הַבּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וּמַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהּ
וְהָאָרֶץ וְהַיָּם וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהֶם שֶׁלֹּא יֵשׁ עוֹד עֵת[e] 7 רַק בִּימֵי
שֶׁהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים תּוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָרוֹת תִּכְלֶינָה כָּל אֵלֶּה[f]
הַסּוֹדוֹת יַהֲוֶה כְּמוֹ שֶׁמּוֹדִיעַ לַעֲבָדָיו וְלִנְבִיאָיו 8 וְשָׁמַעְתִּי עוֹד פַּעַם
בַּת קוֹל אֹמֵר לִי לֵךְ וְקַח הַסֵּפֶר [ ][g] הַפָּתוּחַ מִיַּד הַמַּלְאָךְ
הָעוֹמֵד עַל הַיָּם וְעַל הַיַּבָּשָׁה 9 וְהָלַכְתִּי לְהַמַּלְאָךְ וְאָמַרְתִּי לוֹ
תְּנוּ[h] לִי הַסֵּפֶר וְהוּא אָמַר לִי קַח וּבוֹלַע אוֹתָהּ[i] וְיִהְיֶה לְךָ כִּדְבַשׁ
בְּפִיךָ אֲבָל בְּמֵעֶיךָ יַעֲשֶׂה לְךָ צַעַר

---

[a] Megváltoztatva "סגור"-ra – hasonló/ugyanolyan betűtípussal, mint a fő szöveg.

[b] Áthúzott betű.

[c] Ez a szó egy idézettel kezdődik a Dániel 12:7-ből. Ezért ezt a szót megfordító Waw nyelvtani szerkezetnek neveztük (a Tanákh alapján), annak ellenére, hogy az igét itt a kísérő "ו" nélkül idézzük.

[d] A Dániel 12:7-ből idézett kifejezés.

[e] A margón "יהיה עוד כך" olvasható – a fő szövegtől eltérő írásmódban.

[f] A Dániel 12:7-ből idézett kifejezés.

[g] Áthúzott betű.

[h] Vagy esetleg "תְּנוֹ" - de hasonlítsd össze pl. 1Kir 3:26 és 2Móz 17:2, ahol hasonló kifejezést használnak.

[i] Vagy esetleg "אוֹתֹה". Hasonlítsd össze pl. "אָהֳלָה" (1Móz 9:21), "פְּרָעֹה" (2Móz 32:25), "נָסְכָּה" (3Móz 23:13) "כֻּלָּה" (Ez 36:10), "הֲמוֹנָה" (Ez 39:11) stb.

4 És miután a hangjukkal beszéltek, le akartam írni őket, de hallottam egy hangot[a] az egekből, amely ezt mondta nekem: "Pecsételd le őket, és ne írj!"

5 És a küldött, aki a tengeren és a földön állt, amelyet láttam, felemelte jobb és bal kezét az egek felé.

6 És megesküdött az Örökké-Élőre[b] – aki megteremtette az egeket és ami bennük van, a földet és a tengert és mindazt, ami bennük van –, hogy "Nincs többé[c] idő, **7** hanem amikor a hét küldött megfújja a sófárokat[d], JHVH minden bizalmas tanácsa[e] beteljesedik, ahogyan szolgáinak és[f] prófétáinak tudtul adta."

8 Ekkor ismét hangot hallottam az égből, amely ezt mondta nekem: "Menj, és vedd ki a nyitott könyvtekercset a küldött kezéből, aki a tengeren és a száraz földön áll." **9** Elmentem hát a küldötthöz és így szóltam hozzá: "Add ide a könyvtekercset". És azt mondta nekem: "Vedd és nyeld le, és olyan lesz számodra, mint a méz a szádban, de a gyomrodban fájdalmat[g] okoz."

---

[a] Héberül: "בת קול" - jelentése 'hang az égből'.

[b] Idézett mondat Dánielt 12:7-ből.

[c] Vagy esetleg "nem lesz többé".

[d] Sófárt fújt az előző fejezet alapján, ez héber szó jelentése "kosszarv kürt" vagy "szarv kürt". Az összes újszövetségi trombita, egyéb fordításokban kürt vagy harsona, nem arany kürt, nem ezüst kürt, nem réz kürt, hanem szarv kürt, azaz sófár. "az Úr Isten kürtöt fuvall" vers ismerős nekünk a Károli szerint a Zakariás 9:14 versből, ahol szintén a sófár szó áll az eredeti kéziratokban.

[e] Más fordításokban "Isten titka" vagy "Isten titkos terve", héberül: "סודות" (sodot), ejtsd 'szodot', mely kifejezésből származik a hagyományos 'Jelenések könyve' megnevezés.

[f] Jelentheti azt is, hogy "még" vagy "sőt".

[g] Vagy "szenvedést".

10 וְלָקַחְתִּי הַסֵּפֶר מִיַּד הַמַּלְאָךְ וּבוֹלְעַ[a] אוֹתוֹ וְהָיָה כִּדְבַשׁ בְּפִי
וְאַחַר שֶׁאָכַלְתִּי עָשָׂה לִי צַעַר בְּמֵעַי 11 וְהוּא אָמַר לִי אַתָּה צָרִיךְ
לְנִיבָּא[b] עוֹד פַּעַם לְאוּמִּים וּלְעַמִּים וְלִמְלָכִים

פֶּרֶק י״א

1 וְנוּתַן לִי קָנֶה אֶחָד כִּדְמוּת מַטֶּה וְאָמַר קוּם לְמְדּוֹד הַהֵיכַל
יַהְוֶה וּמִזְבְּחוֹ וְאֵילוּ הַמִּתְפַּלְלִים בּוֹ 2 אֲבָל הַהֵיכָל הַפְּנִימִי זְרוֹק
לַחוּץ וְלֹא תְּמְדֹּד כִּי הוּא נוּתַן לְהָעַמִּים וְדָרְסוּ הָעִיר הַקּוֹדֶשׁ
אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם חֳדָשִׁים 3 וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת שְׁנֵי עֵדַי שֶׁלִּי וְהֵם
מִנַּבְּאִים[c] אֶלֶף וּשְׁנֵי מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים יוֹם וְלָבוּשׁ בַּשַּׂקִּים 4 וְאֵלֶּה
הֵמָּה שְׁנֵי זֵיתִים וּשְׁנֵי אֲבוּקוֹת עוֹמְדִים לִפְנֵי אֱלֹהֵי הָאָרֶץ

[a] A "תי" betűket hozzáadták a szó végéhez – más írásmóddal, mint a fő szöveg.

[b] Ez egy Nifal 'főnévi igenévnek' tűnik, amely ugyanolyan alakú, mint a 'befejezett' egyes szám harmadik személyű hímnemű alak. Hasonlítsd össze például a "נָמוֹג" szót, amelyet Nifal 'befejezett'-ként használnak a Náh 2:7-ben, de Nifal 'főnévi igenévként' az Ézs. 14:31-ben. Másik lehetőségként ezt a szót "לְנִיבֵּא"-nak is lehetne pontozni (ha Piel ige és nem Nifal).

[c] Alternatív írásmód a "מִתְנַבְּאִים" szóra. Hasonlítsd össze például a "הִנַּבְּאוּ" és a "הִתְנַבְּאוּ" (Jer 23:13), valamint a "וְהִנַּבֵּתִי" és a "וְהִתְנַבֵּתִי" (Ez 37:10) szavakat. Másik lehetőségként ezt a szót "מְנַבְּאִים"-ként is lehet pontozni (ha Piel ige és nem Hitpael).

10 Így kivettem a könyvtekercset a küldött kezéből és lenyeltem, és olyan volt, mint a méz a számban, de miután megettem, fájdalmat[a] okozott a gyomromban. **11** Azután azt mondta nekem: "Ismét prófétálnod kell nemzeteknek, népeknek és királyoknak."[b]

11:1 Akkor egy vesszőhöz hasonló[c] nádszálat adtak nekem, és ezt mondták: "Állj fel, mérd meg JHVH[d] templomát és oltárát és azokat, akik abban imádkoznak, **2** de hagyd ki a belső templomot, és ne mérd meg, mert a nemzeteknek adatik, és ők az megkülönböztetett[e] várost negyvenkét hónapig tapossák. **3** És én két tanúmat adom, és ők prófétálni fognak ezer kétszázhatvan napig, zsákruhába öltözve."

4 Ez *a* két olajfa és *a* két fáklya, amelyek a föld Istene előtt állnak.

---

[a] Vagy "szenvedést".

[b] Vagy "nemzetekről, népekről és királyokról".

[c] Vagy "formájú".

[d] "Jáhveh", kiejtve 'Jáhve', ez a nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető. Isten neve.

[e] Héberül há-kódes (הַקֹּדֶשׁ), az elkülönítettségre, elválasztottságra utaló tő határozott névelős alakja, amely itt a tisztátalanságtól mentes, Isten tulajdonát képező területet jelöli. A megszokott magyar „szent” szót formáló latin sanctus szótárilag sem adja vissza ezt a lényeget, hiszen az inkább a „jámbor” és „tiszteletreméltó” emberi tulajdonságokra utal. Ezt a morális irányt a történelmi egyházi gyakorlat végleg a humánus jóság síkjára terelte, mára pedig utcák, terek és gyógyszertárak elnevezésével a szó teljesen elvilágiasodott és közönségessé vált – pedig ezek a helyek valójában nem Isten számára elválasztott területek. Mivel a görög hagiosz is ezt a gyökeres héber jelentést hordozza (ami nem az erkölcsi jóságról, hanem az Istenhez való kizárólagos tartozásról beszél), a kiüresedett vallásos kifejezések helyett visszatértünk a tiszta forráshoz.

וְאִם שֶׁאֶחָד רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לָהֶם רָעָה תָּבוֹא אֵשׁ וְשֹׂרֵף[a] אוֹתָם 5
וְלָהֶם יֵשׁ רְשׁוּת לִסְגּוֹר הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא יָבֹא גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ בִּימֵי 6
נִבָּאֵיהֶם[b] וְעַל הַמַּיִם לַהֲפֹךְ בְּדָם וּלְהַכּוֹת הָאָרֶץ בִּנְגָעִים בְּכָל עֵת
שֶׁיִּרְצוּ 7 וְאַחַר שֶׁכָּלָא[c] עֵדוּתָם יַעֲשֶׂה הַחַיָּה שֶׁהָלַךְ[d] מִתְּהוֹם
מִלְחָמָה עִימָּם וינצח אוֹתָם וְיַהֲרֹג אוֹתָם 8 וְנִבְלֹתֵיהֶם[e] תִּזָּרְקוּ
עַל הָרְחוֹבוֹת מֵהָעִיר הַקְּדוֹשָׁה הַנִּקְרָא סְדוֹם וּמִצְרַיִם כֵּיוָן שֶׁשָּׁם[f]
נִצְלַב אֲדוֹנֵינוּ 9 וְאֵיזֶה מֵהָעַמִּים וּמֵהַשְּׁבָטִים יִרְאוּ אֶת נִבְלֹתֵיהֶם[g]
שִׁלּוֹשָׁה יָמִים וָחֵצִי וְלֹא תִּקְבְּרוּ[h] אוֹתָם 10 וְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל
הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ עֲלֵיהֶם וְיִשְׁלְחוּ מַתָּנוֹת אִישׁ לְרֵעֵיהוּ כִּי [ ][i]
הַנְּבִיאִים הַלָּלוּ עָשׂוּ הָרְבֵּה צַעַר לְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ

---

[a] Vagy esetleg "וְשָׂרַף".

[b] Hasonlítsd össze a 10:11 verssel, ahol a "ניבא" főnévi igenév szerkezetre utal. Itt úgy tűnik, hogy ugyanazt a formát használják, de egy utótaggal. (A többes számra hasonlító végződésről lásd a 9:5 lábjegyzetet). Alternatívaként ez a szó "נַבְּאֵיהֶם"-ként is pontozható (ha a Piel 'főnévi igenévből' származik) vagy "נְבֵאֵיהֶם"-ként (ha a Qal passzív melléknévi igenévből származik).

[c] Alternatív írásmód a "שכלה" szóra. Vesd össze pl. a "לְכַלֵּא" (Dán 9:24) és a "לְכַלֵּה" (2Krón 24:10) szavakat. Lásd még a Misna Sviit 9:5-ben: "שכלא" (Kaufmann-kézirat) és "שכלה" (Parma/De Rossi 138-as kézirat).

[d] Vagy esetleg "שֶׁהוֹלֵךְ".

[e] Vagy esetleg "וּנְבֵלֹתֵיהֶם" – hasonlítsd össze pl. "נִבְלָתוֹ" (Jer 26:23) és "נְבֵלָתִי" (Ézs 26:19).

[f] Áthúzva és a margón ez olvasható: "וגם המקום ששם" – más betűtípussal, mint a főszöveg.

[g] Vagy esetleg "נְבֵלֹתֵיהֶם" – hasonlítsa össze pl. "נִבְלָתוֹ" (Jer 26:23) és "נְבֵלָתִי" (Ézs 26:19).

[h] A "ת" használatáról a "י" helyett lásd az 1:7. vers lábjegyzetét.

[i] Áthúzott betűk.

5 És ha valaki rosszat[a] akar tenni velük, tűz jön és elégeti[b] őket. **6** És hatalmuk van arra, hogy bezárják az eget, hogy ne essen eső a földre a prófétálásuk napjaiban; és a vizek felett, hogy vérré változtassák *azokat*; és hogy csapásokkal sújtsák a földet, amikor csak akarják.

7 És miután befejezték bizonyságtételüket, az állat[c], amely *a* Mélyből jött, háborút indít ellenük, és legyőzi őket, és megöli őket. **8** Holttesteiket pedig az elkülönített város síkságaira[d] vetik, amelyet Szedómnak[e] és Micráimnak[f] neveznek, mert ott feszítették meg az Urunkat.

9 És némelyek a nemzetek és a törzsek közül látják holttesteiket három és fél napig, és **ők** nem temetik el őket. **10** És a föld lakói örülni fognak nekik, és ajándékokat küldenek egymásnak, mert ezek a próféták sok szenvedést okoztak a föld lakóinak.

---

[a] Vagy "ártani" akar nekik.

[b] Vagy "megemészti".

[c] Vagy "fenevad". Hasonlítsuk össze Dániel 7. és 8. fejezetét. - A Biblia gyakran használja a "vadállat" vagy "fenevad" kifejezést egy királyságra és/vagy annak vezetőjére vagy királyára.

[d] Vagy "szabad tereire", esetleg "utcáira".

[e] 'Sodoma' héber neve.

[f] 'Egyiptom' héber neve.

11 וְאַחַר שְׁלוֹשָׁה יָמִים וָחֵצִי קָמִים[a] הֵמָּה וְדוֹרְסִים עַל רַגְלֵיהֶם
וּפַחַד וְאֵימָה גְּדוֹלָה נָפַל עַל אֵילּוּ הָרוֹאִים אוֹתָם 12 וְשׁוֹמְעִים
קוֹל אֶחָד אֹמֵר לָהֶם עֲלוּ וַיַּעֲלוּ לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם בְּעָנָן אֶחָד וְרָאוּ
אוֹתָם שׂוֹנְאֵיהֶם 13 וּבַשָּׁעָה הַזֹּאת הָיָה רַעַדוֹת הָאָרֶץ וְחֵלֶק
עֲשִׂירִי מֵהָעִיר נָפַל וַיָּמֻת שִׁבְעָה אֲלָפִים מִבְּנֵי אָדָם וַאֲחֵרִים
נִבְהֲלוּ וְנָתְנוּ שֶׁבַח לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם 14 רְאֵה הַצַּעַר הַשֵּׁנִי הָלַךְ
וְהַשְּׁלִישִׁי בָּא

פֶּרֶק י״ב

1 [11:15] וְהַמַּלְאָךְ הַשְּׁבִיעִי תִּקֵּעַ וְהָיוּ קוֹלוֹת הַרְבֵּה בַּשָּׁמַיִם
הָאוֹמְרִים הָעֲשִׂירִים[b] מֵהָעוֹלָם הַזֶּה הוֹלְכִים כּוּלָּם אַחַר אֲדוֹנֵינוּ
יֵשׁוּעַ וְהוּא יִמְשֹׁל מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם

[a] Megváltoztatva "יקומו"-ra - a főszöveggel megegyező vagy hasonló írással.

[b] „הכשרים” alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

11 És három és fél nap múlva felálltak és lábukon álltak! És félelem és nagy rettegés szállt azokra, akik látták őket. **12** És hallottak egy hangot, amely így szólt hozzájuk: "Gyertek fel!". Akkor felmentek az egekbe egy felhőben[a], és gyűlölőik[b] látták őket. **13** Abban az órában földrengés támadt, és a város tizede összeomlott, és az ember fiaik közül meghaltak hétezren, a többiek pedig megrémültek, és dicsőítették[c] az egek Istenét. **14** Nézzétek, a második szenvedés[d] elmúlt, és a harmadik közeledik!

12: **1 [11:15]** Akkor a hetedik küldött fújt[e], és sok hang hallatszott az egekben, amelyek ezt mondták: "Ennek a világnak a gazdagjai[f] – mindannyian az Úr[g] Jesuá[h] után jönnek[i], és **ő** fog uralkodni örökkévalóságtól örökkévalóságig[j]".

---

[a] Vagy "felhővel".

[b] Az "ellenségeik" szinonimája.

[c] Vagy "magasztalták".

[d] Vagy "fájdalom".

[e] A korábbi fejezetekből következőleg "sófárt", azaz "szarv kürtöt" fújt meg.

[f] Megváltoztatva "igazakra / méltókra / törvényesekre" – a főszövegtől eltérő írással.

[g] Héberül 'Adon', ami jelent még 'mestert' és 'tulajdonost'.

[h] A 'Jeshua' héber név átirata, kiejtve Jesuá, közismerten 'Jézus'. A héber név, jelentése "JHVH az Üdvözítő" vagy "JHVH a Szabadító". Névválasztás indoklása: Mt 1,21-ben:
"És fiút fog szülni, akinek a nevét Jesuának kell hívni, mert Ő szabadítja meg népét a bűneiktől". A "mert" szó után gyakorlatilag a név jelentésének magyarázatát látjuk.

[i] Vagy "jöttek".

[j] Héber kifejezés, amely gyakran azt jelenti, hogy: "örökkön örökké" - lásd pl. Jer 7:7; 25:5, 1 Krón 16:36, Neh 9:5, Zsolt 41:14; 103:17; 106:48.

2 [11:16] וְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵינִים הַיּוֹשְׁבִים עַל כִּסְאֵיהֶם לִפְנֵי יַהְוֶה
נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וּמִתְפַּלְּלִים לַיַהְוֶה 3 [11:17] וְאוֹמְרִים אָנוּ נוֹתְנִים
שֶׁבַח לְךָ אֲדוֹן[a] צְבָאוֹת הֶהָיָה וְהוֶה וְיִהְיֶה 4 [11:18] וְהָעַמִּים
נִתְמַלְּאוּ אַף וְחֵימָה וּבָא אַפְּךָ וְהָעֵת לִשְׁפּוֹט הַמֵּתִים וְלִיתֵּן הַשָּׂכָר
לַעֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים וְלַקְּדוֹשִׁים וּלְאֵילּוּ הַיְּרֵאִים מִפָּנֶיךָ לַקְּטַנִּים
וְלַגְּדוֹלִים וּלְהַשְׁחִית לְאֵילּוּ שֶׁהִשְׁחִיתוּ הָאָרֶץ 5 [11:19] וּבֵית תְּפִלַּת
יַהְוֶה נִפְתַּח[b] בַּשָּׁמַיִם וְנִתְרָאָה אֲרוֹן לוּחוֹת הַבְּרִית בְּבֵית תְּפִלָּתוֹ
וְהָיָה קוֹלוֹת וּרְעָמִים וּבְרָקִים וְרַעֲדוֹת הָאָרֶץ וּבָרָד גָּדוֹל 6 [12:1]
וְנִתְרָאָה נֵס גָּדוֹל בַּשָּׁמַיִם אֶחָד אִשָּׁה לָבֶשׁ בַּשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ תַּחַת
רַגְלֶיהָ וְעַל רֹאשָׁהּ כֶּתֶר אֶחָד מִן שְׁנֵים עָשָׂר כּוֹכָבִים

[a] Vagy esetleg: „אָדוֹן”. Hasonlítsd össze az „אלהים צבאות” (pl. Zsolt 80:5, 80:8, 80:15, 80:20) és az „אלהי צבאות” (pl. Ám 4:13; 6:8) alakokat.

[b] Vagy esetleg: „נִפְתָּח”.

2 [11:16] És a huszonnégy vén, akik a trónjukon[a] ültek JHVH[b] előtt, arcra borultak és imádkoztak JHVH-hez, **3 [11:17]** és ezt mondták: "Dicsérünk[c] téged, Seregek Ura[d], aki volt, van és lesz! **4 [11:18]** Amikor a nemzetek megteltek haraggal és dühhel, eljött a te haragod; és az idő, hogy megítéld a halottakat; és hogy megadd a jutalmat[e] szolgáidnak, a prófétáknak, a megkülönböztetetteknek[f], és azoknak, akik félnek téged, a kicsinyeknek és a nagyoknak[g]; és hogy elpusztítsd azokat, akik elpusztították a földet."

5 [11:19] És megnyílt JHVH imádságának háza az egekben, és láthatóvá vált az ő szövetségének ládája az imádság házában, és szózatok, mennydörgések, villámlások, földrengés és nagy jégeső támadt.

6 [12:1] És nagy jel tűnt fel az egekben: egy asszony a napba volt öltözve, és lába alatt volt a hold, és a fején tizenkét csillagból álló korona volt.

---

[a] Vagy "székeiken".

[b] A kéziratban a 'Ha-Shem', ejtsd "Há-Sem" szóra a héber "ה" rövidítést használja, jelentése "A Név". Ma is így olvassák fel, ha ezt látják héberül: יהוה. Átírással: "JHVH" ez az Isten igazi neve. A héber maszoréta szöveget idéző versek is ezt igazolják, pl. Jel 4,8 - Ézs 6:3, Jel 19:5 - Zsolt 113:1, Jel 22:5 - Ézs 60:19. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: "Jáhveh", kiejtve Jáhve. Az 1908-as kiadású magyar Biblia fordítások megőrizték az első szótag helyes kiejtését, Isten nevének rövid változatát " akinek Jah a neve" a Zsolt 68:5-ben.

[c] Vagy "magasztalunk".

[d] Héberül "Adon Tseva'ot", ejtsd "Ádon Ceváot".

[e] Vagy "béreket".

[f] Héberül há-kadosím (הַקְּדוֹשִׁים): „a megkülönböztetettek” (ellentéte a közönséges, 3Móz 10:10). A latinból átvett „szentek” szó csupán egyházi átírás, amely elhomályosítja a kifejezés valódi lényegét: az emberek Isten számára való teljes elválasztottságát.

[g] Jelentheti a "fiatalokat és öregeket" vagy a "jelentékteleneket és fontosakat".

7 [2] וְהִיא הָיָה מְעוּבֶּרֶת וְצוֹעֶקֶת וְהִיא [ ][a] יוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר
וְהָיָה לָהּ הַרְבֵּה צַעַר בִּשְׁבִיל הַלֵּידָה 8 [3] וְגַם אַחֵר הָיָה בַּשָּׁמַיִם
וְרָאִיתִי אֶחָד תַּנִּין וְלוֹ הָיָה שִׁבְעָה רָאשִׁים וַעֲשָׂרָה קְרָנַיִם וְעַל
רָאשָׁיו שִׁבְעָה כְּתָרִים 9 [4] וּזְנָבוֹ לָקַח שְׁלִישׁ מֵהַכּוֹכָבִים וְזָרַק
אוֹתָם עַל הָאָרֶץ וְהַתַּנִּין דָּרַךְ לִפְנֵי הָאִשָּׁה שֶׁתֵּילֵד כְּדֵי לֶאֱכוֹל
הַיֶּלֶד בְּאִם שֶׁנּוֹלָד[b] 10 [5] וְיָלְדָה בֵּן אֶחָד הַמְנַהֵג הָעַמִּים בְּשֵׁבֶט
בַּרְזֶל[c] וְהַיֶּלֶד מוּבָא לִפְנֵי יְהוָה וְכִסְאוֹ 11 [6] וְהָאִשָּׁה הָלְכָה
בַּמִּדְבָּר כֵּיוָן שֶׁהָיָה מוּכָן לָהּ שָׁם מָקוֹם אֶחָד מִיְּהוָה לְפַרְנֵס
אוֹתָהּ שָׁם אֶלֶף וּשְׁנֵי מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים יוֹם 12 [7] וְנַעֲשָׂה מִלְחָמָה
בַּשָּׁמַיִם הַמַּלְאָךְ מִיכָאֵל עִם מַלְאָכָיו נִלְחֲמוּ עִם הַתַּנִּין וּמַלְאָכָיו
לָחֲמוּ עִימָם[d] 13 [8] וְלֹא נִצְּחוּ וְגַם לֹא נִמְצָא עוֹד אֶת מְקוֹמָם
בַּשָּׁמַיִם 14 [9] וְנִשְׁלַךְ[e] לַחוּץ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל הַנִּקְרָא הַשָּׂטָן
הַמַּשְׁחִית וְהַמַּסִּית[f] אֶת כָּל הָעוֹלָם וְהוּא עִם מַלְאָכָיו נִשְׁלָכִים
עַל הָאָרֶץ לָדוּר שָׁם

[a] Áthúzott szó.

[b] Vagy esetleg: „שֶׁנּוֹלַד”.

[c] Hasonlítsd össze a Zsolt 2:9-el.

[d] A szó a sor fölé került beírásra, ugyanazzal az írással, mint a főszöveg.

[e] Vagy esetleg: „וְנִשְׁלָךְ”.

[f] Vagy esetleg: „וְהַמְּסִית”.

7 [2] És áldott állapotban volt és kiáltott, és elérkezett a szülésének ideje, és nagy fájdalma volt a szülés miatt.

8 [3] És volt egy másik jel is az egekben, és láttam egy sárkányt, és hét feje és tíz szarva volt, és a fejein hét korona. **9 [4]** És a farka a csillagok[a] harmadrészét ragadta magával, és a földre vetette azokat. És a sárkány odalépett[b] a szülő asszony elé, hogy amikor megszüli Gyermekét[c], felfalja azt. **10 [5]** Akkor Fiút[d] szült, aki vasvesszővel fogja vezetni[e] a nemzeteket, és a Gyermeket[f] JHVH és az ő trónja elé vitték. **11 [6]** Akkor az asszony a pusztába ment, mert ott helyet készített számára JHVH, hogy ott tartsa őt ezerkétszázhatvan napig.

12 [7] És háború volt[g] az egekben: a küldött Mihael[h] és az ő küldöttei háborút indítottak a sárkány ellen, akinek küldöttei is háborúztak velük. **13 [8]** De nem győzedelmeskedtek, és többé helyük sem találtatott az egekben. **14 [9]** Így űzetett ki a nagy sárkány, akit a Szátánnak[i] hívnak, aki elpusztítja és elcsábítja az egész világot. És küldötteivel együtt a földre vettetett, hogy ott lakjon.

---

[a] Eredeti jelentése "küldöttek" (az "angelus" latin szóból átírt, nem lefordított közismert magyar megnevezéssel "angyalok"). Hasonlítsd össze 1:20 és Dán 8:10 verseket.

[b] Vagy "megállt".

[c] A héber "ילד" (yeled) úgy is fordítható, hogy "Fiú"-t.

[d] Héber "בן" (ben) szó jelentése "fiú".

[e] Vagy esetleg "uralni".

[f] A héber "ילד" (yeled) úgy is fordítható, hogy "Fiú"-t.

[g] Szó szerint "készült".

[h] Mihály, a héber név jelentése "Ki olyan, mint Isten".

[i] Héberül "שטן", kiejtve "Há-Szátán", szó szerinti jelentése "Az Ellenség" vagy "A vádló".

וְשָׁמַעְתִּי קוֹל גָּדוֹל בַּשָּׁמַיִם שֶׁאָמַר עַכְשָׁיו נִתְרָאָה **(104v)** [10] 15
גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵינוּ וּמְשִׁיחוֹ כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁלָךְ[a] לַחוּץ זֶה שֶׁהָיָה כָּל עֵת
לְשָׂטָן עֲלֵיהֶם 15[b] [11] וַיְנַצְּחוּ אוֹתוֹ עַל יַד דַּם הַשֶּׂה וְעַל יַד
הַדִּיבּוּר מֵעֲדוּתֵיהֶם[c] וְחִשְּׁבוּ אֶת חַיֵּיהֶם לִכְלוּם 16 [12] וּבִשְׂבִיל זֶה
תִּשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ וְאוֹי לְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ וְעַל
הַיָּם כִּי הַשָּׂטָן יָרַד לָכֶם בַּחֲרוֹן אַף גָּדוֹל וְיוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמָן
מוּעָט 17 [13] וְכֵיוָן שֶׁרָאָה הַתַּנִּין שֶׁנִּשְׁלַךְ עַל הָאָרֶץ רָדַף אַחַר
הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה 18 [14] וְנוּתַּן לְהָאִשָּׁה שְׁתֵּי כְּנָפַיִם כְּנֶשֶׁר גָּדוֹל כְּדֵי
לֵילֵךְ[d] בַּמִּדְבָּר בַּמָּקוֹם שֶׁנָּתַן לָהּ יְהֹוָה לְפַרְנֵס אוֹתָהּ שָׁם עֵת
אֶחָד וּשְׁנֵי עִתִּים וָחֵצִי מִפְּנֵי הַתַּנִּין 18[e] [15] וְהִשְׁלִיךְ הַתַּנִּין אַחַר
הָאִשָּׁה מַיִם [מִפִּיו] כְּיָם גָּדוֹל כְּדֵי לְהַשְׁקִיט[f] אוֹתָהּ

---

[a] Vagy esetleg: „שֶׁנִּשְׁלַדְ”.

[b] Vedd figyelembe, hogy a másoló egymás után két verset is 15. versként számozott meg, és a hibáját nem javította (lásd még a 18[14]–18[15] verseket). Ez egy a több jel közül (lásd például a kézirat margójára utólag beírt versszámokat a 21:22 és 22:15 verseknél), amely arra utal, hogy az a korábbi héber kézirat, amelyről másolt, nem tartalmazott versszámokat, bár valószínűleg már tartalmazott vershatárokat (a héber Tanákhot ugyanis évszázadokkal a versszámok bevezetése előtt már versekre osztották). Ha a másoló egy modern, versszámokkal ellátott Bibliából másolt vagy fordított volna, akkor a tévedését a fejezet végéig minden további versnél javította volna.

[c] Lásd a 9:5 vers lábjegyzetét.

[d] Ez a „ל” elöljáróval álló főnévi igenév egyik alternatív alakja (gyöke: „הלד”). A Tanákhban „ללכת” alakban szerepel.

[e] Lásd a 15[11] vers lábjegyzetét.

[f] Hasonlítsd össze például a „דמה”, „דמם” és „צמת” igéket – az „elhallgattatni” jelentése a héberben gyakran „elpusztítani”, „megsemmisíteni” vagy „romlásba dönteni” értelemben is használatos.

15 [10] (104v) Akkor nagy hangot hallottam az egekben, amely azt mondta: "Most jelent[a] meg a mi Istenünk[b] és az ő Mássiákhjának[c] hatalma[d], mert ő kivetette azt, aki **mindenkor** vádlóként[e] lépett fel ellenük. **15 [11]** És legyőzték őt a Bárány vérével és bizonyságtételük szavával, és az életüket sem kímélték. **16 [12]** És emiatt örvendezzetek ó egek és mindazok, akik bennük laknak, de jaj azoknak, akik a földön és a tengeren laknak – mert a Szátán nagy izzó haraggal szállt le hozzátok, és[f] tudja, hogy kevés ideje van."

17 [13] És mikor látta a sárkány, hogy levettetett a földre, üldözőbe vette az asszonyt, aki szült. **18 [14]** De adatott az asszonynak két nagy szárny, olyan mint a nagy sasé: hogy a pusztába menjen az ő helyére, amit JHVH adott neki, hogy ott megtartassék egy ideig, meg kettő és fél ideig a kígyótól[g]. **18 [15]** A kígyó pedig az asszony után vizet bocsátott ki az [ő] szájából, mint egy nagy tengert[h], hogy megsemmisítse[i] őt.

---

[a] Szó szerint: "vált láthatóvá".

[b] Héberül "Elohím"-ünk.

[c] Jelentése "Messiás", szó szerinti fordításban "Felkent", héberül 'Mashiach', fordítása görögre 'Kristos', ami magyarul közismerten 'Krisztus'. A 'Mashiach' jelentése olyan személyre utal, akit Izráel királyának, papnak vagy prófétának kentek fel. Azonban, ha névként használjuk, JHVH Fiára utal, akit JHVH kent fel Izráel végső Királyává, az Örökkévaló Főpapként és a Prófétaként, aki JHVH szavait mondta népének és ha valaki nem engedelmeskedik neki, JHVH maga fogja kivágni azt az embert népe közül. Lásd 5Móz 18: 18-19, ApCsel 3,22-23. Ezért nem "Felkent", hanem mint név szerepel.

[d] Vagy "hatalmas tettei" vagy esetleg "győzelme".

[e] Vagy "ellenségesen".

[f] Vagy "mert".

[g] Vagy a "kígyó miatt".

[h] Szó szerint "tenger", de jelentheti azt is, hogy "folyó", hasonlítsd össze a 9:13[14] és a 16:11 verseket, lásd még Ézs 19:5.

[i] Vagy "elpusztít" – szó szerint: "elhallgattat".

19 [16] אֲבָל הָיָה לְהָאִשָּׁה יְשׁוּעָה מֵהָאֲדָמָה כֵּיוָן שֶׁפָּתְחָה אֶת פִּיהָ
וּבָלַע[a] הַמַּיִם שֶׁהִשְׁלִיךְ הַתַּנִּין אַחֲרֶיהָ 20 [17] וְהַתַּנִּין נִתְמַלֵּא בְּאַף
עַל אוֹדוֹת הָאִשָּׁה וְהָלַךְ לְלְחוֹם עִם הַנּוֹתָרִים מִזַּרְעָהּ הָעוֹשִׂים
אֶת מִצְוֹת יַהְוֶה וְהַמַּאֲמִינִים בָּעֵדוּת שֶׁל מְשִׁיחוֹ

פֶּרֶק י״ג

1 וְדָרַכְתִּי עַל חוֹל הַיָּם 2 [1] וְרָאִיתִי חַיָּה אֶחָד יֹצֵא מֵהַיָּם וְלוֹ
הָיָה שִׁבְעָה רָאשִׁים וַעֲשָׂרָה קְרָנַיִם וְעַל קְרָנָיו עֲשָׂרָה כְּתָרִים וְעַל
רָאשֶׁיהָ שֵׁמוֹת שֶׁל חֵירוּפִים וְגִדּוּפִים 3 [2] וְהַחַיָּה שֶׁרָאִיתִי הָיָה
כִּדְמוּת סוּס וְרַגְלָיו כְּרַגְלֵי דוּבִּים וּפִיו כְּפִי הָאַרְיֵה וְהַתַּנִּין נָתַן
לוֹ אֶת כֹּחוֹ וְכִסְאוֹ וּגְבוּרַת[b] גְּדוֹלָה 4 [3] וְרָאִיתִי אֶחָד מֵרָאשָׁיו
דּוֹמֶה לְחַבּוּרָה שֶׁל מָוֶת וְחַבּוּרָה נִתְרַפְּאָה וְכָל הָעוֹלָם מִשְׁתּוֹמֵם
בִּשְׁבִיל הַחַיָּה הַזֹּאת 5 [4] וּמִתְפַּלְּלִים לְהַתַּנִּין הַנּוֹתֵן לְהַחַיָּה כֹּחַ
וּמֶמְשָׁלָה וּמִתְפַּלְּלִים לְהַחַיָּה וְאוֹמְרִים מִי דּוֹמֶה לָזֹאת הַחַיָּה וּמִי
יוּכַל לְלְחוֹם עִימּוֹ 6 [5] וְנוּתַן לְהַחַיָּה לִפְתּוֹחַ אֶת פִּיו לְדַבֵּר דִּבְרֵי
נִפְלָאוֹת וְחֵירוּף

[a] Vagy esetleg: „וּבֹלֵעַ”.

[b] Rendszerint „גְּבוּרָה” alakban írják. A Tanákh több olyan nőneműfőnevet is tartalmaz, amelyek birtokos szerkezetű alakban állnak, de jelentésük szerint nem feltétlenül birtokos szerkezetet fejeznek ki. Például: „שִׁפְעַת” a „שְׁפָעָה” helyett (2Kir 9:17b); „פּוּגַת” a „פּוּגָה” helyett (JSir 2:18); „חָכְמַת” a „חָכְמָה” helyett (Ézs 33:6); „נְגִינַת” a „נְגִינָה” helyett (Zsolt 61:1).

19 [16] De az asszonyt megszabadította a föld[a], mert megnyitotta az ő száját, és elnyelte a vizet, amelyet a sárkány bocsátott utána. **20 [17]** A sárkány megtelt haraggal az asszony miatt, és elment, hogy háborúzzék az ő magvából való maradékkal, akik JHVH parancsolatait teljesítik és hisznek [b] az ő Mássiákhjának bizonyságtételében.

13: 1 És ráléptem[c] a tenger homokjára, **2 [1]** és láttam egy állatot[d] kijönni a tengerből, és hét feje és tíz szarva volt, és szarvain tíz korona, és a fején gyalázatos és káromló nevek voltak. **3 [2]** És az állat, amelyet láttam, olyan[e] volt, mint a ló, és a lábai, mint a medvék lábai, és a szája, mint az oroszlán szája. És a sárkány neki adta az ő hatalmát és a trónját és a nagy erejét.

4 [3] Ekkor láttam, *hogy* az egyik feje olyan, mint ami halálosan megsebesült - de a seb begyógyult, és az egész világ megdöbbent ettől az állattól. **5 [4]** Ezután imádkoztak a sárkányhoz, aki hatalmat és uralmat adott az állatnak, és imádkoztak az állathoz, és ezt mondták: "Ki olyan, mint **ez** az állat, és ki tud vele háborúzni?" **6 [5]** És megadatott az állatnak, hogy kinyissa a száját, hogy döbbenetes dolgokat[f] és gyalázatosságot[g] szóljon,

---

[a] Vagy a "talajtól".

[b] Vagy "és azok, akik hisznek".

[c] Vagy "álltam".

[d] Vagy "fenevad". Hasonlítsd össze Dániel könyve 7. és 8. fejezeteit. - A Biblia gyakran használja az "állat" vagy "fenevad" kifejezést, amikor egy királyságra és/vagy annak vezetőjére vagy királyára utal.

[e] Szó szerint: "olyannak látszott".

[f] Vagy "hihetetlen dolgokat" vagy "csodálatos szavakat" - hasonlítsd össze Dan 11:36.

[g] Vagy "istenkáromlást".

עַד שֶׁכָּלָא הַזְּמָן שֶׁל הָאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם חֳדָשִׁים 7 [6] וּפָתַח אֶת פִּיו לְחָרֵף כְּנֶגֶד יְהוָה וּכְנֶגֶד הַדָּרִים בַּשָּׁמַיִם 8 [7] וְנוּתַן לוֹ לִלְחוֹם עִם הַקְּדוֹשִׁים וּלְנַצֵּחַ אוֹתָם וְכָל הָעַמִּים וְאוּמִים 9 [8] וְכוּלָּם הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ מִתְפַּלְּלִים לוֹ אֵילּוּ שֶׁלֹּא נִכְתַּב אֶת שְׁמָם בְּסֵפֶר הַחַיִּים שֶׁל הַשֶּׂה הַנֶּהֱרָג מִכִּתְחִילַת[a] בְּרִיאַת הָעוֹלָם 10 [9] מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָזְנַיִם שׁוֹמֵעַ 11 [10] בְּאִם שֶׁאֶחָד יְנַהֵג בַּמִּשְׁמָר יֵלֵךְ בַּמִּשְׁמָר

[a] „מתחילת” alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

amíg a negyvenkét hónap ideje be nem telik. **7 [6]** Így megnyitotta a száját, hogy káromolja JHVH-t és azokat, akik az egekben lakoznak. **8 [7]** És megadatott neki, hogy hadat üzenjen a megkülönböztetetteknek[a], és legyőzze őket, és minden népet és nemzetet.

9 [8] És imádkoztak hozzá mindazok, akik a földön laknak, azok, akiknek a neve nem volt beírva a Bárány életkönyvtekercsébe, aki megöletett, a világ teremtésének kezdetétől fogva. **10 [9]** Akinek van füle, annak hallania kell!

11 [10] - Ha valaki börtönbe taszítja a *másikat*, az börtönbe kerül,

[a] Héberül há-kadosím, jelentése szó szerint „elkülönített”, „elválasztott”, Isten számára megkülönböztetett értelemben. A 3Móz 10:10 szerint az Isten számára elkülönített ellentéte a közönséges: „Hogy különbséget tehessetek a [szentség – kódes] és közönséges között, a tiszta és tisztátalan között.” A „szent” latin eredetű szót közönségessé tették terek, utcanevek, gyógyszertárak, stb. névválasztásokban, amik nyilván nem Isten számára elkülönített helyek. Sőt a fogalom a „minden tisztátalanságtól mentes”-t is jelenti, így a szent szót használni pl. emberek csontjaira sem biblikus. A szent latin eredetű szó nem is a görög kéziratok szerinti szó, mert a görög szó a „hagiosz”. Mi az eredeti jelentéshez szeretnénk visszatérni, így a jelentést magyarul visszaadó szót választottuk fordításunkban.

וּבְאִם שֶׁאֶחָד הֹרֵג נֶפֶשׁ אַחֵר בַּחֶרֶב יֵהָרֵג בַּחֶרֶב וּבְכָאן יֵשׁ תִּקְוָה
וֶאֱמוּנַת הַקְּדוֹשִׁים 12 [11] וְרָאִיתִי חַיָּה אַחֵר יֹצֵא מֵהָאֲדָמָה וְלוֹ
הָיָה שְׁתֵּי קְרָנַיִם כְּמוֹ לְהַשֶּׂה וּמְדַבֵּר כַּתַּנִּין[a] 13 [12] וְעָשָׂה נִפְלָאוֹת
גְּדוֹלוֹת לִפְנֵי הַחַיָּה הָרִאשׁוֹנָה וְעָשָׂה שֶׁהָאֲדָמָה וְהַדָּרִים עָלֶיהָ
מִתְפַּלְּלִים לְהַחַיָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּתְרַפְּאָה [ ][b] חַבּוּרֹתֶיהָ 14 [13]
וְעָשָׂה שֶׁנָּפַל אֵשׁ מִשָּׁמַיִם לִפְנֵי הָאָדָם 15 [14] וְהִסִּית[c] הַבְּנֵי אָדָם
עִם אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים שֶׁלּוֹ וְאָמַר לְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ שֶׁיַּעֲשׂוּ
פֶּסֶל לְהַחַיָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ חַבּוּרוֹת חֶרֶב וְנִתְרַפְּאָה 16 [15] וְלוֹ נוּתַּן

[a] Vagy esetleg: „כְּתַנִּין”.

[b] Áthúzott betűk.

[c] Vagy esetleg: „וְהֵסִית”.

és ha valaki megöl egy másik lelket[a] karddal, azt karddal ölik meg, és itt van a megkülönböztetettek[b] reménysége és hűsége[c].

12 [11] Ekkor láttam egy másik állatot kijönni a földből, akinek két szarva volt, mint a Báránynak, de úgy beszélt, mint a sárkány. **13 [12]** És nagy csodákat tett az első állat előtt, és arra késztette a földet és a rajta lakókat, hogy imádkozzanak az első állathoz, aki meggyógyult sebeiből[d]. **14 [13]** És tüzet hullatott az égből az ember elé. **15 [14]** És elcsábította az ember fiait a jeleivel és csodáival, és azt mondta a földön lakóknak, hogy készítsenek faragott képet[e] az állatnak, amelyen kard sebek voltak, de meggyógyult. **16 [15]** És megadatott neki,

---

[a] A héber "nefes" szó szerinti jelentése "lélegzet" (pl. Jób 11:20, 41:13), jelenthet "személyt" (pl. 1Móz 12:5, 14:21, 46:18-27; 2Móz 16:16; 3Móz 17:15), "életet" (pl. 1Móz 19:17; 3Móz 17:11), "lelket" (pl. Zsolt 49:16-20; 1Móz 35:18; 2Móz 30:16; Ézs 10:18; Ez 18:4), stb. De vegye figyelembe, hogy a "nefes" ritkán (ha egyáltalán) utal az ember szellemére (amely a halál után is létezik) (ellentétben a "rúákh" és a "nesámá" szavakkal). Bibliai értelemben a "nefes" meghalhat (pl. 4Móz 6:6, 9:6; 3Móz 22:4; Ez 13:19; 1Móz 9:4-5). A héber Bibliában a "nefes" gyakran utal egy személy lényére (állatokra is), vagy egy személy "énjére" (pl. 5Móz 4:9; 4Móz 30:14; 1Sám 18:1; 1Móz 1:20, 1:30, 12:13, 27:4, 34:8); de gyakran társul egy személy akaratával, vágyaival vagy érzéseivel is (pl. 2Móz 23:9; 3Móz 26:15; 5Móz 24:15; Bírák 16:16, 18:25, 2Sám 3:21; Ézs 42:1, 55:2, Jer 13:17, Ez 23:22, 24:21; Hós 4:8; Zak 11:8). Lehetséges, hogy egy személy torkára is utal (amin keresztül a levegőt lélegzik) (pl. Zsolt 69:2, 124:4-5; Jón 2:6).

[b] Héberül há-kadosím: „a megkülönböztetettek” (ellentéte a közönséges, 3Móz 10:10). A latinból átvett „szentek” szó egyházi átírás, amely elhomályosítja a kifejezés lényegét: az elkülönítettséget.

[c] Vagy "hit". A héber "אמונה" (emúná) – mind a hitet, mind a cselekvést jelenti (hűségesnek lenni).

[d] Vagy esetleg "akinek a sebei meggyógyultak."

[e] Vagy egyszerűen "egy képet".

לִיתֵּן לְפֶסֶל הַחַיָּה רוּחַ וְנֶפֶשׁ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְדַבֵּר וְלַעֲשׂוֹת מִי שֶׁלֹּא
יִרְצֶה לִתְפַּלֵּל לַפֶּסֶל מֵהַחַיָּה שֶׁיֵּהָרֵג 17 [16] וְעָשָׂה לְכוּלָּם הַגְּדוֹלִים
וְהַקְּטַנִּים הָעֲשִׁירִים וְהָעֲנִיִּים הָעֲבָדִים וְהַמְּשׁוּחָרִרִים סִימָן אֶחָד
בְּיַד יְמִינוֹ אוֹ בְּמִצְחֵיהֶם 18 [17] כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל שׁוּם אֶחָד לִקְנוֹת
אוֹ לִמְכּוֹר רַק בְּאִם שֶׁיֵּשׁ לוֹ זֶה הַסִּימָן בְּיָדוֹ אוֹ בְּמִצְחוֹ אוֹ הַשֵּׁם
שֶׁל הַחַיָּה אוֹ הַמִּסְפָּר שֶׁל שְׁמוֹ 19 [18] בְּכָאן יֵשׁ חָכְמָה וּתְבוּנָה
מִי שֶׁיֵּשׁ בַּעַל שֶׂכֶל צָרִיךְ לְחַשֵּׁב הַמִּשְׁפָּר מֵהַחַיָּה כִּי הִיא מִסְפָּר
שֶׁל אָדָם אֶחָד וְתִמָּצֵא[a] הַסַּךְ הִיא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה[b]

פֶּרֶק י״ד

1 וְרָאִיתִי שֶׂה אֶחָד עֹמֵד עַל הַר צִיּוֹן וְעִמּוֹ מֵאָה וְאַרְבַּע וְאַרְבָּעִים
אֲלָפִים וַעֲלֵיהֶם נִכְתָּב הַשֵּׁם שֶׁל אָבִיו 2 וְשָׁמַעְתִּי קוֹל אֶחָד
מִשָּׁמַיִם כְּרַעַשׁ מַיִם גְּדוֹלִים וּכְקוֹל קוֹלוֹת גְּדוֹלִים וְהַקּוֹל
שֶׁשָּׁמַעְתִּי הָיָה כְּקוֹל[c] כִּינּוֹר

[a] Vagy esetleg: „וְתִמְצָא”.

[b] A lapszélen a szám „תרסו” alakban szerepel – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Vagy esetleg: „בקול” – a „ב” és a „כ” betű a kézirat írásában nagyon hasonló lehet.

hogy az állat faragott képének szellemet és lelket adjon (hogy az[a] beszélni tudjon), és hogy aki nem akar[b] imádkozni az állat faragott képéhez, *azt* megöljék. **17 [16]** És mindegyiküknek - nagyoknak és kicsiknek, gazdagoknak és szegényeknek, rabszolgáknak és felszabadultaknak - jelet tett a jobb kezére vagy a homlokára[c]; **18 [17]** hogy senki ne tudjon venni vagy eladni, kivéve, ha ez a jel van a kezén vagy a homlokán, vagy az állat neve vagy nevének száma.

19 [18] Íme a bölcsesség és a megértés: akinek van éleslátása, annak meg kell határoznia az állat számát (mert ez egy ember száma)[d], és kitalálja az összeget[e] – ami hatszázhatvanhat[f].

14: **1** És láttam egy Bárányt, amint áll a Cion[g] hegyén, és vele száznegyvennégyezer, és az ő Atyjának neve volt rájuk írva. **2** Akkor hallottam egy hangot *az* egekből, mint a nagy vizek zúgása, és mint a nagy hangok[h] zaja, és a hang, amelyet hallottam, olyan volt, mint egy lant hangja.

---

[a] Azaz "a kép".

[b] Vagy "nem hajlandó".

[c] A héber Biblia gyakran szinonimaként cseréli fel az "övé" és az "övék" jelentését. Hasonlítsd össze pl. Zsolt 5:10; Zsolt 62:5 és Ézs 57:2 verseket.

[d] Ez a magyarázat világosan mutatja, hogy az "állat" nem szó szerinti "állat", hanem emberi vezető. Hasonlítsd össze Dániel 7. és 8. fejezeteit.

[e] Vagy a "mennyiséget".

[f] A margón ez a szám "תרסו" – szó szerint: "400, 200, 60, 6". (Ez a módja annak, hogy a 666-ot számként használt héber betűkkel jelöljük.) Ez a megjegyzés a fő szövegtől eltérő írásmóddal készült.

[g] A Sion hegy héber nevének kiejtése 'Cion'.

[h] Vagy "villámlások".

3 וּמְזַמְּרִים כְּשִׁיר חָדָשׁ לִפְנֵי הַכִּסֵּא וְלִפְנֵי הָאַרְבַּע חַיּוֹת
וְהַזְּקֵינִים וְשׁוּם אֶחָד יוּכַל לִלְמוֹד הַשִּׁיר הַזֹּאת רַק אֵילּוּ הַמֵּאָה
וְאַרְבַּע וְאַרְבָּעִים אֲלָפִים שֶׁקָּנָה מֵהָאֲדָמָה 4 וְאֵילּוּ הֵמָּה שֶׁלֹּא
חָטְאוּ בַּנָּשִׁים [וְהֵם][a] כִּבְתוּלוֹת וְהוֹלְכִים אַחַר הַשֶּׂה וְהֵמָּה
נִקְנִים לְבִכּוּרֹת יַהֲוֶה וְהַשֶּׂה 5 וְאֵין בְּרוּחָם רְמִיָּה[b] וְהֵם נְקִיִּים
לִפְנֵי הַכִּסֵּא יַהֲוֶה 6 וָרָאִיתִי מַלְאָךְ אֶחָד רֹחֵף בְּאֶמְצַע הַשָּׁמַיִם
וְלוֹ הָיָה אֶחָד אֵוַן גִּילְיוֹן[c] לְהוֹדִיעַ לְאֵילּוּ הַדָּרִים עַל הָאָרֶץ וּלְכָל
הָעַמִּים וּלְאוּמִּים

[a] A lapszéli javítás alapján. A főszövegben „והמם בתולות” áll, ami nyilvánvaló másolási hiba; helyesen „והם כבתולות”, ahogyan azt a korrektúrázó másoló áthúzással kijavította. A kézirat írásában a „כ” és a „ם” betű nagyon hasonló alakú lehet.

[b] Hasonlítsd össze a Zsolt 32:2-vel.

[c] A „בְּשׂוֹרָה” egyik alternatív megnevezése. A Pesitta Újszövetség is az „אונגליון” (egy szóban) alakot használja például a Mk 1:1; Róm 1:1; 1Kor 9:18; 2Kor 4:3; Gal 2:14; Ef 3:6; Fil 1:5 stb. helyeken. Figyelemre méltó, hogy az „און גיליון” elnevezést már a talmudi kortól kezdve az evangélium(ok) megnevezésére használták; lásd Sabbat 116a:10–116b:2, ahol mind az „ אוון גליון”, mind az „עוון גליון” alak előfordul (igaz, gúnyos értelemben).

3 És énekeltek egy új dalt a trón előtt és a négy élőlény és a vének előtt, és senki sem tudta megtanulni ezt a dalt, csak az a százegyvennégyezer, akiket ő megváltott a földről. **4** (És ők azok, akik nem vétkeztek[a] asszonyokkal, és olyanok, mint a szüzek[b], és követik[c] a Bárányt, és ők JHVH[d] és a Bárány számára megváltott első termések. **5** És nincs csalárdság a szellemükben[e], és fedhetetlenek[f] JHVH trónja előtt.)

6 Aztán láttam egy küldöttet repülni az egek közepén, és jó híre[g] volt, amit közölnie kellett a földön lakókkal, és minden néppel és nemzettel.

---

[a] A helyes, élethosszig tartó, bibliai házasságot (egy férfi és egy nő között) Jáhveh soha nem határozta meg bűnként.

[b] A versben a "szüzek" héber szava, a "בתולות" (betulot) nőnemű többes szám, ami egyértelműen mutatja, hogy ez csak egy hasonlat. Ezek a férfiak nem női szüzek; hanem a Bárány után mennek, mint ahogy a szüzek mennek a menyasszony és a vőlegény után. Hasonlítsd össze ezzel a Máté 25-öt a HebrewGospels.com verzióba.

[c] Szó szerint a "Bárány után mennek".

[d] A kéziratban a 'Ha-Shem', ejtsd "Há-Sem" szóra a héber "הׁ" rövidítést használja, jelentése "A név". Ma is így olvassák fel, ha ezt látják héberül: יהוה. Átírással: "JHVH" ez az Isten igazi neve, fordításunkban így ezt használjuk. A héber maszoréta szöveget idéző versek is ezt igazolják, pl. Jel 4,8 - Ézs 6:3, Jel 19:5 - Zsolt 113:1, Jel 22:5 - Ézs 60:19, Strong szómutatós Bibliában látható. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: "Jáhveh", kiejtve Jáhve. A korábbi kiadású magyar Biblia fordítások is megőrizték az első szótag helyes kiejtését, mely az Isten nevének rövid változata a Zsolt 68:5 versben: "akinek Jah a neve", pl. Az 1908-as revidiált Károli Biblia még ezt az eredeti rövid nevet tartalmazta. További angol nyelvű információkért kérem keresd fel honlapunkat (JHVH angolul írva YHWH, Jesuá angolul írva Yeshua): www.HebrewGospels.com/yhwh.

[e] Lásd Zsolt 32:2.

[f] Vagy "tiszták".

[g] Vagy "egy evangélium". Hasonlítsd össze pl. Ézs. 61:1, 52:7; Náh. 1:15.

7 וְאָמַר בְּקוֹל גָּדוֹל יִרְאוּ יַהְוֶה וַעֲשׂוּ תְּפִילַתְכֶם לוֹ כִּי הַיּוֹם הַדִּין
בָּא וַעֲשׂוּ תְּפִילָה לָזֶה שֶׁבָּרָא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהַיָּם וְהַבְּאֵרוֹת 8
וְאַחַר זֶה הַקּוֹל בָּא מַלְאָךְ אַחֵר וְצָעַק נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל[a] הָעִיר
הַגְּדוֹלָה כִּי הִיא הִשְׁקִיט[b] עִם הַיַּיִן שֶׁל זְנוּתָהּ[c] כָּל[d] הָעַמִּים 9
וְאַחַר זֶה בָּא מַלְאָךְ הַשְּׁלִישִׁי וְאָמַר בְּקוֹל גָּדוֹל בְּאִם שֶׁאֶחָד
יַעֲשֶׂה תְּפִילָתוֹ לְהַפֶּסֶל וּלְהַחַיָּה וְיִקַּח הַסִּימָן עַל יָדוֹ אוֹ עַל מִצְחוֹ
10 זֶה יִשְׁתֶּה מֵהַיַּיִן שֶׁל חֲרוֹן יַהְוֶה הַיֵּשׁ בְּכוֹס הֶחָרוֹן וְיֵעָנֵשׁ בָּאֵשׁ
וְגָפְרִית לִפְנֵי מַלְאָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַשֵּׁה 11 וְהֶעָשָׁן מֵעוֹנָשׁ שֶׁלָּהֶם
יֵלֵךְ לְמַעְלָה מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם מְנוּחָה יוֹם וָלַיְלָה
אֵילּוּ שֶׁלָּקְחוּ הַסִּימָן וּמִתְפַּלְּלִים לַפֶּסֶל 12 בְּכָאן יֵשׁ תִּקְוָה
מִקְּדוֹשִׁים וּבְכָאן יֵשׁ הָעוֹשִׂים מִצְוֹת יַהְוֶה וּמַאֲמִינִים בְּיֵשׁוּעַ

[a] Idézet Ézs 21:9-ből.

[b] Hasonlítsd össze például a „דמה„ ,"דמם" és „צמת" igéket – az „elhallgattatni" a héberben gyakran „elpusztítani", „megsemmisíteni" vagy „romlásba dönteni" értelemben is használatos.

[c] „זנותם" alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

[d] „לכל" alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

7 És nagy hangon azt mondta: "Féljétek JHVH-t, és imádkozzatok hozzá, mert eljött az ítélet napja, és imádkozzatok őhozzá, aki teremtette az eget és a földet, a tengert és a forrásokat!"

8 És ezután egy másik küldött jött és kiáltotta: "Elesett, elesett Bável[a] [b], a nagy város! - Mert megrontotta[c] az összes népet[d] paráznaságának borával."[e]

9 És ezután a harmadik küldött jött, és nagy hangon azt mondta: "Ha valaki imádkozik a faragott képhez[f] és az állathoz, és felveszi a jelet a kezére vagy a homlokára - **10** az inni fog JHVH haragjának borából, amely a harag kelyhében van, és tűzzel és kénkővel büntetik meg a megkülönböztetett küldöttei és a Bárány előtt. **11** És az ő büntetésük füstje felszáll örökkévalóságtól örökkévalóságig[g], és nem lesz nyugalmuk, sem nappal, sem éjszaka - azoknak, akik felvették a jelet, és imádkoztak a faragott képhez."

12 Itt van *a* megkülönböztetettek reménye, és itt vannak azok, akik megteszik JHVH parancsolatait, és hisznek Jesuában.

---

[a] Héber neve 'Babilonnak'.
[b] Lásd Ézs 21:9-et.
[c] Vagy "megsemmisített" – szó szerint "elnémított" – lásd a 12:18 [15] verset.
[d] Vagy "nemzetet".
[e] A héber szórend hangsúlyozza, hogy "paráznaságának borával".
[f] Vagy egyszerűen a "képhez".
[g] Héber kifejezés, amely gyakran azt jelenti, hogy "örökkön örökké" – lásd pl. Jer 7:7, 25:5, 1Kir 16:36, Neh 9:5, Zsolt 41:13, 103:17, 106:48.

13 וְשָׁמַעְתִּי בַּת קוֹל מְשָׂמְמִים אֹמֵר לִי כְּתוֹב קְדוֹשִׁים הֵמָּה הַמֵּתִים
עַל קִידּוּשׁ יַהְוֶה מֵעַכְשָׁיו וֶאֱמֶת הִיא שֶׁהָרוּחַ אֹמֵר שֶׁיֵּהָמָּה
שׁוֹכְנִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם כִּי מַעֲשֵׂיהֶם הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם 14 וְרָאִיתִי עָנָן
אֶחָד לָבָן וְעָלָיו יֹשֵׁב אֶחָד כִּדְמוּת אָדָם וְעַל רֹאשׁוֹ כֶּתֶר זָהָב
וּבְיָדוֹ חֶרְמֵשׁ אֶחָד 15 וּמַלְאָךְ אַחֵר הָלַךְ מִבֵּית הַתְּפִילָה וְצָעַק
בְּקוֹל גָּדוֹל לָזֶה שֶׁיֹּשֵׁב עַל הֶעָנָן הַךְ בַּחֶרְמֵשׁ שֶׁלְּךָ וּקְצֹר כִּי הָעֵת
הַקְּצִירָה בָּא 16 וְזֶה שֶׁיֹּשֵׁב עַל הֶעָנָן הִכָּה בַּחֶרְמֵשׁ שֶׁלּוֹ וְקָצַר 17
וּמַלְאָךְ אַחֵר הָלַךְ לַשָּׁמַיִם וּבְיָדוֹ הָיָה מַעְגָּל[a] אֶחָד 18 וּמַלְאָךְ אַחֵר
יָצָא מֵהַמִּזְבֵּחַ וְלוֹ הָיָה מֶמְשָׁלָה עַל הָאֵשׁ וְצָעַק בְּקוֹל גָּדוֹל לָזֶה
שֶׁהָיָה לוֹ הַמַּגָּל וְאָמַר הַךְ בַּמַּגָּל שֶׁלְּךָ וּקְצֹר אֶת עִנְּבֵי אֶרֶץ כִּי
פֵּירוֹתֶיהָ [נִתְבַּשֵּׁל][b] [19] וַיַּךְ הַמַּלְאָךְ בַּמַּגָּל שֶׁלּוֹ וְקָצַר אֶת עִנְּבֵי
אֶרֶץ וְזָרַק בְּיֶקֶב גָּדוֹל הַחֲרוֹן יַהְוֶה

[a] Itt a „מגל” egyik alternatív írásmódjaként szerepel.

[b] A kéziratban „תּ֫וּבשל” áll; a javítópontok azt jelzik, hogy a helyes olvasat: „נתבשל”.

13 És hallottam egy hangot[a] *az* egekből, amely azt mondta nekem: "Írd le: Áldottak[b], akik a JHVH megkülönböztetettsége[c] miatt halnak meg ezentúl! És amit a Szellem mond, az igaz: hogy megpihennek a munkáiktól, mert a munkáik követik őket."

14 Akkor láttam egy fényes[d] felhőt, és azon ült valaki, aki emberhez hasonlított[e], a fején aranykoszorú volt, a kezében pedig sarló volt.

15 Egy másik küldött jött ki az imádság házából, és hangosan kiáltott annak, aki a felhőn ült: "Lendítsd meg sarlódat és arass, mert eljött az aratás ideje!" **16** Akkor az, aki a felhőn ült, meglendítette sarlóját és aratott.

17 Egy másik küldött jött az egekbe, és az ő kezében is sarló volt. **18** Majd egy másik küldött jött ki az oltártól (és ő felügyelte a tüzet[f]), és hangosan kiáltott annak, akinél a sarló volt, és ezt mondta: "Lendítsd meg sarlódat és szüreteld le *a* föld szőlőjét, mert megértek a szemei." **[19]** A küldött meglendítette sarlóját, leszüretelte *a* föld szőlőjét, és belevetette *őket* JHVH haragjának nagy borsajtójába.

---

[a] Héber: "בת קול" (bát kol) – jelentése: "hang az égből".

[b] Héberül: "קדושים" (kdosím) – szó szerinti jelentése "elkülönített", de gyakran "áldott"-nak fordítják.

[c] Vagy "elválasztottsága", hagyományosan "megszentelődése", ami egy latin szó átirata.

[d] Vagy "fehér".

[e] Szó szerint: "megjelenésű".

[f] Vagy "és neki felhatalmazása volt a tűz felett".

19 [20] וְהַיְקֵב הָיָה מִחוּץ לָעִיר[a] וְהַדָּם מִיְּקֵב הָלַךְ עַד הָרֶסֶן שֶׁל הַסּוּסִים דֶּרֶךְ אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת קִבְרוֹת הַשָּׂדֶה[b]

פֶּרֶק ט״ו

1 (105r) וָרָאִיתִי נִיסִּים וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלִים בַּשָּׁמַיִם כִּי שִׁבְעָה מַלְאָכִים בָּאִים וְלָהֶם הָיָה הַשִּׁבְעָה [ ][c] נְגָעִים אַחֲרוֹנִים כִּי בָּהֶם כָּלָא הַחֲרוֹן אַף מֵיַהְוֶה 2 וָרָאִיתִי כְּמוֹ [ ][d] יַם צְלוּחִית בָּלֶל עִם אֵשׁ וְאֵילּוּ שֶׁנִּצְחוּ עִם[e] הַחַיָּה וּפֶסֶל שֶׁלּוֹ עוֹמְדִים אֵצֶל הַיַּם צְלוּחִית וְלָהֶם הָיָה כִּינּוֹרוֹת יַהְוֶה 3 וּמְזַמְּרִים הַשִּׁירָה שֶׁל מֹשֶׁה וְהַשִּׁיר הַשֶּׁה וְאוֹמְרִים גְּדוֹלָה מַעֲשֵׂי יַהְוֶה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת צֶדֶק וֶאֱמֶת דְּרָכֶיךָ מֶלֶךְ הַמְּלָכִים 4 וּמִי לֹא יִרְאָה[f] לְפָנֶיךָ וְלִיתֵּן שֵׁבַח לְשִׁמְךָ

[a] A lapszélen ez olvasható: „וזרק יקב של דם חוץ לעיר” – a főszövegtől eltérő írással.

[b] „כברת ארץ” alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Áthúzott betűk.

[d] Áthúzott betűk.

[e] Itt az „עם” elöljárószó egyértelműen a cselekvés tárgyát vezeti be, sőt akár az „ellen” jelentést is hordozhat (például a „harcol valakivel” kifejezés jelentése: „harcol valaki ellen”, nem pedig „valaki oldalán harcol”). Hasonlítsd össze például: Jel 12:7, 12:17, 13:7; 2Móz 17:8; Józs 9:2; 1Sám 17:19, 17:32, 17:33 stb.

[f] Figyeld meg, hogy ebben a versben a „יראה” párhuzamban áll a „ליתן” alakkal, ami egyértelműen mutatja, hogy itt főnévi igenévről van szó, nem pedig főnévről vagy befejezett igealakól. Hasonlítsd össze például: 5Móz 28:58; Zsolt 86:11.

19 [20] A borsajtó a városon kívül volt, és a szőlőprés vére a lovak kantáráig ért, ezerhatszáz öl[a] távolságra[b] a mezőn.

15: 1 (105r) És[c] nagy jeleket és csodákat láttam az egekben, mert hét küldött jött, és náluk volt a hét utolsó csapás, mert ezek által teljesedik be JHVH izzó haragja.

2 És láttam *valami* üvegtenger-félét tűzzel elegyítve, és azok, akik legyőzték az állatot és az ő faragott képét[d], az üvegtenger mellett álltak, és náluk voltak JHVH lantjai. **3** És énekelték[e] Mose[f] énekét és a Bárány énekét, és ezt mondták: "Nagyok JHVH, a Seregek Istenének[g] művei! Tisztesség és igazság[h] a te utaid, ó, királyok Királya! **4** És ki ne félne téged[i], és ki ne dicsőítené a te nevedet?

---

[a] Vagy "mezei sírok" vagy "sírkertek" mérete. Ez valószínűleg egy hagyományos távolságmértéket jelöl, amely a zsidó szokásokon és törvényeken alapul (hasonló kifejezés pl. "egy szombati napi járóföld"). A Misna különböző szokásokat jegyez fel a sírok közötti távolságról (4-8 könyök), valamint arról a földterületről, amely "tisztátalanná" válik, amikor egy sírhelyet felszántanak a mezőn (100 könyök). Lásd Misna Názír 9:3; Misna Bava Batra 6:8; Misna Oholot 17:1. Vesd össze még Jel 21:16-al.

[b] Megváltoztatva "szárazföldi távolságra" – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Vagy "azután".

[d] Vagy egyszerűen "képét".

[e] A héber a "זמר" (zámár) szógyököt használja, amely utalhat éneklésre hangszeres játék közben.

[f] Mózes héber neve.

[g] Héber kiejtéssel 'Jáhveh Elohéj Cebáot'.

[h] Vagy "hűség".

[i] Szó szerint "előtted" vagy "miattad".

כִּי אַתָּה לְבַדּוֹ קָדוֹשׁ כִּי כָּל הָעַמִּים יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲוֻ[a] לְפָנֶיךָ כִּי
מִשְׁפָּטֶיךָ נִתְגַּלָּה 5 וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי שֶׁנִּפְתַּח אֲרוֹן הַבְּרִית בַּשָּׁמַיִם
6 וְיָצָא[b] לַחוּץ הַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים שֶׁהָיָה לָהֶם הַשִּׁבְעָה נְגָעִים
וְלָבוּשׁ בְּמַלְבּוּשֵׁי לְבֵינִים וַחֲגוֹר שֶׁל זָהָב עַל מָתְנֵיהֶם 7 וְאֶחָד
מֵהָאַרְבַּע חַיּוֹת נָתַן לְהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים שֶׁבַע קְעָרוֹת שֶׁל זָהָב
מְלֵאִים בַּחֲרוֹן יְהֹוָה הַחַי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם 8 וּבֵית הַתְּפִלָּה
נִתְמַלְּאָה בֶּעָשָׁן וּכְבוֹד יְהֹוָה מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן וְשׁוּם אֶחָד יוּכַל
לֵילֵךְ לְתוֹכָהּ עַד שֶׁכָּלָא הַשִּׁבְעָה נְגָעִים מֵהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים

פֶּרֶק ט״ז

1 וְשָׁמַעְתִּי קוֹל אֶחָד מִבֵּית הַתְּפִלָּה וְאָמַר[c] לְהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים
לְכוּ וְצַאקוּ[d] מֵהַקְּעָרוֹת עַל הָאֲדָמָה הַחֲרוֹן יְהֹוָה 2 וְהָרִאשׁוֹן הָלַךְ
וְיָצַק[e] אֶת קַעֲרוֹ[f] עַל הָאֲדָמָה וְהָיָה לִשְׁחִין פֹּרֵחַ עַל הָאָדָם שֶׁהָיָה
לָהֶם הַסִּימָן מֵהַחַיָּה וְהַמִּתְפַּלְּלִים לַפֶּסֶל שֶׁלּוֹ

[a] Vagy esetleg: „וְיִשְׁתַּחוּ”. Hasonlítsd össze például: 1Móz 27:29; 43:28; 1Kir 9:9.

[b] Vagy esetleg: „וַיֵּצֵא”.

[c] Vagy esetleg: „וְאֹמֵר”.

[d] Az álef itt magánhangzójelölő betű, ezért a „וְצַקוּ„ = ”וצאקו” (gyöke: „יצק”). Hasonlítsd össze például a „הָבוּ” alakkal (1Móz 47:16; 5Móz 1:13 stb.), amely a „יהב” gyökből származik. Ezt a szót később „ותשפכו” alakra javították – a főszövegtől eltérő írással.

[e] Vagy esetleg: „וַיִּצֹק”.

[f] Vagy esetleg: „קְעָרֹו”.

– Mert egyedül te vagy megkülönböztetett! Bizony, minden nép eljön és leborul előtted, mert a te ítéleteid nyilvánvalóvá lettek!"[ab]

5 És ezután láttam, hogy *a* szövetség ládája megnyílt az egekben. **6** Akkor a hét küldött, akiknél a hét csapás volt, kijött, fehér ruhába öltözve, és arany öv volt a derekukon. **7** Akkor az egyik a négy élőlény közül a hét küldöttnek hét arany tálat adott, telve JHVH haragjával, aki örökkévalóságtól örökkévalóságig él. **8** És az imádság háza megtelt füsttel, és JHVH dicsősége betöltötte a sátrat, és senki sem tudott bemenni, amíg a hét küldött hét csapása be nem fejeződött.

16:1 Akkor hangot hallottam az imádság házából, és azt mondta a hét küldöttnek: "Menjetek és öntsétek ki JHVH haragját a tálakból a földre."

2 Így az első elment és kiöntötte a tálját a földre, és kelések lettek azokon az embereken, akiken az állat jele volt és imádkoztak a faragott képmásához[c].

[a] Vagy esetleg: "Mert minden nemzet eljön és leborul előtted, amikor ítéleteid megjelennek".

[b] Hasonlítsd össze Jer 10:7 és Zsolt 86:9-10 versekkel.

[c] Vagy egyszerűen a "képéhez".

3 וְיָצַק[a] הַמַּלְאָךְ הַשֵּׁנִי אֶת קַעֲרוֹ[b] בַּיָּם וְהָיָה דָּם כְּמוֹ מֵמֵת וְכֹל
אֲשֶׁר בְּהַיָּם תָּמוּת 4 וְהַשְּׁלִישִׁי יָצַק אֶת קַעֲרוֹ בִּבְאֵרוֹת מַיִם וְהָיָה
דָּם 5 וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַמַּלְאָךְ אֹמֵר[c] יַהְוֶה הַצַּדִּיק הֶהָיָה וְהֹוֶה וְקָדוֹשׁ[d]
אַתָּה שֶׁנָּתַתָּ זֹאת הַמִּשְׁפָּט 6 כִּי הֵמָּה שָׁפְכוּ דְּמֵי הַקְּדוֹשִׁים
וְהַנְּבִיאִים כַּמַּיִם וְאַתָּה נָתַתָּ לָהֶם דָּם לִשְׁתּוֹת כִּי הֵמָּה רְאוּיִם
לָזֶה 7 וְשָׁמַעְתִּי מַלְאָךְ אַחֵר שֶׁדִּבֵּר מִתּוֹךְ הַהֵיכָל כֵּן אֱלֹהֵי
הַצְּבָאוֹת מִשְׁפָּטֶיךָ צֶדֶק הֵמָּה 8 וְהָרְבִיעִי יָצַק אֶת קַעֲרוֹ בַּשֶּׁמֶשׁ
וְלוֹ נוּתַן לַעֲשׂוֹת חֹם לָאָדָם

[a] Vagy esetleg: „וַיִּצֹק”.

[b] Vagy esetleg: „קְעָרוֹ”.

[c] Vagy esetleg: „אָמַר”.

[d] Lásd a bevezetés részletes magyarázatát ehhez a vershez.

3 Majd a második küldött kiöntötte a tálját a tengerre, és az olyan lett, mint *a* halott vére, és minden, ami a tengerben volt meghalt[a].

4 Aztán a harmadik kiöntötte a tálját a vizek forrásaira és az vérré vált. **5** Akkor hallottam, hogy a küldött azt mondta: "JHVH, az Igaz, aki volt és van[b] - te megkülönböztetett[c] vagy, hogy ezt az ítéletet hoztad, **6** mert **ők** a megkülönböztetettek és a próféták vérét ontották, mint a vizet, és **te** vért adtál nekik inni, mert ezt érdemlik [d] !" **7** Akkor hallottam egy másik küldöttet, aki a templomból szólt: "Igen, Seregek Istene [e] , a te ítéleteid igazságosak."

8 Akkor a negyedik kiöntötte a tálját a napra, és megadatott neki, hogy hőséget hozzon az emberekre.

---

[a] Vagy "és minden, ami a tengerben van, meg fog halni."

[b] A "ו" (váw) kötőszót olyan gyakran használják a héberben, hogy néha nehéz vagy lehetetlen lefordítani. Így a fordítás egyszerűen így szólhatna: "... Ki volt és ki van – te Megkülönböztetett vagy." Vesd össze pl. 1Móz 17:14; 2 Mózes 12:44; 1Sám. 25:27; 2Sám. 14:10, 15; 34; Jer. 6:19, 33:24; stb. héber és angol nyelven. Lásd még: Gesenius' Hebrew Grammar, 2. angol kiadás, 458. o.

[c] Héberül há-kadosím, jelentése szó szerint „elkülönített", „elválasztott", Isten számára megkülönböztetett értelemben. A 3Móz 10:10 szerint az Isten számára elkülönített ellentéte a közönséges: „Hogy különbséget tehessetek a [szentség – kódes] és közönséges között". A „szent" latin eredetű szót közönségessé tették terek, utcanevek, gyógyszertárak, stb. névválasztásokban, amik nyilván nem Isten számára elkülönített helyek. Sőt a fogalom a „minden tisztátalanságtól mentes"-t is jelenti, így a szent szót használni pl. emberek csontjaira sem biblikus. A szent latin eredetű szó nem is a görög kéziratok szerinti szó, mert a görög szó a „hagiosz". Mi az eredeti jelentéshez szeretnénk visszatérni, így a jelentést magyarul visszaadó szót választottuk fordításunkban.

[d] Vagy "ezt megérdemlik!"

[e] Héberül "אלהי הצבאת" ejtsd "Elohej Há-Cebáot".

9 וְהָיָה הַרִבֵּה חֹם לָאָדָם וּמְקַלְּלוּ[a] לִיהוָה בִּשְׁבִיל הַנְּגָעִים הַלָּלוּ
וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה לִיתֵּן לוֹ כָּבוֹד 10 וְהַחֲמִישִׁי יָצַק אֶת קַעֲרוֹ עַל
הַכִּסֵּא שֶׁל הַחַיָּה וְהָחָשַׁךְ[b] אוֹתוֹ וְהֵמָּה נוֹשְׁכִים לְשׁוֹנֵיהֶם מִפְּנֵי
צַעַר 11 [12] וְהַשִּׁשִׁי יָצַק אֶת קַעֲרוֹ עַל הַנָּהָר פְּרָת וַיֵּבַשׁ[c] אֶת הַנָּהָר
כְּדֵי לְהָיוֹת מְסִלָּה לְהַמְּלָכִים שֶׁהֵמָּה מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ 12 [13]
וְרָאִיתִי שֶׁהָלַךְ מִפִּי הַתַּנִּין וּמִפִּי הַחַיָּה וּמִפִּי הַנְּבִיא שֶׁקֶר שְׁלוֹשָׁה
שְׁרָצִים טְמֵאִים כִּדְמוּת צְפַרְדְּעִים 13 [14] וְאֵילּוּ הֵמָּה רוּחוֹת
הַשָּׂטָן וְעוֹשִׂים נִיסִּים וְאוֹתוֹת וְהוֹלְכִים לְמַלְכֵי אֶרֶץ וּלְכָל הָעוֹלָם
לִקְבֹּץ[d] אוֹתָם לַמִּלְחָמָה עַל הַיּוֹם יַהְוֶה הָאַדִּיר 14 [15] רְאֵה אֲנִי
אָבוֹא כַּגַּנָּב וְקָדוֹשׁ[e] אֵילּוּ שֶׁלֹּא יְשֵׁינִים וְשָׁמוֹר אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא
יֵלֵךְ עָרוֹם בְּלִי מַלְבּוּשִׁים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְלֶה[f] אֶת עֶרְוָתוֹ

---

[a] Vagy esetleg: „מְקַלְּלַו” (lásd Jer 15:10). Ez vagy egy folyamatos melléknévi igenév befejezett végződéssel – ilyen vegyes alakok alkalmanként a Tanákhban is előfordulnak, például a „משתחויתם” (Ez 8:16), illetve a „תבאתי” (1Sám 25:34, ketív), amely a „באת” befejezett és a „תבאי” nem befejezett alakok keverékének tűnik – vagy pedig másolási hiba, amely a „מקקלים”(„ = מקללי” helyett került a szövegbe. Hasonlítsd össze: Jak 4:5 és Júd 21.

[b] Vagy esetleg: „הֶחְשַׁךְ”. Figyeld meg, hogy a szenvedő igék mellett olykor a közvetlen tárgy jelölője („את”) is előfordul, még a Tanákhban is. Valójában a valódi szenvedő ige alanya az a személy vagy dolog, amelyen a cselekvés végbemegy. Lásd például: 1Móz 21:8; 3Móz 6:13; 14:48; 4Móz 7:10; 7:84; 26:55; 5Móz 12:22; 2Kir 18:30; Jer 50:20.

[c] Lásd a 10. vers lábjegyzetét.

[d] Vagy esetleg: „לְקַבֵּץ”.

[e] Lehetséges, hogy a „קדושים” szó rövidített alakja, de figyeld meg, hogy a mondat későbbi részében egyes számú szavak szerepelnek.

[f] Lásd a 10. vers lábjegyzetét.

9 Aztán az embereket nagy hőség érte, és káromolták JHVH nevét ezen csapások miatt, de nem tértek meg, hogy dicsőséget adjanak neki.

10 Az ötödik pedig kiöntötte a tálját az állat trónjára, és sötétség lett,[a] és azokat harapdálták a nyelvüket a fájdalomtól[b].

11 [12] A hatodik is kiöntötte a tálját a Pörát[c] folyóra, és kiszáradt a folyó vize, hogy úttá legyen a napkelet[d] felől érkező királyoknak. **12 [13]** És láttam, hogy a sárkány szájából, az állat szájából és a hamis próféta szájából három tisztátalan csúszómászó jött ki, olyanok[e], mint a békák. **13 [14]** Mert ezek szátáni szellemek, akik jeleket és csodákat tesznek, és elmennek a föld királyaihoz és az egész világra, hogy összegyűjtsék őket a háborúra, a Hatalmas[f] JHVH napjára.

14 [15] ("Nézzétek, **én** eljövök, mint a tolvaj, és áldottak azok, akik nem alszanak, hanem vigyáznak magukra, hogy ne járjanak ruha nélkül meztelenül, hogy meztelenségük ne legyen látható.[g]")

---

[a] Vagy "és ez besötétített".
[b] Vagy "szenvedéstől".
[c] Az "Eufrátesz" héber neve.
[d] Héber mód a "kelet" kifejezésre.
[e] Szó szerint: "olyan megjelenésűek".
[f] Vagy "Fenséges".
[g] Vagy esetleg "akik nem mutatják meg meztelenségüket."

15 [16] וְהוּא קָבַץ[a] אוֹתָם בְּמָקוֹם אֶחָד הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹן עִבְרִי
הַרְמְגִדּוֹן 16 [17] וְהַשְּׁבִיעִי יָצַק אֶת קַעֲרוֹ בָּאֲוִיר וְהָלַךְ קוֹל אֶחָד
מֵהַכִּסֵּא וְאָמַר זֹאת עָבַר 17 [16] וְהָיָה קוֹלוֹת וּרְעָמִים וּבְרָקִים
וְרַעֲדוֹת הָאָרֶץ שֶׁלֹּא הָיָה מֵעוֹלָם 18 [19] וּמֵהָעִיר הַגְּדוֹלָה נַעֲשָׂה
שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים וְהֶעָרִים מֵהָעַמִּים נוֹפְלִים וְנִזְכַּר[b] הָעִיר הַגְּדוֹלָה
בָּבֶל לִפְנֵי יְהוָה לִיתֵּן לָהּ הַכּוֹס עִם הַיַּיִן שֶׁל חֲרוֹן אַפּוֹ 19 [20] וְכָל
הֶהָרִים וּגְבָעוֹת נָסוּ וְלֹא נִרְאוּ עוֹד 20 [21] וּבָרָד גָּדוֹל נָפַל עַל
הָאָדָם מִשָּׁמַיִם וְהֵמָּה מְחָרְפִים לַיהוָה בִּשְׁבִיל הַנֶּגַע שֶׁל הַבָּרָד

פֶּרֶק י״ז

1 וּבָא אֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים שֶׁהָיָה לָהֶם הַשִּׁבְעָה קְעָרוֹת
וְדִבֶּר לִי וְאָמַר בֹּא וְהָרְאָה לְךָ הַמִּשְׁפָּט שֶׁל הַזּוֹנָה הַגְּדוֹלָה
הַיּוֹשֶׁבֶת עַל מַיִם הַרְבֵּה 2 וְעִמָּהּ עוֹשִׂים זְנוּת מַלְכֵי אֶרֶץ וְאֵילּוּ
הַמְשַׁכֶּרֶת מְיֵינָהּ 3 וְהֵבִיא אוֹתִי בַּמִּדְבָּר וְרָאִיתִי הָאִשָּׁה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת
עַל הַחַיָּה שֶׁמַּרְאֵיהוּ הָיָה כְּמַרְאֵה שׁוֹשַׁנִּים וּמָלֵא הָיָה בְּשֵׁמוֹת
שֶׁל חֵירוּפִים וְלוֹ הָיָה שֶׁבַע רָאשִׁים וַעֲשָׂרָה קְרָנַיִם

[a] Vagy esetleg: „קֹבֵץ” vagy „קְבֵץ”.

[b] Vagy esetleg: „וְנִזְכָּר”.

15 [16] És összegyűjtötte őket arra a helyre, amelyet héber nyelven Megiddó hegyének[a] neveznek.

16 [17] Akkor a hetedik kiöntötte a tálját a levegőbe, és hang jött a tróntól, és azt mondta: "Bevégeztetett!" **17 [18]** És hangok, mennydörgések és villámlások voltak, és olyan földrengés, amilyen még soha nem volt azelőtt – **18 [19]** és a nagy város három részre szakadt, és a nemzetek városai összeomlottak. És megemlékezett JHVH a nagy Bávelről[b], hogy poharat ad neki az ő haragjának égő borával. **19 [20]** És minden hegy és domb elfutott, és többé nem látták őket. **20 [21]** És nagy jégeső hullott *az* egekből az emberekre, és káromolták JHVH-t a jégeső csapás miatt.

17: 1 Akkor a hét küldött közül az egyik, akinél a hét tál volt, odajött és beszélt velem és azt mondta: "Gyere, és megmutatom[c] neked a nagy paráznának az ítéletét, aki sok vízen ül[d], **2** akivel *a* föld királyai paráználkodnak, és[e] akiket megrészegít a borával."

3 Így elvitt engem a pusztába, és láttam az asszonyt, aki azon az állaton ült, ami úgy nézett ki, mint a liliomok, és tele volt gyalázó[f] nevekkel, és hét feje és tíz szarva volt.

---

[a] Héberül kiejtve "Hár-Megido", hasonlítsd össze Zak 12:11; Józs 12:21; Bír 1:27; Bír 5:19; 1Kir 4:12; 2Kir 4:12; 2Kró. 35:22; stb.

[b] 'Babilon' héber neve.

[c] Vagy "és ott fog megjelenni neked".

[d] Héber kifejezés, jelentése: valami 'felett uralkodik' vagy 'uralkodása alatt áll'.

[e] Vagy "sőt".

[f] Vagy "istenkáromló".

4 וְהָאִשָּׁה הָיָה לָבוּשׁ בְּמַלְבּוּשֵׁי אָדוֹם כְּמַרְאֵה שׁוֹשַׁנִּים וְעָלֶיהָ
הָיָה הַרְבֵּה זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת וְכוֹס שֶׁל זָהָב[a] בְּיָדָהּ
מָלֵא טֻמְאוֹת 5 וּבְמִצְחָהּ הָיָה כָּתוּב הַשֵּׁם שֶׁל הַסּוֹד מֵהָעִיר
הַגְּדוֹלָה בָּבֶל הָאֵם מֵהַזּוֹנוֹת וּמִטּוּמְאוֹת הָאָרֶץ 6 וְרָאִיתִי
שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹתָה מִדַּם הַקְּדוֹשִׁים וּמִדַּם הָעֵדוּת שֶׁל יֵשׁוּעַ וּתְמִיָּה
גְּדוֹלָה הָיָה לִי כְּשֶׁרְאֵה אוֹתָהּ 7 וְהַמַּלְאָךְ אָמַר לִי מִפְּנֵי מַה יֵּשׁ
לְךָ תְּמִיָּה אֲנִי רוֹצֶה לֵאמֹר לְךָ הַסּוֹד מֵהָאִשָּׁה וּמֵהַחַיָּה שֶׁיּשְׁבָה
עָלֶיהָ וּמִפְּנֵי מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁבַע רָאשִׁים וַעֲשָׂרָה קְרָנַיִם 8 הַחַיָּה
שֶׁרָאִיתָ הָיָה וְלֹא הֹוֶה וְיָבֹא עוֹד פַּעַם מִתְּהוֹם וְיֵלֵךְ לְשְׁאוֹל
וְיִשְׁתּוֹמֵם עָלֶיהָ אַנְשֵׁי הָאֲדָמָה בְּאִם שֶׁיִּרְאוּ הַחַיָּה שֶׁהָיָה וְלֹא
יֵשׁ אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ

[a] Hasonlítsd össze Jer 51:7-tel.

4 És az asszony vörös ruhába volt öltözve, amely liliomok formájához hasonlított, és sok arany, szép kövek és drágakövek voltak rajta, és egy aranypohár volt a kezében, tele tisztátalansággal. **5** És a homlokára volt írva a titkos neve a nagy városnak, Bávelnek[a], paráznák és a föld tisztátalansága anyjának. **6** És láttam, hogy az asszony ivott a megkülönböztetettek véréből és a Jesuáról [b] bizonyságtévők véréből. És *én* nagyon elcsodálkoztam, amikor megláttam őt.

7 Akkor a küldött azt mondta nekem: "Miért csodálkozol? El akarom mondani neked az asszony titkát és az állatét, amelyen ül, és hogy miért van neki hét feje és tíz szarva.

8 Az állat, amelyet láttál, volt, de nincs, és újra feljön a Mélységből (de a Siólba[c] megy). Akkor a föld emberei[d] csodálkozni fognak rajta, amikor meglátják az állatot, aki volt, és nincs, bár létezik[e].

---

[a] Babilon héber neve.

[b] Jézus héber eredeti neve. A héber név, jelentése "Jáhveh az Üdvözítő" vagy "Jáhveh a Szabadító".

[c] Héberül a holtak helye. A Siól bibliai meghatározásához lásd: 1Móz 37:35, 4Móz 16:30-33, 1Sám 2:6, Ézs 14:9-15, Ez 31:15-18, Jón 2:3 stb.

[d] Vagy "népe".

[e] A Héber Bibliában egy állat nem csupán egy adott királyságot jelképez, hanem annak vezetőjét / királyát is (lásd Dániel könyve 7. és 8. fejezet). Így az az állat, "aki volt és nincs, bár létezik", könnyen érthető: Ennek a királyságnak a vezetője volt (létezett / élt), majd meghalt (nincs), de mégis ott van a "Mélységben", és "újra eljön a Mélységből", és újra élni fog, átmenetileg feltámad a halálból. Ez szinte mindenkit ámulatba ejt majd a világon.

9 וּבְכָאן יֵשׁ דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ שֵׂכֶל וְחָכְמָה וּתְבוּנָה הַשִּׁבְעָה רָאשִׁים
הֵמָּה שִׁבְעָה הָרִים שֶׁהָאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶ עָלֵיהָ [10] וְאֵילּוּ הֵמָּה שִׁבְעָה
[מְלָכִים][a] 10 וּמֵהֶם נָפַל חֲמִשָּׁה וְאֶחָד יֵשׁ וְהַשֵּׁנִי עֲדַיִין לֹא יֵשׁ
וּבְאֹם שֶׁיָּבֹא צָרִיךְ הוּא לִהְיוֹת זְמָן מוּעָט 11 וְהַחַיָּה שֶׁהָיָה וְלֹא
יֵשׁ זֶה הַשְּׁמִינִי וְהוּא יֵשׁ מֵהַשִּׁבְעָה וְהֹלֵךְ לְשִׁאוֹל 12 וְהָעֲשָׂרָה
קְרָנַיִם שֶׁרָאִיתָ הֵם עֲשָׂרָה [מְלָכִים][b] שֶׁעֲדַיִין לֹא קִבְּלוּ הַמַּלְכוּת
אֲבָל הֵמָּה תִּמְשְׁלוּ כְּמְלָכִים עִם הַחַיָּה עַל זְמָן מוּעָט 13 וְלָהֶם יֵשׁ
מַחֲשָׁבָה אֶחָד וְהֵם יִתְּנוּ אֶת כֹּוחָם וּגְבוּרָתָם לְהַחַיָּה 14 וְהֵם יַעֲשׂוּ
מִלְחָמָה עִם הַשֶּׂה וְהַשֶּׂה יְנַצַּח אוֹתָם כִּי הוּא אָדוֹן מֵהָאֲדוֹנִים
וּמֶלֶךְ הַמְּלָכִים[c] וְעִימּוֹ הַבְּחִירִים וְהַמַּאֲמִינִים 15 וְהוּא אָמַר לִי
הַמַּיִם שֶׁרָאִיתָ שֶׁיּוֹשֵׁב הַזּוֹנָה הֵם עַמִּים וְחַבְרוּתוֹת וְאוּמִים 16
וְהָעֲשָׂרָה קְרָנַיִם שֶׁרָאִיתָ עַל הַחַיָּה הֵם יִהְיוּ שׂוֹנְאִים לְהַזּוֹנָה
וְיַעֲשׂוּ שְׁמָמָה מְמֻנָּה וְיֹאכְלוּ אֶת בְּשָׂרָהּ וְעִם אֵשׁ תִּשְׂרְפוּ אוֹתָהּ
17 כִּי יַהְוֶה נָתַן בְּלִבְבֵיהֶם[d] לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ לִיתֵּן עָשְׂרוּתֶיהָ[e] לְהַחַיָּה
עַד שֶׁתִּכְלֶא[f] דִּיבּוּרַת יַהְוֶה

---

[a] Lásd a 14. vers lábjegyzetét.

[b] Lásd a 14. vers lábjegyzetét.

[c] A kéziratban eredetileg „המלאכים” áll, amelyet a másoló „המלכים” alakra javított. E javítás és a szövegkörnyezet alapján ugyanígy javítottuk a 9. és a 12. versben is.

[d] Vagy esetleg: „בִּלְבָבֵיהֶם” (ha egyes számú alak többes számra emlékeztető végződéssel áll. Hasonlítsd össze a 9:5 vers lábjegyzetével.)

[e] Vagy esetleg: „עֲשִׁירוֹתֶיהָ”, de hasonlítsd össze a 2:2 és a 9:5 lábjegyzeteivel.

[f] A „שתכלה” szó egyik alternatív írásmódja. Hasonlítsd össze például a „לְכַלֵּא” (Dán 9:24) és a „לְכַלֵּה” (2Krón 24:10) alakokat. Lásd még a Misna Sevít 9:5 szakaszát: „שכלא” (Kaufmann-kézirat), illetve „שכלה” (Parma / De Rossi 138 kézirat).

9 És itt van a szó[a], amely belátást, bölcsességet és értelmet igényel: a hét fej a hét hegy, amelyen az asszony ül[b], **[10]** ami hét [király]. **10** És közülük öt elesett, egy megvan, de a második még nincs itt, és amikor eljön, csak rövid ideig kell léteznie. **11** És az állat, amely volt és nincs, az a nyolcadik, ami a hétből való, és a Siólba megy. **12** És a tíz szarv, amelyet láttál, az tíz [király], akik még nem kapták meg a királyságot, de **ők** úgy fognak uralkodni az állattal, mint a királyok egy kis ideig. **13** És közös tervük van,[c] és az erejüket és a hatalmukat az állatnak adják. **14** És háborút indítanak a Bárány ellen, de a Bárány legyőzi őket, mert ő *az* uraknak Ura és a királyoknak Királya, és vele vannak a választottak és a hívők[d]."

15 És azt mondta nekem: "A vizek, amelyeket láttál, amelyek *fölött* a parázna ül, népek és sokaságok és nemzetek. **16** És a tíz szarv, amelyeket az állaton láttál, gyűlölni fogják a paráznát, és pusztasággá teszik őt, és megeszik a húsát, és **ők** tűzzel égetik meg őt. **17** Mert JHVH[e] adta a szívükbe, hogy teljesítsék az ő akaratát, átadva gazdagságát az állatnak, amíg JHVH szava be nem teljesedik.

---

[a] Vagy "kérdés".

[b] Héber kifejezés, jelentése: valami 'felett uralkodik' vagy 'uralkodása alatt áll'.

[c] Vagy esetleg "egy véleményen vannak."

[d] Utal mind a hitre, mind a cselekvésre (hűségesnek lenni). Lásd Jak 2:19-23.

[e] A kéziratban a 'Ha-Shem', ejtsd "Há-Sem" szóra a héber "ה" rövidítést használja, jelentése "A név". Ma is így olvassák fel, ha ezt látják héberül: יהוה. Átírással: "JHVH" ez az Isten igazi neve, fordításunkban így ezt használjuk. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: "Jáhveh", kiejtve Jáhve. 1908-as revidiált Károli Biblia Zsolt 68:5-ben ez áll: "akinek Jah a neve".

18 וְהָאִשָּׁה שֶׁרָאִיתָ הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה הַמֹּלֶכֶת עַל כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ

פֶּרֶק י״ח

1 (105v) וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי מַלְאָךְ אַחֵר יֹרֵד מִשָּׁמַיִם וְלוֹ הָיָה כֹּחַ
וּגְבוּרָה גְּדוֹלָה וְהָאֲדָמָה הֵאִיר מֵאוֹרוֹ 2 וְצָעַק בְּכָל כֹּחוֹ וְאָמַר
נָפְלָה נָפְלָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה בָּבֶל[a] וְהָיְיתָה לְדִירַת הַשְּׁטָנִים
וּלְהַסְתִּיר כָּל הַטְּמֵאִים מֵעוֹפוֹת וּשְׂרָצִים 3 כִּי כוּלָּם שָׁתוּ מִיֵּינָהּ
וּמַלְכֵי אֶרֶץ עָשׂוּ זְנוּת עִימָּהּ וְכָל הַסּוֹחֲרִים נִתְעַשְּׁרוּ מִתַּאֲוָתֵיהֶם[b]
הַגְּדוֹלָה 4 וְשָׁמַעְתִּי קוֹל אַחֵר מִשָּׁמַיִם וְאָמַר[c] צְאוּ מִמֶּנָּה עַמִּי כְּדֵי
שֶׁלֹּא [תִּ]תְעַנְּשׁוּ[d] עִימָּהּ בִּשְׁבִיל עֲוֹונוֹתֶיהָ[e]

---

[a] Hasonlítsd össze Ézs 21:9-el.

[b] Vagy esetleg: „מִתַּאֲוֹתֵיהֶם”, de figyeld meg az egyes számú „גדולה” melléknevet. Lásd még a 9:5 lábjegyzetét.

[c] Vagy esetleg: „וְאֹמֵר”.

[d] A kéziratban „נתענשו” áll. Figyeld meg azonban, hogy a héber Jelenések könyvében és Jakab levelében a „כדי” szó után minden más esetben nem befejezett igealak vagy főnévi igenév következik, befejezett igealak soha. A „ת” és a „נ” betűt ebben a kéziratban olykor összetévesztették (hasonlítsd össze a 14:18 verssel).

[e] Hasonlítsd össze Jer 51:6-tal.

18 És az asszony, akit láttál, az a nagy város, amely uralkodik *a* föld minden királya fölött."

18: 1 (105v) És ezután láttam egy másik küldöttet, aki leszállt az egekből, és hatalma és nagy ereje volt, és a föld ragyogott a fényétől[a].

2 És teljes erejéből kiáltott és mondta: "Elesett, elesett a nagy város Bável[b]![c] És a szátánok[d] lakhelyévé vált, és minden tisztátalan madár és csúszómászó lakhelyévé lett. **3** Mert mindannyian[e] ittak az ő borából, *a* föld királyai paráználkodtak vele, és minden kereskedő meggazdagodott [az ő][f] nagy vágyaiból[g]."

4 Aztán hallottam egy másik hangot az egekből, és ezt mondta: "Menj ki belőle népem, hogy ne bűnhődj vele az ő bűnei miatt![h]

---

[a] Vagy esetleg "és megvilágította a földet a fényével".

[b] Babilon héber neve.

[c] Lásd Ézs 21:9

[d] A héber "שטן" ejtsd 'szátán' szó szerint azt jelenti, hogy "ellenség". Ha határozott névelővel szerepel, akkor általában címként használják, és 'Ha-Szátán' (jelentése 'A Sátán') formában írják át; azonban a 'szátán' (jelentése 'sátán') (rendszerint névelő nélkül vagy többes számban) 'ellenség', 'ellenfél' vagy 'démon' szinonimájaként használatos.

[e] Például a "népek" (lásd a 14:8 verset).

[f] Szó szerint az "övék", de a kontextusban ez valószínűleg Bável város lakóira utal. Hasonlítsa össze a 8. verssel.

[g] Vagy "kéjelgései".

[h] Lásd Jer 51:6.

5 כִּי עֲוֹנוֹתָיהָ נָגַע[a] אֶל הַשָּׁמַיִם וַיְהוָה תִּזְכּוֹר[b] אוֹתָהּ 6 וְכַאֲשֶׁר
עָשְׂתָה עֲשׂוּ לָהּ וְשַׁלֵּם לָהּ כֶּפֶל[c] כִּפְלַיִם כְּפִי מַעֲשֶׂיהָ 7 וְכַאֲשֶׁר
הִתְגָּאָה וְהָלְכָה אַחַר תַּאֲוֹתֶיהָ כְּצַד זֶה עֲשׂוּ לָהּ עִינּוּיִם כִּי הִיא
מְחַשֶּׁבֶת בְּלִבָּהּ אֲנִי מַלְכָּה וְלֹא אֶהְיֶה אַלְמָנָה[d] וְשׁוּם צַעַר לֹא
אֶרְאֶה 8 וּבְשִׁבְיל זֶה יָבֹא צַעֲרוֹתֶיהָ בְּיוֹם אֶחָד[e] הַמָּוֶת וְהָאֵבֶל
וְהָרָעָב וְעִם אֵשׁ תִּשָּׂרֵף כִּי עָצוּם הָאָדוֹן יַהְוֶה שֶׁיִּשְׁפּוֹט אוֹתָהּ

[a] Lehetséges, hogy a „נָגְעוּ” szó rövidített alakja.

[b] A „ת” betű „י” helyetti használatáról lásd az 1:7 lábjegyzetét.

[c] Vagy esetleg: „כִּפֹּל”.

[d] Hasonlítsd össze Ézs 47:7–8-cal.

[e] Hasonlítsd össze Ézs 47:9-cel.

5 Mert az ő bűnei felérnek az egekig, és JHVH[a], **ő** fog megemlékezni róla[b]!

6 És ahogyan ő tett, úgy tegyetek[c] vele! Fizessetek[d] meg neki kétszeresen, kettőször-kétszeresen, cselekedetei szerint![e] **7** És ahogyan felmagasztalta magát és vágyai[f] után járt - ennek megfelelően okozzatok neki gyötrelmeket, mert szívében ezt gondolja: 'királynő vagyok, nem leszek özvegy, és nem látok szenvedést[g].'

8 Viszont ezért az [ő][h] szenvedései egy napon[i] jönnek el – a halál és a szenvedés és az éhség, és **tűzzel** fog elégettetni, mert hatalmas az Úr JHVH, aki megítéli őt.

---

[a] A kéziratban a 'Ha-Shem', ejtsd "Há-Sem" szóra a héber "הׁ" rövidítést használja, jelentése "A név". Ma is így olvassák fel, ha ezt látják héberül: יהוה. Átírással: "JHVH" ez az Isten igazi neve, fordításunkban így ezt használjuk. A héber maszoréta szöveget idéző versek is ezt igazolják, pl. Jel 4,8 - Ézs 6:3, Jel 19:5 - Zsolt 113:1, Jel 22:5 - Ézs 60:19, Strong szómutatós Bibliában látható. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: "Jáhveh", kiejtve Jáhve.
A korábbi kiadású magyar Biblia fordítások is megőrizték az első szótag helyes kiejtését, mely az Isten nevének rövid változata a Zsolt 68:5 versben: "akinek Jah a neve", pl. Az 1908-as revidiált Károli Biblia még ezt az eredeti rövid nevet tartalmazta.

[b] Vagy "erről".

[c] Többes szám felszólító módban.

[d] Egyes szám felszólító módban.

[e] Alternatív fordítás a 6. vershez: "És ahogy tett, úgy tegyetek vele és fizessetek meg neki! Kétszeresen, kétszer-kétszeresen az ő cselekedetei szerint!"

[f] Vagy "kéjvágya".

[g] Vagy "gyötrelmet".

[h] Szó szerint az "övék", de a kontextusban ez valószínűleg Bável város lakóira utal. Hasonlítsa össze a 3. verssel.

[i] Hasonlítd össze az Ézs 47:9 verssel.

וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ מַלְכֵי אֶרֶץ שֶׁעָשׂוּ זְנוּת עִמָּהּ בְּאֵם שֶׁתִּרְאוּ[a] הֶעָשָׁן ט
מֵהָאֵשׁ 10 וְהֵמָּה יַעַמְדוּ מֵרָחוֹק מִפְּנֵי אֵימָה וְיֹאמְרוּ אוֹיי וַאֲהָהּ
הָעִיר הַגְּדוֹלָה בָּבֶל פִּתְאוֹם יָבֹא שְׁבוּרָתַיִךְ[b] 11 וְהַסּוֹחֲרִים יִבְכּוּ[c]
וְשָׁרְקוּ[d] עָלַיִךְ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִקְנֶה שׁוּם אֶחָד עוֹד סְחוֹרָה מֵהֶם 12
הַסְּחוֹרָה מִזָּהָב וְכֶסֶף וַאֲבָנִים טוֹבִים וּמַרְגָּלִיּוֹת וּמֶשִׁי וְכָל מִינֵי
עֵיצִים וּמִינֵי כֵּלִים שֶׁל כֶּסֶף וּבַרְזֶל וּבְדִיל וְעוֹפֶרֶת 13 וְיַיִן וְשֶׁמֶן
וְלֶחֶם לָבָן וְחִיטִּים וּבְקָרִים וּכְשָׂבִים וְסוּסִים וַעֲגָלִים וְנִשְׁמוֹת
אָדָם

[a] A „ת” betű „י” helyetti használatáról lásd az 1:7 lábjegyzetét.

[b] Vagy esetleg: „שְׁבוּרָתֵיִךְ”, de hasonlítsd össze a 2:2 és a 9:5 lábjegyzeteivel. Hasonló példát lásd még Ézs 47:13-ban a Tanákhban.

[c] A lapszélen a „ישבו” alak olvasható – a főszövegtől eltérő írással.

[d] A lapszélen a „ויבכו” alak olvasható – a főszövegtől eltérő írással.

9 A föld királyai, akik paráználkodtak vele, meg fognak döbbenni, amikor **ők** meglátják a tűz füstjét. **10** És messze fognak megállni a rettegés miatt, és ezt fogják mondani: 'Jaj! Jaj! – Ó, a nagy város, Bávél! **Hirtelen** jött el a te pusztulásod!'[a]

11 És a kereskedők sírni fognak és felszisszennek[b] miattad, mert senki sem fogja többé megvenni az áruikat. **12** Az arany és ezüst árukat, a drágaköveket és ékköveket[c], a finom lent és minden fajta fát és *minden*[d] fajta ezüst, vas, ón és ólom edényeket.

13 És a bor és olaj és fehér kenyér[e] és búza, bikák és juhok, lovak és borjak és az ember szellemei[f].

---

[a] Vagy "Milyen hirtelen jött el a pusztulásod!"

[b] Vagy "fütyülnek". A margón az olvasható: "ülni fog és sírni" – más írásmódban, mint a fő szöveg.

[c] Vagy "ékszerek" vagy "gyöngyök".

[d] A vers előző részéből érthető, a hiányzó rész, a héber Bibliában (Tanákhban) gyakori.

[e] Jelentheti a "finomlisztet" is.

[f] A nesámot a "נשמה" (nesámáh) többes száma – a héber szó "fúj/lélegzet", "lélek" vagy "szellem". A Nesámáh kifejezetten az ember "szellemére/lelkére" utal, amely az ember halála után is fennmarad (pl. Jel 6:9). Nesámáh átfedheti a nefesh-t [ha fújásra/légzésre utal] (pl. 1Móz 2:7; Józs 11:11); és rúách-ot [ha fújásra/szélre utal] (2Sám. 22:16; Zsolt. 18:16; Jób 4:9) vagy [ha szellemre/lélegzetre utalunk] (pl. Jób 27:3, 33:4, 34:14; Dán 10:17); de vegye figyelembe, hogy a nesámáh-t csak Jahvéhra és az emberekre való hivatkozással használják, nincs határozott példa arra, hogy a nesámáh-t állatokra használják. (Vö. 5Móz 20:16 vs. Józs 11:14, ami azt jelzi, hogy a nesámáh nem tartalmazza az állatokat.) A nesámáh-val ellentétben a nefesh és a rúách kifejezéseket Jáhveh, emberek és állatok vonatkozásában használják.

14 וְהַפֵּירוֹת שֶׁהָיָה לְנַחַת רוּחַ לָךְ הָלַךְ מִמֵּךְ וְכָל הַחֲשׁוּבִים הָלַךְ
וְלֹא תִּמְצָא עוֹד 15 וְהַסּוֹחֲרִים שֶׁמָּכְרוּ לָהּ אֵילוּ הַדְּבָרִים יַעַמְדוּ
מֵרָחוֹק וְיִבְכּוּ עָלֶיהָ 16 וְיֹאמְרוּ אוֹי וַאֲהָהּ עִיר[a] הַגְּדוֹלָה בָּבֶל
שֶׁהָיָה לָבוּשׁ בַּמֶּשִׁי וּבַזָּהָב וּבָאֲבָנִים טוֹבִים וּמַרְגָּלִיּוֹת 17 כִּי
בְּשָׁעָה אֶחָד נֶחֱרַב הַכֹּל מַעֲרֶבֶךְ[b] מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלָיִךְ מַחֲזִיקֵי בִּדֵּקֵךְ
וְעֹרְבֵי מַעֲרָבֶךְ וְכָל אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ[c] יַעַמְדוּ מֵרָחוֹק 18 [ ][d]
וְצוֹעֲקִים בְּשָׁעַת[e] שֶׁרָאוּ הֶעָשָׁן וְאוֹמְרִים מִי נִדְמָה[f] לָעִיר הַגְּדוֹלָה

[a] A „ואהה עיר” alak valószínűleg a „ואהה העיר” téves írásmódja.

[b] A lapszélen a „מעירך” alak olvasható – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Idézet Ez 27:27-ből.

[d] Áthúzott szó.

[e] Hasonlítsd össze például a Tanákhban előforduló „רָעַת„ < ”רָעָה” alakváltozást. Pontozható „בְּשָׁעַת” alakban is (későbbi kiejtés szerint, a „שְׁנַת„ < ”שָׁנָה” mintájára). Régebbi források (például a Misna magánhangzójelekkel ellátott kéziratai) a „שָׁעַת” alakot használják (valamint a „שָׁעָת„ ,”שַׁעַת” és „שַׁעָת” változatokat is, a patach és a qámác magánhangzójelek felcserélődése miatt). Lásd még Ben Jehuda szótárának „שָׁעָה” főnévre vonatkozó szócikkét.

[f] Vagy esetleg: „נִדְמֶה”.

14 És a gyümölcsök, amelyek megelégítették [a] volna a te szellemedet,[b] eltávoztak tőled, és minden becses dolog[c] eltávozott *tőled*[d], és nem fogod *őket*[e] többé[f] megtalálni.

15 És azok a kereskedők, akik ezeket eladták neki, messze fognak állni és sírni fognak miatta, **16** és ezt fogják mondani: 'Jaj! Sajnos! – Mert a nagy város, Bável, amely finom lenbe és aranyba és drágakövekbe[g] és ékkövekbe[h] volt öltözve –

17 egy óra[i] alatt teljesen elpusztult!' A te áruid, a te tengerészeid és kötélmestereid[j], akik javítják a réseket[k] és kereskednek az áruiddal, és minden harcoló[l] embered[mn] messze fog állni **18** és *ők* kiáltozni fognak, amikor[o] meglátják a füstöt, és ezt fogják mondani: 'Ki volt hasonló ehhez a nagy városhoz!'.

---

[a] Vagy "megnyugtatják a szellemedet".
[b] Szó szerint: "nyugalmat ad a szellemednek." Jelentheti azt, hogy "elégedettséget / örömet ad neked."
[c] Vagy esetleg 'fontos dolog'.
[d] A vers előző részéből érthető, a hiányzó rész, a héber Bibliában (Tanákhban) gyakori.
[e] Hiányzó rész, lásd az előző magyarázatot.
[f] Vagy "újra".
[g] Vagy "értékes", szó szerint: "jó" kövek.
[h] Vagy "ékszerekbe" vagy "gyöngyökbe".
[i] Szintén jelentheti "pillanat".
[j] Vagy "kormányos".
[k] Vagy "hajó hasadékokat".
[l] Szó szerint "háborúzó".
[m] Jelentése: "az összes katonádat".
[n] A 17b vers Ez 27:27-ből idézve.
[o] Szó szerint "abban az órában, amikor".

19 וְיִזְרְקוּ עָפָר עַל רָאשֵׁיהֶם[a] וְצוֹעֲקִים וּבוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים
וְאוֹמְרִים אוֹי אוֹי לָעִיר הַגְּדוֹלָה בָּבֶל כִּי מִמֶּנָּה נִתְעַשְּׁרוּ כָּל
הַסּוֹחֲרִים שֶׁהָיָה לָהֶם סְפִינוֹת בַּיָּם מִסְּחוֹרָתֶיהָ[b] וְעַכְשָׁיו בְּשָׁעָה
אֶחָד נֶחֱרַב הַכֹּל 20 תִּשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וּקְדוֹשָׁיו וּנְבִיאָיו כִּי יַהְוֶה
נִקַּם אֶת נִקְמָתֵיהֶם[c] בָּהּ 21 וּמַלְאָךְ אֶחָד לָקַח אֶחָד אֶבֶן גָּדוֹל
כְּמוֹ אֶבֶן רֵחַיִם וְזָרַק אוֹתוֹ בַּיָּם וְאָמַר כָּכָה תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא
תָקוּם[d] עוֹד 22 וְלֹא נִשְׁמָע עוֹד בָּהּ קוֹל שָׁשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל
חָתָן וְקוֹל כַּלָּה וְלֹא שׁוּם כְּלִי מְלָאכָה מִבַּעֲלֵי מְלָאכוֹת וְהַקּוֹל
מֵרֵחַיִם לֹא נִשְׁמָע עוֹד בָּךְ[e] 23 וְלֹא זֹרַח עוֹד אוֹר הַמְּאוֹרֹת

[a] Hasonlítsd össze Ez 27:30-cal.
[b] Vagy esetleg: „מִסְּחוֹרֹתֶיהָ”, de hasonlítsd össze a 2:2 és a 9:5 lábjegyzeteivel.
[c] Lásd a 9:5 lábjegyzetét.
[d] Idézet Jer 51:64-ből.
[e] Hasonlítsd össze Jer 25:10-zel.

19 És port hintenek a fejükre[a], kiáltozva és sírva és gyászolva, mondván: 'Jaj! Jaj! – A nagy városnak, Bávelnek! Általa gazdagodtak meg mind a kereskedők, akiknek hajóik voltak a tengeren – az ő áruikkal – és most egy óra alatt minden elpusztult!' **20** Örüljetek, ó egek, és az ő megkülönböztetettei[b] és az ő[c] prófétái! – Mert JHVH elégtételt vett rajta bosszújával[d]!"

21 Akkor egy küldött fogott egy nagy követ, mint egy malomkövet, és beledobta a tengerbe, és ezt mondta: "Így fog Bável elsüllyedni, és többé nem fog felemelkedni![e]

22 És nem hallatszik többé benne *az* öröm hangja és *a* vidámság hangja, *a* vőlegény hangja és *a* menyasszony hangja, sem a mesterek[f] eszközei[g] – a malomkövek hangja sem hallatszik többé benned,[h] **23** sem a fényforrások fénye nem fog többé ragyogni *benned*[i]!

---

[a] Lásd Ez 27:30.

[b] Héberül kedosáv (קְדֹשָׁיו): „az ő megkülönböztetettei" (ellentéte a közönséges, 3Móz 10:10). A latinból átvett „szentek" szó egyházi átírás, amely nem a kifejezés lényege az elkülönítettség.

[c] Ez azt jelenti, hogy "JHVH szolgái és JHVH prófétái." Az előzmény a vers második felében található, és az első felében hiányos, a szó ismétlés elkerülése érdekében. Hasonlítsd össze pl. Hós 12:15; Zak 9:17; Zsolt 20:7 példákat a visszamenőleges "hiányosságra" (hézagolás, angolul 'gapping').

[d] A margón "a népen bosszújával" olvasható - a főszövegtől eltérő írásmóddal.

[e] A 21. vers második része egy közvetlen idézet Jer 51:64 -ből.

[f] Vagy "ügyes kereskedők".

[g] Vagy "szerszámok" - szó szerint "munkaeszközök."

[h] Lásd Jer 25:10.

[i] A vers előző részéből érthető, a hiányzó rész, a héber Bibliában (Tanákhban) gyakori.

כִּי הַסּוֹחֲרִים שֶׁלְּךָ הָיוּ שָׂרִים עַל הָאֲדָמָה כִּי עַל יַד כְּשׁוּפַיִךְ הִסִּיתוּ[a] כָּל הָעַמִּים 24 וּבָהּ נִמְצָא דַּם הַקְּדוֹשִׁים וּנְבִיאִים וּמִכָּל אֵילוּ שֶׁנֶּהֱרְגוּ עַל הָאֲדָמָה

פֶּרֶק י״ט

1 וְאַחַר כָּךְ שָׁמַעְתִּי קוֹל אֶחָד מֵחַבְרוּתָה גְּדוֹלָה הָאוֹמְרִים הַלְלוּיָהּ וְכָבוֹד וּגְבוּרָה וְתִפְאֶרֶת תִּהְיֶה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ 2 כִּי צֶדֶק וֶאֱמֶת מִשְׁפָּטוֹ שֶׁשָּׁפַט אֶת הַזּוֹנָה הַגְּדוֹלָה הַמַּשְׁחִית הָאָרֶץ עִם זְנוּתָהּ וְנִקֵּם אֶת דְּמֵי עַבְדּוֹ[b] מִמֶּנָּה 3 וְאוֹמְרִים פַּעַם שֵׁנִית הַלְלוּיָהּ וְהֶעָשָׁן הֹלֵךְ מִדּוֹר לְדוֹר 4 וְהָאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים וְהָאַרְבַּע חַיּוֹת נוֹפְלִים וּמִתְפַּלְּלִים לַיהוָה הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וְאוֹמְרִים אָמֵן הַלְלוּיָהּ

[a] Vagy esetleg: „הֵסִיתוּ”.

[b] Vagy esetleg: „עֲבָדָו”.

– Mert a te kereskedőid fejedelmek voltak a földön, mert a te varázslataid által becsaptak minden népet.[a] **24** És benne találtatott a megkülönböztetettek és a próféták vére, és mindazoké, akik megölettek a földön."

19: **1** És ezek után nagy sokaság hangját hallottam, akik ezt mondták: "Hallelu-Jáh[b]! Tisztelet, hatalom és dicsőség JHVH-nek, a mi Urunknak[c]! **2** Mert tisztességes és igazságos[d] az ő ítélete - mert elítélte a nagy paráznát, aki megrontotta[e] a földet paráznaságával, és megbosszulta rajta szolgájának[f] vérét!"

3 Aztán másodszor[g] is ezt mondták: "Hallelu-Jáh! És a[h] füst nemzedékről nemzedékre száll fel!"**4** A huszonnégy vén és a négy élőlény leborult, és imádkoztak a trónon ülő JHVH-hez, és így szóltak: "Ámen! Hallelu-Jáh!"

---

[a] Vagy esetleg "minden nemzet becsaptak."

[b] A héber kifejezés szó szerinti jelentése "Dicsérjétek Jáh-t!" – Jáh a rövidített formája Isten nevének, a Jáhveh névnek. Közismert fordítási jelentése "Dicsérjétek az Urat!"

[c] Az Úr héberül 'Ádon'.

[d] Vagy "hűséges".

[e] Vagy "pusztította", "tönkretette".

[f] A "szolga" kifejezést gyakran használják Jáhveh népére. Lásd pl. Ézs 41:9, 44:1, 44:2, 44:21, 45:4, 49:3; Jer 30:10, 46:27-28; Ez 28:25, 37:25; Luk 1:54, stb. A héber "עבדו" szót "szolgák"-ként (többes számban) is lehetne olvasni.

[g] Vagy "újra".

[h] Vagy "az övé" – utalva Babilon füstjére (18:17).

5 וְקוֹל אֶחָד יָצָא מֵהַכִּסֵּא הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יַהְוֶה הַלְלוּ אֶת
שֵׁם יַהְוֶה[a] וְהַמִּתְיָרְאִים לְפָנָיו שְׁנֵיהֶם קְטַנִּים וּגְדוֹלִים[b] 6 וְשָׁמַעְתִּי
קוֹל אֶחָד כְּקוֹל מֵחַבְרוּתָה גָּדוֹל וּכְקוֹל מַיִם גְּדוֹלִים וּכְמוֹ קוֹלוֹת
גְּדוֹלִים הָאוֹמְרִים הַלְלוּיָהּ כִּי יַהְוֶה גָּבַר 7 נִהְיֵנוּ[c] שְׂמֵחִים וְלִיתֵּן
לוֹ כָּבוֹד כִּי הַזְּמַן הַחֲתֻנָּה מֵהַשֶּׂה בָּא וְאִשְׁתּוֹ מוּכָנָת 8 וְנוּתַן לָהּ
לִלְבּוֹשׁ בַּמֶּשִׁי[d] נָקִי וְטוֹב וְיָפֶה 9 וְהוּא אָמַר לִי קְדוֹשִׁים הֵם
שֶׁקָּרָא לֶאֱכוֹל אֲכִילַת עֶרֶב עִם הַשֶּׂה וְהוּא אָמַר לִי אֵלֶּה דִּבְרֵי
יַהְוֶה בֶּאֱמֶת 10 וְנָפַלְתִּי לְרַגְלָיו לְתַפְּלֵל לוֹ וְהוּא אָמַר לִי רְאֵה אַל
תַּעֲשֶׂה אֲנִי חֲבֶרֶיךָ[e] וּמֵאַחֶיךָ וּמֵאֵילוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הָעֵידוּת מִיֵּשׁוּעַ
עֲשֵׂי[f] תְּפִילָתְךָ לַיהְוֶה 11 וְרָאִיתִי שָׁהַשָּׁמַיִם נִפְתָּחִים וְרָאִיתִי סוּס
אֶחָד לָבָן וְזֶה שֶׁיֹּשֵׁב עָלָיו שְׁמוֹ הָיָה נֶאֱמָן וֶאֱמֶת וְהוּא יִשְׁפּוֹט
בְּצֶדֶק

---

[a] Idézet a Zsolt 113:1-ből.

[b] Ezt a kifejezést „הכל כקטנים וגדולים” alakra javították – a főszövegtől eltérő írással.

[c] A lapszélen a „נהיה” alak szerepel a „נהינו” helyett – a főszövegtől eltérő írással. A szokatlan „נהינו” írásmód kétszeresen jelöli az ige többes számát; úgy tűnik, mintha a „נהיה” és a „הינו” alakok összevonásából keletkezett volna. Hasonló, a többes számot kétszeresen jelölő írásmódokat olykor középkori zsidó másolók is alkalmaztak. Például a Lukács 20:14-ben a Vat. Ebr. 100 és a JTS Breslau 233 kézirat a „ונהרגהו” alakot tartalmazza, míg a Szentpétervár A 207 kézirat ugyanazt a szót „ונהרגוהו” alakban írja. Hasonlítsd össze az 5:10 lábjegyzetével.

[d] Vagy esetleg: „בְּמֶשִׁי”.

[e] Lásd a 2:2 lábjegyzetét.

[f] Lásd a 2:5 lábjegyzetét.

5 Ekkor hang hallatszott a trónról: "Hallelu-Jáh! Dicsérjétek JHVH-t szolgái, dicsérjétek JHVH nevét,[a] még azok is, akik félnek tőle, kicsik és nagyok is!"[b]

6 És hallottam egy hangot, mint a nagy sokaság hangját, és mint a nagy vizek zúgását, és mint nagy hangokat[c], ami azt mondta: "Hallelu-Jáh!" – Mert JHVH győzött![d] **7** Örüljünk és tiszteljük őt, mert eljött a Bárány menyegzőjének ideje, és a felesége felkészült[e]!" **8** És megadatott neki, hogy felöltöztessék[f] finom lenvászonba, ami tiszta, jó és szép.

9 Aztán így szólt hozzám: "Áldottak, akiket elhív, hogy együtt egyenek az ünnepen[g] a Báránnyal." Ő pedig azt mondta nekem: "Ezek JHVH igaz szavai."[h] **10** Így a lábaihoz estem, hogy imádkozzam hozzá, de ő ezt mondta nekem: "Figyelj, ne tedd ezt![i] – Én a társad vagyok, és a testvéreidnek, meg azoknak is, akiknek bizonyságuk van Jesuáról. JHVH-hez imádkozz!"

11 Aztán láttam, hogy megnyíltak az egek, és láttam egy fehér lovat. És aki rajta ült, annak neve Hűség és Igazság volt, és igazságosan ítél.

---

[a] Idézet a Zsolt 113:1-ből.
[b] Jelentheti "fiatalok és idősek" vagy "nem fontosak és fontosak".
[c] Vagy "villámlásokat".
[d] Vagy "Mert JHVH hatalmas!".
[e] Vagy "készen áll".
[f] Szó szerint "hogy felöltözzön".
[g] Szó szerint "vacsorán", "ünnepi étkezés" jelentéssel.
[h] Jelentése: "Ezek valóban JHVH szavai".
[i] Jelentése: "Semmiképp ne tedd ezt!".

12 וְעֵינָיו הָיָה כְּלַהֶבֶת אֵשׁ וְעַל רֹאשׁוֹ הַרְבֵּה כְּתָרִים וְשֵׁם אֶחָד
כָּתוּב עָלָיו וְשׁוּם אֶחָד יוֹדֵעַ אוֹתוֹ רַק הוּא לְבַדּוֹ 13 וְלָבוּשׁ
בְּמַלְבּוּשׁ אֶחָד שֶׁהָיָה זָרַק עָלָיו דָּם וּשְׁמוֹ הָיָה דִּיבּוּר יַהְוֶה 14
וְכָל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם הוֹלְכִים אַחֲרָיו עַל סוּסֵי לְבֶינָה[a] וְכוּלָּם
לוֹבְשִׁים מַלְבּוּשֵׁי שֵׁל מֶשִׁי לְבֶינָה 15 וּמִפִּיו הֹלֵךְ[b] חֶרֶב פִּפְיוֹת כְּדֵי
לְהַכּוֹת בּוֹ הָעַמִּים וְהוּא יְנַהֵג אוֹתָם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל[c] וְהוֹכִיחַ
בְּמִישׁוֹר לְעִנְבֵי אֶרֶץ בַּחֲרוֹן אַף יַהְוֶה 16 וְשֵׁם אֶחָד כָּתוּב עַל
בִּגְדּוֹ כְּךָ מֶלֶךְ הַמְּלָכִים וַאֲדוֹן הָאֲדוֹנִים 17 וְרָאִיתִי מַלְאָךְ אֶחָד
עֹמֵד בַּשֶּׁמֶשׁ וְצָעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וְאָמַר לְכָל הָעוֹפוֹת שֶׁהֵם מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם לְכוּ אִסְפוּ כּוּלְכֶם לַאֲכִילַת עֶרֶב מֵאֱלֹהֵי הַגָּדוֹל 18 כְּדֵי
שֶׁתֹּאכְלוּ הַבָּשָׂר מֵהַמְּלָכִים וְהַשָּׂרִים וְהַבָּשָׂר מִגִּבּוֹרִים וּבְשַׂר
הַסּוּסִים וּמֵאֵילוּ הָרוֹכְבִים עָלֶיהָ וְהַבְּשַׂר הַקְּטַנִּים וּגְדוֹלִים
וּמֵעֲבָדִים וּמְשׁוּחְרָרִים

[a] A „לְבָנָה” egyik alternatív írásmódja. A „לבן” melléknév második gyökbetűjén az a hangot jelölő, illetve az e/i hangot jelölő magánhangzó váltakozása megfigyelhető a maszoréta szövegben is, például 1Móz 49:12-ben („וּלְבֶן”), valamint a szamaritánus Tóra kéziratain (az alábbi példákban a szamaritánus „ ֫ ” jel a tibériási „ ַ” vagy „ ָ”, míg a „ ֭ ” jel a tibériási „ ִ” vagy „ ֻ” magánhangzónak felel meg). Például: 1Móz 30:37: „לבֹנות” (New York Public Library, Heb. 228 kézirat), illetve „לבֻנות” (British Library, Or. 6461 kézirat); 3Móz 13:43: „לבַנה” (Francia Nemzeti Könyvtár, Sam. 2 kézirat), illetve „לבֻנה” (British Library, Or. 6461 kézirat). Lásd a megfelelő helyeket S. Schorch *The Samaritan Pentateuch: A Critical Edition Maior* című művének 3. (2018) és 1. (2021) kötetében. Hasonló írásmód („לבינא”) a mandai arámi nyelvben is ismert; lásd például E. S. Drower és R. Macuch: *A Mandaic Dictionary*, Oxford University Press, 1963, 229. o.

[b] Vagy esetleg: „הָלַךְ”.

[c] Hasonlítsd össze Zsolt 2:9-el.

12 És szemei olyanok voltak, mint a tűzlángja, és a fején sok korona[a] volt, és egy név volt ráírva, de ezt senki sem ismerte, csak ő maga. **13** És olyan ruhába volt öltözve, amelyre vért hintettek[b], és az ő neve JHVH Szava[c] volt.

14 És az egek minden serege utána ment, fehér lovakon, és mindnyájan finom fehér vászonruhát viseltek. **15** És kétélű[d] kard jött ki az ő szájából, hogy megverje vele a nemzeteket; és vasvesszővel vezeti őket, és megbünteti a föld szőlőjét[e] igazságosan JHVH égő haragjával. **16** És egy név volt írva a ruhájára, így: "A királyok Királya és az uraknak Ura[f]."

17 Ekkor láttam egy küldöttet a nap mellett állni, és nagy hangon felkiáltott és így szólt az egek alatti összes madárhoz: "Gyertek, gyűljetek össze mindnyájan az Istenem nagy ünnepére[g]! **18** Hogy megegyétek a királyok és a fejedelmek húsát, valamint a hatalmasok húsát és a lovak húsát és azoknak, akik rajtuk lovagolnak és a kicsik és nagyok, a rabszolgák és a felszabadítottak húsát!"

---

[a] Vagy "turbánok" – A héber 'korona' fogalma nem ugyanaz, mint az angolban. Lásd 3Móz 8:9.

[b] Vagy "fröcsköltek".

[c] Héberül "דיבור" (dibúr).

[d] Vagy "többélű".

[e] Hasonlítsátok össze 14:18-19-et. Úgy tűnik, hogy a szőlő Jáhveh ellenségei, akik háborúra gyülekeznek ellene. (A 16:11[12]-15[16] fejezet megemlíti a seregek összegyűjtését, és itt a 19:19-21 fejezetben olvashatunk Jesuá ellenségein aratott győzelméről).

[f] Héberül "Adon".

[g] Szó szerint "esti étkezés", de utal az "ünnepi étkezésre".

19 וְרָאִיתִי הַחַיָּה וּמַלְכֵי אֶרֶץ אָסְפוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה
עִם זֶה שֶׁיּוֹשֵׁב עַל [ ][a] הַסּוּס וְעִם מַחֲנָיו[b] 20 וְנִשְׁבָּה הַחַיָּה עִם
נְבִיא הַשֶּׁקֶר הָעוֹשֶׂה הָאוֹתוֹת לְפָנֶיהָ כְּדֵי לְהַסִּית[c] לְאֵילּוּ שֶׁלָּקְחוּ
הַסִּימָן מֵהַחַיָּה [ ][d] וּמִתְפַּלְּלִים לוֹ וְנִשְׁלְכוּ בִּשְׁאוֹל הַבּוֹעֵר
בְּגָפְרִית 21 וְהָאֲחֵרִים נֶהֶרְגוּ עַל יַד הַחֶרֶב מִזֶּה שֶׁיּוֹשֵׁב עַל הַסּוּס
שֶׁיָּצָא[e] מִפִּיו (106r) וְכָל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה נִשְׂבְּעוּ מִבְּשָׂרָם

פֶּרֶק כ׳

1 וְרָאִיתִי מַלְאָךְ אֶחָד יֹרֵד מִשָּׁמַיִם וְלוֹ הָיָה הַמַּפְתֵּחַ מִתְּהוֹם
וּבְיָדוֹ שַׁלְשֶׁלֶת גְּדוֹלָה 2 וְלָקַח הַתַּנִּין שֶׁהִיא הַשָּׂטָן וְאָסַר אוֹתוֹ
אֶלֶף שָׁנִים 3 וְהִשְׁלִיךְ אוֹתוֹ לַתְּהוֹם וְסָגוֹר[f] אוֹתוֹ וְחָתוֹם[g]
מִלְמַעְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַסִּית[h] הָעַמִּים עַד שֶׁכָּלְא אֶלֶף שָׁנִים
וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה חֻפַּשׁ זְמָן מוּעָט

---

[a] Áthúzott szó.

[b] Áthúzva, majd „חייליו” alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással.

[c] Vagy esetleg: „לְהֵסִית”.

[d] Áthúzott betűk.

[e] Vagy esetleg: „שֶׁיֵּצֵא”.

[f] „וסגר” alakra javítva – a főszövegtől eltérő írással. Lásd a következő lábjegyzetet is.

[g] A Tanákh ilyen módon az úgynevezett abszolút igenévi alakot is használja. Az egymást követő vagy egyidejű jelentésben használt abszolút igenévi alak példáihoz hasonlítsd össze például: Hag 1:6; Dán 9:5, 9:11; 1Sám 2:28; Ézs 37:19; Zak 12:10; Jer 32:44.

[h] Vagy esetleg: „לְהֵסִית”.

19 És láttam, hogy az állat és a föld királyai összegyűjtötték táboraikat, hogy hadakozzanak vele, aki a lovon ül, és táboraival[a]. **20** Aztán elfogták az állatot a hamis prófétával együtt – aki előtte jeleket tett, hogy megtévessze azokat, akik felvették az állat jelét és imádkoztak hozzá –, és belevetették őket a Siólba[b], amely kénnel ég. **21** A többieket pedig megölte a lovon ülő kardja, amely kijött a száján, **(106r)** és a mező[c] összes állata jóllakott a húsukkal.

20: **1** És láttam egy küldöttet leszállni az egekből, és nála volt a Mélység kulcsa, és egy nagy lánc volt a kezében. **2** És fogta a sárkányt, aki a Szátán, és megkötözte ezer évre. **3** És a Mélységbe vetette, bezárta, és felülről lepecsételte, hogy ne tudja elcsábítani[d] a nemzeteket, amíg az ezer év el nem telik. És ezután egy kis időre szabadon engedik.

[a] Áthúzva és "hadseregek" szóval helyettesítve - a fő szövegtől eltérő írásmóddal.

[b] Héberül a halottak helye, pl. 1Móz 37:35, 1Sám 2:6, Ézs 14:9-15, Ez 31:15-18, Jón 2:3.

[c] Héber nyelvű szólás, melynek jelentése "vadállatok".

[d] Vagy "megtéveszteni".

4 וְרָאִיתִי כִּסְאוֹת וְהֵם יוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם וְלָהֶם נוּתַן לִשְׁפּוֹט אֵילּוּ
הַמַּאֲמִינִים וּמְעִידִים עַל יֵשׁוּעַ וְאֵילּוּ שֶׁלֹּא לָקְחוּ עַל מִצְחֵיהֶם
הַסִּימָן מֵהַחַיָּה וְלֹא הִתְפַּלְּלוּ לוֹ אוֹ לַפֶּסֶל שֶׁלּוֹ וְאֵילּוּ חַיִּים
וּמוֹשְׁלִים עִם יֵשׁוּעַ אֶלֶף שָׁנִים 5 אֲבָל הַמֵּתִים אֲחֵרִים לֹא קָמִים
עַד שֶׁכָּלָא הָאֶלֶף שָׁנִים וְזֹה[a] הִיא תְּקוּמַת[b] הָרִאשׁוֹנָה 6 קָדוֹשׁ
הוּא מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בַּתְּקוּמָה הָרִאשׁוֹנָה כִּי עֲלֵיהֶם לֹא יֵשׁ כֹּחַ
מָוֶת אַחֶרֶת רַק הֵמָּה יִהְיוּ כֹּהֲנִים לְיַהְוֶה וּמְשִׁיחוֹ וּמוֹשְׁלִים
עִימּוֹ אֶלֶף שָׁנִים 7 וְאַחַר אֶלֶף שָׁנִים יִגָּאֵל הַשָּׂטָן מִשִּׁבְיוֹ[c] 8 וְיֵלֵךְ[d]
לְהַסִּית[e] הָעַמִּים עַל אַרְבַּע פִּינּוֹת הָאָרֶץ וְגוֹג וּמָגוֹג[f] לֶאֱסֹף אֶת
חֵילוֹ[g] לָבוֹא לַמִּלְחָמָה וּמִסְפָּרָם יֵשׁ כְּחוֹל הַיָּם

[a] A „זֹה” (a „זֶה” nőnemű alakja) régebbi írásmódja; a Tanákhban is előfordul, például: Bír 18:4; 2Sám 11:25; 1Kir 14:5; Préd 2:24 stb.

[b] Általában „תקומה” alakban írják. A Tanákh több olyan nőnemű főnevet is tartalmaz, amelyek alakjuk szerint birtokos kapcsolati alakban állnak, jelentésük szerint azonban nem feltétlenül azok. Ilyen például a „שִׁפְעַת” a „שְׁפָעָה” helyett (2Kir 9:17b), a „פּוּגַת” a „פּוּגָה” helyett (JSir 2:18), a „חָכְמַת” a „חָכְמָה” helyett (Ézs 33:6), valamint a „נְגִינַת” a „נְגִינָה” helyett (Zsolt 61:1).

[c] A lapszélen a „מאסוריו” alak olvasható – a főszövegtől eltérő írással.

[d] Vagy esetleg: „וַיֵּלֶךְ”.

[e] Vagy esetleg: „לְהֵסִית”.

[f] Lásd Ez 38–39. fejezetét.

[g] Vagy esetleg: „חֵילָו”.

4 Aztán láttam trónokat[a], és akik ültek rajtuk, azoknak megadatott, hogy ítélkezzenek[b] azok felett, akik hisznek és tanúságot tesznek Jesuáról, és azok felett, akik nem vették fel az állat jelét a homlokukra, és nem imádkoztak hozzá vagy a képmásához. És ezek éltek, és uralkodtak Jesuával ezer évig, **5** (a többi halott azonban nem támadt fel, amíg az ezer év be nem fejeződött), és ez az első feltámadás.

6 Boldogok, akiknek része van az első feltámadásban, mert felettük nincs hatalma az utolsó [c] halálnak, hanem JHVH és az ő Mássiákhjának[d] papjai lesznek, és vele együtt uralkodnak ezer évig.

7 De ezer év után a Szátán kiszabadul a fogságából[e]. **8** Akkor elmegy, hogy megtévessze a nemzeteket a föld négy sarkán[f], Gógot és Magógot[g], hogy összegyűjtse seregét, hogy háborúba induljon. (És számuk annyi, mint a tenger homokja.)

---

[a] Vagy "székeket".

[b] Vagy "igazságot szolgáltassanak" – Ez nem azt jelenti, hogy a hívők elítéltetnek, hanem hogy igazság szolgáltatik nekik, és hogy cselekedeteik szerint jutalmazzák meg őket. Lásd pl. Dán 7:9 és 7:22, Mt 19:28, Luk 22:30, 1Kor 4:5.

[c] Vagy "későbbi", vagy "második".

[d] Messiásának, szó szerinti fordításban a "Felkentnek", közismerten görögül 'Kristos', ami 'Krisztus'-ként került magyarra átírásra, de nem lefordítva.

[e] A margón "bilincsekből" olvasható - a főszövegtől eltérő írásmóddal.

[f] Egy kifejezés, amely valami olyasmit jelent, mint a föld "vége" vagy "negyede". Ez a vers azt jelzi, hogy ezek nem szó szerinti sarkok (a nemzetek nem a föld sarkain laknak, hanem az egész földön). Lásd még: Ézs 11:12 és Ez 7:2.

[g] Lásd Ez 38-39. fejezeteit.

וְהֵם דָּרְסוּ עַל רֹחַב הָאֲדָמָה וְסָבְבוּ הַחֵילוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְהָעִיר ט
הָאֲהוּבָה וְנָפַל אֵשׁ מִשָּׁמַיִם וְשָׂרַף אוֹתָם 10 וְהַשָּׂטָן הַמַּסִּית[a]
אוֹתָם הוּשְׁלַךְ בָּאֵשׁ שֶׁל הַשְּׁאוֹל שֶׁהָיָה שָׁם הַחַיָּה וּנְבִיא הַשֶּׁקֶר
וְיִתְעַנּוּ אוֹתָם יוֹם וָלַיְלָה מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם 11 וְרָאִיתִי [ ][b] אֶחָד
כִּסֵּא גָּדוֹל וְלָבָן הָיָה וְזֶה שֶׁיּוֹשֵׁב עָלָיו וּמִפָּנָיו נָס הַשָּׁמַיִם וְהָאֲדָמָה
וְלֹא נִמְצָא לוֹ מָקוֹם 12 וְרָאִיתִי הַמֵּתִים שֶׁבָּהֶם הַקְּטַנִּים
וְהַגְּדוֹלִים עוֹמְדִים לִפְנֵי יְהֹוָה וְנִפְתְּחוּ הַסְּפָרִים וְסֵפֶר אַחֵר
נִפְתַּח[c] וְזֶה סֵפֶר הַחַיִּים לִשְׁפֹּט הַמֵּתִים כְּפִי שֶׁכָּתוּב בַּסְּפָרִים
וּכְפִי מַעֲשֵׂיהֶם

[a] Vagy esetleg: „הַמֵּסִית”.

[b] Áthúzott betűk.

[c] Vagy esetleg: „נִפְתָּח”.

9 És a föld szélét taposták[a], és körülveszik a megkülönböztetettek[b] seregeit és a szeretett várost. Aztán tűz hullott le az egekből, és elégette őket. **10** És a Szátánt, aki elcsábította őket, a Siól tüzébe vetették, ahol az állat és a hamis próféta van, és szenvedni[c] fognak éjjel-nappal örökkévalóságtól örökkévalóságig[d].

11 És láttam egy nagy trónt, amely fehér volt, és azt, aki rajta ült. És eltűntek előle az egek és a föld, de nem találtatott hely nekik. **12** És láttam a halottakat, hogy közülük a nagyok és a kicsinyek[e] JHVH előtt álltak. És megnyíltak a könyvtekercsek - egy másik könyvtekercs is megnyílt, és ez az élet könyvtekercse -, hogy megítélje a halottakat aszerint, ami a könyvtekercsekben meg van írva, mégpedig tetteik szerint.

---

[a] Vagy esetleg a föld szélén "futottak" vagy "meneteltek".

[b] Szó szerint 'elválasztottak', 'elkülönítettek'. Bűntől és tisztátalanságtól elkülönített, azaz Isten számára megkülönböztetett. A latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó magyarra nem lefordított, hanem a latinból magyarra átírt "szent" latin szó nem adja vissza az eredeti szó jelentését, mert a szent jelentése "fedhetetlen", "elrendelt" és "megállapított", továbbá közismert jelentése "ártatlan", "jámbor" és "erkölcsös". A görög kéziratokban a 'hagiosz' szó áll, ami "Istennek elválasztott vagy Isten által elválasztott". Például a szó nem lenne használható hitbeli rang értelemben vagy kitüntetésre. Belátható az is, hogy halott ember testrésze, ami bibliai értelemben tisztátalan vagy egy üzleti tevékenységet folytató gyógyszertár vagy utca, az nem Isten számára elválasztott.

[c] Vagy "gyötrődni".

[d] Héber kifejezés, amely gyakran azt jelenti, hogy "örökkön örökké" – lásd pl. Jer 7:7, 25:5, 1Kir 16:36, Neh 9:5, Zsolt 41:13, 103:17, 106:48.

[e] Jelentheti azt, hogy "öregek és fiatalok" vagy "fontosak és jelentéktelenek".

13 וַיָּרֶק הַיָּם אֶת הַמֵּתִים שֶׁהָיוּ בָּהּ לַחוּץ וְהַמָּוֶת וְהַשְּׁאוֹל נָתַן
אֶת הַמֵּתִים וַיִּשָּׁפְטוּ כָּל אֶחָד כְּפִי מַעֲשָׂיו 14 וְהַמָּוֶת וְהַגֵּיהִנֹּם
נִשְׁלַךְ[a] בָּאֵשׁ וְזאֹת מָוֶת אַחֶרֶת 15 וְאִם לֹא נִמְצָא אֶחָד כָּתוּב
בְּסֵפֶר הַחַיִּים הוּשְׁלַךְ בָּאֵשׁ

פֶּרֶק כ״א[b]

1 וָרָאִיתִי שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וַאֲדָמָה חֲדָשָׁה כִּי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
הָרִאשׁוֹנִים יָגְוַע וְהַיָּם לֹא יֵשׁ עוֹד 2 וַאֲנִי יוֹחָנָן רָאִיתִי הָעִיר
הַקְּדוֹשָׁה

[a] Vagy esetleg: „נִשְׁלָךְ”.

[b] Egy olvasó ezt a megjegyzést írta: „זה פרק טוב מאד„ ,”טוב„ ,”טוב” – a főszövegtől eltérő írással.

13 És a tenger kiadta a halottakat, akik benne voltak, és a halál[a] és[b] a Siól kiadta a halottakat - és megítélték őket, mindenkit a tettei szerint. **14** Aztán a halált és a Hinnom[c] völgyet a tűzbe vetették, és ez az utolsó[d] halál. **15** És ha valakit nem találtak beírva az élet könyvtekercsébe, azt a tűzbe vetették.

21: **1** Akkor új egeket és új földet láttam, mert az első egek és a föld elpusztult, az első[e] tenger sem volt többé. **2** És én, Johanán, láttam a megkülönböztetett[f] várost,

---

[a] Áthúzva és kicserélve "és szintén" – a fő szövegtől eltérő írásjelben.

[b] Vagy "még" vagy "azaz".

[c] Héberül 'Ha-Gei-Hinnom', kiejtve Há-Géj-Hinnom. Ezt a héber szót görögül 'Gehenna'-nak írták át, és pontatlanul "pokol"-nak vagy "gyehennának" fordítják. Ez egy létező völgy Jeruzsálem mellett, amely a jövőbeni büntetésre rendeltetett. Lásd Máté 25:41-46 a www.HebrewGospels.com változatban: "És akkor azt mondja majd azoknak, akik a baloldalon vannak... menjetek a Hinnom völgy tűzébe, amely Szátánnak és az ő küldötteinek készült... És ezek a Hinnom völgy tüzébe mennek, az igazak pedig az örök világosságba.". A 'Gei-Hinnom' bibliai meghatározásáról bővebben lásd Jer 7:30-33, Ézs 30:33, 66:24, stb. verseket.

[d] Vagy "későbbi", vagy "második".

[e] Valószínűleg szóismétlés kerülése van itt (a szövegkörnyezetből következően). John nem feltétlenül azt mondja, hogy az új földnek nincs tengere, hanem inkább azt, hogy az első ég és föld elmúlt, még az [első] tenger is eltűnt.

[f] Szó szerint 'elválasztott', 'elkülönített'. Bűntől és tisztátalanságtól elkülönített, azaz Isten számára megkülönböztetett. A latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó magyarra nem lefordított, hanem a latinból magyarra átírt "szent" latin szó nem adja vissza az eredeti szó jelentését, mert a szent jelentése "fedhetetlen", "elrendelt" és "megállapított", továbbá közismert jelentése "ártatlan", "jámbor" és "erkölcsös". A görög kéziratokban a 'hagiosz' szó áll, ami "Istennek elválasztott vagy Isten által elválasztott". Például a szó nem lenne használható hitbeli rang értelemben vagy kitüntetésre. Belátható az is, hogy halott ember testrésze, ami bibliai értelemben tisztátalan vagy egy üzleti tevékenységet folytató gyógyszertár vagy utca, az nem Isten számára elválasztott.

יְרוּשָׁלַיִם הַחֻדָּשָׁה יֹרֵד מִשָּׁמַיִם לָאָרֶץ וּמְקֻשָּׁט הָיָה כְּאִשָּׁה
הַמְקֻשָּׁט לִפְנֵי בַּעְלָהּ 3 וְשָׁמַעְתִּי קוֹל גָּדוֹל מֵהַכִּסֵּא שֶׁאָמַר רְאֵה
מִשְׁכַּן יַהְוֶה אֵצֶל הָאָדָם וְהָיָה לָהֶם לֵאלֹהִים וְהֵם יִהְיוּ לוֹ לְעָם[a]
4 וּמָחָה יַהְוֶה אֱלֹהִים[b] דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים[c] וְהַמָּוֶת לֹא יִמְשֹׁל
עוֹד וְלֹא שׁוּם צַעַר וּצְעָקוֹת וְעִינּוּיִם כִּי הָרִאשׁוֹן עָבַר 5 וְזֶה שֶׁיּוֹשֵׁב
עַל הַכִּסֵּא אָמַר רְאֵה אֲנִי עָשִׂיתִי הַכֹּל חָדָשׁ וְהוּא אָמַר לִי כְּתוֹב
כִּי אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֱמֶת הִיא 6 וְאָמַר לִי עָבַר הַכֹּל אֲנִי הָרִאשׁוֹן
וְהָאַחֲרוֹן תְּחִילַּת[d] וְהַסּוֹף וַאֲנִי אֶתֵּן לְהַצָּמֵא מַיִם חַיִּים בְּחִנָּם 7
מִי שֶׁמְּנַצֵּחַ יִהְיֶה יוֹרֵשׁ מֵהַכֹּל וַאֲנִי [אֶ]הְיֶה[e] לוֹ לֵאלֹהִים וְהוּא
יִהְיֶה לִי לְבֵן 8 אֲבָל לְהָאֵינוֹ[f] מַאֲמִינִים וְלָרַצְחָנִים וְלַזּוֹנִים
וְלַמְכַשְּׁפִים וְלַכַּזְּבָנִים אֶתֵּן אֶת שְׁכָרָם מֵאֵשׁ הַשְּׁאוֹל הַשּׁוֹרֵף בָּאֵשׁ
וְגָפְרִית וְזֹאת הִיא הַמִּיתָה הַשְּׁנִיָּה

---

[a] Hasonlítsd össze Ez 37:26–27-tel.

[b] A maszoréta szövegben „אדני יהוה” áll. Figyeld meg, hogy az „אדני יהוה” és a „יהוה אלהים” felcserélhető egymással, mivel a hagyományos felolvasás szerint mindkettőt „Ádonáj Elohim”-nak ejtik. Hasonlítsd össze például a holt-tengeri tekercseket a maszoréta szöveggel Ézs 61:1-ben (1Q8: „וה[יה אלהים”, MT: „אדני יהוה”), illetve Ézs 61:11-ben (1QIsa: „יהוה אלהים”, MT: „ אדני יהוה”).

[c] Idézet Ézs 25:8-ból.

[d] Lásd az 1:8 lábjegyzetét.

[e] A kéziratban „אני יהיה” olvasható („אני אהיה” összevont alakja). Hasonlítsd össze a 22:7 és a 22:12 versekkel.

[f] Vagy esetleg: „לְהָאֵינוּ” (alternatív kiejtés szerint). Figyeld meg azt is, hogy a héber Jelenések könyvében és Jakab levelében az „אינו”, illetve „אינה” alakot rendszerint az „אין” helyett használják. A szó végén álló „ו” vagy „ה” nem minden esetben harmadik személyű egyes számú birtokos névmási toldalék.

az új Jerusáláimet[a], az egekből a földre szállni, és fel volt ékesítve[b], mint egy feleség, aki a férje előtt díszeleg.

3 És hallottam egy nagy hangot a trónról, amely ezt mondta: "Nézd! – JHVH sátora az emberekkel van, és ő lesz az Istenük, és ők lesznek a népe!"[c] **4** És JHVH Isten minden arcról letörli a könnyeket,[d] és nem uralkodik többé a halál, sem semmilyen szenvedés[e], sem sírás, sem nyomorúság[f], mert a korábbiak elmúltak!"

5 És aki a trónon ült, ezt mondta: "Nézd! Mindent újjá alkottam!" Aztán így szólt hozzám: "Írd le, mert ezek a szavak igazak!" **6** És ezt mondta nekem: "Mindennek vége, Én vagyok az első és az utolsó, a kezdet és a vég, és a szomjazónak ingyen adom az élővizet! **7** Aki győz, mindennek az örököse[g] lesz,[h] és én az Istene leszek, és ő lesz a fiam. **8** De azoknak, akik nem hisznek, és a gyilkosoknak és a paráznáknak és a varázslóknak és a hazugoknak én adom meg a büntetésüket a Siól tüzéből, amely tűzzel és kénnel ég, és ez a második halál."

---

[a] Jeruzsálemet.
[b] Vagy "díszítve".
[c] Hasonlítsd össze Ez 37:26-27 versekkel.
[d] Idézve Ézs 25:8-ból.
[e] Vagy "fájdalom".
[f] Vagy "elnyomás".
[g] Vagy "tulajdonosa".
[h] Hasonlítsd össze a Zsid 1:2 és Róm 8:17. versekkel.

9 וּבָא לִי אֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה מַלְאָכִים שֶׁהָיָה בְּיָדָם הַקְּעָרוֹת מְלֵאִים
בְּשִׁבְעָה נְגָעִים אַחֲרוֹנִים וְאָמַר לִי בֹּא וְרֵאֵה הָאִשָּׁה הַכַּלָּה
מֵהַשֶּׂה 10 וְנִהַג[a] אוֹתִי עַל הַר אֶחָד שֶׁהָיָה גָּדוֹל וְגָבוֹהַּ וְהֶרְאָה[b]
לִי הָעִיר הַגְּדוֹלָה הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה יְרוּשָׁלַיִם יֹרֶד מִשָּׁמַיִם לָאָרֶץ
11 וְתִפְאֶרֶת יְהוָה עָלֶיהָ וּמְאוֹרָהּ הָיָה כָּאוֹר שֶׁל הָאֶבֶן טוֹבָה
הַנִּקְרָא יָשְׁפֵּה 12 וְלָהּ הָיָה חוֹמָה גְּדוֹלִים וּשְׁנֵיִים[c] עָשָׂר שְׁעָרִים
וְעַל הַשְּׁעָרִים שְׁנֵים עָשָׂר מַלְאָכִים וּשְׁנֵיִים עָשָׂר שֵׁמוֹת מִשְּׁנֵים
עָשָׂר שִׁבְטִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל 13 מִמִּזְרָח שְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים וּמִמַּעֲרָב
שְׁלֹשָׁה וּמִצָּפוֹן שְׁלֹשָׁה וּמִדָּרוֹם שְׁלֹשָׁה 14 וּלְחוֹמַת הָעִיר הָיָה
שְׁנֵים עָשָׂר יְסוֹדוֹת וּבָהֶם הָיָה כָּתוּב הַשֵּׁמוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר
שְׁלוּחִים שֶׁל הַשֶּׂה 15 וְזֶה שֶׁדִּבֵּר עִמִּי הָיָה בְּיָדוֹ קָנֶה אֶחָד שֶׁל
זָהָב כְּדֵי לִמְדוֹת[d] בּוֹ הָעִיר וְהַחוֹמָה וְהַשְּׁעָרִים

[a] Vagy esetleg: „וְנָהַג”.

[b] Vagy esetleg: „וְהָרְאָה”.

[c] A „ֵ” magánhangzót a pontozatlan héberben néha „יי”-vel jelölték. Hasonlítsd össze pl. a Misna, Bava Kamma 5:5 helyét a Kaufmann-kéziratban, ahol az eredeti másoló a „כדיי” alakot írta; ám a Nakdan (a kéziratot magánhangzójelekkel ellátó másoló) a második „י” betűt feleslegesnek jelölte a magánhangzójelek hozzáadásakor: „כְּדֵיי”. A „שניים עשר” kifejezés (ebben a betűzésben) a Kairói Genizából származó töredékben is igazolt (NLI ms. 577.4.28).

[d] Alternatív betűzés a „למדוד” helyett.

9 Ekkor odajött hozzám egy a hét küldött közül, akinek a kezében volt a hét utolsó csapással teli edény, és így szólt hozzám: "Gyere, nézd meg a feleséget, a Bárány menyasszonyát!". **10** Így felvezetett engem egy nagy és magas hegyre, és megmutatta nekem[a] a nagy várost, a megkülönböztetett várost Jerusáláimet[b], amely az egekből szállt alá a földre. **11** És JHVH dicsősége volt rajta[c], és fényforrása olyan volt, mint a drágakő[d] fénye, amelyet jáspisnak neveznek.

12 És nagy fala volt és tizenkét kapuja; és tizenkét küldött volta kapuknál, és rajtuk Jiszráel[e] tizenkét törzsének tizenkét neve[f]. **13** Keleten három kapu volt, nyugaton három, északon három és délen három kapu. **14** És a város falának tizenkét alapja[g] volt, és azokra volt írva a Bárány tizenkét küldöttjének[h] a neve.

15 És annak, aki beszélt velem, arany nádszál volt a kezében, hogy megmérje vele a várost, a falat és a kapukat.

---

[a] Vagy esetleg "és ott megjelent nekem".

[b] Jeruzsálemet.

[c] Vagy "felette".

[d] Vagy "értékes", "drága", szó szerint "jó".

[e] Ez a név eredeti kiejtése, közismert fordításban 'Izráel'.

[f] A versszak előző részéből érthető elöljárós szerkezet. (a szóismétlés elkerülése gyakori a héber Ószövetségben). Alkalmazott jelentés: 'és a kapukon volt a tizenkét név'.

[g] Vagy "alapfala."

[h] A görög kéziratokban lévő szó itt az 'aposztolosz', aminek van érthető klasszikus görög jelentése, ami a "kiküldött" vagy "követ". Tehát a görögből hangzást megőrzően átírt és nem magyarra lefordított 'aposztolosz' szónak nincs önállósult 'apostol' jelentése, hanem a héber kézirattal azonos "küldött" jelentésű.

16 וְהָעִיר מוּנָּח [מְרוּבַּעַת][a] וְאָרְכָּהּ כְּרָחְבָּהּ וּמָדַד הָעִיר עִם
הַקָּנֶה שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף קְבֻרוֹת הַשָּׂדֶה וְאָרְכָּהּ וְרָחְבָּהּ וְגָבוֹהַּ
מֵהָעִיר הֵמָּה שָׁוִים 17 וְחוֹמוֹתֶיהָ הָיוּ מֵאָה וְאַרְבַּע וְאַרְבָּעִים
אַמּוֹת כְּמִדַּת אָדָם שֶׁהָיָה לַמַּלְאָךְ׃ 18 (106v) וְהַחוֹמָה הָיָה מִיָּשְׁפֵּה
וְהָעִיר מִזָּהָב טָהוֹר 19 וְהַיְסוֹד מֵהַחוֹמָה וּמֵהָעִיר הָיוּ מְקֻשָּׁט
בָּאֲבָנִים טוֹבִים הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן הָיָה יָשְׁפֵּה אַחַת הַשֵּׁנִי סַפִּיר
וְהַשְּׁלִישִׁי קַאלְקֶידֹנִיר בְּלַעַז וְהָרְבִיעִי נֹפֶךְ׃

[a] Az eredeti másoló a „ברובעת” alakot írta (legalábbis valószínűleg másolói hiba). Ez a szó a főszövegtől eltérő írásmóddal „מרבעת” alakra lett módosítva, a margón pedig ez olvasható: „מרובע” – a főszövegtől eltérő írásmóddal.

16 És a város úgy terült el, mint egy tér[a], és a hossza ugyanannyi volt, mint a szélessége, és megmérte a várost a náddal, a mező tizenkétezer öl[b], és a város hossza, szélessége és magassága ugyanaz volt.

17 Falai pedig száznegyvennégy könyök hosszúak voltak emberi mérték szerint, amilyen egy küldöttnek[c] is van. **18 (106v)** A fal pedig jáspisból[d] volt, a város pedig tiszta aranyból. **19** És a fal alapjait – még a városét is – ékkövekkel[e] díszítették: az első alap jáspis[f] volt, a második zafír[g], a harmadik [kalcedon][h], és a negyedik türkiz[i],

---

[a] Vagy "négyzet alak".

[b] Vagy "mezei sírok" vagy "sírkertek" mérete. Ez valószínűleg egy hagyományos távolságmértéket jelöl, amely a zsidó szokásokon és törvényeken alapul (hasonló kifejezés pl. "egy szombati napi járóföld"). A Misna különböző szokásokat jegyez fel a sírok közötti távolságról (4-8 könyök), valamint arról a földterületről, amely "tisztátalanná" válik, amikor egy sírhelyet felszántanak a mezőn (100 könyök). Lásd Misna Názír 9:3; Misna Bava Batra 6:8; Misna Oholot 17:1. Vesd össze még Jel 14:19-el.

[c] Héberül: 'mal'ach', ejtsd 'máláh'. Emberi és mennyei hírvivőkre egyaránt használatos. Az 'angyal' szó nem fordítás - csak a görög 'aggelos' szó hangzását megőrző átírás magyarra. A mennyei 'mal'achim' (többesszámban) vagy hírnökök különböznek a keruboktól; nekik nincsenek szárnyaik, és férfiként jelennek meg. ('Angyalok' és 'emberek' szavak felcserélhetők - lásd pl. 1Móz 18. Hasonlítsd össze a Máté 28:2-5 és János 20:12 és Márk 16:5 és Lukács 24:4, lásd még Zsid 13:2).

[d] Vagy talán "jáde". Számos drágakő pontos azonosítása vitatott.

[e] Vagy "értékes", "drága", szó szerint "jó".

[f] Vagy talán "jáde".

[g] Vagy egy speciális zafírfajta, az úgynevezett 'lapis lazuli'.

[h] Vagy esetleg 'achát' – a kézirat egy idegen nyelven 'kalcedon'-t ír.

[i] Vagy esetleg "malachit".

20 וְהַחֲמִישִׁי אֹדֶם וְהַשִּׁישִׁי שֹׁהַם וְהַשְּׁבִיעִי אַחְלָמָה וְהַשְּׁמִינִי
תַּרְשִׁישׁ וְהַתְּשִׁיעִי פִּטְדָה וְהָעֲשִׂירִי שִׁבּוֹ וְהָאַחַד עָשָׂר לֶשֶׁם
וְהַשְּׁנֵיִים[a] עָשָׂר נִקְרָא בְּלַעַז אָמֶטִיסְט 21 וְהַשְּׁנֵיִים עָשָׂר שְׁעָרִים
הָיוּ מִן מַרְגָּלִיּוֹת וְכָל שַׁעַר אֶחָד הָיָה מִמַּרְגָּלִיּוֹת[b] אֶחָד וּרְחוֹבוֹת
הָעִיר הָיוּ מְזֻהָב טָהוֹר כִּצְלוֹחִית[c] זָךְ 22 וְלֹא רָאִיתִי בָּהּ בֵּית
הַתְּפִלָּה כִּי יְהוָה צְבָאוֹת הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלָּהֶם וְהַשֶּׁה 23 וְלֹא
צָרִיךְ הָעִיר אוֹר מִשֶּׁמֶשׁ אוֹ מֵהַיָּרֵחַ[d] כִּי תִּפְאֶרֶת יְהוָה מָאוֹר לָהֶם
וְאוֹרָהּ יֵשׁ הַשֶּׁה 24 וְהָעַמִּים הַקְּדוֹשִׁים הוֹלְכִים בָּאוֹר הַזֶּה וּמַלְכֵי
אֶרֶץ יָבְאוּ אֶת חֵילָם בָּהּ 25 וּפִתְחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה
לֹא יִסָּגֵרוּ[e] כִּי לֹא יִהְיֶה לַיְלָה

---

[a] A „י” magánhangzót a pontozatlan héberben néha „יי”-vel jelölték. Hasonlítsd össze pl. a Misna, Bava Kamma 5:5 helyét a Kaufmann-kéziratban, ahol az eredeti másoló a „כדיי” alakot írta; ám a Nakdan (a kéziratot magánhangzójelekkel ellátó másoló) a második „י” betűt feleslegesnek jelölte a magánhangzójelek hozzáadásakor: „כְּדֵיי”. A „שניים עשר” kifejezés (ebben a betűzésben) a Kairói Genizából származó töredékben is igazolt (NLI ms. 577.4.28).

[b] Bár ez esetleg betűzési hiba is lehet a „מִמַּרְגָּלִית” helyett, a többes számú alak inkább arra utalhat, hogy mindegyik kapu egy bizonyos típusú drágakőből / drágakövekből áll.

[c] A kéziratban „כצלוח” szerepel – valószínűleg csonkolva, hogy a sor elférjen a kéziratban. A margón ez olvasható: „עששית” – a főszövegtől eltérő írásmóddal.

[d] Hasonlítsd össze: Ézsaiás könyve 60:19-20.

[e] Idézve az Ézsaiás könyve 60:11-ből.

20 és az ötödik rubin[a], és a hatodik karneol[b], és a hetedik kristály[c], és a nyolcadik topáz[d] és a kilencedik krizolit[e], és a tizedik achát, a tizenegyedik jácint és a tizenkettedik [ametiszt][f].

21 És a tizenkét kapu drágakövekből[g] volt, minden kapu egy drágakőből[h] volt. És a város nyílt terei[i] tiszta aranyból voltak, olyanból mint a tiszta üveg. **22** És nem láttam benne imaházat, mert a Seregek Ura volt a menedék[j] házuk, és a Bárány. **23** És a városnak nincs szüksége *a* nap vagy a hold fényére,[k] mert JHVH dicsősége a fényforrás számukra, és annak fénye a Bárány. **24** És a megkülönböztetett népek[l] ebben a világosságban járnak majd, és *a* föld királyai ebbe viszik be a gazdagságukat.[m] **25** És a kapuik folyamatosan nyitva lesznek, éjjel-nappal nem lesznek bezárva,[n] mert nem lesz éjszaka[o].

---

[a] Vagy esetleg "sardius".
[b] Vagy esetleg "ónix".
[c] Héberül: "אחלמה" (achlamah vagy amethyst) – lásd a 22:1 fejezetet, ami azt jelzi, hogy a "אחלמה" nem vörös vagy barna jáspis, ahogyan azt általában hiszik.
[d] Vagy esetleg 'berill' vagy 'krizolit'.
[e] Vagy esetleg "topáz".
[f] A kéziratban "idegen nyelven ametisztnak hívják".
[g] Vagy "ékszerekből" vagy "gyöngyökből".
[h] Vagy "ékszerből" vagy "gyöngyből".
[i] Vagy esetleg "utcái".
[j] Jáhveh (az Úr) jelenléte megtisztítja az egész várost, és az egész város Jáhveh sátora lesz, ami az emberekkel van (lásd az 1-3. verset).
[k] Lásd Ézs 60:19-20.
[l] Vagy "nemzetek".
[m] Hasonlíts össze az Ézs 60:5 és 60:11 versekkel.
[n] Többnyire az Ézsaiás 60:11-ből idézve.
[o] Ez azt jelenti, hogy nem lesz "sötétség" a városban, még éjszaka sem.

26 וְהֵמָּה יָבְאוּ בָּהּ תִּפְאֶרֶת וְכָבוֹד מֵהָעַמִּים[a] 27 וְזָר לֹא יִקְרַב
אֵלָיו רַק אֵילוּ שֶׁכָּתוּב שְׁמָם בְּסֵפֶר הַחַיִּים

פֶּרֶק כ״ב

1 וְהֶרְאָה[b] לִי נַחַל אֶחָד שֶׁהָיָה מָלֵא מִמַּיִם חַיִּים וְזַךְ כְּאַחְלָמָה
יֹצֵא מִכִּסֵּא יַהְוֶה וְהַשֶּׁה 2 בְּאֶמְצַע הָרְחוֹבוֹת וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל
שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים וְעָלָיו הָיָה שְׁנֵים
עָשָׂר מִינֵי פֵּירוֹת וְהָיָה פִּרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה[c] 3 וְחֵרֶם לֹא
יִהְיֶה עוֹד[d]

[a] Hasonlítsd össze: Ézsaiás könyve 60:5 és 60:11.

[b] Vagy esetleg „וְהָרְאָה”.

[c] Idézve az Ezékiel könyve 47:12-ből.

[d] A Zakariás könyve 14:11-ből idézett kifejezés.

26 És ide viszik be a nemzetek a dicsőségüket és a tiszteletüket. **27** De nem közelíthetnek hozzá idegenek, csak azok, akiknek a neve be van írva az élet könyvtekercsébe.

22: **1** Azután megmutatott[a] nekem egy folyót, amely élő vizekkel volt tele, és olyan tiszta volt, mint a kristály[b], amely JHVH és a Bárány trónjából áramlik ki.

2 A terek[c] közepén[d], meg a folyó mellett – egyik és másik partján – minden fajta táplálékot adó fa nőtt,[e] még az élet fája is. Tizenkét féle[f] gyümölcs volt rajta, gyümölcse táplálékul, annak[g] lombja gyógyulásul szolgált. **3** És nem lesz többé pusztulás[h],

---

[a] Vagy esetleg "megjelent".

[b] Héberül: "אחלמה" (akhlamah) – ez a vers egyértelműen jelzi, hogy az "אחלמה" nem vörös vagy barna jáspis, mint általában hiszik.

[c] Vagy "nyílt terek", esetleg "utcák".

[d] Vagy esetleg "között".

[e] A kifejezés jelentése "mindenféle gyümölcsfa".

[f] Ez nem azt jelenti, hogy egy fa tizenkétféle gyümölcsöt terem, hanem azt, hogy az "élet fája" gyűjtőfogalomként minden "táplálékot adó fára" utal. A sokféle fa között minden hónapban friss gyümölcs terem. A fák fajuk szerint teremnek. Egy fa nem teremhet egynél többféle gyümölcsöt (1Móz 1:11-12).

[g] A könnyebb megértés érdekében, a héber kollektív használatot többes számmal is lehet fordítani (a legtöbb fordítás ezt teszi az Ez 47:12 esetében). "És a síkságok között, még a patak mellett is, annak mindkét partján mindenféle gyümölcsfák nőttek, mégpedig az élet fái. És volt rajtuk tizenkétféle gyümölcs, és gyümölcsük táplálékul, lombjuk pedig gyógyításra szolgált."

[h] Héberül "חרם" (kherem). Fordítható "tilalomnak" vagy "pusztulásra szánt dolognak" is. A kifejezés Zak 14:11-ből idézve.

וְכִסֵּא יַהְוֶה וְהַשָּׁה יִשְׁכְּנוֹן בָּהּ וַעֲבָדָיו יְשָׁרְתוּהוּ 4 וְיִרְאוּ אֶת פָּנָיו
וּשְׁמוֹ יִהְיֶה כָּתוּב בְּמִצְחֵיהֶם 5 וְלֹא יִהְיֶה עוֹד בָּהּ הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר
יוֹמָם וּלְנֹגַהּ וְהַיָּרֵחַ[a] לֹא יָאִיר לָךְ וְהָיָה לָךְ יַהְוֶה לְאוֹר עוֹלָם
וֵאלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ[b] 6 וְאָמַר לִי אֵלֶּה הַדְּבָרִים הֵן אֱמֶת וְיַהְוֶה
צְבָאוֹת שָׁלַח אֶת מַלְאָכָיו לְהַרְאוֹת לַעֲבָדָיו מַה שֶּׁיִּהְיֶה בְּקָרוֹב 7
רְאֵה אֲנִי [אָ]בֹא[c] בִּמְהֵרָה וְקָדוֹשׁ הוּא מִי שֶׁמַּאֲמִין בְּדִבְרֵי
הַנְּבִיאוּת מַה שֶּׁכָּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה 8 וַאֲנִי יוֹחָנָן שָׁמַעְתִּי וְרָאִיתִי
כָּל אֵלֶּה וְכֵיוָן שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְרָאִיתִי זֹאת נָפַלְתִּי לָאָרֶץ וְהִתְפַּלַּלְתִּי
לְהַמַּלְאָךְ שֶׁהֶרְאָה לִי זֹאת 9 וְהוּא אָמַר לִי רְאֵה אַל תַּעֲשֶׂה זֹאת
כִּי גַּם אֲנִי מֵחַבְרוּתְךָ וּמֵאַחִים הַנְּבִיאִים וּמֵאֵילּוּ הַמְקַיְּמִים
הַדְּבָרִים מִסֵּפֶר הַזֶּה עֲשֵׂי[d] תְּפִלָּתְךָ לַיהְוֶה

[a] A Maszoretikus Szöveg elhagyja a „ו” betűt.

[b] Idézve az Ézsaiás könyve 60:19-ből.

[c] A kéziratban „אני יבא” olvasható (az „אני אבא” összevont alakja). Hasonlítsd össze a 21:7 és 22:12 fejezetekkel.

[d] Lásd a 2:5 fejezethez tartozó lábjegyzetet.

hanem JHVH és a Bárány trónja lakozik benne[a], és szolgái szolgálnak neki. **4** És látni fogják az ő arcát, és az ő neve ott lesz a homlokukon[b]. **5** És abban[c] nem lesz többé nap nappali világításra, sem a hold nem fog ragyogni, hanem JHVH lesz nektek örök világosságul, és a ti Istenetek[d] lesz a ti dicsőségetek.[e]

6 Azután mondta nekem: "Ezek a szavak igazak, és a Seregek Ura[f] elküldte az ő küldötteit, hogy megmutassa szolgáinak, ami hamarosan bekövetkezik." **7** "Nézd, **én** hamarosan eljövök!" – Tehát, áldott az, aki hisz a prófécia szavaiban, amelyek meg vannak írva ebben a könyvtekercsben. **8** És én, Johánán hallottam és láttam mindezeket, és amikor hallottam és láttam, leborultam a földre, és imádkoztam ahhoz a küldötthöz, aki mindezt megmutatta nekem.

9 De ő ezt mondta nekem: "Figyelj! Ne tedd ezt![g] – Mert én is a te társad vagyok és a *te*[h] testvéreidé, a prófétáké, és azoké, akik e könyvtekercs szavait elfogadják. JHVH-hez imádkozz."

---

[a] Szó szerint: "ő benne (nőnemben)" – a városra utalva. Hasonlítsd össze Ez 43:7-el, Jáhveh trónja teszi majd a várost "Templommá" (Jáhveh Sátorává az emberekkel lesz). Lásd a 21:3-as verset, amely arra utal, hogy az Új Jerusáláim és Jáhveh sátora szinonimák. Lásd még Ez 47:1-12-őt amiben az élet folyója a Templom alól fakad.

[b] Hasonlítsd össze 2Móz 28:36-38-al, ahol az Úr, a H3068 Strong számú szó az eredeti kéziratban, azaz Jáhveh neve aranylemezre van írva és Áron homlokára van helyezve.

[c] Szó szerint: "ő benne (nőnemben)" – a városra utalva.

[d] Héberül: "Elohím".

[e] Az 5. vers nagy részben az Ézs 60:19-ből való idézet.

[f] Héberül "Jáhveh Cebáot".

[g] Jelentése: "Ezt semmiképp ne tedd!"

[h] A vers előző részéből érthető. (A szóismétlés elkerülése miatt hiányzott, a héber Tanákhban (Ószövetségben) általánosan megtalálható).

10 וְאָמַר לִי אַל תִּסְתֹּם הֶחָזוֹן מִסֵּפֶר הַזֶּה כִּי הָעֵת קָרוֹב 11 מִי
שֶׁיֵּשׁ רַע תִּהְיֶה[a] כָּל עֵת כָּךְ מִי שֶׁיֵּשׁ טָמֵא יִהְיֶה גַּם כֵּן כָּךְ אֲבָל
מִי שֶׁיֵּשׁ חָסִיד יִהְיֶה כָּל עֵת כָּךְ וּמִי שֶׁיֵּשׁ קָדוֹשׁ גַּם כֵּן כְּמוֹ זֶה
12 וּרְאֵה אֲנִי [אָ]בֹא[b] בִּמְהֵרָה לְשַׁלֵּם לְכָל אִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ 13 אֲנִי
הָרִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן תְּחִילַּת וְהַסּוֹף 14 קְדוֹשִׁים הֵם שֶׁעוֹשִׂים
מִצְוֹתָיו כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם חֵלֶק בְּעֵץ הַחַיִּים וְיִזְכֶּה לֵילֵךְ מֵהָעִיר[c]
15 כִּי מִבַּחוּץ עוֹמְדִים הַכְּלָבִים וְהַמְכַשְּׁפִים וְהַזּוֹנוֹת וְהָרַצְחָנִים
וְהַכַּזָּבָנִים 16 אֲנִי יֵשׁוּעַ שָׁלַחְתִּי מַלְאָכַי לְהַרְאוֹת לָעֵדָה וַאֲנִי שֹׁרֶשׁ
מִמִּשְׁפְּחוֹת דָּוִד

[a] A „ת” betű használatára a „י” helyett, lásd az 1:7 fejezethez tartozó lábjegyzetet.

[b] A kéziratban „אני יבא” olvasható (az „אני אבא” összevont alakja). Hasonlítsd össze a 21:7 és 22:7 fejezetekkel.

[c] A „מן” elöljárószó jelentheti azt, hogy „-ban/-ben”, „-ba/-be”, „felé” stb. Lásd pl. Leviticus 4:17, 14:16; Példabeszédek könyve 5:18; Jeremiás siralmai 1:20; Mózes első könyve 13:11.

10 Azután ezt mondta nekem: "Ne pecsételd le e könyvtekercs látomását, mert az idő közel van. **11** Aki gonosz, **ő** mindig az lesz; aki tisztátalan, az is lesz; de aki hűséges, az mindenkor az lesz; és aki megkülönböztetett[a], az is épp így."

12 "És nézd, hamarosan eljövök, hogy megfizessek mindenkinek a cselekedetei szerint! **13** Én vagyok az első és az utolsó, a kezdet és a vég! **14** Áldottak, akik megtartják az ő parancsait, hogy részük legyen az élet fájában, és tiszták, hogy járhassanak a városban. **15** Mert a kutyák, a varázslók, a paráznák, a gyilkosok és a hazugok **kívül** maradnak. **16** Én, Jesuá küldtem az én küldöttemet, hogy *ezt* megmutassam a gyülekezetnek. Én vagyok Dávid nemzetségének gyökere!"

[a] A héber 'kádos', szó szerint 'elválaszt', 'elkülönít', 'kivon valahonnan'. Vonatkozhat Istenre, emberre, tárgyra, időre és helyre. Bűntől és tisztátalanságtól elkülönített, azaz Isten számára megkülönböztetett. A latin 'sanct.' és 'sanctus' szavakból származó magyarra nem lefordított, hanem a latinból magyarra átírt "szent" latin szó nem adja vissza az eredeti szó jelentését, mert a szent jelentése "feddhetetlen", "elrendelt" és "megállapított", továbbá közismert jelentése "ártatlan", "jámbor" és "erkölcsös". A görög kéziratokban a 'hagiosz' szó áll, ami "Istennek elválasztott vagy Isten által elválasztott". Például a szó nem lenne használható hitbeli rang értelemben vagy kitüntetésre. Belátható az is, hogy halott ember testrésze, ami bibliai értelemben tisztátalan vagy egy üzleti tevékenységet folytató gyógyszertár vagy egy utca, az nem Isten számára elválasztott.

17 וְהָרוּחַ וְהַכַּלָּה אִמְרוּ[a] בֹּא וּמִי שֶׁיִּשְׁמַע יֹאמַר בֹּא וּמִי שֶׁצָּמֵא
לְכוּ לְמַיִם חַיִּים וּשְׁתוּ בְּלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר[b] 18 אֲבָל אֲנִי
מֵעִיד לְכָל הַשּׁוֹמְעִים הַנִּבְיאוּת מֵהַסֵּפֶר הַזֶּה וּבְאִם[c] שֶׁאֶחָד
יוֹסִיף לוֹ אֵיזֶה דְּבָרִים יוֹסִיף עָלָיו יְהוָה הַנְּגָעִים שֶׁכְּתוּבִים בַּסֵּפֶר
הַזֶּה 19 וּבְאִם שֶׁאֶחָד יִגְרַע אֵיזֶה דְּבָרִים מִזֶּה הַסֵּפֶר יִמְחֶה יְהוָה
אֶת שְׁמוֹ מִסֵּפֶר הַחַיִּים 20 וְכֹה אָמַר הַמֵּעִיד זֹאת כֵּן אֲנִי אָבֹא
בִּמְהֵרָה אָמֵן כֵּן בֹּא אָדוֹן יֵשׁוּעַ 21 הַחֶסֶד מֵאֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ
יִהְיֶה עִם כּוּלְכֶם אָמֵן

[a] Vagy esetleg „אָמְרוּ”.

[b] Az Ézsaiás könyve 55:1-ből idézett kifejezés.

[c] A kéziratban „ובא” szerepel – valószínűleg csonkolva, hogy a sor elférjen a kéziratban. Hasonlítsd össze a 19. versben lévő „ובאם” alakkal (ami ki van írva a kéziratban).

17 Mind a Szellem, mind a menyasszony mondja[a]: 'Jöjj!' És aki hallja, mondja: 'Jöjj!' És aki szomjazik, 'Jöjjön *az* élő vizekhez! És igyon pénz[b] nélkül és ár nélkül!'[c]

18 De bizonyságot teszek mindazoknak, akik hallják e könyvtekercs próféciáját, hogy ha valaki hozzátesz bármennyi[d] szót, arra JHVH ráméri azokat a csapásokat, amelyek e könyvtekercsben meg vannak írva, **19** és ha valaki elvesz bármennyi[e] szót e könyvtekercs szavaiból, JHVH kitörli az ő nevét az élet könyvtekercséből. **20** És aki bizonyságot tesz erről, ő mondja: "Igen, hamarosan eljövök!" Ámen! Jöjj, Úr[f] Jesuá!

21 A mi Urunk Jesuá Há-Mássiákh állhatatos szeretete legyen mindnyájatokkal, ámen!

---

[a] A "mond" (אמרו) szónak a héberben lehet felszólító vagy kijelentő jelentése is.

[b] Szó szerint "ezüst", a bibliai időkben a pénz többnyire ezüstből készült.

[c] Hasonlítsd össze Ézs 55:1 verssel.

[d] Vagy "egy kevés".

[e] Vagy "egy kevés".

[f] Héberül "Adon".

A héber Jakab levele, azaz Jákov levele

אגרת יעקב

A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.32 kézirata alapján, melyet a Manchester-i Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata igazol.

2.2 verzió © 2026. október

אִיגֶּרֶת יַעֲקֹב פֶּרֶק א׳

1 (158a)[a] יַעֲקֹב עֶבֶד יַהְוֶה[b] וְאָדוֹן יֵשׁוּעַ[c] הַמָּשִׁיחַ לִשְׁנֵים עָשָׂר
שְׁבָטִים הַמְפוּזָּרִים בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שְׁמְחָה מְקוּדָּם 2 אַחַי[d]
אֲהוּבִים תַּחְשְׁבוּ זֹאת לְשִׂמְחָה בְּאִם שֶׁאַתֶּם נוֹפְלִים
בְּנִסָּיוֹן

---

[a] A szögletes zárójelben lévő szám az Oo.1.32 jelzésű kézirat megfelelő lapszáma, amelyen ez a héber átirat alapul.

[b] A héber kézirat a „ה׳” rövidítést használja a „השם” helyett. Gyakori gyakorlat volt a másolók részéről, hogy a ‘Há-Sem’ kifejezést vagy valamilyen rövidítést használtak a teljes „יהוה” név kiírása helyett. Az a tény, hogy ez a rövidítés a ‘Há-Sem’ igazán a „יהוה” nevet képveli, egyértelműen kiderül abból, amikor Jakab héber levele idéz a Tanákhból, pl.:
Zsolt 145:18:
Héber Maszoréta Szöveg: „קָרוֹב יְהוָה לְכָל-קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת”
Oo.1.32 (Jákov 5:16): „קרוב ה׳ לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת”
1Móz 15:6:
Héber Maszoréta Szöveg: „הֶאֱמִן בַּיהוה וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה”
Oo.1.32 (Jákov 2:22[23]): „האמין בה׳ ויחשבה לו צדקה”
A fenti példákból egyértelműen kiderül, hogy a héber Jakab levelében használt „ה׳" rövidítés valójában a „יהוה" nevet képviseli. A Név valódi kiejtésének teljes igazolásához, amely a Maszoréta Szöveg alapján „יַהְוֶה", lásd: HebrewGospels.com/yhwh.

[c] A kéziratban használt rövidített rabbinikus „ישו" írásmódot a teljes „ישוע" írásmódra cseréltük. Erről bővebben lásd a vonatkozó magyarázatokat.

[d] Az „אחי" egy lerövidített formája is lehet az „אחים" szónak.

Jákóv levele

1: **1 (158a)** Jákóv[a], JHVH[b] és az Úr[c] Jesuá[d] Há-Mássiákh[e] szolgája, *a* tizenkét törzsnek, akik minden helyre[f] szétszórattak: először is, öröm[g]! **2** Szeretett testvéreim, tekintsétek azt örömnek, amikor megpróbáltatásba[h] estek.

---

[a] Jakab a közismert fordításokban, mi az eredeti héber kézirat szerinti nevet használjuk.

[b] A kézirat a „ה" rövidítést használja a „Há-Sém” helyett, amely szó szerint azt jelenti: „A Név”. Ma is sok zsidó „Há-Sém”-et olvas, amikor a Teremtő héber nevét, a „יהוה”-t látja. Erről a ‘ה’ rövidítésről bővebb tárgyalást lásd a vonatkozó magyarázatokban. Fordításaink a JHVH-t (Jáhveh-t) használják ’A Név’-re minden olyan esetben, amelyet a héber kéziratok így jeleznek. Az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtése a יהוה névnek, amelyből az összes többi rövidítés/összevonás képezhető, a „Jáh-veh” – a hangsúly a második szótagon van. További információkért lásd: HebrewGospels.com/yhwh.

[c] Az 'Adon' héber szó jelentése 'úr' vagy 'mester'.

[d] Jézus eredeti héber neve, jelentése 'Jáhveh az Üdvösség'.

[e] Vagy „a Messiás". A héber „משיח" (mássiákh) szót görögre „krisztosz"-ként fordították, de egyértelműen meg kell különböztetni a katolikus szimbolikus „Krisztustól". Szó szerinti jelentése: „felkent", általában Izrael királyaként, papként vagy prófétaként felkent személyre utal. Ha azonban névként használják, Jáhveh Fiára utal, akit ő kent fel Izrael végső Királyává, örökkévaló Főpappá és a Prófétává, aki Jáhveh szavait közvetíti népéhez — és ha valaki nem engedelmeskedik neki, Jáhveh maga fogja számon kérni rajta. Lásd 5Móz 18:18-19 és Cselekedetek 3:22-23.

[f] Vagy „helyeken”.

[g] Jelentheti ’örvendezz’ vagy 'öröm nektek'.

[h] Vagy „kísértésbe”. Szó szerint: „próba”.

3 וּדְעוּ שֶׁאֱמוּנָתֵיכֶם[a] בְּאִם שֶׁהִיא שְׁלֵימָה גּוֹרֵם[b] הִיא סִבְלוּת
4 אֲבָל הַסִּבְלוּת צָרִיךְ לִהְיוֹת עַד הַסּוֹף כְּדֵי שֶׁתִּהְיוּ בִּמְלוּאָה וְלֹא
תֶּחְסַר[c] שׁוּם דָּבָר מִמְּכֶם 5 אֲבָל בְּאִם שֶׁיֵּשׁ אֶחָד בָּכֶם שֶׁחָסֵר לוֹ
חָכְמָה זֶה צָרִיךְ לִתְפַּלֵּל[d] מִיַּהְוֶה שֶׁנּוֹתֵן לְכָל אָדָם וְגַם הוּא יִתֵּן[e]
לוֹ 6 אֲבָל הוּא צָרִיךְ לִתְפַּלֵּל[f] בֶּאֱמוּנָה וְלֹא בְּסָפֵק כִּי מִי
שֶׁמְּסוּפָּק זֶה הוּא דּוֹמֶה לְמֹאזְנַיִם עַל הַיָּם

---

[a] A Tanákhban a második személyű többes számú toldalékokat általában nőnemű többes számú főnevekhez kapcsolják egy "ִי" segédmagánhangzóval, például: „בְּנוֹתֵיכֶם" (2Móz 3:22); „חַטֹּאתֵיכֶם" (Ámosz 5:12). A héber Jelenések, Jakab és Júdás leveleiben az ilyen segédmagánhangzók használatát kiterjesztették az egyes számú főnevekre is (a "ִי" nem teszi a főnevet többes számúvá). Ez ritkán előfordul a Tanákhban is, például: „שְׁבוּתֵיכֶם" (Zof 3:20), és hasonlóan (többes számú alakkal) „מִשְׂנְאָתֵיךְ" (Ez 35:11). Hasonlítsd össze a 2:8 és 4:1 versekhez tartozó lábjegyzetekkel is.

[b] Vegyük figyelembe, hogy a héberben hímnemű igéket alkalmanként nőnemű alanyokkal használnak. Lásd például: Bír 21:21; 1Sám 25:27; 1Kir 22:36; Dán 8:9; Neh 6:9, 13:19; 2Krón 15:7, 20:37 stb.

[c] [c] A „ת" előképző több alkalommal szerepel a „י" helyett egyes szám harmadik személyű hímnemű befejezetlen igéknél. Ezekben az esetekben a „ת" nem befolyásolja az ige személyét, csupán extra hangsúlyt látszik helyezni az alanyra. Hasonlítsd össze a következő versekkel: 1:13, 4:7, 5:14.

[d] Alternatív írásmód a „לְהִתְפַּלֵּל" számára. A „ה" előképzőt alkalmanként elhagyják a „főnévi igenév szerkesztett alakjában", még a Tanákhban is — lásd például: Péld 24:17 („וּבִכָּשְׁלוֹ" a „וּבְהִכָּשְׁלוֹ" helyett); JSir 2:11 („בַּעֲטֹף" a „בְּהִתְעַטֵּף" helyett). Lásd még: 2Móz 10:3, 34:24; 5Móz 31:11; Ézs 1:12; Jób 33:30 stb.

[e] Vagy esetleg „יִתַּן" — hasonlítsd össze a „נוּתַן" használatával a héber Jelenések könyvében, például: Jel 6:2, 6:4, 6:8 stb.

[f] Alternatív írásmód a „לְהִתְפַּלֵּל" számára — lásd az 5. vershez tartozó lábjegyzetet.

3 És tudjátok, hogy a hitetek[a], amikor beteljesedik, hosszútűrést[b] hoz[c] létre. **4** A hosszútűrésnek pedig a végsőkig tartania kell, hogy teljesek[d] legyetek és semmi se hiányozzék belőletek.

5 De ha valaki közületek híján van a bölcsességnek, imádkozzék *érte* JHVH-hez, aki minden embernek ad,[e] és ő maga is meg fogja *azt* adni neki[f]. **6** De hittel[g] imádkozzék és ne kételkedve;[h] mert aki kétkedik, az olyan[i], mint egy mérleg a tengeren[j].

---

[a] Szó szerint: „hűség”. Héberül „אמונה” (emunáh) — a hitre és a cselekvésre (hűségnek lenni) is utal. Lásd pl. Jak 2:19-25(20-26); 2Krón 19:9; 2Kir 12:16(15); Ézs 59:4; Hós 2:22(20); Zsolt 33:4, 143:1 stb.

[b] Vagy "tűrést" vagy "kitartást".

[c] Vagy "okoz" vagy "termel".

[d] Vagy "bőségben".

[e] Hasonlítsd össze a Példabeszédek 2:6-al.

[f] Vagy talán 'és meg is fog adatni neki'.

[g] Vagy „hűségesen” – a héber „אמונה” (emunáh) szó egyaránt utal a hitre és a cselekvésre (hűségre). Hasonlítsd össze a Példabeszédek 2:1-7-el: „Ha elfogadjátok szavaimat és megőrzitek parancsolataimat… akkor… rátaláltok Isten ismeretére. Mert Jáhveh bölcsességet ad… bölcsességet gyűjt az igazaknak…”

[h] Vagy "hűséggel és nem bizonytalansággal."

[i] Vagy „hasonlít”.

[j] Az evangéliumokban a hullámzó és viharos tengeren hánykódó hajó gyakori kép pl. Máté 8:24.

7 וְזֶה הָאָדָם אֵינָה[a] צָרִיךְ לְחַשֵּׁב שֶׁיְקַבֵּל אֵיזֶה דָּבָר מֵהָאָדוֹן 8
וּבַעַל מְסוּפָּק הוּא בְּלִי יְדִיעַת[b] בְּכָל דְּרָכָיו׃ 9 אֲבָל אָח אֶחָד
שֶׁשָּׁפָל[c] יוּכַל לְהִתְפָּאֵר אֶת גָּבְהוֹ׃ 10 וְהָעוֹשֵׁר צָרִיךְ לְתִפָּאֵר[d] אֶת
שְׁפָלֻתוֹ[e] כִּי כְּצִיץ הַשָּׂדֶה יִבַּשׁ[f]׃ 11 וּכְצִיץ יָצָא וַיִּמָּל וַיִּבְרַח כַּצֵּל
וְלֹא יַעֲמוֹד[g]׃ 12 וְאַשְׁרֵי הָאֱנוֹשׁ יוֹכִיחֶנּוּ אֱלוֹהַּ וּמוּסַר שַׁדַּי אַל
תִּמְאָס[h] כִּי אַחַר הַיִּסּוּרִים תְּקַבֵּל הַכֶּתֶר[i] הַחַיִּים

---

[a] A héber Jelenések és Jakab levelében általában az „אינו" vagy „אינה" szót használják az „אין" helyett. A végén lévő „ו" vagy „ה" nem mindig harmadik személyű egyes számú névmási utótagot jelöl. Mivel e két írásmód felcserélhetően használatos, lehetséges, hogy az „אינה" valójában „אֵינֹה"-ként kellene pontozni. Hasonlítsd össze például a „שְׁלוֹ" (Jer 7:14; Bír 21:19, 21:21 stb.) és a „שִׁלֹה" (Józs 18:1, 18:8, 18:9, 18:10 stb.); az „אָהֳלוֹ" (1Móz 26:25, 31:25, 33:19 stb.) és az „אָהֳלֹה" (1Móz 9:21, 12:8, 13:3 stb.); a „זֹה" (2Kir 6:19; Ez 40:45 stb.) és a „זוֹ" (Hós 7:16; Zsolt 132:10) változatokat.

[b] Általában „ידיעה"-ként írják. A Tanákh számos olyan nőnemű főnevet is tartalmaz, amelyek szerkesztett alakban állnak, de nem feltétlenül szerkesztett értelemben, például: „שִׁפְעַת" a „שִׁפְעָה" helyett (2Kir 9:17b); „פּוּגַת" a „פּוּגָה" helyett (Siralmak 2:18); „חָכְמַת" a „חָכְמָה" helyett (Ézs 33:6); „נְגִינַת" a „נְגִינָה" helyett (Zsolt 61:1). Másik lehetőségként ez a „יְדִיעַת" szó egyfajta főnévként használt főnévi igenév szerkesztett alak lehet.

[c] Vagy esetleg „שֶׁשָּׁפֵל".

[d] Alternatív írásmód a „לְהִתְפָּאֵר" számára — lásd az 5. vershez tartozó lábjegyzetet.

[e] Vagy esetleg „שִׁפְלָתוֹ".

[f] Vagy esetleg „יָבֵשׁ".

[g] Idézet Jób 14:2-ből.

[h] Idézet Jób 5:17-ből.

[i] Megjegyzendő, hogy ez a szó határozott névelővel rendelkezik, és a szövegkörnyezet alapján mégis birtokos szerkezetben áll. Ez a jelenség igen gyakori a héber Jelenések könyvében, Jakab és Júdás levelében, valamint előfordul a Tanákhban is – lásd például: Bír 16:14; 1Kir 14:24; 2Kir 16:14, 23:17; Jer 25:26; 1Krón 9:26 stb.

7 És ez az ember ne gondolja, hogy kap valamit az Úrtól[a]. 8 És[b] aki
kétkedő[c], az tudás[d] nélkül való minden útjában.

9 De a alacsony sorsú[e] testvér dicsekedjék felemeltetésével, 10 míg
a gazdag dicsekedjék alacsony sorsával, mert mint a mező virága,
el fog száradni[f]: 11 És "mint a virág kinyílik, aztán elhervad – és
eltűnik, mint egy árnyék és nem marad állva."[g] 12 És "áldott az az
ember, akit Isten[h] megfenyít[i], ezért ne utasítsd el a **Mindenható[j]
fenyítését**,"[k] mert a fenyítések[l] után meg fogod[m] kapni az élet
koronáját,

[a] Az 'Adon' héber szó az 'Úr' vagy 'Mester' jelentésű.
[b] Vagy „mert”.
[c] Szó szerint: „kétségek tulajdonosa" – héber kifejezés, amely valószínűleg olyan valakit jelöl, aki rendszeresen, nem pedig alkalmanként kételkedik.
[d] Vagy „megértés”.
[e] Vagy „alázatos”.
[f] Vagy „hervadni”.
[g] Idézet Jób 14:2-ből.
[h] Itt a 'Eloáh' szó áll a kéziratban, ami az "אלהים" (Elohím) egyes száma, Istenként fordítjuk mindkettő szót.
[i] Vagy esetleg "megdorgál".
[j] A kéziratban a 'Sáddáj' szó áll. Az 'El Sáddáj' jelentése a 'Mindenható Isten', mi Isten gyakori megszólítási formája. Az 'El' az 'Elohím' rövidített formája.
[k] Idézet Jób 5:17-ből.
[l] Vagy esetleg "fegyelmezések".
[m] Egyes számban áll héberül, tehát minden egyes személyhez egyénileg szól.

שֶׁמַּבְטִיחַ יַהְוֶה לְאֵלֶּה שֶׁאָהוֹב[a] אוֹתוֹ 13 וְאַל תֹּאמַר[b] אֶחָד בְּאֵם
שֶׁנִּיסָּיוֹן בָּא עָלָיו זֶה בָּא מִיַּהְוֶה כִּי יַהְוֶה לֹא מְנַסֶּה אֶת הָאָדָם
לְרַע[c] וְהוּא אֵינָה[d] מְנֻסֶּה לְשׁוּם אֶחָד 14 רַק כָּל אֶחָד יְנֻסֶּה בְּאֵם
שֶׁתַּאֲוָתוֹ מְנַצַּחַ אוֹתוֹ 15 וְאַחַר כָּךְ[e] בְּאֵם שֶׁקִּבֵּל הַתַּאֲוָה גּוֹרֵם
הִיא הַחֵטְא אֲבָל הַחֵטְא בְּאֵם שֶׁכְּלָא גּוֹרֵם הִיא הַמָּוֶת 16 אַל
תִּתְעוּ אַחִים אֲהוּבִים 17 כָּל מַתָּנָה טוֹבָה בָּא מִלְמַעְלָה מֵאוֹר
הָאָב וְאֶצְלוֹ לֹא יֵשׁ חִילּוּף וְשִׁינּוּי מֵאוֹר וּמֵהַחֹשֶׁךְ 18 וְהוּא הֶרְאָה[f]
לָנוּ כְּפִי רְצוֹנוֹ עַל יַד דִּיבּוּר הָאֱמֶת שֶׁאָנוּ בְּכוּרִים מִבְּרִיאָתוֹ 19
בִּשְׁבִיל זֶה אַחִים אֲהוּבִים כָּל בְּנֵי[g] אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת מָהִיר
לִשְׁמוֹעַ אֲבָל לֹא לְדַבֵּר וְלֹא לְאַף 20 (158b) כִּי הָאַף מִבְּנֵי אָדָם
אֵינוֹ[h] עוֹשֶׂה מַה שֶּׁטּוֹב לִפְנֵי יַהְוֶה

---

[a] Vagy esetleg: "שֶׁאֱהוֹב". A Tanákh szintén használja néha a határozatlan főnévi igenév alakot ilyen módon (hasonlóan a melléknévi igenévhez vagy a ragozott igéhez). Lásd például: Ézs 5:5, 22:13, 59:13; 2Krón 31:10; Jer 9:23; Hab 3:13; Aggeus 1:6; Zsolt 35:16; Ezék 1:14 stb. Lásd még: "עָשׂוֹק" az "עוֹשֵׁק" helyett (Jer 22:3); "חָמוֹץ" a "חוֹמֵץ" helyett (Ézs 1:17).

[b] A "ת" előképző többször használják az "י" helyett egyes szám harmadik személy hímnemű befejezetlen igéknél. Ezekben az esetekben a "ת" nem befolyásolja az ige személyét, csupán extra hangsúlyt látszik adni az alanynak. Vesd össze: 1:4, 4:7, 5:14 fejezetekkel.

[c] Vagy esetleg: "לָרַע".

[d] A héber Jelenésekben és Jakab levelében általában az "אינו" vagy az "אינה" használatos az "אין" helyett. A végén található "ו" vagy "ה" nem mindig jelent egyes szám harmadik személyű birtokos névmási ragot. További információért lásd a 7. vershez tartozó lábjegyzetet.

[e] A kézirat a "ואח"כ" rövidítést használja, amely "ואחרי כן"-ként is olvasható (jelentése ugyanaz).

[f] Vagy esetleg: “הָרְאָה”.

[g] Vagy esetleg másolói hiba. Helyesen talán „בֶּן" olvasandó.

[h] Vagy esetleg “אֵינוּ” (alternatív kiejtés).

amit JHVH azoknak ígér, akik őt szeretik.[a] **13** De **senki** se mondja – amikor kísértés[b] jön el rá – "Ez JHVH-tól van," mert JHVH nem kísért embert gonoszsággal[c], és ő sem kísértetik meg senkitől. **14** Mindenki csak akkor kísértetik meg, amikor a saját vágya[d] legyőzi őt. **15** És azután, ha elfogadja a vágyát, az bűnt[e] okoz; a bűn pedig – amikor beteljesedik – halált okoz[f]. **16** Ne tévelyegjetek[g], szeretett testvéreim. **17** Minden jó ajándék fentről jön, az Atya világosságából; és nála nincs változás, sem a világosság és sötétség váltakozása. **18** És **ő** megmutatta nekünk akarata szerint az igazság szava által, hogy teremtésének első gyümölcsei vagyunk.[h]

19 Ezért, szeretett testvéreim, legyen minden ember fia[i] gyors a hallásra[j], azonban ne beszéljen és ne haragudjon. **20 (158b)** Mert az ember fiainak haragja nem cselekszi azt, ami jó JHVH előtt.

---

[a] Hasonlítsd össze a 5Móz 30:6 és 30:16 versekkel.

[b] Vagy „próba”. Ugyanaz a héber szó, mint a 2. versben.

[c] Vagy „gonosz cselekedettel”.

[d] Vagy „kéjvágya” vagy „kapzsisága”.

[e] Vagy „bűnt szül”.

[f] Vagy „halált hoz”.

[g] Vagy „tévedjetek”.

[h] Vagy talán "És megmutatkozott nekünk az ő akarata szerint, az igazság szava által, hogy mi lehessünk az ő teremtésének első termései."

[i] Vagy esetleg „minden egyes ember fia”.

[j] Vagy „engedelmességre”. A héber „שמע” (semá) szó jelentése egyszerre „hallani/figyelni” és „engedelmeskedni”.

21 [22] אֲבָל תִּהְיוּ מֵאֵילּוּ שֶׁעוֹשִׂים הַדִּיבּוּר וְלֹא מֵהַשּׁוֹמְעִים לְבַד
שֶׁבְּעַצְמוֹ מְרַמְּאִים אֶתְכֶם 22 [23] כִּי בְּאִם שֶׁאֶחָד יֵשׁ הַשּׁוֹמֵעַ
הַדִּיבּוּר וְאֵינוֹ[a] עוֹשֶׂה זֶה הוּא דּוֹמֶה לְאִישׁ שֶׁרוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ
בְּמַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת[b] 23 [24] כִּיוָן שֶׁאַחַר שֶׁרָאָה אֶת עַצְמוֹ הוֹלֵךְ
הוּא מִמֶּנּוּ וְשׁוֹכֵחַ אֶת מַה שֶּׁרָאָה 24 [25] אֲבָל מִי שֶׁרוֹאֶה בְּמִלּוּאָה
בְּדַת הַשִּׁמְחָה וּמְקַיֵּים אוֹתוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹכֵחַ מַה שֶּׁשָּׁמַע רַק עוֹשֶׂה
זֶה יִהְיֶה קָדוֹשׁ בְּכָל מַעֲשָׂיו 25 [26] אֲבָל בְּאִם שֶׁאֶחָד בָּכֶם מְחַשֵּׁב
לוֹ שֶׁהוּא עוֹבֵד יַהְוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת לְשׁוֹנוֹ בְּרֶסֶן רַק הִסִּית[c]
לְבָבוֹ זֶה הַשֵּׁאירוּת[d] יַהְוֶה אֵינוֹ טוֹב 26 [27] וְהַשֵּׁאירוּת הַטְּהוֹר
מִבְּלִי חֶסְרוֹן לִפְנֵי יַהְוֶה הָאָב זֶה הוּא הַהוֹלֵךְ לְבַקֵּר הַיְתוֹמִים
וְהָאַלְמָנוֹת בְּצָרוֹתֵיהֶם

[a] Vagy esetleg “וְאֵינוּ” (alternatív kiejtés).

[b] Idézet 2Móz 38:8-ból.

[c] Vagy esetleg “הֶסִּית”.

[d] Alternatív írásmód a „הַשֵּׁירוּת" számára. A szótári alak általában „שֵׁרוּת" vagy „שֵׁירוּת” alakban írható.

21 [22]a Hanem azok közül valók legyetek, akik cselekszik az igét és nem azok közül, akik csak hallják - ami által be vannak csapva[b]. **22 [23]** Mert, ha valaki hallja[c] az igét, de nem teszi meg azt; az olyan, mint egy ember, aki látja magát a "szolgáló *asszonyok*[d] tükreiben."[e] **23 [24]** Mert miután látta magát, eltávozik attól, és elfelejti, amit látott. **24 [25]** De aki teljességgel belenéz az öröm törvényébe, és megvalósítja[f] azt, és nem felejti el, amit hallott, hanem cselekszi[g], az áldott[h] lesz minden tettében.

25 [26] Ha azonban valaki közületek azt hiszi magában, hogy szolgálja JHVH-t, de nem tartja féken[i] a nyelvét, hanem becsapja[j] a szívét[k], ez a szolgálat JHVH felé nem jó. 26 [27] A tiszta szolgálat pedig, hiány nélkül JHVH, az Atya előtt az, ha valaki elmegy meglátogatni az árvákat és az özvegyeket szomorúságukban[l].

---

[a] A kéziratban lévő versszámok többnyire megegyeznek a magyar fordítások szabványos számozásával. Amikor a kézirat versszáma eltér a szabványos számozástól, a szabványos versszámot szögletes zárójelben tüntetjük fel. Pl. a jelen kéziratban a 21. vers megfelel a szabványos Bibliák [22]. versének. A szabványos Bibliák [21]. verse hiányzik ebből a kéziratból.

[b] Vagy talán "éppen az, amivel megtévesztenek".

[c] Vagy esetleg "Mert, ha valaki csakugyan hallja".

[d] Szó szerint: „szolgálók” (nőnemű többes számban).

[e] Héberül „מראות הצובאות” – a 2Móz 38:8-ból idézett kifejezés. Mivel a „מראה” (máre) (többes szám: „מראות”) általában ’látást’ jelent, a Tanákhból vett kifejezéssel biztosítjuk a ’tükör’ helyes jelentését.

[f] Vagy "teljesíti", "elvégzi", "végrehajtja".

[g] Vagy "teljesíti", "elvégzi", "végrehajtja".

[h] Héber: "קדוש" (kádos) szó szerint: "elkülönített", de gyakran az "áldott" értelemben használják.

[i] Szó szerint: „kantárral”. Hasonlítsd össze a következő versekkel: 3:2-3.

[j] Vagy esetleg "csak becsapja magát".

[k] Jelentése: "önmagát".

[l] Vagy "szenvedésükben".

פֶּרֶק ב׳

1 אַחִים אֲהוּבִים אַל תַּחְשְׁבוּ שֶׁהָאֱמוּנָה בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲדוֹנֵינוּ
שֶׁנּוֹשֵׂא פָּנִים 2 כִּי בְּאִם שֶׁבָּא אֶחָד אֵצֶל הַבֵּית דִּין בְּטַבַּעַת זָהָב
וּבְמַלְבּוּשִׁים נָעִים וְגַם אֶחָד עָנִי בְּמַלְבּוּשִׁים רָעִים 3 וְאַתֶּם רוֹאִים
עַל זֶה שֶׁנּוֹשֵׂה[a] הַמַּלְבּוּשִׁים נָעִים וְאוֹמְרִים לוֹ שֵׁב לָנוּ עַל הַטּוֹב
וְאוֹמְרִים לֶעָנִי עֲמוֹד שָׁם אוֹ שֵׁב לְרַגְלֵינוּ 4 וְאֵינָם מַשְׁגִּיחִים בְּטוֹב
עַל זֶה רַק אַתֶּם שׁוֹפְטִים וְתַעֲשׂוּ חִילּוּק רַע 5 שׁוֹמְעִים[b] לִי אַחִים
אֲהוּבִים הֲלֹא יְהוָה בָּחַר בָּעֲנִיִּים בָּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹשְׁרִים בֶּאֱמוּנָה
וְיוֹרְשִׁים מֵהַבְטָחָה שֶׁהִבְטִיחַ לְאֵילָה שֶׁאָהוֹב[c] אוֹתוֹ

---

[a] Alternatív írásmód a „שֶׁנּוֹשֵׂא" " számára (amely pontosan ugyanazokkal a magánhangzókkal is pontozható: „שֶׁנּוֹשֵׂה"). Vegyük figyelembe, hogy a „נשה" szót a Holt-tengeri tekercsekben a „נשא" alternatív írásmódjaként is használják, például:ונשה" helyett "ונשא" (1QIsa, Is. 11:12); "ואשה" helyett "ואשא" (XHev/Se49 f1R:9); "נושה" helyett "נושא" (4Q398 f1_3:1 and 4Q266 f7i:4); "תשה" helyett "תשא" (4Q417 f2i:23).

[b] Vegyük figyelembe, hogy az igenevet néha ugyanolyan vagy hasonló értelemben használják, mint a felszólító módot. Hasonlítsd össze például a következő versekkel: Jel 2:6[7], 2:13[14], 2:14[15], 6:16. Lásd még: Miguel Pérez Fernández, An Introductory Grammar of Rabbinic Hebrew [Bevezetés a rabbinikus héber nyelvtanba], Brill, 1997, 138-139; M. H. Segal, A Grammar of Mishnaic Hebrew [Misna-héber nyelvtan], Clarendon Press, 159. o.

[c] Vagy esetleg: "שֶׁאֱהוֹב". A Tanákh szintén használja néha a határozatlan főnévi igenév alakot ilyen módon (hasonlóan a melléknévi igenévhez vagy a ragozott igéhez). Lásd például: Ézs 5:5, 22:13, 59:13; 2Krón 31:10; Jer 9:23; Hab 3:13; Aggeus 1:6; Zsolt 35:16; Ezék 1:14 stb. Lásd még: "עָשׂוֹק" az "עוֹשֵׁק" helyett (Jer 22:3); "חָמוֹץ" a "חוֹמֵץ" helyett (Ézs 1:17).

2: **1** Szeretett testvéreim, ne gondoljátok, hogy Jesuá Há-Mássiákhban, a mi Urunkban[a] való hit részrehajló[b]. **2** Mert amikor[c] valaki az bíróság[d] elé járul, aranygyűrűvel és szép ruhákban, és ugyanakkor egy szegény értéktelen[e] ruhákban; **3** és részrehajló módon annak, aki szép ruhákat visel, ezt mondjátok, "Ülj le erre a jó *helyre* velünk;"[f] és azt mondjátok a szegénynek, "Állj ott" vagy "Ülj a lábunkhoz." **4** Akkor nem néztek igazságosan[g] erre a *szegényre*, hanem bírák lesztek, akik rossz döntést[h] hoztok.

5 Hallgassatok rám szeretett testvéreim, nem JHVH választotta ki a szegényeket ebben a világban, akik gazdagok hitben, és birtokosai[i] *az* ígéretnek, amelyet megígért azoknak, akik őt szeretik?

---

[a] Az „Adon” héber szó az „úr” vagy „mester” jelentésű.

[b] Szó szerint: „felemelik az arcát”, egy adott személyt jobban tisztelnek vagy kivételeznek vele másokkal szemben. Hasonlítsd össze pl. 3Móz 19:15; 5Móz 10:17; Péld 18:5.

[c] Vagy “ha”.

[d] Héber „בית דין” (bét din) – általános kifejezése a „törvényszék”-re.

[e] Szó szerint “rossz”.

[f] Valószínűleg egy kifejezés (mint a 2Móz 24:14-ben). Vagy esetleg „mellettünk”.

[g] Vagy „jól” vagy „kedvezően”.

[h] Vagy „rossz döntést/elkülönítést hoztok, amikor ítélkeztek".

[i] Vagy „örökösök”.

6 אֲבָל אַתֶּם תַּעֲשׂוּ בִּיוּשׁ לֶעָנִי וְהָעֲשִׁירִים הֲלֹא הֵמָּה שֶׁעוֹשְׁים
הַכֹּל בְּחוֹזֶק עִמָּכֶם וּמוֹצִיאִם[a] אֶתְכֶם לַמִּשְׁפָּט 7 וַהֲלֹא הֵמָּה
מְחָרְפִים וּמְגַדְּפִים הַשֵּׁם הַטּוֹב מִזֶּה שֶׁאַתֶּם תִּקְרְאוּ 8 בְּאֹם
שֶׁאַתֶּם תַּעֲשׂוּ הַדָּת כְּפִי שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶיךָ[b] כָּמוֹךָ
תַּעֲשׂוּ טוֹב 9 אֲבָל בְּאֹם שֶׁאַתֶּם רוֹאִים עַל הָאָדָם תַּעֲשׂוּ חֵטְא
[וְתֵעָנְשׁוּ][c] מִדָּת כְּמוֹ הָעוֹבְרִים 10 כִּי בְּאֹם שֶׁאֶחָד מְקַיֵּים כָּל
הַתּוֹרָה כּוּלָהּ וְחוֹטֵא בְּאֶחָד הוּא חַיָּיב בַּכֹּל 11 כִּי זֶה שֶׁאָמַר לֹא
תִּנְאָף גַּם הוּא אָמַר לֹא תִּרְצָח וּבְאֹם שֶׁאַתָּה אֵינוֹ[d] מְנָאֵף אֲבָל
תַּעֲשֶׂה רְצִיחָה אַתָּה עוֹבֵר עַל הַדָּת 12 בְּשִׁבִיל זֶה תְּדַבְּרוּ וְתַעֲשׂוּ
כְּמוֹ אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁפְּטוּ עַל יַד הַדָּת בְּשִׂמְחָה

---

[a] Alternatív írásmód a „ומוציאים” szóra. Az ilyen, hímnemű többes számú főneveknél és igeneveknél előforduló „hiányos” írásmódok gyakoriak a Tanákhban. Lásd például: 1Móz 1:21 (תנינם), 25:24 (תומם); 2Móz 8:10 (חמרם); 3Móz 10:16 (הנותרם). Hasonlítsd össze a 4:15-ös fejezettel és Júdás levelének 12. versével is.

[b] Bár az ilyen írásmódokat általában többes számú főneveknél használják, gyakran egy “ָ” segédmagánhangzó ékelődik be az egyes számú főnév és a hímnemű, egyes számú, második személyű névmási utótag közé, amikor a szó ’szünetben áll’, például: “שִׁמֶּךָ” (1Móz 12:2); “כַּסְפֶּךָ” (1Móz 17:13). Ilyen ’szüneti’ kiejtéseket gyakran alkalmaznak a héber Jelenések könyvében, Jákób és Júdás leveleiben olyan szavaknál is, amelyek nincsenek szünetben. Ezek az írásmódok (pl. „לרעיך” a „לרעך” helyett) nem többes számú főnevet jeleznek. Erre a Holt-tengeri tekercsekben is van példa (magánhangzó-betűkkel jelezve), pl. „רעיך” (5Móz 5:20, 4Q41); „שדיך” (5Móz 11:15, 4Q136); és ritkábban a maszoréta szövegben is: “מִשְׁנָאֶתֶיךָ” (Ezék 35:11). Hasonlítsd össze az 1:3 és 4:1 fejezetek lábjegyzeteivel.

[c] A kéziratban az „ותענוש” alak olvasható, ami nagy valószínűséggel elírás az „ותענשו” helyett.

[d] A héber Jelenések könyvében és Jákób levelében általában az „אינו” vagy „אינה” alakot használják az „אין” helyett. A szó végén álló „ו” vagy „ה” betű nem minden esetben jelent harmadik személyű, egyes számú névmási ragot.

6 De ti, ti megszégyenítettétek a szegényt.[a] Ami pedig a gazdagokat illeti, nem ők-e azok, akik mindent erőszakkal tesznek veletek, és ítéletre visznek benneteket? **7** És nem ők gyalázzák és káromolják annak a jó nevét, akit **ti** *segítségül* hívtok? **8** Ha **ti**[b] teljesítitek a törvényt, ahogyan a Tórában[c] meg van írva, "szeretned kell felebarátodat, mint önmagadat," jót cselekedve. **9** De ha személyválogatók vagytok az emberekkel, akkor bűnt cselekszetek és elítéltettek[d] a törvény által, mint törvényszegők[e]. **10** Mert ha valaki megtartja[f] a teljes Tórát – az egészet – de vétkezik egy *dologban*[g], az egészen[h] bűnös. **11** Mert aki azt mondta, "Ne törj házasságot," **ő** azt is mondta, "Ne ölj." Szóval, ha nem követsz el házasságtörést, de gyilkolsz, megszeged[i] a törvényt.

12 Emiatt úgy beszéljetek és cselekedjetek, mint azok, akiket a törvénye által örömmel[j] fognak megítélni.

---

[a] Szó szerint: „szégyent/gyalázatot hoztatok a szegényre”.

[b] Többes számban szerepel az egész vers, kivéve a Tórából, azaz Mózes 5 könyvéből vett idézeteket, amelyek egyes számban vannak.

[c] Azaz Mózes 5 könyve. A héber „tóra” szó jelentése „utasítás” vagy „törvény”. A Teremtő a tökéletes és örökkévaló Tórát (utasítást/törvényt) adta népével kötött szövetségének alapjául. Ezeket az utasításokat/törvényeket Mózes írásos formában rögzítette, ezért a Tórát ’Mózes törvényeként’ is ismerik, bár valójában Jáhveh törvénye/utasításai (szövetségi kötésekként) a népe számára.

[d] Vagy „megbüntettetek” vagy „halálra ítéltettek”.

[e] Vagy esetleg „akárcsak a többi törvényszegő”.

[f] Vagy „teljesíti”.

[g] Vagy „egy *parancs* ellen”.

[h] Ez azt jelenti, hogy ha valaki megszegi az egyik parancsolatot (ami vonatkozik rá), az nem ártatlan, ha az egész Tórához képest vizsgáljuk, hanem bűnös. Ez nem jelenti azt, hogy egy ilyen személy bűnös abban, hogy a Tóra minden parancsolatát megszegte.

[i] Szó szerint "áthágod".

[j] Vagy „az öröm törvénye”.

13 אַבָל יָבוֹא מִשְׁפָּט רַע עַל זֶה שֶׁלֹּא עָשָׂה רַחֲמִים וְהָרַחֲמִים
מִתְפָּאֵר כְּנֶגֶד הַמִּשְׁפָּט 14 וּמַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ אַחִים אֲהוּבִים בְּאִם
שֶׁאֶחָד אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶאֱמוּנָה וְלֹא יֵשׁ לוֹ הַמַּעֲשִׂים וּלְהָאֱמוּנָה[a]
לֹא יֵשׁ יְכוֹלֶת לְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ 15 וּבְאִם שֶׁיֵּשׁ אֶחָד אָח אוֹ אֲחוֹת
שֶׁחָסֵר לָהֶם לְפַרְנֵס כָּל יוֹם וְיוֹם [16] וְאֶחָד מִכֶּם תֹּאמַר לָהֶם
דִּבְרֵי נֶחָמָה יַהֲוֶה יִתֵּן לָכֶם לָשׂוֹבַע וְהוּא לֹא יִתֵּן לָהֶם שׁוּם דָּבָר
לְתוֹעֶלֶת הַגּוּף מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לָהֶם בָּזֶה הַדְּבָרִים 16 [17] כָּךְ
הָאֱמוּנָה בְּאִם שֶׁלֹּא יֵשׁ לוֹ הַמַּעֲשִׂים מֵת הוּא בְּעַצְמוֹ 17 [18] אֲבָל
יוּכַל אֶחָד לֵאמֹר לְךָ יֵשׁ הָאֱמוּנָה וְלִי הַמַּעֲשִׂים הֵעִיד לִי אֱמוּנָתְךָ
עִם מַעֲשֶׂיךָ גַּם אֲנִי מֵעִיד לְךָ אֱמוּנָתִי וּמַעֲשִׂים שֶׁלִּי 18 [19] אַתָּה
תַּאֲמִין שֶׁיַּהֲוֶה אֶחָד אַתָּה עוֹשֶׂה טוֹב הַשְּׂטָנִים גַּם כֵּן מַאֲמִינִים
וְרֹעֲדִים 19 [20] אֲבָל רוֹצֶה אַתָּה לֵידַע שֶׁהָאֱמוּנָה בְּלִי מַעֲשִׂים
מֵת הוּא 20 [21] הֲלֹא [אָבִינוּ][b] אַבְרָהָם נִצְטַדֵּק עַל יַד מַעֲשָׂיו
שֶׁהֵבִיא אֶת בְּנוֹ לְקָרְבָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ

[a] Megjegyzendő, hogy a határozott névelő gyakran nem olvad össze az elválaszthatatlan elöljárószavakkal a héber Jelenések könyvében, Jakab és Júdás levelében. Ez alkalmanként előfordul a Tanákhban is, például: 1Móz 39:11; 5Móz 6:24; 1Sám 9:13, 13:21; Jer 44:22; Ezék 40:25, 47:22; Zsolt 36:6; Préd 8:1; Ezsd 9:7, 9:15; Neh 5:11, 9:10, 9:19, 12:38; 2Krón 10:7, 25:10, 29:27 stb.

[b] A kéziraton ez áll: „אבותיונ” – valószínűleg egy hiba, amelyet a „ אבותינו אברהם יצחק ויעקב ” elterjedt kifejezésre gondolva írhattak.

13 De szigorú ítélet jön arra, aki nem cselekedett irgalmasságot[a]; mert az irgalmasság diadalmaskodik az ítélettel szemben.

14 És mi haszna van, szeretett testvéreim, ha valaki azt mondja, hogy van hite, de nincsenek cselekedetei? – Mert ez a hit nem képes őt elkülöníteni[b]! **15** Mert ha van egy testvér vagy nővér, aki hiányt szenved, hogy naponként[c] eltartsa magát, **[16]** és valaki közületek vigasztaló szavakat mond nekik: "JHVH adjon nektek megelégedést[d]," – de nem ad nekik semmit, mit használ az az embereknek, mi hasznuk lesz ezekből a szavakból? **16 [17]** Így a hit is, ha nincsenek cselekedetei, halott önmagában.

17 [18] Valóban, ezt mondhatja valaki, "**Neked** van hited; de **nekem** vannak cselekedeteim. Tégy bizonyságot nekem a hitedről a cselekedeteid által; én is bizonyságot teszek neked az én hitemről, mert vannak cselekedeteim."[e] **18 [19]** Te, te hiszed, hogy JHVH egy – jól teszed; a szátánok[f] is így hiszik, és reszketnek. **19 [20]** De akarod tudni[g], hogy a hit cselekedet nélkül halott? **20 [21]** [Atyánkat] Ávrahámot[h] nem a cselekedetei igazolták[i]-e, amikor[j] fiát áldozatul vitte az oltárra?

---

[a] Vagy „együttérzést".

[b] Vagy „elválasztani" őt, abban az értelemben, hogy „elválasztani" őt Isten számára.

[c] Vagy „minden egyes nap".

[d] Valószínűleg az ételre, ruházatra és egyebekre is utal.

[e] Vagy „Én is, cselekedeteim szerint, tanúságot teszek neked a hitemről".

[f] A héber "שטן" szó ejtsd 'szátán' szó szerint azt jelenti, hogy "ellenség". Ha határozott névelővel szerepel, akkor általában címként használják, és 'Ha-Szátán' (közismerten 'A Sátán') formában írják át; azonban a 'szátán' (közismerten 'sátán') (rendszerint névelő nélkül vagy többes számban) 'ellenség', 'ellenfél' (pl. 1Sám 29:4; 2Sám 19:23(22); 1Kir 5:18(5:4), 11:14; Máté 16:23, stb.) vagy 'démon' szinonimájaként használatos (pl. Máté 8:31; Márk 3:23; Jelenések 18:2, stb.).

[g] Vagy „hajlandó vagy felfogni".

[h] Ábrahám héber eredeti neve.

[i] Vagy „Nem igazolta-e magát [Atyánk] Ávrahám".

[j] Vagy „mert".

21 [22] וּבָזֶה תּוּכַל אַתָּה לִרְאוֹת שֶׁהָאֱמוּנָה פָּעַל בְּמַעֲשָׂיו וְעַל יַד
הַמַּעֲשִׂים נַעֲשָׂה הָאֱמוּנָה בִּמְלוּאָה 22 [23] וּבָזֶה מְקוּיָּם[a] הַתּוֹרָה
שֶׁנֶּאֱמַר וְאַבְרָהָם הֶאֱמִין בַּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה 23 [24] [ ][b]
וְעַכְשָׁיו יְכוֹלִים אַתֶּם לִרְאוֹת שֶׁהָאָדָם נִצְטַדֵּק עַל יַד הַמַּעֲשִׂים
וְלֹא לְבַד עַל יַד הָאֱמוּנָה 24 [25] (159a) וְכַדּוּמֶה לָזֶה רָחָב הַזּוֹנָה
הֲלֹא הִיא נִצְטַדֵּק עַל יַד הַמַּעֲשִׂים כֵּיוָן שֶׁלִּקְחָתָה[c] הַמְרַגְּלִים
וַתִּטְמְנֵם 25 [26] כִּי כְּמוֹ שֶׁהַגּוּף בְּלִי רוּחַ הוּא מֵת כָּךְ הָאֱמוּנָה
בְּלִי מַעֲשִׂים הוּא מֵת

[a] Áthúzva és a sor felett „ממלא” betűkkel helyettesítve – a fő szöveggel megegyező írásmóddal.

[b] Áthúzott betűk.

[c] Vagy „שֶׁלָּקַחְתָּה”. Habár a „לקחתה” úgy néz ki, mint egy egyes szám második személyű hímnemű (2ms) ige, valójában egyes szám harmadik személyű nőnemű (3fs), amely a III-ה végű igék analógiájára képződött. A misnai héberben a III-ה „befejezett” 3fs igék végén használt „תה” végződés kiterjedt bizonyos III-א igékre is, ami olyan írásmódokat eredményezett, ahol a 3fs és a 2ms „befejezett” igék azonosan nézhetnek ki. Lásd pl. „קראתה” a „קראה” helyett (Misna Jevamot 12:3, Kaufmann és Parma kéziratok); „יצאתה” a „יצאה” helyett (Misna Arachin 7:5, Kaufmann kézirat). A héber evangéliumokban ez a jelenség megtalálható a II-magánhangzós igéknél is, pl. „קמתה” a „קמה” helyett (Lukács 8:55, Vat. Ebr. 100 stb.); „רצתה” a „רצה” helyett (János 11:20, Vat. Ebr. 100 stb.); „שקמתה” a „שקמה” helyett (János 11:31, Vat. Ebr. 100 stb.). Itt Jákóv héber levelében ugyanez a jelenség egyszerűen kiterjedt a „לקח” gyökre is.

21 [22] És ebből magad is láthatod, hogy a hite együttműködött[a] az ő cselekedeteiben – és a cselekedetek által vált teljessé a hite. **22 [23]** És ezáltal a Tóra[b] beteljesedett[c] – amiről megmondatott[d]: "És hitt Ávrahám JHVH-ban, és ezt beszámította neki, mint igazságosság." **23 [24]** És most láthatjátok, hogy az ember a cselekedetei által igazul[e] meg, és nem egyedül a hit által. **24 [25] (159a)** És így – a parázna Rákhav[f] – nem a cselekedetei által lett-e igazolva[g], amikor[h] befogadta a kémeket és elrejtette őket? **25 [26]** Mert ahogyan a test szellem[i] nélkül halott, úgy a hit is cselekedet nélkül halott.

[a] Vagy „dolgozott”.

[b] Ha a Tórát névként használják, akkor kifejezetten az írott törvényre utal (mint szövetségi feltételekre), de általánosabban a Biblia első öt könyvére (Mózes öt könyvére), vagy néha az egész Ószövetségre.

[c] A kéziratban áthúzva és a feletti sorban helyettesítve a „végrehajtatott” szóval ugyanazzal a kézírással, mint a főszöveg.

[d] Vagy „amiben megmondatott”.

[e] Vagy „igazolja magát”.

[f] Ráháb héber neve.

[g] Vagy „igazolta-e magát”.

[h] Vagy „mert”.

[i] A ’ruákh’ héber szó jelentése "szellem", "lélegzet" vagy "szél". Ezen alapvető használaton kívül a ruákh utalhat egy személy érzelmeire, akaratára vagy hozzáállására is (pl. 1Móz 26:35, 41:8; Bír 8:3; Ézs 57:15; Zsolt 32:2; Péld 16:19). Átfedheti a nefes-t [amikor "lélegzetet" jelent] (pl. 1Móz 7:15; 2Móz 15:8; Ézs 11:4; Jer 10:14, 51:17; Zsolt 33:6, 135:17; Jób 12:10). A ruákh utalhat az ember "szellemére" is, amely az ember halála után is fennmarad, és így átfedheti a nesemá-t [amikor "szellemre/lélekre" utal] (pl. ApCsel 7:59; Jn 19:30 HebrewGospels.com változat); Préd 3:21, 4 Móz 16:22, 27:16; Ézs 57:16.

פֶּרֶק ג׳

1 אַחִים אֲהוּבִים אַל תִּהְיוּ כָּל אֶחָד בַּעַל מְלַמֵּד וּדְעוּ שֶׁהָעוֹנֶשׁ
יִהְיֶה יוֹתֵר גָּדוֹל 2 כִּי אָנוּ חוֹטְאִים בְּהַרְבֵּה דְּבָרִים וּמִי שֶׁלֹּא
3 חוֹטֵא בְּשׁוּם דָּבָר הוּא אִישׁ קָדוֹשׁ וְיוּכַל לָרֶסֶת[a] אֶת כָּל הַגּוּף
וּרְאֵה שֶׁאָנוּ מְנַהֲגִים[b] אֶת הַסּוּסִים בְּרֶסֶן כְּדֵי לְהַנְהִיג אוֹתָם
כִּרְצוֹנֵינוּ 4 וְגַם הַסְּפִינוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהֵמָּה גְּדוֹלִים וְהוֹלְכִים
בְּחוֹזֶק הָרוּחַ אַף עַל פִּי כֵן[c] מְנֹהָגִים[d] עַל יַד הֶגֶא קְטַנָּה שֶׁהִיא
בְּיַד הַמַּלְאָךְ

[a] Ez egy Qal 'főnévi igenév' a „רסן” gyökből, a „ל” elöljárószóval.

[b] Vagy esetleg „מַנְהִגִים”.

[c] A kézirat az „אעפי”כ” rövidítést használja – lehetséges olvasata „אף על פי כן” is (a jelentése ugyanaz).

[d] Vagy esetleg “מֻנְהָגִים”.

3: **1** Szeretett testvéreim, nem kell közületek mindenkinek gyakorlott tanítónak[a] lennie, mert tudjátok[b], hogy az büntetés nagyobb[c] lesz. **2** Mert mindannyian sok szóval[d] vétkezünk. Ha valaki nem vétkezik szóban[e], az megkülönböztetett[f] ember, képes megfékezni az egész testét is. **3** Nézzétek, a lovakat kantárral irányítjuk[g], hogy az akaratunk szerint vezessük őket. **4** És a hajók is, bár nagyok, és a szél[h] erejével járnak – mégis[i] egy kis kormánnyal irányítják, amely a küldött[j] hatalma[k] alatt van.

---

[a] Héber „בעל מלמד” szó szerinti jelentése: „a tanítás mestere.”

[b] Többes szám felszólító módban.

[c] Vagy „rendkívül nagy.”

[d] Vagy „sokféleképpen” – valószínűleg itt kettős értelmű kifejezésként használva.

[e] Vagy „bármiben” – valószínűleg itt is kettős értelmű kifejezésként.

[f] Héberül kádos, jelentése szó szerint „elkülönített”, „elválasztott”, Isten számára megkülönböztetett értelemben. A 3Móz 10:10 szerint az Isten számára elkülönített ellentéte a közönséges: „Hogy különbséget tehessetek a [szentség – kódes] és közönséges között, a tiszta és tisztátalan között.” A „szent” latin eredetű szót közönségessé tették terek, utcanevek, gyógyszertárak, stb. névválasztásokban, amik nyilván nem Isten számára elkülönített helyek. Sőt a fogalom a „minden tisztátalanságtól mentes”-t is jelenti, így a szent szót használni pl. emberek csontjaira sem biblikus. A szent latin eredetű szó nem is a görög kéziratok szerinti szó, mert a görög szó a „hagiosz”. Mi az eredeti jelentéshez szeretnénk visszatérni, így a jelentést magyarul visszaadó szót választottuk fordításunkban.

[g] Vagy “vezetjük”.

[h] Vagy: „erős széllel hajóznak.”

[i] Szó szerint: „bár így van.”

[j] A kormányosnak utasításait általában a kapitánytól vagy más tiszttől kellett megkapnia – gyakran egy közvetítőn (küldöttön) keresztül (a kormányos rendszerint a hajó hátsó részében, a kapitánytól távol volt elhelyezve).

[k] Szó szerint: „a kezében” - ez egy gyakori héber kifejezés. Itt valószínűleg arra utal, hogy az üzenetvivő nyelvének (beszédének) hatalma/tekintélye vezeti a hajót, mert az irányításra vonatkozó utasításokat a kormányoshoz juttatja el (lásd a következő lábjegyzetet).

כֵּ֣ן ׀ הַלָּשׁוֹן הִיא אֵיבֶר קְטַנָּה וּפוֹעֶלֶת דְּבָרִים גְּדוֹלִים רְאֵה אֵשׁ קָטָן מְבַעֵר יַעַר גָּדוֹל ׀ וְגַם הַלָּשׁוֹן הִיא כְּמוֹ אֵשׁ עוֹלָם מְלוּאָה בַּעֲוָולוֹת כָּךְ הַלָּשׁוֹן בְּאֵיבְרוֹתֵינוּ וּמַחֲטִיא אֶת כָּל הַגּוּף וּמַבְהִיר[a] אוֹתָנוּ בַּהֲלִיכָתֵינוּ בְּאִם שֶׁהִיא נִבְהָר[b] מִגֵּיהִנֹּם[c] ׀ כִּי הַטֶּבַע מִכָּל הַבְּהֵמוֹת וְהָעוֹפוֹת וְהַנְּחָשִׁים שֶׁהֵמָּה בַּיַּבָּשָׁה אוֹ בַּיָּם הִיא כְּמוֹ הַטֶּבַע שֶׁל הָאָדָם

[a] Az „וּמַבְעִיר” alternatív írásmódja.

[b] A „נִבְעָר” alternatív írásmódja.

[c] A “גיא הנם” alternatív írásmódja. A Tanákhban található teljes név: “ גיא בן הנם”.

5 Így a nyelv is egy kis tag, és nagyokat beszél[a]. Nézzétek[b], egy kis tűz nagy erdőt gyújt fel! **6** És a nyelv is olyan, mint egy örök tűz, tele van gonoszságokkal; így van a nyelv a tagjaink között, és *ez* az egész testet bűnbe viszi, és felgyújt bennünket az utunkon[c], mintha a Hinnom[d] völgyből gyújtották volna meg.

7 Mert minden állat természete, és a madarak, és a kígyók[e], amelyek a száraz földön vagy a tengerben vannak, olyanok, mint az ember természete.[f]

---

[a] Vagy: „nagy dolgokat tesz."

[b] Vagy: „íme."

[c] Vagy: „magatartásunkban" vagy „viselkedésünkben." A héber igei gyök: הלך (*halakh*) - ez a Tanákh (Ószövetség) szövegében gyakran képletesen van használva, és jelentheti azt, hogyan él vagy viselkedik valaki, valamint azt is, milyen hozzáállást tanúsít. Lásd például 1Királyok 9:4 (Jáhweh előtt járni jelentése megtartani Jáhweh parancsait, rendelkezéseit), 2Mózes 16:4 és 5Mózes 8:6 (járni Jáhweh útjain jelentése élni Jáhweh akarata szerint), 5Mózes 4:3; 6:14; 8:19 (más istenek után járni jelentése követni, szolgálni, keresni őket), 5Mózes 13:5(4) (Jáhweh után járni jelentése őt követni, parancsait megtartani, szavára hallgatni), 1Mózes 5:22–24; 6:9 (Jáhwéhvel járni jelentése vele szoros kapcsolatban élni, feddhetetlenül), Mikeás 6:8 (Istennel alázatosan járni jelentése alázatosnak lenni), Dániel 4:34(37) (a büszkék járása jelentése gőgösnek lenni, fennhéjázni).

[d] A „Gei-Hinnom" héber szót a görög fordítás *Gehenna*-ként adja vissza, amit sokszor tévesen „pokol"-ként fordítanak. Valójában ez egy valódi völgy Jeruzsálem mellett, amelyet a jövőbeli büntetés helyeként említenek. Lásd pl. Máté 25:41-ben a HebrewGospels.com fordítása szerint: *„akkor ezt mondja majd azoknak, akik a bal oldalán vannak…"* … „menjetek a Hinnom völgy tüzébe, amely a Szátán és hírnökei számára lett elkészítve … És ezek a tűzbe mennek, de az igazságosak az örök világosságba." További részletek a „Hinnom völgy" bibliai jelentéséről: lásd pl. Jeremiás 7:30–33, Ézsaiás 30:33, 66:24 stb.

[e] Vagy: „hüllők."

[f] Valószínűleg arra utal, hogy az állatok természete (azaz túlnyomó többsége) lehetővé teszi, hogy tanítva és idomítva legyenek — hasonlóan az emberi taníthatósághoz. A görög fordítás ezt parafrazeálja: minden állat idomítható az ember által.

8 אֲבָל הַלָּשׁוֹן לֹא יוּכַל שׁוּם אָדָם לָרֶסֶת כִּי הִיא רַע וּמְלוּאָה
בְּסַם הַמָּוֶת 9 עַל יַד הַלָּשׁוֹן מְשַׁבְּחִים אָנוּ לַיהוָֹה הָאָב וְעַל יַד
זֹאת[a] מְקַלְלִים אָנוּ לְהָאָדָם שֶׁהוּא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים 10 מִפִּי אֶחָד
יֹצֵא שֶׁבַח וּקְלָלוֹת וְאַל תִּהְיֶה כָּךְ אַחִים אֲהוּבִים 11 וְכִי יֵשׁ מַעְיָן
שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַיִם מְלוּחִים וּמְתוּקִים 12 אוֹ יוּכַל עֵץ[b] שֶׁל תְּמָרִים[c]
לִיתֵּן[d] שֶׁמֶן אוֹ גֶּפֶן תְּאֵנִים כָּךְ הַמַּעְיָן לֹא יוּכַל לִיתֵּן מַיִם
מְלוּחִים וּמְתוּקִים 13 מִי שֶׁהוּא חָכָם וְנָבוֹן בָּכֶם מַרְאֶה לִי
הֲלִיכָתוֹ הַטּוֹב בְּחָכְמָה 14 אֲבָל בְּאִם שֶׁיֵּשׁ בִּלְבַבְכֶם קִנְאָה
וְשִׂנְאָה אַל תִּתְפָּאֲרוּ וְאַל תְּשַׁקְּרוּ כְּנֶגֶד הָאֱמֶת

[a] A héber kéziratban az „וע"יז” rövidítés szerepel, amely olvasható úgy is, mint „וְעַל יַד זֶה” (hímnemű). Vedd figyelembe, hogy a „לָשׁוֹן” szóra a héberben néha hímnemként hivatkoznak, pl. Zsolt 22:16; Jób 27:4; Siral 4:4. Hasonlítsd össze a 6. verssel is, ahol több hímnemű igét használnak a „לָשׁוֹן” szóval.

[b] Vedd figyelembe, hogy a datolyapálma is egy עֵץ számít. Lásd pl. Jóel 1:12.

[c] Áthúzva és kicserélve a „תאנים” szóra – a főszövegével megegyező vagy ahhoz hasonló írásmóddal.

[d] Ez a ' főnévi igenév' egy alternatív formája a „ל” elöljárószóval (gyök: „נתן”). A Tanákh szövegében általában „לתת”-ként írják.

8 De nincs[a] ember, aki a nyelvet meg tudja fékezni, mert gonosz és
tele van a halál mérgével. **9** A nyelvvel dicsérjük JHVH-ét az Atyát,
és vele átkozzuk[b] azt az embert, aki[c] Isten[d] képére hasonlít. **10** Egy
szájból jön ki a dicséret és az átok; de ennek nem így kellene lennie,
szeretett testvéreim. **11** Mert van-e olyan forrás, amelyben sós és
édes vizek is vannak? **12** Vagy tud-e egy datolyafa[e] olajat[f] adni, vagy
a szőlőtő - fügét? Így[g] egy forrás sem tud sós és édes vizeket adni.

13 Aki bölcs és értelmes közületek, mutassa meg nekem jó járását[h]
bölcsességgel. **14** De ha féltékenység és gyűlölet van a **szívetekben**,
ne dicsekedjetek és ne hazudjatok az igazság ellen.

---

[a] A héber nyelv gyakran használja a „nem” vagy „egy sem” vagy „minden” formákat, amikor a többségről beszél — lásd a fenti kapcsolódó lábjegyzetet.
[b] Vagy: „lenézve megszóljuk” vagy „semmibe vesszük.”
[c] Vagy: „akik Isten képmására lettek alkotva.”
[d] Héberül itt az “Elohím” szó áll.
[e] Vagy: „datolyapálma.” A héber kéziratban az eredeti „datolya” szó ki van húzva és helyette „füge” szerepel — ugyanabban vagy hasonló kézírásban.
[f] A legtöbb mag kevés olajat tartalmaz, ami nehezen kinyerhető. Az olívaolaj azonban könnyen sajtolható, mivel az olajbogyó húsa önmagában is nagy mennyiségű olajat tartalmaz. A Tanákh (Ószövetség) az olajfákat héberül ’éts sémen’-nek (עֵץ שֶׁמֶן) nevezi - „olajfák”, ugyanazzal a szóval, amit itt is használ az olajra. Nyilvánvaló, hogy itt Jákov olívaolajra utal. A görög fordítás az „olaj” szót „olíva” szóval helyettesítette, hogy elkerülje a félreértést.
[g] Vagy “Éppen így”.
[h] Vagy: „magatartását” vagy „viselkedését.” A héber igei gyök: הלך (*hálákh*) – ez a Tanákh (Ószövetség) szövegében gyakran képletesen van használva, és jelentheti azt, hogyan él vagy viselkedik valaki, valamint azt is, milyen hozzáállást tanúsít; Példák: 1Királyok 9:4 (Jáhweh előtt járni jelentése megtartani Jáhweh parancsait, rendelkezéseit; 2Mózes 16:4 és 5Mózes 8:6 (járni Jáhweh útjain jelentése élni Jáhweh akarata szerint); 5Mózes 4:3; 6:14; 8:19 (más istenek után járni jelentése követni, szolgálni, keresni őket); 5Mózes 13:5(4) (Jáhweh után járni jelentése őt követni, parancsait megtartani, szavára hallgatni); 1Mózes 5:22–24; 6:9 (Jáhwéhvel járni jelentése vele szoros kapcsolatban élni, feddhetetlenül); Mikeás 6:8 (Istennel alázatosan járni jelentése alázatosnak lenni); Dániel 4:34(37) (a büszkék járása jelentése gőgösnek lenni, fennhéjázni), stb.

15 כִּי זֶה אֵינוֹ חָכְמָה שֶׁבָּא מִלְמַעְלָה רַק מֵהָאֲדָמָה מֵהָאָדָם
וּמֵהַשְׂטָנִים 16 כִּי בְּמִי שֶׁיֵּשׁ קִנְאָה וְשִׂנְאָה בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים
רָעִים 17 אֲבָל הַחָכְמָה מִלְמַעְלָה הִיא לְכַתְּחִילָּה נָקִי וְאַחַר כָּךְ[a]
שָׁלוֹם וּבְנַחַת וְיוּכַל לְפַיְסָה[b] וּמָהִיר לִשְׁמוֹעַ מָלֵא רַחֲמִים
וְאַחֲרִית לְטוֹבָה וְלֹא מַשְׂאוּי[c] פָּנִים וַחֲנִיפוּת 18 אֲבָל הַפֵּירוֹת
מֵהַצִּידְקוּת נִזְרַעַת[d] בְּשָׁלוֹם לְאֵילֶּה הַמְקַיְּמִים הַשָּׁלוֹם

[a] A kézirat a „ואח"כ” rövidítést használja. Olvasható úgy is, mint „ואחרי כן” (a jelentése ugyanaz).

[b] Vagy esetleg „לְפַיָּסָה”.

[c] Vagy esetleg „מַשׂאוי” vagy „מַשְׂאוּי”vagy „מַשׂאוי” (alternatív kiejtések). A lexikális forma gyakran „משוא”-ként van írva.

[d] Vagy esetleg „נִזְרַעַת” – de megjegyzendő, hogy az egyes számú szenvedő igék néha többes számú alanyokkal szerepelnek. Lásd például: 1Móz 35:26, 46:22; 2Móz 27:7, 35:24; 2Sám 21:10; 1Kir 8:26, stb.

15 Mert ez nem olyan bölcsesség, amely fentről jön; hanem a földről jön, az embertől, és a szátánoktól[a]. **16** Mert akiben féltékenység és gyűlölet van, abban sok gonosz dolog[b] is van.

17 De a fentről való bölcsesség először is tiszta[c]; azután békés[d], és nyugodt, képes kibékíteni[e], és gyors a hallásra, telve van irgalommal; és végül jót eredményez[f] és nem személyválogató[g] vagy hízelgő[h].**18** De az igazság gyümölcsei békességben[i] vettetnek azoknak, akik békességet teremtenek[j].

---

[a] A héber "שטן" szó ejtsd 'szátán' szó szerint azt jelenti, hogy "ellenség". Ha határozott névelővel szerepel, akkor általában címként használják, és 'Ha-Szátán' (közismerten 'A Sátán') formában írják át; azonban a 'szátán' (közismerten 'sátán') (rendszerint névelő nélkül vagy többes számban) 'ellenség', 'ellenfél' (pl. 1Sám 29:4; 2Sám 19:23(22); 1Kir 5:18(5:4), 11:14; Máté 16:23, stb.) vagy 'démon' szinonimájaként használatos (pl. Máté 8:31; Márk 3:23; Jelenések 18:2, stb.).

[b] Vagy: „szó” - utalva a nyelv (beszéd) témájára.

[c] Vagy: „ártatlan” vagy „feddhetetlen.”

[d] Héberül ’shálóm’, ami sokkal több mint béke, jelentései nyugalom, biztonság, jólét, egészség, elégedettség, teljes harmónia, siker és vigasztalás. A „shálóm” köszöntésként is használatos volt.

[e] Vagy: „békességet hozni.”

[f] Vagy „jóra vezet.”

[g] Szó szerint: „felemelni az arcát” – azaz különleges tisztelettel vagy kivételezéssel bánni valakivel. Lásd például: 3Móz 19:15; 5Móz 10:17; Péld 18:5.

[h] Vagy: „képmutató.”

[i] Héberül ’shalom’, ami sokkal több mint béke, jelentései nyugalom, biztonság, jólét, egészség, elégedettség, teljes harmónia és vigasztalás. A „shalom” köszöntésként is használatos volt.

[j] Vagy „cselekszenek.”

פֶּרֶק דׄ

1 וּבִשְׁבִיל מָה בָּא מִלְחָמָה בְּתוֹכֵיכֶם[a] הֲלֹא בִּשְׁבִיל חֲמֻדֹתֵיכֶם
הַלּוֹחֲמִים בְּאֵיבְרֹתֵיכֶם 2 וְאַתֶּם [מִתְאַוִּים][b] וְאֵינוֹ[c] מְקַבְּלִים
וְנוֹקֵם וְנוֹטֵר וְאֵינוֹ מַרְוִיחַ בָּזֶה וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל מָה מִפְּנֵי שֶׁאַתֶּם
אֵינוֹ מִתְפַּלְּלִים 3 וְאַתֶּם עוֹשִׂים תְּפִילָה וְלֹא נַעֲנָה בִּשְׁבִיל שֶׁאַתֶּם
מִתְפַּלְּלִים בְּרָעָה 4 הַנּוֹאֲפֶת הֲלֹא אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁמִּי
שֶׁאוֹהֵב עוֹלָם הַזֶּה הוּא שׂוֹנֵא מִיַּהֲוֶה וּמִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת אוֹהֵב
לָעוֹלָם הַזֶּה הוּא יִהְיֶה שׂוֹנֵא לַיַּהֲוֶה

[a] A Tanákhban számos elöljárószó "többes számú" alakot vesz fel, ha utótag (szuffixum) kapcsolódik hozzá, például: „עֲלֵיכֶם” (2Móz 5:21); „אַחֲרֵיהֶם” (1Móz 41:23). A héber Jelenésekben, Jakabban és Júdásban a "többes számú" alak az elöljárószók szélesebb körénél használatos, valahányszor második személyű utótag kapcsolódik hozzájuk. Vesd össze az 1:3 és 2:8 fejezetekhez tartozó lábjegyzetekkel is.

[b] A kéziratban (Ms.) „מתאויים” szerepel – valószínűleg helyesírási hiba a „מתאווים” helyett.

[c] A héber Jelenésekben és Jakabban általában az „אינו” vagy „אינה” használatos az „אין” helyett. A végén lévő „ו” vagy „ה” nem minden esetben jelöl egyes szám harmadik személyű névmási utótagot.

4: **1** És miért[a] történik[b] háború[c] közöttetek? Nem a vágyaitok[d] miatt, amik harcolnak a tagjaitokban[e]? **2** Így vágyakoztok[f], de nem kapjátok meg; és az, aki bosszút áll és haragot[g] tart, nem nyer vele. És mindez miért? - Mert nem imádkoztok, **3** és amikor imádkoztok, nem válaszoltatik meg, mert rosszul[h] imádkoztok.

4 Ó házasságtörő férfi és házasságtörő nő, nem tudjátok, hogy aki szereti ezt a világot, gyűlöli JHVH[i]-t? Szóval, aki e világ szeretője[j] akar lenni, **ő** JHVH gyűlölője[k] lesz.

---

[a] Szó szerint „mi miatt”.
[b] Szó szerint „lesz”.
[c] Vagy „harc” – a héber szöveg ugyanazt a tőszót használja kétszer ebben a versben, és megismétli a 7. versben.
[d] Vagy „kívánságaitok”.
[e] Azaz „testrészek” – utalhat valaki belső részeire is, és esetleg a gyülekezet/közösség tagjaira is.
[f] Vagy „szenvedélyesen sóvárogtok”.
[g] Vagy „mérgelődik”.
[h] Szó szerint „gonoszan”.
[i] Jáhvéht. A kéziratban a ’Ha-Shem’, ejtsd "Há-Sem" szóra a héber "הָ" rövidítést használja, jelentése "A név". Ma is így olvassák fel, ha ezt látják héberül: יהוה. Átírással: "JHVH" ez az Isten igazi neve, fordításunkban így ezt használjuk. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: "Jahveh", kiejtve Jáhve.
A korábbi kiadású magyar Biblia fordítások is megőrizték az első szótag helyes kiejtését, mely az Isten nevének rövid változata a Zsolt 68:5 versben: "akinek Jah a neve", pl. Az 1908-as revidiált Károli Biblia még ezt az eredeti rövid nevet tartalmazta.
További angol nyelvű információkért kérem keresd fel honlapunkat (JHVH angolul írva YHWH, Jesuá angolul írva Yeshua):
www.HebrewGospels.com/yhwh.
[j] Vagy „barátja”.
[k] Vagy „ellensége”.

5 אוֹ אַתֶּם מְחַשְּׁבְתֶּם[a] שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמֶר בְּחִנָּם הָרוּחַ שֶׁדָּר
בְּתוֹכֵיכֶם[b] הוּא מִתְאַוֶּה כְּנֶגֶד הַצִּיווֹת[c] יַהְוֶה 6 וְנוֹתֵן הַרְבֵּה חֶסֶד
כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמֶר שֶׁיַּהְוֶה מַגְבִּיהַּ אֶת הַשְּׁפָלִים וּמַשְׁפִּיל אֶת
הָרָמִים[d] 7 וְעַכְשָׁיו תִּהְיוּ מוּכְנָעִים לַיהְוֶה וְתִלָּחֲמוּ[e] כְּנֶגֶד הַשָּׂטָנִים
תִּבָּרְחוּ[f] מִמְּכֶם

[a] Ez vagy egy melléknévi igenév „befejezett” végződéssel (ilyen kevert formák alkalmanként előfordulnak a Tanákhban, pl. “משתחויתם” Ezék 8:16-ban; lásd még „תבאתי” in 1 Sam. 25:34 -ben (Ketiv), ami a befejezett „באת” és a befejezetlen „תבואי” kombinációjának tűnik); vagy pedig ez a „מה חשבתם” összevonása, és így kellene pontozni: „מַחֲשַׁבְתֶּם” (Lásd pl. „מתלאה”, Mal 1:13). Vesd össze Júdás 21. versével és a Jelenések 16:9-cel is.

[b] Lásd a 4:1 fejezethez tartozó lábjegyzetet.

[c] Valószínűleg a „הַצִּוּוֹת” egy alternatív szava/helyesírása. Alternatív megoldásként a „הציוות” esetleg a „הַצִּיּוּת” elírása lehet.

[d] Lásd Ezék 17:24 és 2Sám 22:28.

[e] Vagy esetleg „וְתִלָּחֲמוּ” – de vesd össze az 1. versben lévő “הלוחמים” szóval.

[f] A „ת” használatáról a „י” helyett lásd az 1:4 vershez tartozó lábjegyzetet.

5 Vagy azt gondoljátok, hogy a Tóra[a] hiába mondja azt, hogy a szellem[b], ami bennetek[c] lakik, az vágyakozik JHVH parancsolatai ellen?[d]

6 Mégis ő sok állhatatos szeretetet ad, mert a Tóra azt mondja, hogy JHVH felemeli az alázatosakat, és megalázza a büszkéket[e].[f] **7** Ezért alázatosnak kell lennetek JHVH előtt, és harcolni a szátánok[g] ellen - **ők** el fognak futni tőletek.

---

[a] Ha a Tórát névként használják, akkor kifejezetten az írott törvényre utal (mint szövetségi feltételekre), de általánosabban a Biblia első öt könyvére (Mózes öt könyvére), vagy néha az egész Ószövetségre.

[b] A héber ’rúákh’ szó a „szellem”, „lélegzet”, „lehelet”, „levegő” vagy „szél” jelentésű. Az alapvető használaton kívül utalhat érzelmekre, akaratra vagy hozzáállásra is (pl. 1Móz 26:35; 41:8; Józs 2:11; Bír 3:8; Ézs 57:15; Zsolt 32:2; Jób 21:4; Péld 16:18).

[c] Jakab kifejezetten azokhoz szól, akik szeretik ezt a világot (lásd még „házasságtörő férfit” és „házasságtörő nőt” – 4. versben). Így nem Jáhveh Szelleme az, ami az ember saját parancsolataira készteti, hanem a lázadó emberi lény szelleme (Zsolt. 78:8,10), „a világ szelleme” (1Kor 2:12), „a paráznaság szelleme” (Hós 4:12-13), stb. Ezzel szemben Jáhveh Szelleme képessé teszi azokat, akik szolgálni akarják Őt, hogy engedelmeskedjenek parancsolatainak (Ezék 36:26-27; Róm 8:4-9).

[d] Ez nem egy közvetlen idézet a Tórából (az Ószövetségből), hanem egy olyan elv, amely a Tórában és az egész Tanákhban (Mózes öt könyvében) megtalálható. Lásd pl. Zsolt 78:8,10 (szellemük hűtlen és nem akarták megtartani Jáhveh-törvényeit). Az 1Móz 6:5 és 8:21 (ahol a „szív” és a „szellem” szinonimák, lásd pl. Zsolt 78:8); Péld 21:10 (a szellem szóra a héber „nefes” és a „rúach” szinonimák lehetnek); 5Móz 1:26-44 (amikor Jáhveh megparancsolta nekik, hogy menjenek, ők maradni akartak; amikor Jáhveh megparancsolta nekik, hogy maradjanak, ők menni akartak [a „szellem” egy személy akaratával/vágyaival kapcsolatos]); 5Móz 31:27 (makacsok és lázadóak voltak, megtagadták Jáhveh parancsolatainak való engedelmességet).

[e] Szó szerint: „magasokat” vagy „magasztosokat” – de ez egy másik gyökérszóból származik, mint a mondat első felében lévő szó, ami „felemeli” vagy „felmagasztalja”.

[f] Lásd Ez 17:24 és 2Sám 22:28.

[g] A héber "שטן" szó ejtsd 'szátán' szó szerint azt jelenti, hogy "ellenség". Ha határozott névelővel szerepel, akkor általában címként használják, és 'Há-

8 וּמְקָרְבִים[a] אֶתְכֶם לַיהוָה (159b) יִקְרַב הוּא לָכֶם וּתְטַהֲרוּ אֶת
יְדֵיכֶם הַחוֹטְאִים וְתַעֲשׂוּ [לְבַבְכֶם][b] נָקִי 9 וּתְנַשְּׂאוּ סִבְלוֹת[c] וּבְכוּ
וּ[מִ]צְחָקֵיכֶם[d] תִּתְהַפֵּךְ לִבְכִיָּה וְשִׂמְחָתֵיכֶם[e] לְיָגוֹן 10 מַכְנִיעִים
אֶתְכֶם לִפְנֵי יַהוָה יִשְׂמַע הוּא לָכֶם 11 אַחִים אֲהוּבִים אַל תֵּלְכוּ
רָכִיל בֵּנֵיכֶם כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ רָכִיל בְּאָחִיו הוּא רָכִיל בַּדָּת[f] וְאִם
אַתָּה תַּעֲשֶׂה כֵּן אֵין אַתָּה מְקַיֵּים אֶת הַדָּת 12 וְיֵשׁ לְבַד אֶחָד
שֶׁנּוֹתֵן הַדָּת שֶׁיּוּכַל לַעֲנוֹשׁ וְלִמְחוֹל אֲבָל מִי אַתָּה לִשְׁפּוֹט אֶת
הָאֲחֵרִים

[a] Vagy esetleg „וּמַקְרִבִים”.

[b] A kéziratban „לבבכם ” szerepel – ez vagy másolói hiba, vagy esetleg egy szokatlan középkori helyesírás.

[c] Vagy esetleg „סִבְלוּת”.

[d] A kéziratban ”ותצחקיכם” szerepel – valószínűleg másolói hiba. Lásd még az 1:3 fejezethez tartozó lábjegyzetet.

[e] Lásd az 1:3 fejezethez tartozó lábjegyzetet.

[f] Lásd 3Mózes 19:16–17.

8 Ha[a] közeledtek[b] JHVH-hoz, **(159b)** ő maga fog közel jönni hozzátok. Tehát, tisztítsátok meg a kezeiteket[c] ó bűnösök, és tisztítsátok meg szíveiteket! **9** És vegyétek fel[d] terheiteket[e] és sírjatok! És hagyjátok, hogy nevetésetek sírássá váljon, és örömötök szomorúsággá. **10** Alázzátok meg magatokat JHVH előtt, ő maga fog meghallgatni[f] benneteket.

11 Szeretett testvéreim, ne menjetek rágalommal egymás közé, mert aki rágalmazóként[g] megy testvére ellen, az rágalmazó a törvény ellen;[h] és ha **te** így teszel, nem tartod[i] meg a törvényt. **12** És csak egy van, aki adja a törvényt, aki képes büntetni[j] és megbocsátani; de kik vagytok ti, hogy ítéljétek a többieket?

Szátán' (közismerten 'A Sátán') formában írják át; azonban a 'szátán' (közismerten 'sátán') (rendszerint névelő nélkül vagy többes számban) 'ellenség', 'ellenfél' (pl. 1Sám 29:4; 2Sám 19:23(22); 1Kir 5:18(5:4), 11:14; Máté 16:23, stb.) vagy 'démon' szinonimájaként használatos (pl. Máté 8:31; Márk 3:23; Jelenések 18:2, stb.).

[a] Vagy „Amikor”.

[b] Vagy „járultok”.

[c] Hasonlítsd össze Zsolt 24:4-el és 73:13-al. A „kezeid” kifejezés azt jelenti, „amit teszel” vagy „tetteid”. Lásd még Zsolt 18:21-22(20-21) és Jób 17:9 (a „tiszta kezek” jelentése „igazságos”); Ez 23:37 és Ézs 1:15-16 („kezeid tele vannak vérrel” jelentése „vérontást követsz el”).

[d] Vagy esetleg „viseljétek” el.

[e] Vagy esetleg „hosszútűréseteket”.

[f] A héber „שמע” (semá) jelentése hallani és cselekedni.

[g] Vagy „rágalommal”.

[h] Törvényellenes rágalmazni. Lásd pl. 3Móz 19:16-17: „Ne járj rágalmazóként néped között; ne állj ki felebarátod vére ellen; Én vagyok Jáhveh. Ne gyűlöld testvéredet a szívedben…” (A rágalmazás hamis tanúbizonysággal és gyűlölettel párosul.)

[i] Vagy „hajtod végre”.

[j] Vagy „ítélni”.

13 וְעַכְשָׁיו הַאִם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים הַיּוֹם אוֹ מָחָר רוֹצִים אָנוּ לֵילֵךְ[a]
לַמָּקוֹם אוֹ לָעִיר הַזֹּאת וְרוֹצִים אָנוּ לַעֲמוֹד שָׁם אֶחָד שָׁנָה
וְלַעֲשׂוֹת מַשָּׂא וּמַתָּן וּלְהַרְוִיחַ 14 וְאַתֶּם לֹא יוֹדְעִים מַה שֶּׁיִּוּכַל
לִהְיוֹת לְמָחָר כִּי מַה יֵּשׁ חַייֹתֵיכֶם הֲלֹא רוּחַ הוּא לִזְמַן מוּעָט
וְאַחַר כָּךְ הוּא הוֹלֵךְ 15 וְאַתֶּם צְרִיכִם[b] לוֹמַר בְּאִם שֶׁיִּרְצֶה יַהְוֶה
וְאָנוּ חַיִּים רוֹצִים אָנוּ לַעֲשׂוֹת זֹאת 16 אֲבָל עַכְשָׁיו אַתֶּם
מִתְפָּאֲרִים בְּגַאֲוָתֵיכֶם[c] וְזֹאת הִיא לְרָעָה 17 כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת
טוֹב וְאֵינָה עוֹשֶׂה לָזֶה נֶחְשָׁב לְחֵטְא

פֶּרֶק ה׳

1 וְעַכְשָׁיו הָעֲשִׁירִים צַעֲקוּ וּבְכוּ עַל הָרָעָה שֶׁיָּבֹא עֲלֵיכֶם 2
עֲשִׁירֵתֵיכֶם[d] רָקַב וְשִׂמְלֹתֵיכֶם הָיְתָה לְמַאֲכָל כָּעָשׁ

[a] Ez a 'főnévi igenévi szerkezet' egy alternatív formája „ל” elöljárószóval (tő: „הלך”). A Tanákhban „ללכת” formában szerepel.

[b] Alternatív helyesírás a „צריכים” szóra. A hímnemű többes számú főnevek/melléknévi igenevek ilyen 'hiányos' írásmódja általánosan előfordul a Tanákhban. Lásd pl. 1Móz 1:21 (תנינם), 25:24(תומם); 2Móz 8:10 (חמרם); 3Móz 10:16 (הנותרם). Hasonlítsd össze a 2:6 fejezettel és Júdás 12. versével is.

[c] Vagy esetleg „בְּגַאֲוֹתֵיכֶם”vagy „בְּגִאוֹתֵיכֶם” — de lásd a lábjegyzetet az 1:3 fejezethez.

[d] Vagy esetleg „עֲשִׁירֹתֵיכֶם” – de lásd a lábjegyzetet az 1:3 fejezethez.

13 És most, ezt mondjátok, "Ma vagy holnap el akarunk menni arra a helyre vagy abba a városba, és ott akarunk maradni egy évig és üzletet[a] kötünk, és nyereséget szerzünk" - **14** miközben azt sem tudjátok, mi történhet holnap? Mert mi a ti életetek? Nem lehelet-e[b] egy kis időre, és azután elmúlik? **15** Hiszen nektek ezt kell[c] mondanotok: "Ha JHVH akarja, és élünk, ezt akarjuk tenni." **16** De most büszkén dicsekszetek, és ez gonoszsághoz[d] vezet. **17** Mert aki tudna jót tenni, és nem teszi meg, annak ez bűnül fog beszámíttatni.

5: **1** És most[e], ó gazdagok, kiáltsatok és sírjatok a veszedelem[f] miatt, amely rátok fog jönni. **2** Vagyonaitok megrothadtak, és ruháitok a moly eledelévé váltak.

[a] Vagy „kereskedni” – Szó szerint: „hordozni/vinni és adni”.
[b] A héber ’rúákh’ szó a „szellem”, „lélegzet”, „lehelet”, „levegő” vagy „szél” jelentésű. Az alapvető használaton kívül utalhat érzelmekre, akaratra vagy hozzáállásra is (pl. 1Móz 26:35; 41:8; Józs 2:11; Bír 3:8; Ézs 57:15; Zsolt 32:2; Jób 21:4; Péld 16:18).
[c] Vagy „kellene”.
[d] Vagy „bűnre”.
[e] Vagy “ezért”.
[f] Vagy „csapás” vagy „katasztrófa”.

[ ] [a] ₃ וְכַסְפֵּיכֶם[b] וּזְהָבֵיכֶם[c] יַחֲלוֹד וְזֶה יִהְיֶה
לָכֶם לְעֵדוּת וְיֹאכַל אֶת בְּשַׂרְכֶם כְּמוֹ אֵשׁ וְאַתֶּם תְּקַבְּצוּ עֲשִׁירוּת
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים ₄ רְאֵה פְּעוּלַת שָׂכִיר שֶׁתָּלִין אֲצָלֶיךָ[d] צוֹעֵק לְפָנַי
וְצַעֲקוֹתֵיהֶם בָּא לִפְנֵי אָזְנַיִם מֵהָאָדוֹן [צְבָאוֹת][e] ₅ וְהָיָה לָכֶם
תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְשָׂמְחוּ לְקוֹל עוּגָב[f] ₆ וְאַתֶּם מְחַיְּבִים לְהַצֶּדֶק[g]
וַתָּמִיתוּ אוֹתוֹ וְהוּא לֹא מִיחָה לָכֶם ₇ וְעַכְשָׁיו אַחִים אֲהוּבִים
תִּהְיֶה לָכֶם תִּקְוָה עַל הֶעָתִיד מֵהָאָדוֹן רְאֵה בַּעַל הַשָּׂדֶה מְצַפֶּה
עַל הַפֵּירוֹת הָאָרֶץ וְתִקְוָתוֹ הִיא עַל הַיּוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ ₈ וְאַף אַתֶּם
חַזְּקוּ לְבַבְכֶם כִּי הֶעָתִיד מֵהָאָדוֹן קְרוֹבָה

[a] Az eredeti másoló által áthúzott kifejezés. (A másoló úgy tűnik, emlékezetből írt, és hibázott.)
[b] Lásd a lábjegyzetet az 1:3 fejezethez.
[c] Lásd a lábjegyzetet az 1:3 fejezethez.
[d] Lásd a lábjegyzetet az 4:1 fejezethez..
[e] A helyesírás a kézirat margóján lévő megjegyzésen alapul.
[f] Idézet a Jób 21:12-ből.
[g] Vagy esetleg „לְהַצְדִּיק”.

3 És ezüstötök és aranyotok meg fog rozsdásodni, és ez bizonyság lesz ellenetek; és úgy megemészti testeteket, mint a tűz, mert **ti** vagyont fogtok gyűjteni az utolsó napokban[a]:

4 Nézzétek! [b] – A bérmunkások [c] fizetései, amelyek nálatok [d] maradnak éjszakára,[e] kiáltanak előttem; és kiáltásaik eljutottak a Seregek[f] Ura[g] füléhez. **5** És e világ vágyainak[h] éltetek, "és örültetek a furulya hangjának."[i] **6** És bűnösnek nyilvánítottátok az igazat és megöltétek őt; és ő nem tiltakozott[j] ellenetek.

7 Ezért szeretett testvéreim, legyen reménységetek az Úr eljövetelében[k]. Nézzétek[l], a mező ura[m] várja[n] a föld gyümölcseit; és reménysége[o] a korai esőn és késői esőn múlik. **8** Így ti is, tegyétek szíveiteket erőssé! – Mert az Úr eljövetele[p] közel van.

---

[a] Szó szerint: „a napok végéig”.
[b] Vagy “Íme”.
[c] Vagy „béresek”.
[d] Egyénenként szólítva meg az embereket.
[e] Hasonlítsd össze 3Móz 19:13: „ … A napszámos bére ne maradjon nálad reggelig.”
[f] A „Ceváot” jelentése „seregek”, és különböző címekben használatos Jáhveh hatalmának hangsúlyozására.
[g] A Seregek Ura itt héberül „Há-Ádon Ceváot”.
[h] Vagy „kéjvágyai”.
[i] Jób 21:12-ből idézve. A „furulya” héber szó, amely itt, valamint Jób 21-ben is használatos, az „עגב” (ágáv) gyökérből származik, ami „vágyakozást” jelent.
[j] Vagy „nem akadályozott/nem gátolt meg”. Vedd figyelembe, hogy az „igazságos”, akit itt a 6. versben említ, egyes számban van, és valószínűleg Jesuára (Jézusra) utal, aki „nem nyitotta ki száját” az ellene hozott igazságtalan elítélés és hamis vádak ellen. Hasonlítsd össze. pl. Ézs 53:7-8 és ApCsel 8:32-35; Máté 26:59-63, 27:12-14, stb.
[k] Vagy “jövőjében”.
[l] Vagy “Íme”.
[m] Vagy „földműves”.
[n] Vagy „várva várja”.
[o] Vagy „várakozása”.
[p] Vagy “jövője”.

9 אַל תֵּאָנְחוּ כְּנֶגְדֵּיכֶם[a] אַחִים אֲהוּבִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תָּבוֹאוּ לִידֵי
תַּקָּלָה[b] כִּי הַשּׁוֹפֵט עוֹמֵד לִפְנֵי הַפֶּתַח 10 אַחִים אֲהוּבִים קְחוּ
לָכֶם לְמָשָׁל הַצְּעָרוֹת וְהַסִּיבְלוּת מֵהַנְּבִיאִים שֶׁדִּבְּרוּ לָכֶם בְּשֵׁם
הָאָדוֹן 11 רְאוּ אֲנַחְנוּ מְשַׁבְּחִים לְאֵילּוּ שֶׁסָּבְלוּ וְהַסִּיבְלוּת מֵאִיּוֹב
שְׁמַעְתֶּם וְהַסּוֹף מֵהָאָדוֹן רְאִיתֶם כִּי הָאָדוֹן הוּא אֵל רַחֲמִים וְרַב
חֶסֶד 12 אֲבָל מִקּוֹדֶם כֹּל אַחִים אֲהוּבִים אַל תִּשָּׁבְעוּ לֹא בַּשָּׁמַיִם
אוֹ בָּאָרֶץ אוֹ בְּשׁוּם שְׁבוּעָה אֲבָל דִּיבּוּרְתֵיכֶם[c] תִּהְיֶה הֵן הֵן
וְלָאו[d] לָאו כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּכָּשְׁלוּ[e]

[a] Lásd a lábjegyzetet a 4:1 vershez.
[b] Vagy esetleg „תְּקָלָה”.
[c] Lásd a lábjegyzetet az 1:3 vershez.
[d] Ugyanaz a jelentése, mint a „לא” szónak, több mint 140-szer fordul elő a Misnában is.
[e] Vagy esetleg „תִּכְשְׁלוּ”.

9 Ne sóhajtsatok [a] egymás ellen, szeretett testvéreim, hogy csapdába[b] ne kerüljetek, mert a bíró az ajtó előtt áll.

10 Szeretett testvéreim, vegyétek magatok számára példának a szenvedéseket és a kitartást[c] a prófétáktól, akik az Úr nevében beszéltek hozzátok. **11** Nézzétek[d], dicsérjük azokat, akik kitartottak[e]: mert hallottátok **Ijov[f] kitartását[g]**, és láttátok **az Úr végcélját** - hogy[h] az Úr a kegyelem[i] Istene[j], és nagy az állhatatos-szeretete.

12 De mindenekelőtt, szeretett testvéreim, ne esküdjetek[k] – se az egekre vagy a földre vagy bármilyen fogadalomra; hanem legyen a beszédetekben az igenetek, igen, és nemetek, nem[l] – hogy meg ne botoljatok.

---

[a] Vagy „morogjatok”.
[b] Vagy „nehézségbe”.
[c] Vagy „türelmet” vagy „hosszútűrést”.
[d] Vagy „Íme”.
[e] Vagy „elviselték a szenvedést”.
[f] Jób eredeti héber neve.
[g] Vagy „hosszútűrését”.
[h] Vagy „mert”.
[i] Vagy “irgalom”, „könyörület”, „együttérzés”.
[j] Az „El” héber szó (hasonló az „Elohím” szóhoz) „Istenként” fordítjuk mindkettőt.
[k] A Tóra (Mózes 1-5 könyve) parancsolja: „Jáhvéht, a te Istenedet kell félned, és őt kell szolgálnod, és az ő nevére kell esküdnöd” (5Móz. 6:13). Amikor az „eskü” szó elítélően vagy negatívan van használva a Tanáhban (az Ószövetségben), az mindig a hamisan esküvésre utal. Lásd pl. Zak 5:3-4; Préd 9:2.
[l] Szó szerint “legyen a beszédetek: "igen, igen," és "nem, nem"”, azaz, még a hétköznapi beszédben sem szabad hazudni.

13 וְאִם אֶחָד בָּכֶם סוֹבֵל אֵיזֶה דָּבָר הוּא צָרִיךְ לִתְפַּלֵּל[a] וְאִם אֶחָד
בָּכֶם בְּטוּב לֵב זֶה צָרִיךְ לְזַמֵּר תְּהִילִּים 14 וְאִם אֶחָד חוֹלֶה צָרִיךְ
לִקְרֹא לוֹ הַזְּקֵינִים מֵהָעֵדָה וְהֵם תַּעֲשׂוּ[b] תְּפִילָּה בִּשְׁבִילוֹ [ ][c]
וּמוֹשְׁחִים אוֹתוֹ בַּשֶּׁמֶן בְּשֵׁם הָאָדוֹן 15 וְהַתְּפִילָּה מֵהָאֱמוּנָה יַעֲזוֹר
לְהַחוֹלֶה וְהָאָדוֹן יָקוּם[d] אוֹתוֹ וְאִם שֶׁחָטָא יִמְחוֹל לוֹ הַחֲטָאִים 16
וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטֹּאתָם אֶחָד לְאֶחָד וְכָל אֶחָד יַעֲשֶׂה תְּפִילָּה בִּשְׁבִיל
חֲבֵירוֹ כִּי קָרוֹב יַהְוֶה לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת[e]

[a] Alternatív helyesírás a „להתפלל” szóra – lásd a lábjegyzetet az 1:5 vershez.

[b] A „ת” használatára a „י” helyett lásd a lábjegyzetet az 1:4 vershez.

[c] Áthúzott betűk.

[d] Bár ez esetleg egy másolói hiba is lehet a „יָקִים” helyett, figyeljük meg, hogy a „שוב” szó a Qal ragozásban hasonlóképpen néha műveltető jelentéssel is használatos a Tanákhban! Lásd pl. Náh 2:3; Zsolt 85:5; 5Móz 30:3; Jer 29:14, 30:3, 30:18, 31:23, 33:26 (Ketiv); Jóel 4:1 (Ketiv) stb. Hasonlítsd össze a „לעמוד” szóval is Júdás 24. versében.

[e] Idézet a Zsolt 145:18-ból.

13 És ha valaki közületek szenved valamitől, imádkozzék; és ha valaki közületek jó szívvel[a] van, az énekeljen zsoltárokat[b]. **14** És ha valaki beteg, hívja magához a gyülekezet véneit. És **ők** imádkozzanak érte és kenjék meg olajjal az Úr nevében. **15** És a hit imája megsegíti a beteget, és az Úr felemeli őt; és ha vétkezett, megbocsátja neki a bűnöket. **16** És vallják meg bűneiket egymásnak, és mindenki imádkozzék a felebarátjáért[c], mert "JHVH közel van mindazokhoz, akik segítségül hívják őt, mindazokhoz, akik igazságban hívják őt segítségül."[d]

[a] Jelentése: „örül”. Hasonlítsd össze pl. 1Kir 8:66; Ézs 65:14; Péld 15:15, stb.
[b] Vagy „dicséretet” vagy „dicsőítő éneket”.
[c] Vagy „társáért”. – Jelentése: „imádkozzanak egymásért”.
[d] Zsolt 145:18-ból idézve.

17 וְגַם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הָיָה אָדָם כָּמוֹנוּ וְעָשָׂה תְּפִילָּה שֶׁלֹּא יָבֹא
גֶּשֶׁם וְלֹא בָּא גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה [ ][a] שָׁנִים וָחֵצִי 18 וְאַחַר
כָּךְ[b] עָשָׂה תְּפִילָּה שֶׁיָּבֹא גֶּשֶׁם וְנָתַן הַשָּׁמַיִם אֶת מֵימָם וְהָאָרֶץ
אֶת פִּרְיָהּ 19 אַחִים בְּאִם שֶׁאֶחָד בָּכֶם יֵלֵךְ מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב לָרַע
וְאֶחָד מוֹנֵעַ אוֹתוֹ 20 דְּעוּ מִי שֶׁמְּהַפֵּךְ אוֹתוֹ מֵרִשְׁעָתוֹ (160a) זֶה
מַצִּיל נְשָׁמָה אֶחָד מֵהַמָּוֶת וּמְכַפֵּר לְהַרְבֵּה עֲוֹונוֹת

[a] Áthúzott (megismételt) szó.

[b] A kéziratban a „ואח"כ" rövidítés szerepel. Úgy is olvasható, mint „ואחרי כן" (ugyanazzal a jelentéssel).

17 És Elijáhu[a] próféta is olyan ember volt, mint mi, és imádkozott[b], hogy ne essen eső, és nem jött eső a földre[c], három és fél évig. **18** És azután imádkozott, hogy jöjjön eső, így az egek vizet adtak és a föld megadta gyümölcsét.

19 Testvéreim, ha valaki közületek le akar menni[d] a jó útról a gonoszra, és valaki visszatartja[e] őt – **20** tudjátok, hogy aki visszatéríti őt a gonoszságából, **(160a)** az megment egy lelket[f] a haláltól és engesztelést szerez sok bűnért.

[a] Illés héber neve.

[b] Ez nem jelenti azt, hogy az emberek bármit kérhetnek, amit akarnak, és megkapják, pusztán azáltal, hogy „elég keményen" hisznek benne. Hasonlítsd össze 1Kir 17-18. Jáhveh először Illésen keresztül prófétálta meg, hogy nem lesz eső (1Kir. 17:1), majd Illés imádkozott, hogy ez megtörténjen (Jak. 5:17), és meg is történt. Évekkel később Jáhveh megmondta neki, hogy eső lesz (1Kir. 18:1), ő imádkozott, hogy ez megtörténjen (1Kir. 18:42; Jak. 5:18), és meg is történt. Illés nem maga idézte elő ezt. Ha Jáhveh ad egy próféciát, akkor lehet imádkozni annak beteljesüléséért hittel és bizalommal Istenben, és nem önmagunkban.

[c] Vagy „föld" – valószínűleg Izrael földjénél tágabb régióra utal, de nem feltétlenül az egész világra. Hasonlítsd össze pl. Jer. 25:11.

[d] Szó szerint: „le menne".

[e] Vagy esetleg „visszahozza".

[f] A héber 'nesámá' szó a „fújás/lélegzet", „lélek" vagy „szellem" jelentésű.

A héber Júdás levele, azaz Jehudá levele

אגרת יהודה

A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.32 kézirata alapján, melyet a Manchester-i Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata igazol.

2.2 verzió © 2026 október

אִיגֶּרֶת יְהוּדָה

1 (160a)[a] יְהוּדָה עֶבֶד מְיֵשׁוּעַ[b] הַמָּשִׁיחַ אֲבָל אָח אֶחָד מִן יַעֲקֹב הַשָּׁלִיחַ הַמְקוּדָּשִׁים בְּיַהְוֶה[c] הָאָב

[a] A zárójelben szereplő szám az Oo.1.32 megfelelő lapszáma, amelyen ez a héber átirat alapul.

[b] A kéziratban használt rövid rabbinikus „ישו” írásmód. helyére a „ישוע” teljes írásmód került.

[c] A héber kézirat a „ה̇” rövidítést használja a „השם” kifejezésre. Sok írástudónál bevett gyakorlat volt, hogy „Há-Sem” vagy valamilyen rövidítést írtak a „יהוה” teljes név helyett. További bizonyítékokért, hogy a „Há-Sem” rövidítése valójában a JHVH nevet jelenti a maszoréta szövegen alapulva, lásd a https://www.hebrewgospels.com/yhwh webhelyet.

Jehudá levele

1:**1** **(160a)** Jehudá [a], Jesuá [b] Há-Mássiákh [c] szolgája és testvére Jákovnak [d], a küldöttnek, azoknak, akik megkülönböztetettek [e] JHVH[f]-ban az Atyában

---

[a] A héber név átirata, kiejtve Jehudá, közismerten 'Júda' vagy hagyományos bibliai fordítások megnevezésében 'Júdás'. *A neveket kiejtés szerint írjuk magyar betűkkel, hogy minden név eredeti és használt hangzását visszaadhassuk.*

[b] A héber név átirata, kiejtve Jesuá, közismerten 'Jézus'. *A héber név, jelentése "Jáhveh az Üdvözítő" vagy " Jáhveh a Szabadító". Név indoklása Mt 1,21-ben található.*

[c] Jelentése "A Messiás", szó szerinti fordításban "Felkent", héberül 'Mashiach', fordítása görögre 'Kristos', ami magyarul közismerten 'Krisztus'. A 'Mashiach' jelentése olyan személyre utal, akit Izrael királyának, papnak vagy prófétának kentek fel. Azonban, ha névként használjuk, Jáhveh Fiára utal, akit Jáhveh kent fel Izrael végső Királyává, az Örökkévaló Főpapként és a Prófétaként, aki Jáhveh szavait mondta népének és ha valaki nem engedelmeskedik neki, Jáhveh maga fogja kivágni azt az embert népe közül. Lásd 5Móz 18: 18-19, ApCsel 3,22-23. Ezért mi névként használjuk a fordításainkban.

[d] A héber név átirata, közismerten 'Jákob' vagy e könyvben ismert nevén 'Jakab'.

[e] Az „elválasztott", „elkülönített" értelmű héber szót nem a „szent" kifejezéssel fordítjuk, mert az elhomályosította a bibliai lényegét: az Isten számára való teljes elkülönítettséget.

[f] A kézirat a "Há-Sem" héber "ה" rövidítését használja, ami szó szerint azt jelenti, hogy "A Név". Ma is sok héber olvassa a "Há-Sem"-et, amikor meglátja a héber יהוה-t. A "Há-Sem" kifejezést "A Név" átírt mássalhangzóira cserélve: "JHVH". Angolul írva YHWH. Ami a kiejtést illeti, az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtés, amelyből az összes többi rövidítés képezhető: Jáhveh. További információkért lásd: www.HebrewGospels.com/yhwh.
A korábbi kiadású magyar Biblia fordítások is megőrizték az első szótag helyes kiejtését, mely az Isten nevének rövid változata a Zsolt 68:5 versben: "akinek Jah a neve", pl. Az 1908-as revidiált Károli Biblia még ezt az eredeti rövid nevet tartalmazta.
A különböző magyar fordítások a Zsolt 104:35-ben és az ezt követő Zsoltárokban, illetve a Jel 19-ben az "Aleluja" vagy "Halleluja" vagy

וְנִסְתָּרִים בְּיֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ 2 יַהְוֶה יִתֵּן לָכֶם הַרְבֵּה אַהֲבָה וְחֶסֶד
וְשָׁלוֹם וְרַחֲמִים 3 אַחִים אֲהוּבִים אַחַר שֶׂרָצִיתִי לִכְתּוֹב לָכֶם
מִקֶּדוּשָׁתֵינוּ מָצָאתִי לְצוֹרֶךְ לְהוֹכִיחַ לָכֶם בִּכְתָבִים[a] שֶׁתִּתַחְזְקוּ
אֶתְכֶם בָּאֱמוּנָה שֶׁנּוּתַּן[b] לַקְּדוֹשִׁים 4 כִּי אֵיזֶה בְּנֵי אָדָם בָּאִים
בֵּנֵיהֶם מִן אוֹתָם שֶׁנִּכְתָּבִים כְּבָר לָזֹאת הָעוֹנֶשׁ וְהֵמָּה רְשָׁעִים
וּמְעַכְּבִים הַחֶסֶד מֵיַהְוֶה בְּמֵזִיד וְאֵינָם מַאֲמִינִים בְּיַהְוֶה וּבְמְשִׁיחוֹ

[a] Vagy lehet “בַּכִּתְבִים”.

[b] Vegye figyelembe, hogy a hímnemű igéket időnként a nőnemű alanyokkal együtt használják a héberben. Lásd pl. Bír 21:21; 1 Sám 25:27; 1 Kir 22:36; Dán 8:9; Neh 6:9, 13:19; 2 Krón 15:7, 20:37 stb.

és el vannak rejtve[a] Jesuá Há-Mássiákhban. **2** JHVH adjon nektek sok szeretetet és hű kedvességet[b] és békét és irgalmat.

3 Szeretett testvéreim, miután írni akartam nektek a mi elkülönítettségünkről[c], szükségesnek találtam, hogy megfeddjelek benneteket írásban[d], hogy erősítsétek meg magatokat abban a hitben[e], amely a kiválasztottaknak adatott. **4** Mert az emberek fiai[f] közül néhányan bement közétek, akiket már feljegyeztek[g] erre a kárhozatra – és ők gonoszok voltak, és arroganciával [h] érvénytelenítették JHVH állhatatos szeretetét, és nem hittek JHVH-ban és az ő Mássiákhjában.

"Hallelújah" szavakat használják, melyek magyarra fordított jelentését is megtalálhatjuk egyéb fordításokban így: "Dicsérjétek az Urat". Ez megfelel az eredeti "Hallelú-Jah" héber szavak szó szerinti fordításának, ahol a "ja" vagy "jah" végződés az 1908-as Bibliában a Zsolt 68:5-ben is látható Isten rövid neve.

[a] Hasonlítsd össze pl. Zsoltárok 32:7, Zsoltárok 61:5(4) versekkel, ahol ugyanaz a héber szótő szerepel a „rejtekhely” vagy „menedék” kifejezésekre.

[b] Egyéb fordítási lehetőségek "hűséges jóindulatot" vagy "rendíthetetlen szeretetet".

[c] Vagy a "kiválasztottságunkról", közismerten "megszentelődésünkről". További magyarázat található a közismert "szent" szóval kapcsolatban a 20. versnél.

[d] Esetleg utalhat az "írások" vagy a "Biblia" általi megfeddésre is – amelyekre Jehudá a levelét alapozta.

[e] Szó szerint "hűségben". A héber „אמונה” (emunah) szó mind a hitre, mind a cselekvésre (hűségre) utal. Lásd pl. Jakab 2:19-25 [20-26]; 2 Krón 19:9; Zsolt 33:4, 143:1 stb.

[f] Vagy "Ádám leszármazottai", azaz "emberek".

[g] Vagy "felírtak”.

[h] Vagy "elbizakodottan akadályozták JHVH állhatatos szeretetét".

5 אַבָל אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹדִיעַ לָכֶם זאֹת שֶׁזֶּה[a] שֶׁהוֹצִיא אֶת עַמּוֹ
מִמִּצְרַיִם הֵמִית שְׁנֵי פְּעָמִים לְהָאֵינוֹ[c,b] מַאֲמִינִים 6 וְגַם הַמַּלְאָכִים
שֶׁחָטְאוּ וְנֶחְדְּפוּ[d] מִלְמַעְלָה הֵמָּה נִסְתָּרִים בַּחוֹשֶׁךְ עַד הַיּוֹם[e]
הַדִּין הֶעָתִיד 7 וְגַם הַמְּקוֹמוֹת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְכַדּוֹמֶה לָזֶה בָּאִים
לְמָשָׁל וְסוֹבְלִים לָעַד אֵשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם[f] 8 וְכַדּוֹמֶה לָזֶה אֵילּוּ
שֶׁמְּבַזִּים הַשְׁרָרוּת וּמְקַלְלִים לַמַּלְכוּת

[a] A margón „שזה” olvasható a fő szövegtől eltérő írásmódban. Nincs különbség a jegyzet és a szó között a főszövegben, kivéve az írásmódot.

[b] Vagy esetleg „לְהָאֵינוּ” (alternatív kiejtés). Vegye figyelembe azt is, hogy a héber Jelenések könyvében és Jakabnál általában a „אינו” vagy a „אינה” kifejezés szerepel a „אין” helyett. A végén található „ו” vagy „ה” nem mindig jelent harmadik személyű egyes számú birtokos utótagot.

[c] Vegyük észre, hogy a határozott névelőt gyakran nem egyesítik a héber Jelenések könyvében, a Jakab és Júdás leveleiben az elválaszthatatlan előszavakkal. Ez a Tanákhban (Ószövetségben) is előfordul időnként, pl. 1Móz 39:11; 5Móz 6:24; 1 Sám 9:13, 13:21; Jer 44:22; Ez 40:25, 47:22; Zsolt 36:6; Préd 8:1; Ezsd 9:7, 9:15; Neh 5:11, 9:10, 9:19, 12:38; 2 Krón 10:7, 25:10, 29:27 stb.

[d] A „ונהדפו” alternatív helyesírása.

[e] Vegye figyelembe, hogy ennek a szónak határozott névelője van, és a szövegösszefüggés alapján mégis birtokos viszonyban áll. Ez a jelenség nagyon gyakori a héber Jelenésekben, Jakab és Júda levelekben és előfordul a Tanákhban is – lásd pl. Bír 16:14; 1 Kir 14:24; 2 Kir 16:14, 23:17; Jer 25:26; 1 Krón 9:26 stb.

[f] A „גיא הנם” alternatív helyesírása. A Tanakhban található teljes cím az „ גיא בן הנם”.

5 De én azt akarom tudatni veletek, hogy ő, aki kihozta népét Micrájimból[a], **kétszer**[b] is megölte azokat, akik nem hittek. **6** És a küldötteket[c] is, akik vétkeztek, és akiket lelöktek a magasból, ők a sötétségben vannak elrejtve az eljövendő ítélet napjáig.

7 És szintén Szidóm[d] és Ámorá[e] helyei, amelyek hasonlóan közmondássá[f] váltak és viselik[g] a Hinnom[h] völgyének tüzét **örökké**. **8** És hasonlóképpen azok is, akik megvetik a hatalmat[i], és átkozzák[j] a királyságot[k].

---

[a] Héber megnevezés szerint, jelentése Egyiptomból.

[b] Valószínűleg a második halálra utal, lásd a 6-7. vershez („az eljövendő ítélet napja... a Hinnom völgyének tüze mindörökké") és hasonlítsd össze Jelenések 2:10[11], 20:6, 20:14, 21:8 versekkel. Lehetséges, hogy Kórakh lázadására is utal (a 11. vershez, lásd még 4Mózes 16), amelyben Jáhveh (i) több mint 250 vezetőt megölt, és (ii) a következő napon 14700 embert megölt, akik panaszkodtak ezen ítélet miatt.

[c] Héberül: 'mal'achim', a 'mal'ach' többes száma, ejtsd 'máláh'. Emberi és mennyei hírvivőkre és küldöttekre egyaránt használatos. Az 'angyal' szó nem fordítás - csak a görög 'aggelos' szó hangzását megőrző átírás magyarra. A mennyei 'mal'achim' vagy hírnökök különböznek a keruboktól; nekik nincsenek szárnyaik, és férfiként jelennek meg. ('Angyalok' és 'emberek' szavak felcserélhetők - lásd pl. 1Móz 18. Hasonlítsa össze a Máté 28:2-5 és János 20:12 vs. Márk 16:5 és Lukács 24:4, lásd még Zsid 13:2).

[d] Héber eredeti név, közismerten 'Sodoma'.

[e] Héber eredeti név, közismerten 'Gomora'

[f] Vagy "példázattá".

[g] Vagy "szenvedik".

[h] Héberül Géj-Hinnom, amit görögül 'Gehenna'-nak írták át, és pontatlanul "pokol"-nak vagy "gyehennának" fordítják. Ez egy létező völgy Jeruzsálem mellett, amely a jövőbeni büntetésre rendeltetett. Lásd Jákov 3,6 vers lábjegyzetének további magyarázatát.

[i] Vagy "uralmat".

[j] Vagy "megvetéssel beszélnek" vagy "jelentéktelennek nyilvánítják". A szövegkörnyezetben ez a „megvetés" szinonimája.

[k] Jelentheti azt is, hogy 'a király hatalmát'.

9 אֲבָל הַמַּלְאָךְ מִיכָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁחוֹלֵק עִם הַשָּׂטָן בִּשְׁבִיל הַקֶּבֶר
שֶׁל מֹשֶׁה אֲפִילּוּ הָכִי לֹא קִלֵּל אוֹתוֹ רַק אָמַר לוֹ הָאָדוֹן יַעֲנוֹשׁ
אוֹתְךָ 10 אֲבָל אֵילּוּ מְקַלְלִים וְלֹא יוֹדְעִים שׁוּם דָּבָר וְאַף מַה
שֶׁיּוֹדְעִים הֵמָּה מְבַזִּים 11 וְאוֹי לָהֶם כִּי הֵמָּה הוֹלְכִים עַל הַדֶּרֶךְ
שֶׁל קַיִן וְנוֹפְלִים בַּנְּסָיוֹן שֶׁל בִּלְעָם בִּשְׁבִיל אֵיזֶה רְוָוחִים וְנֶהֱרָגִים
בִּשְׁבִיל הַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁל קֹרַח 12 וְהֵמָּה בַּעֲלֵי גֵּיאוּת עִם מַתְּנוֹתֵיכֶם
וְהֵמָּה כַּעֲנָנִים בְּלִי מַיִם שֶׁהוֹלְכִים בָּרוּחַ וְאִילָנוֹת[a] שֶׁאֵינָם
נוֹשְׂאִם[b] פֵּירוֹת 13 וּכְמוֹ גַּלֵּי הַיָּם שֶׁזּוֹרְקִים לַחוּץ רֶפֶשׁ וְטִיט 14
וְגַם מִזֹּאת נִיבָּא חֲנוֹךְ הַשִּׁבְעָה מֵאָדָם וְאָמַר רְאֵה הָאָדוֹן יָבֹא
עִם אַלְפֵי אֲלָפִים רִבְבוֹת קְדוֹשִׁים

[a] Dagesh-sel is jelezhető, hogy „וְאִילָנוֹת”.

[b] A „נושאים” alternatív helyesírása. A hímnemű 'többes' számú főnevek/résznévi igenevek ilyen „hibás” írásmódja általában megtalálható a Tanakhban, különösen, ha a szó már tartalmaz egy „י” vagy „ו” magánhangzót. Lásd pl. 1Móz 1:21 (תומם), 25:24 (תנינם); 2Móz 8:10 (חמרם); 3Móz 10:16 (הנותרם). Hasonlítsa össze a Jakab 2:6 és a 4:15.

9 Pedig a küldött Mikháel[a], miközben vitatkozott Há-Szátánnal[b] Mose[c] sírja miatt, még csak nem is átkozta őt, hanem azt mondta neki: "az Úr[d] elítéljen[e] meg téged". **10** De ezek az emberek átkozódnak, miközben semmit sem tudnak, és amit tudnak[f], azt is megvetik. **11** És jaj nekik, mert a Kájin[g] útján járnak, és Bilám[h] kísértésébe esnek némi haszon miatt, és megöletnek Kóráh[i] vitája[j] miatt.

12 És büszkék a ti ajándékaitokra, és[k] olyanok, mint a víz nélküli felhők, amelyek a széllel sodródnak, és a fák, amelyek nem teremnek gyümölcsöt, **13** és mint a tenger hullámai, amelyek mocskot és sarat vetnek ki.

14 És Hánokh[l], a hetedik Ádámtól, szintén prófétált **erről**, és azt mondta: "Nézd[m], az Úr ezrek ezreivel, a kiválasztottak tízezreivel fog jönni,

---

[a] Héber eredeti név, közismerten 'Mihály'.
[b] Közismerten a Sátánnal, szó szerinti jelentése: "Az Ellenség". Lásd Jákov 4,7 lábjegyzetét.
[c] Héber eredeti név, közismerten 'Mózes'.
[d] Héberül 'Ha-Adon', kiejtve Há-Ádón, lefordítva "Az Úr" vagy "A Mester".
[e] Vagy "büntessen".
[f] Valószínűleg olyan emberekre vonatkozik, akik ismerik a Tórát, azaz Mózesi könyveket (JHVH utasításait/törvényét), de nem hajlandóak engedelmeskedni. Lásd pl. Róm 1:32.
[g] Héberül eredeti név, közismerten 'Káin'.
[h] Héberül eredeti név, közismerten 'Bálám'.
[i] Héberül eredeti név, közismerten 'Kóré'.
[j] Vagy "megosztottsága" - valószínűleg kettős értelemben használták.
[k] Vagy "de".
[l] Héber eredeti név, közismerten 'Énók'.
[m] Vagy "íme".

15 לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט לָרְשָׁעִים בִּשְׁבִיל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים 16 כִּי אֵין
בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם הַוּוֹת קֶבֶר פָּתוּחַ גְּרוֹנָם לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן[a] 17
אֲבָל אַתֶּם אַחִים אֲהוּבִים תִּזְכְּרוּ בְּהַדִּיבּוּר שֶׁנֶּאֱמַר מִכַּתְּחִילָה
מֵהַשְׁלוּחִים[b] מֵאֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ 18 שֶׁאָמְרוּ לָכֶם כִּי בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים יִהְיוּ אֶצְלֵיכֶם[c] לֵצָנִים שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי תַּאֲוֹתֵיהֶם 19 וְאֵילּוּ
הֵמָּה בַּבָּשָׂר וְלֹא בָּרוּחַ 20 אֲבָל אַתֶּם אַחִים אֲהוּבִים חַזְּקוּ
אֶתְכֶם בֶּאֱמוּנָתֵיכֶם[d] עַל יַד הָרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ

[a] Idézet Zsolt. 5:10.

[b] A színes kéziratos fotók alapján úgy tűnik, hogy az írnok azt írhatta, hogy „מהשליחים”, majd „מהשלוחים”-re változtatta.

[c] A Tanákhban számos elöljárószó „többes” alakot ölt, ha utótag kapcsolódik hozzá, pl. „עֲלֵיכֶם” (2Móz 5:21); „אַחֲרֵיהֶם” (1Móz 41:23). A héber Jakab, Júdás és Jelenések könyvében a „többes szám” alak az elöljárószavak szélesebb körével használt, amikor egy második személy utótag kapcsolódik hozzájuk. Hasonlítsa össze a 20. vers lábjegyzetével.

[d] A Tanákhban a második személyű többes számú utótagok normál esetben a nőnemű többes számú főnevekhez kapcsolódnak egy „י_” segédmagánhangzóval, pl. „בְּנֹתֵיכֶם” (2Móz 3:22); „חַטֹּאתֵיכֶם” (Ámosz 5:12). A héber Jelenések, Jakab és Júdás könyvében az ilyen segédmagánhangzók használata a főnév és az utótag között ki lett terjesztve az egyes számú főnevekre is (a „י_” nem teszi a főnevet többes számmá). Erre ritkán találunk példát a Tanákhban is, pl. „שְׁבוּתֵיכֶם” (Zof 3:20) és hasonlóan (többes számú alakhoz hasonlóan) „מִשְׁנָאתֵיךְ” (Ez 35:11). Hasonlítsa össze a 18. vers lábjegyzetével.

15 hogy végrehajtsa az ítéletet a gonoszokon a gonosz tetteik miatt".
16 "Mert nincs határozottság a szájukban,[a] a belsőjük pusztulás, a torkuk nyitott sír, nyelvükkel hízelegnek."[b]

17 Nektek azonban, szeretett testvérek, emlékeznetek kell azokra a szavakra, amelyeket kezdettől fogva mondtak a mi Urunk Jesuá Há-Mássiákh küldöttei, 18 mert azt mondták nektek: "Az utolsó napokban gúnyolódók lesznek mellettetek, akik a vágyaik[c] szerint járnak". 19 Ezek testben vannak, és nem a Szellemben[d].

20 Ti pedig, szeretett testvérek, erősítsétek meg magatokat hitetekben[e] a Megkülönböztetett Szellem[f] által.

---

[a] Vagy „nincs semmi szilárd/igaz abban, amit mondanak” – ami azt jelenti, hogy mindig hazudnak, vesd össze János 8:44-gyel.
[b] Idézet a Zsoltárok 5:10-ből.
[c] Vagy "saját vágyaik".
[d] Héberül 'Ruach', kiejtve Rúákh, ami "Szellem", "lehelet" vagy "szél" jelentésű. Nem szó szerint fordítva és közismerten Lélekben.
[e] Szó szerint: „hűség”. Héberül „אמונה” (emunah) – mind a hittre, mind a cselekvésre (hűségesnek lenni) vonatkozik. Lásd pl. Jakab 2:19-25[20-26]; 2 Krónikák 19:9; 2 Királyok 12:16(15); Ézs 59:4; Hóseás 2:22(20); Zsoltárok 33:4, 143:1, stb.
[f] Héberül Rúákh Há-Kódes: Isten „Megkülönböztetett Szelleme”, elkülönítettségében és elválasztottságában tiszta Szellem, közismerten Szent Szellem (nem szó szerint Szent Lélek). A kifejezést azért nem a latinból átvett „szent” szóval adjuk vissza, mert a latin sanctus melléknév jelentései („felszentelt/odaáldozott”, „sérthetetlen”, „tiszteletreméltó”, „fenséges”, „isteni”, „jámborságra/vallásosságra törekvő”, „igazságos”) nem adják vissza az eredeti héber fogalom lényegét: az Isten számára való teljes elkülönítettséget és a hétköznapitól való elválasztottságot.

21 וְתַעַמְדוּ בְּאַהֲבַת יַהְוֶה וּתְצַפִּים[a] עַל הָרַחֲמִים מֵאֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ
לְחַיִּים (160b) לָעַד 22 וְגַם אַתֶּם תִּהְיוּ רַחֲמִים[b] 23 אֲבָל [ ][c] אֵיזֶה
מִכֶּם בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְתִרְחֲקוּ מִן הַחַטָּאִים 24 אֲבָל זֶה שֶׁיּוּכַל
לִשְׁמֹר אֶתְכֶם בְּלִי סָפֵק וְלַעֲמוֹד[d] אֶתְכֶם לִפְנֵי הָאָדוֹן בְּלִי שׁוּם
חֵטְא 25 לָזֶה תִּהְיֶה כָּבוֹד וְתִפְאֶרֶת וּמַלְכוּת מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם
אָמֵן

[a] Ez vagy egy 'befejezetlen' ige melléknévi igenévi végződéssel (ilyen kevert alakok néha előfordulnak a Tanákhban, pl. „משתחויתם” Ez 8:16-ban; lásd még a „תבאתי” alakot 1Sám 25:34-ben [Ketiv], amely a befejezett „באת” és a befejezetlen „תבאי” kombinációjának tűnik); vagy pedig ez valószínűleg egy hiba a „מְצַפִּים” vagy a „תְּצַפּוּ” helyett. Hasonlítsa össze Jakab 4:5-tel és Jelenések 16:9-el.

[b] Valószínűleg hiba a „רַחֲמָנִים” helyett.

[c] Áthúzott betűk.

[d] Bár ez valószínűleg tévedés a „ולהעמיד” = ”ולעמיד” kifejezésben, hasonlítsa össze a Qal ige hasonló használatát a Jak 5:15 műveltető jelentésével.

21 És álljatok[a] meg JHVH szeretetében, és várjátok[b] a mi Urunk[c] Jesuá[d] irgalmát az örök életre, **(160b) 22** és ti magatok is legyetek irgalmasok. **23** Valóban, néhányatoknak vannak jó tettei, de tartsatok távolságot[e] a bűnösöktől. **24** Hisz ő, aki képes megőrizni titeket kételkedés nélkül, és minden bűn nélkül az Úr elé állítani titeket, **25** annak legyen tisztelet és dicsőség és királyság, örökkévalóságtól örökkévalóságig[f], ámén[g]!

[a] Vagy "folytassátok" az "álljatok meg" helyett.

[b] Vagy "várakozással nézzetek", vagy "reménységgel nézzetek".

[c] Az Adon héber szó jelentése 'úr' vagy 'mester'.

[d] *A 'Yeshua' héber név átirata, közismerten 'Jézus'. A héber név, jelentése "JHVH az Üdvözítő" vagy "JHVH a Szabadító". A Jesuá névvel azonos hangzású szó főnévként is használatos a Bibliában. Pl. Ézsaiás 49,6: „Így szól: Kevés az, hogy nekem szolgám légy, a Jákób nemzetségeinek megépítésére és Izráel megszabadultjainak visszahozására: sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!". Az üdvöm szó más magyar fordítások szerint „szabadításom". Az üdvöm vagy szabadításom szó a H3444-es Strong számú ישועה héber szó, mely kiejtve jesuá, azonos hangzású, mint a Jesuá név.*

[e] Vagy "maradjatok távol".

[f] Héber kifejezés, amely gyakran azt jelenti, hogy: "örökkön - örökké" – lásd pl. Jer 7:7; 25:5, 1 Krón 16:36, Neh 9:5, Zsolt 41:14; 103:17; 106:48.

[g] Héber "amein" mint határozószó azt jelenti, hogy "biztosan", "valóban" vagy "igazán".

Magyarázat
a héber Jelenések könyvéhez, azaz Bizalmas Tanácsokhoz

על ספר אלה הסודות

A Cambridge Egyetemi Könyvtár Oo.1.16 kézirata alapján. A Manchester Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata is alátámasztja.

2.2 verzió © 2026 október

Magyarázat

Az Újszövetség minden szerzője vagy zsidó volt, vagy prozelita[a], azaz a zsidó vallásba betért.[b] Így tényleg lehetséges lenne, hogy az egész Újszövetséget eredetileg görögül írták? A tudósok régóta azt tanítják[c], hogy a héber "holt nyelv" volt az Újszövetség korában, de a Holt-tengeri tekercsek [d] a Misnával együtt egyértelmű bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy a héber még mindig élő[e] nyelv volt az első században!

---

[a] ApCsel 2:11 „zsidók és prozeliták”, ApCsel 6:5 „antiókhiai prozelitát”, ApCsel 13:43 „a zsidók és az istenfélő prozeliták”.

[b] Lehetséges, hogy Lukács is egy zsidó hitre tért prozelita volt (az Apostolok Cselekedetei és Lukács Evangéliumának szerzője), de van ok azt hinni, hogy ő is zsidó volt.

[c] Például "...A héber halott nyelv volt Krisztus idejében, ahogy már korábban is kijelentették... A világ alig ismeri fel a görög befolyás fontosságát a kereszténység sorsának alakításában..." - Dr. Jacob Elon Conner, *Christ was not a Jew*, önállóan kiadva, 1936, 13., 43. old. "A héber hosszú ideje halott nyelv volt a zsidó nép számára általában... A bibliai héber akkor éppoly használhatatlan volt egy átlagos zsidó számára, mint amilyen a német egy olyan angolnak, aki soha nem tanulta ezt a nyelvet." - Gróf Alexander Roberts, *A Short Proof that Greek was the Language of Christ*, Alexander Gardner Publishers, 1893, 45-47. old. "...az egyik fő hagyományos érv... az volt, hogy Jézus arámiul beszélt, mivel nem volt más, amit beszélhetett volna, hacsak nem görögül." - James Barr (szemita nyelvek professzora), *Which Language did Jesus Speak? - Some Remarks of a Semitist*, University of Manchester, John Rylands Library, 1970, 2., 21. old.

[d] "Valóban, általánosan elfogadott, hogy a Holt-tengeri Tekercsek, konkrétan a Réz Tekercs [50-100 Kr.u.] és a Bar-Kokhba levelek [< 135 Kr.u.], egyértelmű bizonyítékot szolgáltattak az MH [Misna-héber] népszerű jellege mellett." - Miguel Pérez Fernández, *An Introductory Grammar of Rabbinic Hebrew*, Brill, 1997, 2-3. old.

[e] Pl. "Távolról sem mesterséges tudományos zsargon, a Misnai Héber [Kr. e. 400 – Kr. u. 150] lényegében népszerű és köznyelvi dialektus... Szókincse és nyelvtana egyaránt a köznyelvi használat és népi fejlődés bélyegét viseli." -- M. H. Segal, *A Grammar of Mishnaic Hebrew*, Clarendon Press, 1980, 6. o. (Hasonlítsd össze ibid. 13. o.) "A nem-bibliai Holt-tengeri tekercsek kéziratainak felfedezése óta, amelyek körülbelül nyolcvan százaléka héberül íródott... [és] a héber Bar-Kokhba levelek... az első századi nyelvi helyzet újraértékelése zajlott

Nem csak arról van szó, hogy a héber élő nyelv volt, hanem arról is, hogy ez volt a leggyakrabban használt[a] nyelv Júdeában abban az időben. A hébert gyakrabban használták írásban, mint az arámit és a görögöt.[b]

Még Galileában[c] és a világ többi részén is, "a héber túlélt mint beszélt és írott nyelv... a legtöbb diaszpóra közösségben a zsinagógai istentiszteleteken és vallási szövegekben."[d]

---

le. Most úgy tűnik, hogy a héber élő és virágzó nyelv volt mind írott, mind beszélt formában... A héber a zsidó közösség nyelveként szolgált..." -- David N. Bivin, *Hebraisms in the New Testament*, in *Encyclopedia of Hebrew Language and Linguistics*, szerk. Geoffrey Khan, Brill, 2013, 2. kötet, 198. o.

[a] Például "...az Újszövetségben leírt események akkor történtek, amikor a héber még erős és domináns volt..." - Chaim Rabin, *Hebrew and Aramaic in the First Century*, in *The Jewish People in the First Century*, Fortress Press, 1976, vol. 2, 1036. old. "...a Holt-tengeri Tekercsek többsége héberül íródott... *[és]* tartalmaznak héber bibliaszövegeket, nem-bibliai irodalmi műveket és dokumentumokat, mint például szerződések és levelek... Ezek a szövegek szemléltetik a héber nyelv életben lételét az ókori Júdeában." - www.deadseascrolls.org.il/learn-about-the-scrolls/languages-and-scripts (hozzáférés: 2023).

[b] "Természetesen azok a művelt júdeaiak [Kr.e. 400 - Kr.u. 150] is értettek arámiul, és írásban is használták, de csak alkalmanként, és nem szokásszerűen... Így számos generáción keresztül a júdeai zsidók megmaradtak a héber nyelv mellett." - M. H. Segal, *A Grammar of Mishnaic Hebrew*, Clarendon Press, 1980, 13-14. old. "A Qumráni Barlang Tekercsek... időtartama a Kr.e. harmadik századtól a Kr.u. első századig terjed... Míg a héber a leggyakrabban használt nyelv a Tekercsekben, körülbelül 15%-uk arámiul íródott, és számos görögül." - www.deadseascrolls.org.il/learn-about-the-scrolls/introduction (hozzáférés: 2023).

[c] "Azok, akik, mint Jézus, részt vettek a zsinagógákban (Márk 1:21 [Galileában]) és a jeruzsálemi Templomban folyó vitákban... kétségtelenül misnai héberül tették..." - Chaim Rabin, *Hebrew and Aramaic in the First Century*, in *The Jewish People in the First Century*, Fortress Press, 1976, vol. 2, 1036. old.

[d] "...egészen a 20. századi újjáéledéséig... A héber túlélt mint beszélt és írott nyelv... a legtöbb diaszpóra közösségben a zsinagógai istentiszteleteken és vallási szövegekben." - J. F. Elwolde, *Hebrew, Biblical and Jewish*, in *Encyclopedia of Language and Linguistics*, szerk. K. Brown, Elsevier, 2006, vol. 5, 260. old. "R. Joseph úgy mondja, hogy az MH [Misna-héber] ismert volt, mint beszélt nyelv [az arámival és más nyelvekkel együtt] Babilonban a

Amellett, hogy a héber nyelvet aktívan használták Izraelben az első században Kr. u., számos bizonyíték azt is mutatja, hogy az átlagos zsidó Izraelben az első században Kr. u. nem beszélt[a] görögül. A Holt-tengeri Tekercsek kevesebb mint 8%-a íródott görögül, nagyjából 15% arámiul, és körülbelül 75% héberül.[b]

Az Újszövetség megemlíti a "hellenisztikus" vagy "görög" zsidók kisebbségét Izraelben, egyértelműen jelezve, hogy a nemzet többi része nem beszélt görögül[c]. Még Josephus Flaviusnak is nagy

---

negyedik században..." - M. H. Segal, *A Grammar of Mishnaic Hebrew*, Clarendon Press, 1980, 15. old. [lábjegyzet].

[a] Több száz évnyi görög befolyás eredményeként néhány görög jövevényszó használatba került. A legtöbb izraeli zsidó az első században azonban nem beszélt és nem értett görögül. Néhány zsidó (pl. Josephus) megtanulta és tanulmányozta a görögöt, hogy dolgozni tudjon a görög-római kormányzat számára. Csak a "hellenisztikus zsidóknak" nevezett kisebbségi csoport beszélt anyanyelvi görögül.

[b] A Qumráni kézirat-alkotások közül körülbelül 80% héberül van, míg a kéziratok 15%-a arámiul, és csak 2.9% görögül. Bár a görög alkotások százalékos aránya helyenként nagyon változik, a kombinált statisztika az összes Júdeai sivatagban felfedezett kéziratból (beleértve Qumránt) az, hogy körülbelül 7.3% íródott görögül, nagyjából tízszer kevesebb, mint héberül. (Ezek a százalékok kizárják a későbbi középkori arab kéziratokat). Lásd pl. Emanuel Tov, *Hebrew Bible, Greek Bible, and Qumran, Collected Essays*, Mohr Siebeck, 2008, 340. old; Daniel Machiela, *A Handbook of the Aramaic Scrolls from the Qumran Caves*, Brill, 2023, 1. old; Martin G. Abegg, *Hebrew Language*, in *Dictionary of New Testament Background*, szerk. Craig A. Evans and Stanley E. Porter, InterVarsity Press, 2000, 461. old. [2. oszlop]. "A tekercsek több mint 75 százaléka héberül íródott. A többit arámiul írták, de közülük kis számot görögül írtak görögül." - The NIV Bible website: www.thenivbible.com/blog/15-surprising-facts-about-the-dead-sea-scrolls/ (hozzáférés: 2023). "A Holt-tengeri Tekercsek körülbelül 80-85 százaléka a héber három dialektusának egyikében íródott... néhány tekercs arámiul íródott, és néhány koiné görögül." - Dead Sea Scrolls website (hozzáférés: 2023).

[c] Az ApCsel 6:1-ben azt olvassuk, hogy a "hellenisztikus zsidók" panaszkodtak a "héber zsidók" ellen. Ez azt mutatja, hogy a hívők közössége csak kis számú görögül beszélőt tartalmazott - ezek a hellenisztikus özvegyek nem kaptak elegendő ételt, és valószínűleg nem volt elegendő megbecsülésük a héber zsidók körében. Az ApCsel 9:29 kimondja, hogy Pál vitatkozott a "hellenisztikus

erőfeszítést kellett tennie a görög nyelv megtanulásához, és bár elsajátította a görög nyelvtant, annyira hozzászokott saját nyelvének beszéléséhez, hogy nem tudta túl jól ejteni a görögöt.[a]

zsidókkal", de ők megpróbálták megölni Pált. Azon túl, hogy bebizonyítja, hogy a legtöbb zsidó nem beszélt görögül, ez azt is mutatja, hogy Pál igehirdetése szokatlan fenyegetés volt - miért próbálnák megölni Pált most, ha az apostolok mind tudtak volna beszélni és érvelni velük görögül?

[a] "Nagy fáradságot is vállaltam a görögök tanulásának megszerzéséért, és a görög nyelv elemeinek megértéséért, bár annyira hozzászoktam saját nyelvemen beszélni, hogy nem tudom kellő gördülékenységgel ejteni a görögöt..." - Flavius Josephus and William Whiston, *The works of Josephus: Complete and Unabridged*, Hendrickson, 1996, Antikvitások, 20. könyv, 263. szakasz [11:2. fejezet].

Ráadásul belső[a] bizonyítékok vannak számos újszövetségi könyv görög szövegében arra, hogy az eredeti kézirat héberül íródott.[b]

[a] "A héber szintaktikai szerkezetek és irodalmi kifejezések fordításai megtalálhatók ezeknek a [görög szinoptikus] evangéliumoknak a narratív keretében; míg a közvetlen beszéd megmutatja ezeket a héber nyelvhasználat néhány tipikus sajátosságát, akár arámiul beszélték, akár héberül." - David N. Bivin, *Hebraisms in the New Testament*, in *Encyclopedia of Hebrew Language and Linguistics*, szerk. Geoffrey Khan, Brill, 2013, vol. 2, 201. old. [Lásd Ibid., 198-201 több száz példáért]. Egy nagyon egyértelmű példa "Jeshua" (ישוע) nevének magyarázata Mt. 1:21-ben, amely csak héberül működik, arámiul, görögül vagy latinul nem. Még az Újszövetség első verse is tartalmaz egy nyilvánvaló héber idiómát, "a könyve az eredetének" - egy héber genitivus, amely igazolatlan a *Perseus Digital Library* több mint 600 görög műből álló hatalmas gyűjteményében. Más példák: Hebraizmusok (és "által" helyett "által kezének"; "kéz" helyett "hatalom/tekintély"; az egyszerű kötőszavak rendkívül gyakori használata ("és", "de", stb., gyakran a fordítás elején hiányoznak [a héber Ószövetség és Újszövetség esetében ez nagyon gyakori más görög írásokban; "ő válaszolt és azt mondta" helyett "ő válaszolta" [a héber Ószövetségben és Újszövetségben nagyon gyakori, más görög írásokban nagyon ritka]; a felettes kifejezések héber idiómákkal, mint "királyok királya", "urak ura", stb. Számos kommentár létezik a görög Újszövetségről, amelyek kitérnek a nehézkes és/vagy zavaros görög nyelvtani magyarázatokra, beleértve: A. T. Robertson (*Word Pictures in the New Testament*); I. H. Marshall, C. A. Wanamaker (*The New International Greek Testament Commentary Series*); R. G. Bratcher, B. M. Newman, E. A. Nida, J. Reiling, J. L. Swellengrebel (*UBS Handbook Series*); H. B. Swete (*The Gospel according to St. Mark*); J. Bond (*The Gospel According to St. Luke*); D. L. Bock (*Luke: Baker Exegetical Commentary on the New Testament*), stb.

[b] Jean Carmignac - akinek a következtetése kizárólag a görög Márk verzión és annak könnyű visszafordításán alapult héberbe - azt mondta: "Megdöbbentem, hogy Márk görög szövegének fordítása héberre mennyire könnyű volt, és hogy ez valójában csak egy eredeti héber görög fordítása volt..." (Hangsúly hozzáadva, idézve *The birth of the Synoptic Gospels* című műből, lefordítva franciából Michael J. Wrenn által). J. Wrenn Claude Tresmontant megállapítását idézi, hogy mind a négy evangélium eredetileg héberül íródott. Hugh J. Schonfield kijelentette Máté, Márk, János és a Jelenések könyvének héber vagy arámi eredetét bevezető részében a Du Tillet verzió Máté fordításához.

Pontosabban, a Jelenések görög szövegének tudósai régóta felismerik és elismerik, hogy bővelkedik a héber befolyásban.[a] Ezek közül néhány utalás még a görög alapú fordításokban is egyértelműen látható! Beszéljünk meg egy példát:

"Ekkor leborult a huszonnégy vén és a négy élőlény, imádták Istent, aki a trónon ül, és így szóltak: **Ámen**. **Halleluja!**"[b] [c]

Hogyan került ez a két héber szó - 'Ámen' és 'Halleluja' - a görög Bibliába? A legtöbb keresztény annyira hozzászokott ehhez a két héber szóhoz, a keresztény terminológiájuk részéhez, hogy akaratlanul is azt feltételezik, hogy normális, hogy mindenki csak ezt a két héber szót ismeri.[d] Azt sem tudják, hogy ez a két szó az Újszövetség eredeti zsidó szerzőinek anyanyelvéhez tartozott!

Álljunk meg és tegyük fel a kérdést: "Ha János olyan héber szavakat használt, mint az 'Ámen' és a 'Halleluja', miért tanítják nekünk, hogy a Jelenések könyve egésze eredetileg görögül íródott?" Az alábbiakban három tipikus, hipotetikus kifogás található (nézd meg, egyetértesz-e vagy sem):

1. „Lehetséges, hogy a Jelenések könyve héberül adatott, de János mindent lefordított görögre[e] „menet közben", és csak két héber szót tartott meg, az „Ámen" és a „Hallelujá"."

---

[a] Pl. "Az Apokalipszis görög nyelvét számos legszembetűnőbb sajátosság jellemzi, amelyek, ahogyan azt régóta elismerik, nagy részben a héber idiómák befolyásának köszönhetők." - L. Cowden Laughlin, *The Solecisms of the Apocalypse*, C. S. Robinson and Co., 1902, 4. old. Dr. Robert B. Y. Scott számos jelzést dokumentált a héber befolyásról a görög Jelenések könyvében, és arra a következtetésre jutott, hogy a Jelenések könyve eredetileg héberül íródott (*The Original Language of the Apocalypse*, 1928).

[b] Jelenések könyve 19:4 RÚF

[c] A bevezető részekben minden kiemelés az érthetőség kedvéért lett hozzáadva. Azonban az átírási/fordítási részben a fordításban lévő kiemelés a héber szövegben lévő kiemelést tükrözi.

[d] Kivéve persze a héber neveket.

[e] Pl. „Az ő könyve bővelkedik nyelvtani hibákkal, amik egyértelműen héber jelegűek… Ez nem feltétlenül következik abból, hogy a Jelenések könyvét

2. „János nem tudott héberül[a], és csak ezt a két héber szót ismerte (ahogy a legtöbb keresztény) – és így kegyesen görögül kapta a Jelenéseket!"

3. „Lehetséges, hogy János valóban tudott héberül, de a mennyei lények, akik Jáhvéht dicsérték[b] a Jelenések könyve 7:11-12-ben és 19:4-ben, nem beszélnek héberül. Valójában a mennyben mindig görögül[c] beszéltek, miközben csak két héber szót használnak, az „Ámen"-t és a „Hallelujá"-t."

---

eredetileg héberül írták… valamilyen oknál fogva görögül írt…" – Nigel Turner, Grammatical Insights into the New Testament, T. és T. Clark, 1965, 159-160. o.

„Régóta elismert tény, hogy az Apokalipszis számos nyelvtani… szabálytalanságot tartalmaz… »míg [János] görögül ír, héberül gondolkodik…«, ez a vélemény később, különösen a közelmúltban, egyetértésre talált." – G.K. Beale, The Book of Revelation: A Commentary on the Greek Text, Eerdmans, 1999, 96.

„Jelenések… a szemitizmusok egy olyan szerzőt tükröznek, aki héberül gondolkodott és görögül írt…" – John R. Yeatts, Revelation, Believers Church Bible Commentary, Herald Press, 2003, 446. o.

[a] Ez a nézet volt különösen népszerű a Holt-tengeri Tekercsek felfedezése előtt, pl. "...évszázadokkal Krisztus születése előtt anyanyelvi héberüket teljesen felváltották... [A bibliai héber] irodalmi kincsek... voltak... sok pecséttel lezárva az egyszerű nép számára, ha volt héber nyelvük egyáltalán, és még inkább, ha volt latin vagy egyiptomi nyelvük... A görög valójában Palesztina uralkodó nyelve volt Megváltónk idejében." - Professor Alexander Roberts, *Greek, the Language of Christ and His Apostles*, Longmans, Green and Co., 1888, 435-436. old.

"...A héber már nem volt élő nyelv..." - A. T. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research*, Broadman Press, 1934, 94. old.

[b] A Teremtő héber neve. Lásd https://www.hebrewgospels.com/yhwh további információkért.

[c] Dr. William Mounce írja: "Ne légy szégyenlős! Túl sok a tét abban, hogy megtanuljuk a mennyei nyelvet. Ó, nem tudtad, hogy a görög a menny mennyei nyelve? Igaz. (legalábbis Lk 13:1-ben) [az angyalok nyelve]. Szóval miközben mindenki más görögöt tanul, nekünk Jézussal kell beszélnünk!" - William D. Mounce, *Basics of Biblical Greek Grammar*, 3. kiadás, Zondervan, 2009, 1-10. old.

"George Horton, a híres amerikai konzul... [és görög tudós, azt mondta:] 'Isten görögül beszél a Mennyben.' ...hajlok arra, hogy Hortonnal tartsak. Miért

Nem nevetséges ez? Nos, ez az a dilemma, amellyel a görög Újszövetség sok tudósa szembesül. Ahhoz, hogy azt állítsák, hogy a Jelenések könyve eredetileg görögül íródott, hinniük kellene ezek (vagy hasonló) kifogások valamelyikében.

Sokkal ésszerűbb lenne elismerni, hogy János héberül beszélt; hogy Jáhveh és Jesuá [a], valamint a mennyben lévő mennyei lények héberül [b] beszélnek; hogy János a Jelenések könyve eredeti kéziratát héberül írta; és hogy a görög fordítás csak utólag készült,[c] az eredeti héber szöveget használva.[d]

---

másként választaná Isten, hogy közölje üdvösségének üzenetét görögül?" - Prof. Ismini Lamb, *Why learn Greek? Is it spoken in Heaven?*, The National Herald, 2023. február 2. Online elérhető: www.thenationalherald.com/why-learn-greek-is-it-spoken-in-heaven (hozzáférés: 2023).

[a] Az eredeti héber neve 'Jézusnak.'

[b] Még a mennyei hírvivők (angyalok) nevei is (pl. Mihály és Gábriel) héberek. Lásd még ApCsel 26:14.

[c] Szem előtt kell tartani, hogy messiási zsidók voltak a földközi-tengeri régióban és a Közel-Keleten, akik képesek voltak elolvasni egy ilyen eredeti héber szöveget és görög, latin vagy arámi fordításra volt szükség a nem-zsidó hívők számára a gyülekezetben/zsinagógában.

Vegyük figyelembe, hogy az evangéliumi üzenet kezdetben zsinagógáról zsinagógára terjedt, ahol a héber maradt a zsidó nép által használt közös nyelv: "...egészen a 20. századi újjáéledéséig... A héber túlélt mint beszélt és írott nyelv... a legtöbb diaszpóra közösségben a zsinagógai istentiszteleteken és vallási szövegekben." - J. F. Elwolde, *Hebrew, Biblical and Jewish*, in *Encyclopedia of Language and Linguistics*, szerk. K. Brown, Elsevier, 2006, vol. 5, 260. old. Különböző más másodlagos nyelveket is használtak a zsinagógákban a héber mellett, amelyek különböző nem-héber nyelvű fordításokat eredményeztek.

[d] Ez alkalmas magyarázat, hogy miért vannak jelen héber szavak a görög Jelenések könyvében: mert héber szövege van! Például "Charles önkénytelenül elárulja az ügyét, amikor azt mondja: 'a fő hebraizmusok az Apokalipszisben... elegendőek annak bizonyítására, hogy héberebb, mint maga az LXX.' Csak egy dolog van, ami héberebb egy héberből való fordításnál, és ez egy olyan fordítás, amely szó szerintibb [mint az LXX]... Arra a következtetésre jutunk tehát, hogy az Apokalipszis mint egész egy fordítás héberből..." - Robert B. Y. Scott, The Original Language of the Apocalypse, The University of Toronto Press, 1928, 6. old.

Ha a Jelenések ihletett üzenete héberül adatott, miért rögzítette volna János csak egy másodkézből származó görög fordítást, megengedve, hogy az eredeti héber prófécia örökre elvesszen?

Az alábbi részekben tárgyalni fogjuk ennek a héber kéziratnak a technikai, nyelvi bizonyítékait, amelyek megerősítik a Jelenések könyve héber eredetét.

A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok

Minden más Jelenések könyve szöveghagyományhoz képest az indiai Cochin héber Jelenések [a] a számunkra legfontosabb és leghitelesebb ismert szövegváltozat.[b] Ebben a részben megvitatunk néhányat a sok héber és görög hagyományok közötti érdekes különbségek közül,[c] valamint ennek a konkrét héber változatnak a nyelvi hitelességre utaló jeleit.

Bőséges bizonyítékot fogunk bemutatni arra, hogy a Jelenések könyve héber szövege megelőzte a görög szöveget, és hogy a görög szöveg az eredeti héberből készült fordítás.

A Jelenések könyve héber címe

Nem kell sokáig keresni, hogy érdekes különbségeket találjunk a héber Jelenések könyvében. Valójában az első érdekes különbség az első fejezet első versben van!

[a] E kéziratról már korábban írtunk.

[b] Más héber Jelenések könyve változatokat is megvizsgáltunk: Sloane 237-et a British Library-ből; Neofiti 33-at a Vatikáni Könyvtárból, Hébreu 131-et a Franciaországi Nemzeti Könyvtárból; Ms. 314-et a Freiburgi Egyetemi Könyvtárból; ezek közül egyik sem bizonyult nyelvészetileg hitelesnek.

[c] Más szöveghagyományok, mint a latin Vulgata és a szír Peshitta, szintén tárgyalásra kerülnek, ahol relevánsak.

> "Ezek azok a **bizalmas tanácsok** (sodot), amelyeket JHVH[a] adott Jesuá[b] Ha-Mashiachnak..."[c] [d]

Maga az a szó, amelyből a 'Jelenések' cím általában származik, különbözik ebben a héber változatban! A 'jelenés' szóra héberül a 'házon'[e] szót várnánk, ehelyett a 'szodot' szót találjuk.

A 'szodot' a 'szod' többes számú formája, és nem azt jelenti, hogy "jelenés", hanem inkább "bizalmas tanácsok" vagy "titkok". Így a Jelenések könyve héber címe valójában Eleh Há-Szodot[f] kellene legyen, ami 'Ezek a Bizalmas Tanácsok' jelentésű. Néhány ember számára ez jelentéktelen változatnak tűnhet, de érdekesség, hogy ez a héber 'szod' szó több szakaszban ismétlődik végig a könyvben.

A hiteles héber dokumentumok gyakran tartalmaznak ilyen ismétlődő kulcsszavakat, amelyek összekapcsolhatnak néhány látszólag összefüggéstelen verset vagy szakaszt. Tekintsünk egy példát a Tanakhból (Ószövetségből):

---

[a] A kézirat a héber rövidítést 'ה használja "Ha-Shem" helyett, ami szó szerint 'A Név'-et jelenti. Fordításaink "Jáhveh"-t jelölnek minden olyan esetben, amikor a héber kéziratok jelzik. Az egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtése יהוה, amelyből a Név összes többi rövidítése/összevonása származik, "Jáh-veh" – különös hangsúllyal a második szótagra. További információért lásd HebrewGospels.com/yhwh.

[b] Az eredeti héber neve 'Jézusnak.'

[c] Vagy 'A Messiásnak.'

[d] Jel. 1:1, Oo.1.16-ból fordítva.

[e] "חזון" vagy "חזיון" (látomás/jelenés) általában használatos héber fordításokban, azok számára, akik a Delitzsch Héber és Syriac/Aramaic/Chaldean-fordításokat követik. Ezek is használják „התגלות”, „התגליות” vagy „גלוי” (feltárás/kinyilatkoztatás) – lásd pl. Hébreu 131-et a Franciaországi Nemzeti Könyvtárból.

[f] Ez a cím is rövidítésre került, mint 'Eleh Há-Szodot' (Bizalmas Tanácsok). Hasonlítsd össze a héber címet Deuteronomiumra, 'Eleh Ha-Devarim', lerövidítve 'Devarim'-ra. A bibliai könyvek héber címei gyakran egy kulcsszóból vagy kifejezésből formálódnak az alkalmazható könyv első versében.

> "'Mit látsz Jirmejáhu?'[a] Ekkor így szóltam: 'egy **mandula-ágat** látok'. Ekkor JHVH így szólt hozzám: 'Jól láttál, mert **vigyázok** szavamra, hogy megtegyem azt.'"[b]

A legtöbb fordításban nagyon nehéz meglátni bármilyen kapcsolatot a látomás és annak értelmezése között. Mi köze van egy 'mandula-ágnak' a 'vigyázáshoz'?

Nos, héberül ez teljesen értelmes, mivel egy kulcsfontosságú gyökszó ismétlődik mind a látomásban, mind az értelmezésben! A héber szó a "mandulára" 'sákéd', és a héber szó a "vigyázásra" 'sókéd'. Mindkét szó ugyanabból a gyökszóból képződik, amint az alább látható:

Gyökszó:	שקד	Sákád
Mandula:	שָׁקֵד	Sákéd
Vigyázás:	שֹׁקֵד	Sókéd

Sajnos az ilyen kulcsszó-kapcsolatok az eredeti héberben szinte mindig elvesznek a fordításban, nem csak magyarul, hanem még görögül is! A görög Septuaginta fordítók a héber 'sákéd' és 'sókéd' szavakat két görög szóval adták vissza, amelyek nagyon különbözően hangzanak: 'karüinén' és 'égrégorá'.[c]

Mivel a legtöbb nyelv nem használ hasonló szavakat a 'mandulára' és a 'vigyázásra', **csak** az eredeti **héber** változat **őrzi meg teljesen** ezt a gyönyörű kulcsszó-kapcsolatot.[d]

---

[a] A Jeremiás héber neve.

[b] Jer. 1:11-12, Lefordítva a Maszoréta Szövegből. Héberül:
"...מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל **שָׁקֵד** אֲנִי רֹאֶה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־**שֹׁקֵד** אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתָו:"

[c] Jer. 1:11-12 a Septuaginta görögben: "τί σὺ ὁρᾷς ιερεμια καὶ εἶπα βακτηρίαν καρυίνην. καὶ εἶπεν κύριος πρός με καλῶς ἑώρακας διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς."

[d] A másodkézből származó fordítások (i) használhatják a "mandula" és "vigyázás" szavakat, amelyeknek nincs hasonlóságuk a hangzásban vagy jelentésben a legtöbb nyelvben, vagy (ii) túlságosan szó szerintiek lehetnek és mindkét szót "vigyázásként" fordítják. Akárhogy is, az eredeti jelentés fele

Most, ezzel a háttérrel térjünk vissza a Jelenések könyvéhez és a héber 'szod' szóhoz. Ez a szó nemcsak az 1:1 versben fordul elő, hanem:

> Jelenések 1:20: "Most a hét csillag bizalmas tanácsa (szod)"[a]
>
> Jelenések 10:7: "mindezek JHVH bizalmas tanácsai (szodot) be fognak teljesedni"[b]
>
> Jelenések 17:5: "a nagy város, Bavel titka (szod)"[c]
>
> Jelenések 17:7: "el akarom mondani neked az asszony titkát (szod)"[d]

Így a héber változatban egyértelmű téma húzódik végig a könyvön, az első fejezet első versétől kezdve!

A Jelenések könyve görög változata azonban az 'apokalüpszisz'[e] szót használja (ami 'leleplezést' vagy 'kinyilatkoztatást' jelent) az 1:1 versben, valószínűleg azért, hogy értelmezze vagy megmagyarázza az olvasónak, hogy a titkok most feltárulnak.

De ahogy a fenti Jeremiás példában láttuk, ennek a kulcsszó-alapú témának egy része elvész a görög fordításban. Az 'apokalüpszisz' görög szó csak egyszer fordul elő az egész görög Jelenések könyvében – nulla ismétléssel! Továbbá a rekonstruált héber fordítások, amelyek a görög olvasatot követik, mind a 'feltár' vagy 'megjelenik'[f] szóhoz kapcsolódó szavakat használnak ebben a versben, ellentétben ezzel a héber kézirattal.

---

elvész. Héberül a 'sákéd' és 'sókéd' szavak **kettős** feladatot látnak el: jelentik a "mandulát" és a "vigyázást", **miközben ugyanakkor** hasonló hangzásúak **és** hasonló szó szerinti jelentésűek.

[a] Oo.1.16-ból fordítva.

[b] Oo.1.16-ból fordítva.

[c] Oo.1.16-ból fordítva.

[d] Oo.1.16-ból fordítva.

[e] Görögül: "Ἀποκάλυψις."

[f] "חזון" és "חזיון" (látomás/kinyilatkoztatás) általában használatos héber fordításokban, pl. Franz Delitzsch és Salkinson/Ginsburg fordításaiban. Más fordítások használják pl. A „התגלות”, „התגליות” vagy „גלוי”

Ezért arra következtethetünk, hogy az Oo.1.16 héber olvasata a Jelenések 1:1 nyelvileg hiteles, és nem másodkézből származó fordítás, mert:

1. A héber olvasat lehetővé tesz egy kulcsszó-alapú témát végig a könyvön, és
2. a héber olvasat különbözik[a] a görög, latin és arámi változatoktól azáltal, hogy nem használ semmiféle 'feltár' vagy 'leleplezés' formát az első fejezet első versében.[b]

Ha az Oo.1.16 héber Jelenések bármely görög alapú változatból származna, a fenti különbségek nem létezhetnének.

Héber kulcsszó-ismétlés

A szakasz-összekapcsolás másik példája található a szmirmai gyülekezethez írt levélben, a Jelenések 2. fejezetében. Még a szabványos fordításokban is láthatjuk, hogy a 'meghalni' szó valamilyen formája ismétlődik a bevezető, buzdító és ígéret szakaszokban:

> Bevezető: "ezt mondja az első és az utolsó, aki **halott** volt, és életre kelt"[c]
>
> Buzdítás: "Légy hű **mindhalálig**"[d]
>
> Ígéret: "Aki győz, annak nem árt a második **halál**."[e]

(feltárás/kinyilatkoztatás) szavakat – lásd pl. Hébreu 131-et a Franciaországi Nemzeti Könyvtárból.

[a] Néhány más kulcsszó-alapú téma is látható a görög és görög alapú fordításokban, és az ilyen kulcsszó témák, amelyek minden változatban láthatók, nem jelezhetnek hitelességet egyetlen konkrét változatra sem.

[b] A héber kézirat tartalmazza a "feltárt" szót egy bevezető írástudói címsorban, de nem a Jel. 1:1 tényleges szövegében, ahol várható lenne, ha bármely görög alapú Jelenések változatból származó fordítás lenne.

[c] Jel 2:8 RUF

[d] Jel 2:10 RUF

[e] Jel 2:11 RUF

Bár a fenti téma a "meghalni" kulcsszóval látható a Jelenések bármely fordításában, egy második kulcsszó is ismétlődik ebben a Jelenések héber változatában, ugyanebben a levélben:

> Elismerés: "Ismerem cselekedeteidet és **szenvedéseidet**"[a]
>
> Buzdítás: "tíz napig fog tartani **szenvedésetek**"[b]
>
> Ígéret: "Aki győz, az nem fog **szenvedni** az utolsó[c] haláltól."[d]

A háromszor ismételt héber szó "צער" (cá'ár) vagy "צערות" (cé'árot) többes számban.

Bár a görög és latin változatok kétszer használják ugyanazt a szót a 'szenvedés/megpróbáltatás'-ra,[e] a héber változat harmadszor is megismétli ugyanazt a szót a záró szakaszban, hogy az egész üzenetet összekösse!

A görög hagyományt követve az arámi Peshitta[f] és a görögből héberbe fordítások valóban megismétlik a 'szenvedés/megpróbáltatás' szót a 9. és 10. versekben, de nem a 11. versben.[g] Miért nem tudja egyetlen görög alapú héber fordítás sem megismételni ugyanazt a szót a 11. versben? Azért, mert ezeknek a fordításoknak a görög altszövege nagyon más szót használ a 11.

---

[a] Jel 2:10 az Oo.1.16-ból fordítva.

[b] Jel 2:9 az Oo.1.16-ból fordítva.

[c] Vagy "későbbi" vagy "második".

[d] Jel 2:11 az Oo.1.16-ból fordítva.

[e] Lásd alább a Jel. 2:9-11-ben használt görög és latin szavakat, amelyek megfelelnek az ismételt héber Cá'ár szónak. Görög: "θλῖψιν... θλῖψιν... ἀδικηθῇ" Latin: "tribulationem... tribulationem... lædetur"

[f] A Peshittára való hivatkozások és idézetek George A. Kiraz SEDRA 3 adatbázisán alapulnak, kivéve ahol másként van megadva.

[g] Arámi Peshitta: "ܢܫܬ ...ܟܐܠܝ ...ܒܐܠܝ";

Dalman/Delitzsch: "ינזק ...בצרה ...צרתך";

Salkinson/Ginsburg: "יפגע בו ...צרה ...צרתך";

Franciaországi Nemzeti Könyvtár, Hébreu 131: "ינזק ...צרה ...צרתך"

versben, mint korábban a 9. és 10. versekben, és így minden későbbi fordítás ezt követi.

Így az ebben a héber kéziratban ismételt kulcsszó (a 9. és 10. versekben) egyértelmű bizonyíték arra, hogy nem lehet fordítás görögből, latinból vagy arámiul. Ez azt sugallja, hogy a Jelenések Oo.1.16 kézirata az eredeti héber változatból származik, mivel megőrzi azokat a kulcsszó-témákat, amelyek a görög változatban és az azt követő fordításokban elvesztek.

Héber szójáték

A héber szójáték, akárcsak a héber kulcsszó témák, szintén fontos jelzője a Jelenések könyve eredeti nyelvének. A héber szójáték jó példája található a Jelenések 3. fejezetében:

> "Így szól... aki Dávid **kulcsával** rendelkezik, aki **kinyit** és senki sem képes bezárni, aki bezár és senki sem képes **kinyitni** – 'Ismerem cselekedeteidet. Nézd, adtam[a] eléd egy **nyitott ajtót**, és senki sem képes bezárni azt...'"[b]

Ez a héber szójáték a 'kulcs,' 'kinyitni' és 'ajtó' szavakat foglalja magában. Bár bármely nyelvben látható logikai vagy funkcionális kapcsolat e három szó között, ez a héber kézirat ugyanazt a gyökszót használja mindegyik szóban, ami gyönyörű szójátékot eredményez belső rímmel:

Gyökszó:	פתח	Pátách
A kulcs:	המפתח	Há-Máftéách
Aki kinyit:	הפותח	Há-Pótéách
Kinyitni:	לפתוח	Liftoách
Nyitott (melléknév):	פתוח	Pátuách
Ajtó:	פתח	Pétách

[a] Vagy "állítottam".

[b] Jel. 3:7-8 Oo.1.16-ból fordítva.

Ez a belső rím a 'kulcs,' 'kinyitni' és 'ajtó' szavak között nem található meg a Jelenések görög, latin vagy arámi változataiban. Tehát milyen nyelven diktálták eredetileg a Jelenések könyvét? Ez a héber szójáték a Jelenések 3. fejezetében egyértelműen jelzi, hogy Jesuá **eredetileg héberül** mondta el, mivel ez a szójáték csak héberül lehetséges!

Az alábbi táblázat mutatja, hogy görögül, latinul és arámiul három különböző gyökszó használatos a 'kulcs,' 'nyitni' és 'ajtó' szavakra. Csak a héber használ ugyanazt a gyökszót mindhárom szóra.

Magyar	Héber (Oo.1.16)	Görög MT	Latin Vulgata	Arámi Peshitta[a]
a kulcs	המ**פתח**	τὴν κλεῖν	clavem	ܡܶܦ̰ܬ̰ܳܚ
aki kinyit	ה**פותח**	ὁ ἀνοίγων	qui aperit	ܕܦ̰ܳܬ̰ܶܚ
ajtó	**פתח**	θύραν	ostium	ܬ̰ܰܪܥܳܐ

Továbbá a görögből, latinból és arámiul héberbe készült legtöbb fordítás nem állította vissza teljesen ezt az eredeti héber szójátékot. E fordítások többsége nem a 'petach' szót használja az 'ajtó'-ra, hanem inkább a 'sha'ar'-t vagy 'delet'-et. Ennek eredményeként a görögből származó legtöbb héber fordításban csak a 'nyitni' és 'kulcs' szavak rímelnek, míg az 'ajtó' szó nem képezi a rím részét.

Mivel ez a szójáték nem létezik a Jelenések görög, latin vagy arámi változataiban, nem lehet elkerülni azt a következtetést, hogy a Jelenések könyvét eredetileg héberül írták, nem görögül, arámiul vagy latinul.

Megszűnik-e a nappali-éjszakai ciklus az új földön?

Sok ember úgy érzékeli a Jelenések könyvét, mint nehéz prófétai könyvet, részben azért, mert kihívást jelenthet bizonyos ószövetségi

[a] A Peshittára való hivatkozások és idézetek George A. Kiraz SEDRA 3 adatbázisán alapulnak, kivéve ahol másként van megadva.

próféciák összeegyeztetése a Jelenések könyvében adott próféciákkal. Például a Jelenések 22:5 görögből fordítva így szól:

> "Az **éjszaka többé nem lesz**"[a]

És a 21:25 vers szerint:

> "...kapui soha nem zárulnak be **nappal**, mert ott **nem** lesz **éjszaka**."[b]

A Jelenések görög változatából fordított fenti versek alapján sok tudós[c] arra a következtetésre jutott, hogy a nappali-éjszakai ciklus megszűnik az új földön,[d] és mindig nappal lesz, mivel "kapui soha nem zárulnak be **nappal**, mert ott **nem lesz éjszaka**."[e]

Azonban még a görög Jelenések is említi a "nappal és éjjel"-t a 20:10 fejezetben, ami csak akkor lehetséges, ha a nappal és az éjszaka továbbra is fennmarad, mint korábban.

Maga JHVH is kijelentette Ézsaiás 66. fejezetében, hogy a Szombat meg lesz tartva az új földön:

> "Mert amint az **új egek és az új föld**, amelyeket teremtek, megmaradnak előttem, mondja JHVH, úgy marad meg utódotok és nevetek. És úgy lesz, hogy minden Újholdon és

---

[a] A Peshittára való hivatkozások és idézetek George A. Kiraz SEDRA 3 adatbázisán alapulnak, kivéve ahol másként van megadva.

[b] A Peshittára való hivatkozások és idézetek George A. Kiraz SEDRA 3 adatbázisán alapulnak, kivéve ahol másként van megadva.

[c] Jel. 22:5, Holman Christian Standard Bible. Néhány fordítás: "éjszaka nem lesz többé."

[d] Pl. "az éjszaka megszűnése... ...az új teremtésben az éjszaka és nappal kozmikus megosztottsága megszűnik működni" – Simon J. Kistemaker, *Exposition of the Book of Revelation*, Baker New Testament Commentary, Baker Book House, 2001, 579-583. old. Lásd még Grant R. Osborne, *Revelation: Baker Exegetical Commentary on the New Testament*, Baker Academic, 2002, 764. old.; G. K. Beale, *The book of Revelation: A Commentary on the Greek Text*, New International Greek Testament Commentary, Eerdmans, 1999, 1096. old., stb.

[e] Jel. 21:25, lefordítva görögből.

> minden **Szombaton**[a] minden test eljön leborul előttem, mondja JHVH."[b]

Nappali-éjszakai ciklus nélkül a napok számolása és az azt követő Szombat napi megtartása lehetetlen.

Jeremiás 33. fejezetében van megírva, hogy a nappali-éjszakai ciklus éppoly állandó, mint JHVH szövetsége Dáviddal!

> "Így szól JHVH, 'Ha meg tudjátok törni szövetségemet a **nappallal**, és szövetségemet az **éjszakával**, úgy hogy a **nappali idő** és az **éjszakai idő** ne legyen a maga idejében; akkor szövetségem is megtörik **Dáviddal** szolgámmal, hogy **ne legyen fia**, aki királyként uralkodik az ő trónján...'"[c]

Jesuá Messiás e prófécia végső beteljesülése a 'Dávid Fiáról.' Ő újra el fog jönni és örökké fog uralkodni Dávid trónján. Tehát hogyan hihetjük egyrészt azt, hogy a nappali-éjszakai ciklus megszűnik, de másrészt mégis azt gondoljuk, hogy a Dáviddal kötött szövetség a Messiás felől soha nem fog megtörni?

A fent említett Ézsaiás és Jeremiás versek alapján semmi esély nincs arra, hogy a nappali-éjszakai ciklus megszűnne. Akkor miért említi a görög Jelenések **csak** a **nappalt** a 21:25 versben, mintha egyáltalán nem lenne éjszaka?

> "...kapui soha nem zárulnak be **nappal**, mert ott **nem lesz éjszaka**."[d]

Figyelemre méltó módon a Jelenések héber változata idéz az Ószövetségből, mind a 21:25, mind a 22:5 versekből, és ez tisztázza

---

[a] Vagy "Újholdtól Újholdig, és Szombattól Szombatig." A héber szöveg mindkét "től"-t használja, és egy idiómát a "minden"-re – nehéz mindkettőt egyetlen fordításban kifejezni. Lehetséges fordítás: 'minden hónapban Újholdon, és minden héten Szombaton.'

[b] Jel. 21:25, görögből fordítva.

[c] Jer. 33:20-21, lefordítva a Maszoréta Szövegből.

[d] Jel. 21:25, görögből fordítva.

a görög változat ezen versei által okozott zűrzavar nagy részét! Jelenések 21:25 (nagyrészt Ézsaiás 60:11-ből idézve):

Oo.1.16:

"ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא יסגרו כי לא יהיה לילה"

= "És kapuid folyamatosan nyitva lesznek, **nappal és éjjel** nem zárulnak be, mert **nem lesz éjszaka**."

A Jelenések ezen héber változatában semmi jele annak, hogy a nappali-éjszakai ciklus megszűnne, mivel egyértelműen említi mind a "**nappalt és éjjelt**".

De hogyan lehetséges, hogy "**nappal és éjjel**..." "**nem lesz éjszaka**"? Hogyan lehet éjszaka, és ugyanakkor nincs éjszaka? Ez csak látszólagos ellentmondás. Héberül az 'éjszaka' és a 'sötétség'[a] szinonimák.[b] Az 'éjszaka' legelső említése a Bibliában (1Móz 1:5), ahol Isten 'a sötétséget' 'éjszaká'-nak nevezi!

"Akkor Isten a világosságot nappalnak nevezte, a sötétséget pedig **éjszakának** nevezte."[c]

Így a Jelenések 21:25 helyes értelmezése az, hogy **nappal és éjjel** nem lesz **sötétség** az Új Jeruzsálemben!

Ezzel szemben a görög fordításban az "éjszaka" első előfordulása a Jelenések 21:25-ben **ki van hagyva**, valószínűleg azért, hogy elkerüljék az 'éjszaka' és 'nincs éjszaka' látszólagos ellentmondását ugyanabban az időben. Sajnálatos módon ez a kihagyás a görög változatban csak növeli a zűrzavar lehetőségét, mivel azt sugallja, hogy **csak nappal lesz**, de éjszaka nem.

[a] Példák arra, ahol az "éjszaka" sötétséget jelent, nem pedig a nap egy meghatározott időszakát, lásd Zsolt. 139:11, Mik. 3:6, stb.
[b] Jer. 33:20-21, lefordítva a Maszoréta Szövegből.
[c] 1Móz 1:5, a Maszoréta Szövegből fordítva.

Most beszéljünk a Jelenések 22:5-ről. A héber Jelenésekben ez a vers nagyrészt[a] az Ézsaiás 60:19-ből van idézve!

Jelenések 22:5:

Oo.1.16:

"ולא יהיה עוד בה השמש לאור יומם ולנגה והירח לא יאיר לך והיה לך יהוה לאור עולם ואלהיך לתפארתך"

= "És ebben a **nap** többé nem lesz a nappal világossága, sem fényességül nem fog ragyogni neked a **hold**[b,c] hanem JHVH lesz számodra örökkévaló világosság, és Istened lesz a te dicsőséged[d]."

[a] Alapos összehasonlítás megmutatja, hogy ezek az idézetek a héber Jelenésekben alkalmanként kis mértékben eltérnek a Maszoréta Szövegtől (pl. ebben a versben "בה" vs. "בך"; "והירח" vs. "הירח"). Ez egyértelműen mutatja, hogy ezeket a kifejezéseket nem pusztán egy középkori írásmásoló illesztette be a héber Jelenésekbe, csak azért, hogy azt a Tanachhoz igazítsa. Ha ez így lenne, akkor miért lennének bármilyen eltérések a Maszoréta Szövegtől? További példákért lásd Jel. 2:25-26 vs. Zsolt. 2:8-9; Jel. 18:21 vs. Jer. 51:64; Jel. 21:25 vs. Ézs. 60:11; Jel. 22:2 vs. Ez. 47:12.

[b] Lehetséges fordítás még: "És benne a nap többé nem világosságra lesz nappal, sem fényességül a hold nem fog neked ragyogni..."

[c] Nőnemű egyes szám végig ebben a versben, a városra utalva.

[d] Szó szerint "dicsőségedként" vagy "dicsőségedül."

Ez jellemző a **fordításokra**[a], és jelzi, hogy a héber olvasat az eredeti, míg a görög olvasat egy **fordítás**, amely megpróbálja felületesen "kijavítani" a problémát.[b]

Alapos tanulmányozás azonban megmutatja, hogy a nehezebb[c] héber olvasat tökéletesen érthető. Megfelel az Ószövetség próféciáinak a nappali-éjszakai ciklus állandóságáról, valamint az 'éjszaka' héber jelentésének.

---

[a] "...általában igaz, hogy a nehezebb olvasat valószínűleg az eredeti, mert az írástudók hajlama az volt, hogy a szöveget könnyebben olvashatóvá tegyék." - Eldon Jay Epp és Gordon D. Fee, *Studies in the Theory and Method of New Testament Textual Criticism*, Eerdmans, 1993, 14. old.
"Amikor egy szöveg különösen nehéz volt, az ókori írástudók és fordítók hajlottak arra, hogy egyszerűsítsék a szöveget... néhány "nehéz" olvasatot valóban felváltottak az írástudók egyszerűbbekkel" - Emanuel Tov (részben Barthelemy-t idézve), *Textual Criticism of the Hebrew Bible*, 3. kiadás, Fortress Press, 2012, 275. old.
Fontos tisztázni, hogy a "nehezebb olvasat" nem értelmetlenségre vagy egyértelmű hibára utal, hanem egy hiteles olvasatra, amelyet esetleg nehéz azonnal megragadni. Első pillantásra a Jel. 21:25 héber olvasata zavaró és nehéz. Csak alapos vizsgálat után találja meg az ember, hogy a nehéz héber olvasat érthető és helyes a Biblia tágabb kontextusának fényében.

[b] "Az írástudók hajlottak arra, hogy módosítsanak bármit, ami számukra nehéznek vagy hibásnak tűnt..." - Leon Vaganay, *An Introduction to New Testament Textual Criticism*, 2. kiadás, Press Syndicate of the University of Cambridge, 1991, 81. old.

[c] A Biblia szövegkritikájában jól ismert tény, hogy a felületesen nehezebb olvasat (az az olvasat, amely a legvalószínűbben megzavarja az írástudókat és/vagy fordítókat grammatika, kontextus vagy logika tekintetében), amely ezt követően értelmet nyer alapos vizsgálat után, egyértelműen az eredeti olvasat – nem pedig az az olvasat, amely elsőre egyszerűnek és könnyen érthetőnek tűnik, de vizsgálat után helytelennek bizonyul. Ugyanez az elv érvényesül peres ügyek és bírósági vizsgálatok esetében is. Egy látszólagos ellentmondás, amely magyarázható és igazolható, megőrzi az ügy igazságát; de egy sima és egyszerű kijelentés, amely hamisnak bizonyítható, vagy téves, vagy megrontott.

Hogyan lehet az élet fája a folyó mindkét oldalán?

Az "élet fája" a Jelenések 22. fejezetében egy másik ellentmondásos téma. Görögből fordítva a Jelenések 22:2 így szól:

> "És a folyóvízen **innen és túl életnek fája** vala, mely **tizenkét gyümölcsöt terem** ... és levelei a pogányok gyógyítására valók. "[a]

Hogyan lehet az "élet fája" egyszerre a folyó mindkét oldalán? Ez a kérdés sok embert foglalkoztatott. A "fa" héber jelentésének lényeges ismerete nélkül sok téves értelmezést javasoltak.

Egyesek azt javasolták, hogy az élet fája a folyó közepén nő, ágai pedig mindkét oldalra kiterjednek.[b] Mások úgy gondolják, hogy az élet fájának kettéosztott törzse van, amely átnyúlik a folyón, így a fa szó szerint mindkét oldalon egyszerre nő.[c] Még azt is feltételezték, hogy az élet fája nem a folyó mindkét oldalán van, hanem a folyó folyik a fa mindkét oldalán![d]

---

[a] Az írástudók hajlottak arra, hogy módosítsanak bármit, ami számukra nehéznek vagy hibásnak tűnt..." - Leon Vaganay, *An Introduction to New Testament Textual Criticism*, 2. kiadás, Press Syndicate of the University of Cambridge, 1991, 81. old.

[b] "Durham feltételezte, hogy a fa a folyó közepén volt, és ágait mindkét partra kiterjesztette" - Robert Jamieson, A. R. Fausset és David Brown, *A Commentary, Critical and Explanatory on the Whole Bible*, The S. S. Scranton Company, 1871, 2. kötet, 603. old.

[c] "...művészek olyan kettéosztott törzsű fát ábrázoltak, amelynek egyik fele a folyó egyik oldalán, másik fele a másik oldalán van, és középen találkoznak..." - J. Kluttz, *The Spirit World*, önállóan kiadva, 2009, 55. old.

[d] "Mede feltételezte... a síkság közepén, amely maga a folyó ágainak közepén van, állt a fa" - Robert Jamieson, A. R. Fausset és David Brown, *A Commentary, Critical and Explanatory on the Whole Bible*, The S.S. Scranton Company, 1871, 2. kötet, 603. old.

"Ez azt jelentené... ...a város utcájának közepén egyetlen élet fája van, amely a folyó mindkét oldala között helyezkedik el, 'amely ezen a ponton két ágra szakadt.'" - G. K. Beale, *The book of Revelation: A Commentary on the Greek*

Mások azt mondják, három fa lesz, egy a folyó közepén, és egy-egy mindkét oldalon.[a]

További zavart okoz az az állítás, hogy ez a fa **tizenkét** féle gyümölcsöt fog teremni! Bibliai szempontból teljességgel lehetetlen, hogy bármely fa egynél több fajta gyümölcsöt teremjen. Tekintsük a következő szakaszokat a teremtéstörténetben:

> "Hadd hajtson ki a föld... gyümölcstermő fákat, amelyek gyümölcsöt teremnek a **maguk neme szerint**..."[b]
>
> "Így hozott a föld... fákat, amelyek gyümölcsöt teremnek magjukkal bennük, a **maguk neme szerint**."[c]

Ugyanez a "maguk neme szerint" mintázat ismétlődik újra és újra a 1Móz 1. fejezete során. Az Újszövetség is megerősíti, hogy lehetetlen egy fának különféle gyümölcsöket teremnie:

> "Cselekedeteikről fogjátok felismerni őket - mert az ember **nem** képes szőlőt szedni tövisbokorból[d], **sem** fügét tüskés cserjékből."[e]

Text, New International Greek Testament Commentary, Eerdmans, 1999, 1104. old. (részben idézi: Beasley-Murray, *Revelation*, 331. old.).
"Mások azt mondják, hogy az élet folyója keskeny, és a fa mindkét oldalán folyik" - J. F. Walvoord és R. B. Zuk, The Bible Knowledge Commentary: An Exposition of the Scriptures, Victor Books, 1983, 2. kötet, 987. old.

[a] "mert három fa volt; egy az utcában, és egy-egy a folyó mindkét oldalán" - B. Blayney et al., *The Treasury of Scripture Knowledge*, Macdonald Publishing Company, 1982, 187. old. (Újszövetségi rész).

[b] 1Móz 1:11 a Maszoréta Szövegből fordítva.

[c] 1Móz 1:12 a Maszoréta Szövegből fordítva.

[d] Héber "סנה". Egyes források szerint szederbokor vagy málnabokor.

[e] Mt. 7:16, héberből fordítva, Vat. Ebr. 100 kézirat.

"Vagy képes-e a datolyafa[a] olajat adni,[b] vagy a szőlő – fügét? Így[c] a forrás sem képes sós és édes vizeket adni."[d]

Valóban lehetséges, hogy végül is JHVH meggondolja magát, és teremt egy fát, amely különféle gyümölcsöket terem? Egy fát kettéosztott törzzsel a folyó felett? Egy fát, amelynek elegendő levele van ahhoz, hogy minden nemzetet orvossággal lásson el?

Figyelemre méltó módon, a héber Biblia ismét kulcsot ad ennek a szakasznak a megértéséhez! Tudtad, hogy a fenti 1Móz 1:11 és 1:12 versekben a "fák" (többes számú) szó minden előfordulása valójában egyes számú az eredeti héberben? A héber "עץ" ('éc) szó egyes számban nagyon gyakran használatos sok fára együttesen utalva. Azonban amikor ezt a héber szót többes számban használják "עצים" ('écim), akkor gyakran kivágott fákra vagy fára utal, nem pedig növekvő fákra! Például:

1Móz 22:7[e]:

"הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה:"

= "Íme a tűz és a fa, de hol van a bárány az égőáldozathoz?"

Így héberül általában[f] nem élő/növekvő fákra utalnak a "עצים" többes számú főnév használatával, hanem az "עץ" egyes számú

---

[a] Héber "סנה". Egyes források szerint szederbokor vagy málnabokor.

[b] A legtöbb mag alacsony százalékban tartalmaz olajat, amelyet nehéz kinyerni. Az olívaolaj azonban könnyen kivonható a gyümölcs húsából, amely nagy százalékban tartalmaz olajat. Ézs. 41:19 és Neh. 8:15 szintén az olajfákra utal mint "עץ שמן" ('éc sémen) – "olajfa", ugyanazzal a héber szóval, amelyet itt az 'olaj'-ra használnak. Így nyilvánvaló, hogy Jakab kifejezetten az olívaolajról beszél. A görög fordítás még az 'olaj' kifejezést is 'olívabogyó'-ra cserélte a félreértés elkerülése végett.

[c] Vagy "Hasonlóképpen."

[d] Jak. 3:12, C.U.L. Oo.1.32-ből fordítva.

[e] 1Móz 22:7, Maszoréta Szöveg.

[f] A héber Jelenésekben a többes számú forma egyszer használatos élő fák meghatározott százalékára hivatkozva (Jel. 8:7); de minden más esetben a

főnév együttes használatával. Ezért a Jelenések 22:2-ben szereplő **egyes** számú "fa" még csak nem is utal egyetlen fára, hanem **sok** fára utal, amint azt a közvetlen szövegösszefüggés is jelzi - a folyó **mindkét oldalán** nőnek!

Továbbá, a héber Jelenések megerősíti, hogy az "élet fája" különféle gyümölcsfákra utal, nem pedig egy fajta fára, amely tizenkét különböző gyümölcsöt terem!

Jelenések 22:2:

Oo.1.16:

"באמצע הרחובות ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל ועץ החיים ועליו היה שניים עשר מיני פירות והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה"

= "A terek[a] közepén[b], meg[c] a folyó mellett - egyik és a másik partján - **minden fajta táplálékot adó fa** nőtt, még[d] az **élet fája** is. Tizenkét féle gyümölcs volt rajta, és gyümölcse táplálékul, annak lombja gyógyulásul szolgált."[e]

Figyeljük meg, hogy a „minden fajta táplálékot adó fa" gyűjtőnéven nevezett az „élet fája".[f] Így a „fa" ebben a szövegkörnyezetben

---

héber Jelenések az egyes számú formát használja együttesen, amikor sok fára vagy általában fákra utal (pl. Jel. 7:1, 7:3, 9:4).

[a] Vagy „nyílt terek", esetleg „utcák".

[b] Vagy lehet "között".

[c] Vagy lehet "és".

[d] Vagy lehet "tehát".

[e] A könnyebb megértés érdekében a héber gyűjtőnév többes számban is fordítható (a legtöbb fordítás ezt teszi Ezékiel 47:12-vel). „gyümölcsük táplálékul".

[f] Ilyen párhuzamos szerkezetek (ahol a meghatározás/leírás van előbb megadva, majd azt követi egy kifejezés/cím) a Tanakhban is megtalálhatók, pl. 1Sám 17:40 "a pásztorok edényében, amely nála volt, még a Yalqutban" ('Yalqut' a 'pásztori edény/tarisznya' kifejezése); Ézs 45:11 "fiaim felől, még kezem munkája felől" (a 'kezem munkája' kifejezés a 'fiaim'-ra); Ézs 55:5 "mert JHVH a te Istened, mégpedig Izráel Megkülönböztettje (közismerten Szentje) miatt" ('Izráel Megkülönböztettje' a cím a 'JHVH a te Istened'-re); Dán 8:10 "az

„fákat” jelent (többes számban). A héber Jelenések könyvében szereplő fenti verset többnyire Ezékiel 47:12-ből idézik!

Ezékiel 47:12 megerősíti, hogy friss gyümölcs terem **minden hónapban** (12-szer), az Ezékiel 47:7 pedig megállapítja azt a tényt, hogy **sok** fa lesz, nem csak egy!

> „…a patak partján **rendkívül sok fa** volt, az egyik oldalán és a mások oldalán is.”[a]

Így nincs ok a kreatív találgatásokra az élet fájával kapcsolatban. A héber Ószövetség és a héber Jelenések könyve tökéletes összhangban van. A folyó mindkét oldalán **sok** fa fog nőni, mindenféle gyümölcsfa, nem csak egy fa vagy egyfajta fa.

Jesuá az „Alfa és az Omega”?

Köztudott, hogy az Alfa és az Omega a **görög** ábécé első és utolsó betűi. Miután már tárgyaltunk néhány logikai és nyelvi bizonyítékot a Jelenések könyvének **héber** eredetére, meglehetősen nyilvánvaló, hogy ez a görög „Alfa és Omega” kifejezés nem az eredeti kifejezés, amelyet a Jelenések könyvében használnak, hanem csupán annak görög fordítása.

Így felmerül a kérdés - mi az eredeti héber kifejezés, amelyet görögül 'Alfa' és 'Omega'-ként fordítottak le? A legtöbb ember azt gondolja, hogy 'Álef' és 'Táv'-nak kellene lennie, a héber ábécé első és utolsó betűjének. De vegyük észre, hogy az "אלף ותו" (Álef és Táv) kifejezés vagy hasonló soha nem fordul elő a héber Ószövetségben - egyetlen egyszer sem!

Általános félreértés, hogy az 'Álef és Táv' kifejezés ugyanaz, mint a héber tárgymutató "את" (et), amelyet egy Álef-fel és egy Táv-val írnak, de hasonlítsuk össze az alábbi különbséget:

---

egek seregéből néhány, még a csillagokból néhány" ('csillagok' kifejezés az 'egek serege'-re).

[a] Ez 47:7, a Maszoréta Szövegből fordítva.

"את" = tárgy jelölője a mondatban.[a]

"אלף ותו" = "Álef és Táv" vagy 'első és utolsó.'

Héberül az "את" (et) szót soha nem használják ugyanazzal a jelentéssel, mint az 'Álef és Táv' kifejezést. Az 'Álef és Táv' kifejezés az 'első és utolsó'-t jelzi, míg az 'et' tárgymutató pusztán a mondat tárgyá(ka)t jelzi, vagy alkalmanként hangsúlyt helyez egy bizonyos szóra. Az alábbiakban néhány példa – a héber 'et' szó pozícióját "(tárgy:)" jelzi minden lefordított kifejezésben:

1Móz 1:1:[b] "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃"

= "Kezdetben Elohim teremtette (tárgy:) az egeket és (tárgy:) a földet."

2Móz 2:1:[c] "וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לֵוִי׃"

= "Akkor egy férfi Lévi házából elment és elvette (tárgy:) Lévi leányát."

Gyakran ez a tárgymutató "את" (et) elengedhetetlen a zűrzavar elkerüléséhez az ige alanya és tárgya között.

Héberül, amikor egy ragozott igét közvetlenül egy név követ, az megnevezett személy az alany (aki végzi a cselekvést); de ha az 'et' szó be van illesztve az ige és a következő név közé, az megnevezett személy az ige tárgya (akivel a cselekvés történik).[d] Hasonlítsa össze a következő két kifejezést példaként:

1Móz 5:32:[e] "וַיּוֹלֶד נֹחַ" = "akkor Nóakh nemzett"

---

[a] Több más héber szó is "את"-ként van írva, de ezek egyike sem jelenti azt, hogy "első és utolsó."

[b] A Maszoréta Szövegből idézve.

[c] A Maszoréta Szövegből idézve.

[d] Ez egy általános szabály több ezer példával az ige > név (alany), és több száz példával az ige > et > név (tárgy) esetére, a Tanakh egészében. Azonban az 'et' tárgymutató alkalmanként elhagyható, különösen költészetben.

[e] A Maszoréta Szövegből idézve.

1Móz 5:25:[a] "וַיּוֹלֶד אֶת־לֶמֶךְ׃" = "akkor nemzette (tárgy:) Lemekhet"

A fenti fordítások közötti különbséget az "את" (et) jelölő jelenléte vagy hiánya jelzi (és követeli meg). Az alábbiakban egy másik egyértelmű példa:

Józs 7:24:[b] "וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ" = "akkor Jehósua vette"

4Móz 27:22:[c] "וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ" = "akkor vette (tárgy:) Jehósuát"

Az 'et' tárgymutató nyelvtani használata és funkciója látható, amikor a fenti két héber kifejezést összehasonlítjuk. A magyarral ellentétben a héber szórend mindkét kifejezésben ugyanaz. Az egyetlen módja annak, hogy megtudjuk, Jehósua az ige alanya vagy tárgya-e, az 'et' tárgymutató jelenléte vagy hiánya. Így a fenti példákból világos, hogy az 'et' egyáltalán nem jelenti azt, hogy 'első és utolsó', hanem csak a tárgyat jelöli. Valójában nincs egyetlen példa sem az "את"-re az egész Ószövetségben az 'első és utolsó' jelentéssel.[d]

Látva, hogy az 'Álef és Táv' kifejezés egyáltalán nem fordul elő az Ószövetségben, és a különböző "את"-ként írt héber szavak[e] soha

[a] A Maszoréta Szövegből idézve.
[b] A Maszoréta Szövegből idézve.
[c] A Maszoréta Szövegből idézve.
[d] Azok, akik ragaszkodnak ahhoz, hogy - nyelvtani funkciója ellenére - a héber "את" szónak 'isteni' vagy 'rejtett' jelentése van, mert Álef-fel és Táv-val van írva, figyelembe kellene venniük a többi "את"-ként írt héber szót is. Pl. "את" (at), ami "te"-t jelent (nőnemű egyes szám). Vajon a "את" - "te" minden említése isteni? Valóban "első és utolsó"-t jelent ez az írásmód minden előfordulása? Lásd pl. 1Móz 12:11, 12:13, 24:23, 24:47, 24:60, 39:9; 4Móz 5:20; Bír 9:10, 9:12, 11:35, 13:3; 1Kir 2:15, stb.
[e] A héberben elsősorban mássalhangzókat írunk, a magánhangzókat később adták hozzá vokalizációs jelekkel. Így ugyanaz az "את" mássalhangzó-váz több különböző szót is jelent a magánhangzóktól függően, ez a héber írásrendszer sajátossága.

nem jelentenek 'első és utolsó'-t - van-e értelme annak, hogy az eredeti héber Jelenések az 'Álef és Táv' kifejezést használta volna? Vagy lehetséges, hogy a görög Jelenésekben szereplő 'Alfa és Omega' kifejezés csupán egy más eredeti héber kifejezés díszes fordítása?

Hasonlítsuk össze a Jelenések héber és görög változatait - négy vers van a görög Többségi Szövegben, amelyek az 'Alfa és Omega'-t használják:

Jelenések 1:8:

Bizánci görög:[a] "ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ"

= "Én vagyok az Alfa és az O(mega)"

Oo.1.16:[b] "אני הוא הראשון והאחרון"

= "Én vagyok az **első** és az **utolsó**"

A héber Jelenések 'első és utolsó'-t használ az 'Alfa és Omega' helyett! Ez nagyon egyedi, mivel a görögből, latinból vagy arámiul készült rekonstruált héber **fordítások** vagy 'Álef és Táv'-ot, vagy 'Alfa és Omega'-t használnak.[c]

---

[a] Vegyük figyelembe, hogy néhány görög kézirat (pl. Codex Sinaiticus, 424, 1854) hozzáadja az "αρχη και τελος"-t (kezdet és vég), ami szintén megtalálható a héber Jelenésekben ebben a versben.

[b] A héber Jelenések "תחילת והסוף" (kezdet és a vég) szavakkal folytatja, amint az néhány görög kéziratban is megtalálható (pl. Codex Sinaiticus, 424, 1854).

[c] Dalman/Delitzsch: "הָאָלֶף וְהַתָּו"

Salkinson/Ginsburg: "אָלֶף וְתָו"

British Könyvtár, Sloane 237: "הָאָלֶף וְהַתָּו"

Franciaországi Nemzeti Könyvtár, Hébreu 131: "אַלְפָּא וְאוֹמֵגָה"

Vatikáni Könyvtár, Neofiti 33: "אָלְפָּא אוֹמֵיגָא"

Freiburgi Egyetemi Könyvtár, Ms. 314 minden 'Alfa és Omega' előfordulást elhagyja, és csak az 'első és utolsó / kezdet és vég' kifejezést fordítja le, amikor az már jelen van a görögben.

Ez az egyedi különbség azt sugallja, hogy a héber Jelenések nem pusztán másodkézből származó fordítás a görögből. Az alábbiakban a másik három vonatkozó vers:

Jelenések 1:11:

Bizánci-M^{A} görög:[a] "ἐγώ εἰμι τὸ α καὶ τὸ ω"

= "Én vagyok az A(lfa) és az O(mega)"

Oo.1.16: "אני הראשון והאחרון"

= "Én vagyok az **első** és az **utolsó**"

Jelenések 21:6:

Bizánci görög:[b] "ἐγώ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος."

= "Én vagyok az Alfa és az O(mega), a kezdet és a vég"

Oo.1.16: "אני הראשון והאחרון תחילת והסוף"

= "Én vagyok az **első** és az **utolsó**, a kezdet és a vég"

Jelenések 22:13:

Bizánci görög: "ἐγώ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος."

= "Én vagyok az Alfa és az O(mega), az első és az utolsó, a kezdet és a vég."

Oo.1.16: "אני הראשון והאחרון תחילת והסוף"

= "Én vagyok az **első** és az **utolsó**, a kezdet és a vég."

---

[a] Ez az olvasat a Jelenések bizánci görög kéziratainak egy alosztályából származik, amelyet az NA28-ban M^{A}-ként jelölnek. A Textus Receptusban is megtalálható. Sok más görög kézirat teljesen elhagyja ezt a kifejezést.

[b] Néhány bizánci kézirat elhagyja az "εγω" (én)-t, más görög kéziratok "εγω ειμι" (én vagyok)-ot írnak.

Lenyűgöző, hogy a héber Jelenések egyetlen egyszer sem használja az 'Álef és Táv'-ot, sem az 'Alfa és Omega'-t. Ehelyett az 'első és utolsó' kifejezést használja, amely az Ószövetségben is megtalálható!

Ézsaiás 44:6:[a]

"כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים:"

= "Így szól **JHVH**, Izráel királya, és megváltója, **JHVH** Ceváot[b], **én vagyok az első, és én vagyok az utolsó**, és rajtam kívül nincs Isten."

Nagyon fontos megjegyezni, hogy a Jelenések 22:13-ban **maga Jesuá** mondta: "Én vagyok az **első** és az **utolsó**." Amikor ezt az Ézsaiás 44-ből származó fenti verssel összehasonlítjuk, egyértelmű, hogy Jesua azt állította, hogy ő maga JHVH[c] (és nem a görög 'Alfa és Omega')!

Ézsaiás 48:12-13:[d]

"...אֲנִי־הוּא אֲנִי רִאשׁוֹן אַף אֲנִי אַחֲרוֹן: אַף־יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם"

= "...Én vagyok ő: **én vagyok az első, én vagyok az utolsó is**, kezem alapította a földet is, és jobbom terjesztette ki az egeket."

Azzal, hogy az **első** és az **utolsónak** vallotta magát, Jesuá azt állította, hogy ő JHVH, és az ég és a föld Teremtője[e]!

---

[a] Maszoréta Szövegből idézve.

[b] Közismerten „Seregek Ura", eredetileg Jahve Ceváot.

[c] Kiejtése Jáhveh, aki az Atya. Jesuá azt is mondta János 8:58-ban: "Mielőtt Ábrahám létezett volna, én vagyok!" - Egyértelműen azt állítva, hogy ott volt Ábrahám idejében!

[d] Maszoréta Szövegből idézve.

[e] Lásd pl. János 1. fejezetet a Héber Evangéliumok verzióban. Lásd még Kol 1:16.

Amint fentebb látható, a héber Jelenések egyértelműen egyezik az Ószövetség 'első és utolsó' kifejezésével, és sem a görög 'Alfa és Omega'-t, sem a nem-bibliai héber 'Álef és Táv' kifejezést nem használja!

Fordított szórend

A fordított szórend az egyik gyakori különbség az eredeti héber és a másodkézből származó görög Septuaginta fordítás között az Ószövetségben.

Valószínűleg stilisztikai okokból,[a] vagy egyébként egyszerűen hanyagságból, a Septuaginta görög fordítói gyakran megfordították két szó vagy kifejezés sorrendjét, amikor az eredeti héber szövegből fordítottak.

Ezt a jelenséget nem szabad összetéveszteni a mondattani sorrendben lévő különbségekkel, amelyeket a görög és héber nyelvtan megkövetel. Például a görög 'gar' szó (jelentése: 'mert', stb.) általában a 'második pozícióban' áll (egy mellékmondatban a második szóként), de a héber megfelelője, a 'ki' általában az 'első pozícióban' van (hasonlóan a magyarhoz).

Amikor a tudósok egy görög fordítást visszaalakítanak héberre, könnyen helyezhetik a héber megfelelő 'ki'-t a helyes pozícióba a mondatban, mivel ez a különbség egyszerűen a héber nyelvtan által megkövetelt, a görög nyelvtantól eltérően.

Az alábbiakban egy példa, ahol a Septuaginta görög fordítás két szót fordított sorrendben tartalmaz a héber Maszoréta Szöveghez képest, anélkül hogy bármilyen nyelvtani követelmény lenne:

1Móz 30:43:

Héber Maszoréta Szöveg: "שְׂפָחוֹת וַעֲבָדִים גְּמַלִּים וַחֲמֹרִים׃"

[a] Az alábbiakban tárgyalt szórendváltozások harmonizálás vagy kulturális preferencia miatt is lehetnek, de ezekhez a változásokhoz nincs nyelvtani követelmény.

= "**szolgálólányok** és **szolgák** és tevék és szamarak"

Görög Septuaginta: "παῖδες καὶ παιδίσκαι καὶ κάμηλοι καὶ ὄνοι"

= "**szolgák** és **szolgálólányok** és tevék és szamarak"

A szavak sorrendje egyértelműen különbözik a görög fordításban az eredeti héberhez képest. Nincs nyelvtani oka a változtatásnak, inkább a Septuaginta fordítói stílusbeli okokból helyezték előre a "szolgák"-at.

Most nézzünk egy példát, ahol két **kifejezés** fordított sorrendben van:

Ezékiel 5:12:

Héber Maszoréta Szöveg:

"בַּחֶרֶב יִפְּלוּ סְבִיבוֹתֶיךָ... לְכָל־רוּחַ אֱזָרֶה"

= "**kard által esnek el körülötted**... minden szélre szórom"

Görög Septuaginta: "εἰς πάντα ἄνεμον σκορπιῶ αὐτούς… ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται κύκλῳ σου"

= "minden szélre szórom őket... **kard által esnek el körülötted**"

Ebben a példában egyértelmű, hogy a két kifejezés fordított sorrendben van a görögben a héberhez képest. Ez a jelenség nagyon gyakori, amikor az Ószövetség görög fordítását összehasonlítjuk a héber szöveggel. Valójában csak az 1. Mózes, azaz a Teremtés könyvében legalább nyolcvan[a] vers van, ahol a

[a] Kézi ellenőrzéssel megerősített Accordance keresés alapján az MT-LXX párhuzam használatával. A Septuaginta ezen változtatásai közül néhány egyértelműen a szöveg stílusbeli simítását szolgálja, de azok a szavak, amelyeknek a görög nyelvtan miatt különböző pozícióban kell lenniük, itt nincsenek felsorolva. Lásd 1Móz 1:11, 2:4, 4:15, 4:22, 6:16, 7:8, 8:18, 8:19, 8:21, 11:8, 11:12, 11:14, 12:20, 14:16, 14:24, 17:16, 18:6, 18:8, 18:11, 19:6, 19:20, 20:12, 22:3, 22:6, 23:6, 24:7, 24:43, 24:47, 25:7, 26:28, 26:29, 28:14, 29:24, 30:7, 30:10, 30:12, 30:30, 30:43, 31:16, 31:17, 31:32, 31:33, 31:48,

görög Septuaginta más[a] sorrendet használ, mint a héber, anélkül hogy bármilyen nyelvtani követelmény lenne!

Ismételten hangsúlyozva, nyilvánvaló, hogy a görög fordítók/szerkesztők **nagyon gyakran** végezték el ezeket a változtatásokat a szó/kifejezés sorrendjében, még ott is, ahol ezt a nyelvtan nem követeli meg.

Tudósok megkísérelték a görög Septuagintát visszafordítani héberbe azon törekvésben, hogy visszanyerjék azt a héber szöveget, amelyen a Septuaginta alapult. Azonban azon eseteket leszámítva, ahol a nyelvtan más sorrendet követel meg, még a tudósok [b] sem tudják, mely esetekben kell a szórendet megváltoztatni, és melyekben kell a szórendet ugyanúgy megtartani, mint a görög szövegben.

Hasonlóképpen, a görög alapú héber Jelenések-fordítások például a főnevek listáit pontosan ugyanabban a sorrendben hagyják, mint a görögben, mivel a nyelvtan nem követel meg meghatározott sorrendet az ilyen főnevek listáinál.[c]

Tehát, ha a Jelenések ezen héber változata egyszerűen fordítás, soha nem kellene nem-nyelvtani fordított szórendet látnunk a

---

31:50, 31:51-52, 32:1, 32:8, 32:29, 33:4, 33:7, 33:16, 34:12, 35:13, 35:21, 37:4, 37:24, 41:8, 41:12, 41:18, 41:20, 41:35, 41:38, 41:56, 42:22, 42:24, 42:32, 42:34, 43:7, 43:15, 44:9, 45:1, 45:12, 45:16, 45:19, 45:20, 45:21, 47:6, 47:23, 50:10, 50:12, 50:17, 50:24, 50:25. (A hivatkozások a szabványos héber versszámozással vannak megadva.)

[a] Leggyakrabban két szó vagy kifejezés fordított sorrendben van elhelyezve (amint a fenti példákban látható), de néhány különbség bonyolultabb. Bár ezek a különbségek gyakran láthatatlanok a Maszoréta Szöveg és a Septuaginta más nyelvű fordításaiban, nagyon egyértelműen láthatók a tényleges görög és héber szövegekben.

[b] "...a szórend tanulmányozása az LXX-ben bonyolult kérdés. Soisalon-Soininen ezt a vizsgálatot tartja az egyik legbonyolultabb és legproblematikusabb kérdésnek a Septuaginta kutatásában." - Staffan Olofsson, *Studying the Word Order of the Septuagint: Questions and Possibilities*, in *Scandinavian Journal of the Old Testament*, vol. 10 no. 2, 1996, 217. old.

[c] Lásd pl. Franz Delitzsch és Salkinson/Ginsburg fordításait Jel 4:5-ben és a jelen szakaszban tárgyalt egyéb példákban.

standard változatokhoz képest – de látunk. Az alábbiakban néhány[a] példa, ahol a szórend a héber Jelenésekben eltér a görögtől, anélkül hogy bármilyen nyelvtani követelmény lenne:

Jelenések 4:5:

Oo.1.16: "קולות ורעמים וברקים"

= "hangok és mennydörgések és villámok"

Bizánci görög:[b] "ἀστραπαὶ καὶ φωναί καὶ βρονταί"

= "villámok és hangok és mennydörgések"

Jelenések 3:12:

Oo.1.16: "השם מירושלים החדש העיר אלהי"

= "a neve az új Jeruzsálemnek[c], az én **Istenem városának**"

Bizánci görög: "τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καινῆς ἱερουσαλήμ"

= "a neve az én **Istenem városának**, az új Jeruzsálemnek"

Jelenések 5:1:

Oo.1.16: "וזה שישב על הכסא ראיתי ביד ימינו ספר אחד"

= "**És ő, aki a trónon ült** – láttam a jobb kezében egy tekercset"[d]

---

[a] A tárgyalt példákon kívül lásd még Jel 1:4, 2:23, 5:13, 7:3, 10:9, 13:17, 14:11, 16:19, 19:2, 19:18, 20:4, 21:9, 22:17. (A héber és görög szövegek összehasonlításában látható különbségeket a fordítások néha elhomályosíthatják).

[b] Textus Receptus-ban a "ἀστραπαὶ καὶ βρονταί καὶ φωναὶ" - még mindig más sorrendben van, mint az Oo.1.16.-ben.

[c] Héberül 'Jerusáláim'.

[d] A szórend összehasonlítása érdekében ez a vers itt szó szerintibb formában van visszaadva, mint a fő fordításban.

Bizánci görög: "καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον"

= "És láttam annak jobb kezében, **aki a trónon ült, egy könyvet**"

Jelenések 9:15:

Oo.1.16: " להמית השליש מבני אדם בשעה וביום ובחודש ובשנה אחד"

= "**megölni az emberek fiainak harmadát**[a] egy órában és egy napon és egy hónapban és egy évben."

Bizánci görög: "εἰς τὴν ὥραν καὶ εἰς τὴν ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων."

= "...egy órában és egy napon és egy hónapban és egy évben, hogy **megöljék az emberek harmadát**."

Jelenések 14:9:

Oo.1.16: "להפסל ולהחיה"

= "a faragott **képhez**[b] és az állathoz"

Bizánci görög: "τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ"

= "az állat és annak **képe**"

A fenti példákból nyilvánvaló, hogy a héber Jelenések gyakran eltérő szórendet tartalmaz, mint a görög fordítás, ahogyan a héber Maszoréta Szöveg gyakran olyan sorrendben tartalmaz szavakat vagy kifejezéseket, amely eltér a másodkézből származó Septuaginta fordítástól.

A fenti példák mindegyikében a héber Jelenésekből:

[a] Vagy "a harmad részét".

[b] Vagy egyszerűen "a képhez."

1. Nincs nyelvtani követelmény arra, hogy a héber szöveg más sorrendet tartalmazzon, mint a görög, és
2. a tudományos görög alapú héber fordítások ezen kifejezések mindegyikét ugyanolyan sorrendben tartalmazzák, mint a görög, és
3. az Oo.1.16 héber szórendje szintén különbözik az arámi Peshitta és a latin Vulgata szórendjétől.

Ezek a szórend-különbségek ebben a konkrét héber Jelenésekben egyértelmű jelzései annak, hogy nyelvileg hiteles. Az eredeti héber változatból kell származnia, és nem származhat a görög, arámi vagy latin változatokból.

Szókihagyás

A szókihagyás [a] gyakori a héber Ószövetségben, valamint más hiteles héber dokumentumokban. A kihagyott szavak **érthetők** a héber szövegben anélkül, hogy kifejezetten le lennének írva. A görög fordítók gyakran beillesztették ezeket a 'kihagyott' szavakat fordításaikba,[b] és amint ez megtörtént, problémáink lettek. Amikor egy ilyen görög fordítást visszaalakítanak héberbe, gyakran lehetetlen tudni, mely szavak voltak eredetileg kihagyva, és melyek voltak részei az eredeti szövegnek.[c]

---

[a] A 'szókihagyás' (angolul: gapping) az 'ellipszis' kifejezésként is ismert.

[b] "A fordítók... gyakran kifejezetten kiírják azokat a jellemzőket, amelyek az eredetiben csak értendők [kihagyva] vannak... ez az eljárás még kevésbé szó szerintivé teszi a fordítást." - Staffan Olofsson, *The LXX Version, A Guide to the Translation Technique of the Septuagint*, Almqvist and Wiksell International, 1990, 16. old.

"...a fordító beilleszthet [kifejezetten] a fordításba bármely gondolatot, amelyet a forrásszöveg az eszébe juttat [amit a kontextus sugall, stb.]." - Emanuel Tov, *The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research*, 3. kiadás, Eisenbrauns, 2015, 50. old.

[c] "Ez a példa szemlélteti a személynevek hozzáadásainak és kihagyásainak értékelési nehézségeit az LXX-ben [Septuaginta görög fordítás] (és egyébként minden ókori változatban [fordításban])... A vizsgált versben nem határozható meg, hogy a [Septuaginta] fordító adta-e hozzá a személynevet [kifejezett

Így a görög alapú héber Jelenések-fordítások egyszerűen a görög szöveget héberre fordítva tartalmazzák, gyakorlatilag semmilyen kifejezett alany és tárgy kihagyása nélkül, a görögöhöz viszonyítva.[a]

Az alábbiakban az Oo.1.16 héber Jelenések konkrét 'szókihagyási' példáira fogunk összpontosítani, amelyek **nem** nyerhetők vissza a görög, arámi vagy latin változatokból, és így a nyelvi eredetiség bizonyítékai. Ezekben a példákban a héber nyelvtan és mondattan **nem követeli meg** a szókihagyást, és így a görögből rekonstruált héber fordítások (pl. Franz Delitzsch és Salkinson, stb. által) nem hagyják ki ezeket a szavakat.

Kiírt alany kihagyása:

A kiírt alany kihagyása nagyon gyakori a héber Ószövetségben. Egy mondat (vagy bekezdés) gyakran csak egyszer (vagy esetleg kétszer) határozza meg az alanyt, és utána egyszerűen csak "ő" vagy "ők", stb. formában utal rá. Ezt magyarul is tesszük, de nem olyan mértékben, mint a klasszikus/bibliai héberben. Az alábbiakban egy példa a megnevezett alany kihagyására a Tanákhban:

1Móz 3:1:

Héber Maszoréta Szöveg: "וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה"

= "akkor **ő** [a kígyó] mondta az asszonynak"

---

tárgyat], vagy ez a név már megtalálható volt-e az ő forrásszövegében... A Józsué LXX-je [Septuaginta görög fordítása] így egy kibővített szöveget tükröz, de lehetetlen meghatározni, hogy a kibővítések a görög fordítótól vagy az ő héber forrásszövegéből származnak-e." - Emanuel Tov, *The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research*, 3. kiadás, Eisenbrauns, 2015, 97-98. old.

[a] Vannak olyan szavak, amelyek rendszeresen le vannak írva görögül, de kihagyva héberül, pl. "εχω" (birtokolni), és a határozott névelő (személyes névmásként használva) olyan kifejezésekben, mint "ο δε ειπεν" (ő pedig mondta)." Ezek a szavak kihagyhatók/ki lesznek hagyva bármely héber fordításban, a kontextustól függően. Ebben a szakaszban azonban olyan szókihagyási példákra fogunk összpontosítani (pl. kifejezett alany kihagyása), amelyek nem nyerhetők vissza a görög, latin vagy arámi változatokból, és ezért hitelességet mutatnak.

A fenti példában a kiírt alanyt [a kígyó] szögletes zárójelben adtuk meg (hozzáadva), de valójában nincs leírva a héber szövegben! Azt mondjuk, hogy a kiírt alany 'kihagyva van,' vagy 'a szövegkörnyezetből értendő'. Csak a kontextus elolvasásával tudhatjuk meg, hogy az 'ő' az 1Móz 3:1-ben a kígyóra utal, nem pedig JHVH-ra, sem Ádámra.

Olyan esetekben, ahol félreértés történhet, a fordítók gyakran beillesztik az értett kiírt alanyt, hogy segítsék olvasóikat a szöveg nehézség nélküli megértésében. [a] (A legtöbb fordításban ezt minden jelzés nélkül teszik - sem zárójeleket, sem betűtípus-változtatást nem használnak!)

Például a fenti versben a 3. Mózes fejezetből a görög Septuaginta fordítás **beilleszti** a 'kígyó' görög szavát, hogy megszüntessen minden kétértelműséget:[b]

1Móz 3:1:

Görög Septuaginta: "καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί"

= "akkor **a kígyó** mondta az asszonynak"

Mivel a fordítók gyakran kiírták az értett alanyt, valójában használhatjuk az ilyen különbségeket annak meghatározására, hogy melyik szöveges változat van közelebb az eredetihez![c]

---

[a] "A [Septuaginta görög] fordítók különféle elemeket adtak hozzá a fordításhoz, amelyek nyelvészeti és szövegösszefüggésbeli szempontból javították annak olvashatóságát, tisztázva a héber vagy görög szavakat és magyarázva azok tartalmát." - Emanuel Tov, The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research, 3. kiadás, Eisenbrauns, 2015, 50. old.

[b] "A bibliai elbeszélés stílusának tömörsége sok olyan helyzetet teremtett, amelyben... a fordítók úgy érezték, hogy hozzá kell adniuk olyan neveket, amelyek a bibliai szövegben értelemszerűek voltak, de nem voltak kifejezetten megemlítve..." - Emanuel Tov, *The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research*, 3. kiadás, Eisenbrauns, 2015, 97. old.

[c] "A mondat alanyának vagy tárgyának kiírt említése gyakran hiányzott [kihagyva volt] az eredetiben. Ahogy a szöveg... más nyelvekre lett fordítva, tulajdonneveket illesztettek be vagy helyettesítettek be a névmások helyébe. Alkalmanként különböző alanyok vagy tárgyak szerepeltek külön kéziratokban."

Ha összehasonlítunk két bibliai szöveget különböző nyelveken, és több és következetes szókihagyási példát[a] találunk az egyikben, és kiegészített alanyokat/tárgyakat a másikban, tudjuk, hogy a kevésbé értelmező változat van közelebb az eredetihez.

Ez az érv különösen erős olyan szövegkörnyezetekben, ahol félreértés valószínűleg előfordulhat, ha az alanyok/tárgyak nincsenek kifejezetten kimondva.[b] A fordítók mindig arra törekszenek, hogy eltávolítsanak minden lehetséges kétértelműséget fordításaikból. Ha az eredményül kapott fordítás zavart okozhat, a fordítók nem hagynák el a kiírt alanyt, ha az létezett az eredeti szövegben.

Most nézzünk egy ilyen példát a kiírt alany kihagyására a héber Jelenésekben:

Jelenések 18:3:

Oo.1.16: "כי כולם שתו מיינה"

= "Mert **mindannyian** ittak az ő borából"

- Ralph W. Klein, *Textual criticism of the Old Testament, the Septuagint after Qumran*, Fortress Press, 1981, 81. old.

[a] A részletesen tárgyalt példákon kívül további példák a kiírt alanyok/tárgyak kihagyására a héber Jelenésekben (amelyeket a görögből készült héber fordítások nem nyertek vissza) megtalálhatók pl. Jel 4:8 ("ők" vs. "a négy élőlény"); Jel 10:4 ("őket" vs. "amit a hét mennydörgés mondott"); Jel 11:5 ("őket" vs. "ellenségeik"); Jel 11:9b ("őket" vs. "testüket"); Jel 14:1 ("őket" vs. "homlokukat"); Jel 15:8b ("azt" vs. "a templomot"); Jel 16:10 ("azt" vs. "országát"); Jel 16:20b ("ők" vs. "az emberek"); Jel 17:2 ("azok" vs. "a föld lakói"); Jel 18:5 ("őt" vs. "bűneit"); Jel 19:20 ("őt/azt" vs. "képét").

[b] Azzal lehet érvelni, hogy egy kiírt alany/tárgy véletlenül elveszhet olyan szövegkörnyezetben, ahol az értett alany/tárgy annyira nyilvánvaló, hogy sem az írásmásoló/fordító, sem a korrektor még csak észre sem venné, hogy egy szó ki lett hagyva. De amikor a szövegösszefüggés kétértelmű lenne a kiírt alany/tárgy nélkül, az esély arra, hogy egy írásmásoló/fordító véletlenül kihagyja, nagyon kicsi, és bármely szövegellenőrző azonnal felismerné és kijavítaná az ilyen hibát.

Görög Textus Receptus:[a] "ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου… πέπωκεν πάντα τὰ ἔθνη"

= "Mert **minden nemzet** ivott a borból"

Ha elolvassuk a 3. vers elejét a 2. vers utolsó részével együtt, láthatjuk az okát a görög fordításban lévő hozzáadásnak:

> "És a sátánok[b] lakóhelyévé lett, és hogy elrejtse a madarak és csúszómászók minden tisztátalanját. 3 Mert mindannyian ittak az ő borából..."[c]

Első pillantásra azt gondolhatnánk, hogy a "mindannyian" az imént említett teremtményekre utal a 2. versben, vagy pedig a "sátánokra" - de a tágabb szövegösszefüggés egyértelművé teszi, hogy a "**mindannyian**" a "**nemzetek**"-re utal, amint az négy fejezettel korábban a Jelenések 14:8-ban ki van mondva, és nem démonokra vagy állatokra. Így a félreértés elkerülése végett a görög fordítás **kiegészíti** vagy **hozzáadja** a kiírt "**nemzetek**" alanyt - de anélkül, hogy jelezné, hogy ez hozzáadás.

A kiírt alany kihagyása ebben a szövegösszefüggésben nagyon jó bizonyíték arra, hogy az Oo.1.16-ban található héber Jelenések az eredeti héber változatból származik, és nem másodkézből készült fordítás görögből, arámiul vagy latinból.[d]

A kiírt tárgy kihagyása:

A kiírt **tárgy** kihagyása ugyanúgy működik, mint a kiírt **alany** kihagyása, de a szóban forgó szavak azok tárgyak (közvetlen vagy közvetett), nem pedig alanyok.[e]

---

[a] Nagyon hasonló az NA28-ban. A bizánci MT más igét használ (πέπτωκασιν / elbuktak), de még kiegészíti a kiírt alanyt is (πάντα τὰ ἔθνη / minden nemzet).
[b] Vagy 'démonok.'
[c] Jel 18:2-3, Oo.1.16-ból fordítva.
[d] Sem a görög, sem a latin, sem az arámi Jelenések-változat nem hagyta ki a kiírt "nemzetek" alanyt a Jel 18:3-ban.
[e] Héber Ószövetség vs. görög Septuaginta.

A Jelenések 1:13 jó példa a kiírt tárgy kihagyására a héber változatban. Hasonlítsuk össze a görög hagyományt az Oo.1.16-tal:

Jelenések 1:13:

Oo.1.16: "ובניהם"

= "és **közöttük**"

Bizánci görög:[a] "καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν"

= "és a **hét gyertyatartó** között"

Amint korábban kifejtettük, a fordítók mindig arra törekszenek, hogy tisztázzanak és megmagyarázzanak minden nehézséget a fordítandó szövegben. Így a görög fordítás az "őket/közöttük" tárgyat felcseréli a "hét gyertyatartó" magyarázattal, hogy elkerüljön minden kétértelműséget. A görög változat **kiegészíti** vagy **beilleszti** a kiírt tárgyat.

A fenti példában a héber nyelvtan **nem követeli** meg ennek a kifejezésnek a kihagyását, ezért a görögből héberbe készült fordítások nem változtatják "a hét gyertyatartó"-t "közöttük"-re.[b] A **görög szövegből nincs mód** megtudni, hogy ez a kifejezés eredetileg ki volt-e hagyva vagy le volt írva. Így az a tény, hogy ez a héber kéziratban ki van hagyva, erős bizonyíték arra, hogy a héber olvasat hiteles, mivel nem származhatott a görög, arámi vagy latin változatokból. Ez azt is mutatja, hogy a görög olvasat az értelmezett, másodkézből készült fordítás, míg a héber olvasat az eredeti. Az alábbiakban néhány további példát fogunk tárgyalni:

Jelenések 2:10:

Oo.1.16: "אל תירא מהם"

= "Ne félj **tőlük**"

---

[a] Vegyük figyelembe, hogy néhány görög kézirat, pl. az Alexandriai Kódex, és az arámi Peshitta változat is, nem tartalmazza a 'hét' szót, bár még mindig kiegészítik a 'gyertyatartó' szót.

[b] Franz Delitzsch: "וּבְתוֹךְ שֶׁבַע הַמְּנֹרוֹת". Salkinson/Ginsburg: "וּבְתוֹךְ הַמְּנֹרוֹת" (Más görög kéziratokat követve, nem pedig a bizánci MT-t).

Bizánci M^A görög:[a] "μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν"

= "Ne félj attól, **amit el fogsz szenvedni**"

A héber "tőlük" valószínűleg azokra az emberekre utal, akik üldözték Szmirna hívőit, de a görög fordítás "tőlük"-et úgy értelmezi, hogy a szenvedésekre utal ("amit el fogsz szenvedni").

Jelenések 4:10a:

Oo.1.16: "לפניו" = "**ő** előtt"

Bizánci görög: "ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου"

= "a **trónon ülő** előtt"

Jelenések 4:10c:

Oo.1.16: "לפניו" = "ő előtt"

Bizánci görög: "ἐνώπιον τοῦ θρόνου"

= "**a trón** előtt"

A héber nyelv ugyanazt a szót (vagy toldalékot) használja az 'ő' (hím) és az 'az' esetében. A görög fordítók úgy értelmezték, hogy az első "ő/az" "a trónon ülő"-re utal, a második "ő/az" pedig "a trón"-ra – így beillesztették ezeket a magyarázó kifejezéseket fordításukba. Bár a görög magyarázat nem teljesen lehetetlen, mindkét esetben a legvalószínűbb jelentés az, hogy az "ő/az" egyszerűen JHVH-ra utal.

Bár ezekben a példákban a héber olvasatok pontosan ugyanazt jelenthetik, mint a görög fordítás, ezek fontos jelzései annak, hogy ez a héber kézirat hiteles. Nem származhat a görög, arámi vagy latin változatokból. Inkább a héber szöveg megőrzi az eredeti, értelmezetlen olvasatokat, amelyeket a görög fordításban értelmeztek és kibővítettek.

---

[a] Ez az olvasat a Jelenések bizánci görög kéziratainak egy alosztályából származik, amelyet az NA28-ban M^A-ként jelölnek. A Textus Receptusban és az NA28-ban is megtalálható. Más kéziratok "παθεῖν"-t olvasnak "πάσχειν" helyett, hasonló jelentéssel.

Téves fordítás a görög változatban

A Jelenések 18:13 nagyon érdekes eltérést tartalmaz a héber és görög változatok között:

Jelenések 18:13:

Bizánci görög: "...καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ σεμίδαλιν, καὶ σῖτον, καὶ πρόβατα, καὶ κτήνη· καὶ ἵππων, καὶ ῥαιδῶν, καὶ σωμάτων· καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων."

= "...és bor és olaj és finomliszt és búza, és juhok és állatok és lovak és **harci kocsik**, és rabszolgák – mégpedig emberek lelkei."

Oo.1.16:

"ויין ושמן ולחם לבן וחיטים ובקרים וכשבים וסוסים ועגלים ונשמות אדם"

= "És bor és olaj és fehér kenyér[a] és búza és bikák és juhok és lovak és **borjak** és az ember szellemei[b]."

A fenti versben a görög változat "lovak és harci kocsik"-at ír, míg a héber "lovak és borjak"-at. Tehát hogyan jött létre ez a különbség? A görög "ῥαιδῶν" (raidon)[c] szó nem kétértelmű, és nem téveszthető össze a 'borjak'-kal, ami görögül "μόσχων"[d] (moschon). A latin és arámi változatokban a "harci kocsik" jelentése ugyanilyen egyértelmű, és így nem nyújtanak megoldást ennek az eltérő olvasatnak a forrására.

[a] Jelentheti még a "finomliszt"-et is.

[b] A neshamot a "נשמה" (neshamah) többes száma – a héber szó jelentése "fúvás/lehelet", "lélek" vagy "szellem".

[c] "ῥεδῶν" (redon) írásmódja is lehetséges.

[d] Szótári alak: "μόσχος." Fent ragozott formában, hogy illeszkedjen a szövegösszefüggéshez ugyanazzal az esettel, nemmel és számmal, mint a "ῥαιδῶν."

De mi van, ha a héber olvasat az eredeti? Lehetséges, hogy a görög a héber téves fordítása? A görööggel ellentétben a héber hasonló szavakat használ a harci kocsikra és a borjakra!

Borjak:	עגלים	'agalim
Harci kocsik:[a]	עגלות	'agalot

Az egyetlen különbség a fenti két héber szó mássalhangzós írásmódja között a hímnemű többes szám végződés "ים" és a nőnemű többes szám végződés "ות". Lehetséges, hogy a görög fordító tévesen fordította az 'agalim'-ot úgy, mintha 'agalot' lenne? Vegyük figyelembe, hogy a megelőző szó a Jelenések 18:13-ban a "lovak". A lovak és harci kocsik gyakran együtt járnak, és ez lehetett a félreértés oka.

Közelebbi vizsgálat során azt találjuk, hogy a héber "borjak" olvasat valójában nagyon megfelelő – a vers 13b-ben e szó körül említett többi tárgy nem ember alkotta tárgyak, hanem élőlények.

Figyelembe véve, hogy az egyetlen különbség az "עגלים" ('agalim) és az "עגלות" ('agalot) között a nemük, és hogy a megelőző "lovak" szónak erős kapcsolata van a harci kocsikkal, nem valószínűtlen, hogy egy fordító az "עגלים"-ot úgy fordíthatta, mintha "עגלות" lenne.

Másrészt egyáltalán nem lehetséges, hogy a görög "ῥαιδῶν" (harci kocsik) szót héberül "עגלים" (borjak)-ként fordították volna – a görög változatban nincs kétértelműség vagy bármilyen lehetőség a félreértésre a fordításban.

Így ha a héber az eredeti, ez az eltérő olvasat lehetséges a görög fordításban és az azt követő változatokban. De ha a görög, arámi

[a] Az "עגלות" különböző magánhangzókkal olvasva jelentheti akár a "harci kocsik"-at, akár az "üszők"-et – de az "עגלים" "borjak"-at jelent, és nem jelenthet "harci kocsik"-at.

vagy latin változat az eredeti, ennek a különbségnek soha nem kellett volna léteznie.[a]

'A Név' JHVH 'Teósz'-ként lett lefordítva?

Egy másik érdekes eltérés a Jelenések héber és görög változatai között JHVH[b] (A Név) gyakori használata a héber változatban. Pontosabban, azokat az eseteket[c] akarjuk megvizsgálni, ahol a görög változat a "θεος" (Theos, ejtsd Teósz)-t, azaz Istent használ, míg a héber változat **nem** használja az ezzel egyenértékű 'Isten' (אלהים Elohím) címet, hanem a Tetragrammatont[d] használja – rövidítéssel jelölve.

A kéziratban használt rövidítés a héber "ה֏" (hé) betű két ponttal felette – rövidítve a 'Há-Sém' (השם)-ből, ami szó szerint "A Név"-et jelenti.[e] Az a tény, hogy a "ה֏" rövidítés valóban 'A Név', azaz JHVH-ét jelenti, nyilvánvaló,[f] amikor az Ószövetséget idézik a héber Jelenésekben, pl.:

Ézsaiás 6:3:

Héber Maszoréta Szöveg:

"קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת"

Oo.1.16 (Jelenések 4:8): "קדוש קדוש קדוש ה֏ צבאות"

---

[a] Lásd még HebrewGospels.com/videos-revelation/5 további nyelvi téves fordítási példákért a Jelenések görög változatából.

[b] Kiejtve: Jáhveh.

[c] A lent tárgyalt példákon kívül lásd még Jel 1:2, 1:6, 1:9, 2:17, 3:1, 3:2, 4:5, 7:3, 7:15, 8:2, 8:4, stb.

[d] A Tetragrammaton, a JHVH a Teremtő négy betűs Nevére, a 'Jáhveh'-re (יהוה) utal, amelyet gyakran különféle rövidítésekkel jelölnek.

[e] A mai napig sok zsidó a 'Há-Sem'-et használja eufemizmusként 'A Név'-re, Jáhvére.

[f] Alkalmanként a héber Jelenésekben ez a "ה֏" az 'Adonáj'-jal (אדני - Úr) is megfeleltethető, amikor a Tanakhból, azaz az Ószövetségből idéznek, de soha nem az 'Elohím'-nak (אלהים - Isten).

Zsoltár 113:1:

Héber Maszoréta Szöveg:

"הַלְלוּ־יָהּ ׀ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה׃"

Oo.1.16 (Jelenések 19:5):

"הללויה הללו עבדי ה׳ הללו את שם ה׳"

Ézsaiás 60:19:

Héber Maszoréta Szöveg:

"וְהָיָה־לָךְ יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וֵאלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ׃"

Oo.1.16 (Jelenések 22:5):

"והיה לך ה׳ לאור עולם ואלהיך לתפארתך"

A fenti példák egyértelműen mutatják, hogy a "ה׳" rövidítés valójában a Jahve nevet jelöli. Sok írásmásoló számára általános gyakorlat volt, hogy Há-sém-et vagy valamilyen rövidítést írtak ahelyett, hogy kiírták volna a teljes 'JHVH' (יהוה) nevet. A Tetragrammaton különféle rövidítéseit használják a hagyományos zsidó írásokban, mint a Misna, Talmud, Midrás és a legtöbb Targum.[a]

Az alábbiakban néhány példa, ahol a héber Jelenések '**JHVH**'-t jelöl, de a görög változat '**Teósz**'-t, azaz Istent használ:

Jelenések 1:1:

Oo.1.16: "נתן ה׳"

[a] "A Targum kéziratok különböznek a Tetragrammaton rövidítésének módjában (pl. יי, ייי, יוי, ה')." - Leeor Gottlieb, *Targum Chronicles and its Place Among the Late Targums*, Brill, 2020, 9. old.
A Misnában és Talmudban a 'JHVH' (יהוה) nevet általában "יי"-vel helyettesítik a kéziratokban, és "ה'"-val a nyomtatott változatokban. A legtöbb más hagyományos zsidó írás szintén rövidítést használ a teljes 'JHVH' (יהוה) helyett, amikor a Tanakhból idéznek.

= "**JHVH** adta"

Bizánci görög: "ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς"

= "**Teósz** adta neki"

Jelenések 5:6:

Oo.1.16: "ואילו השבעה רוחות"

= "és ezek **JHVH** hét Szelleme"

Bizánci görög: "ἃ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ"

= "amelyek a **Teósz** hét szelleme"

További példák találhatók a Jelenések 1:2, 1:6, 1:9, 2:17, 3:1, 3:2, 4:5, 5:6, 7:3, 7:15, 8:2, 8:4, stb. verseiben.

Tehát hogyan keletkezett ez a különbség? Érdekes módon a Septuaginta görög fordítás számos[a] példát mutat, ahol 'JHVH'-t 'Teósz'-ként, Istenként fordították:

1Móz 4:4:

Héber Maszoréta Szöveg: "וַיִּשַׁ֥ע יְהוָ֖ה"

= "Akkor **JHVH** nézett"

Görög Septuaginta: "καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς"

= "Akkor **Teósz** nézett"

2Móz 4:1:

Héber Maszoréta Szöveg: "לֹא־נִרְאָ֥ה אֵלֶ֛יךָ יְהוָ֖ה:"

= "**JHVH** nem jelent meg neked"

---

[a] Az itt megadott példákon kívül ez a jelenség előfordul még: 1Móz 4:9, 6:6, 6:7, 12:17, 13:14, 15:7, 16:5, 18:1, 25:21b, 30:24, 30:27, 31:49, 38:7b, 2Móz 4:11b, 4:30, 4:31, 5:21, 9:5, 13:21, 19:3, 19:7, 19:8, 19:21, 35:30, 36:2, és még sok más helyen az Ószövetség egészében.
Lásd még Emanuel Tov, *The Harmonizing Character of the Septuagint of Genesis 1-11*, in *Die Septuaginta – Text, Wirkung, Rezeption*, vol. 4, Mohr Siebeck, 2014, 323-329. old.

Görög Septuaginta: "οὐκ ὤπταί σοι ὁ θεός"

= "**Teósz** nem jelent meg neked"

Bár a fenti információk azt sugallnák, hogy a héber Jelenések az eredeti, és hogy a Tetragrammatont gyakran 'Teósz'-ra cserélték, amikor görögre fordították; egyesek éppen ellenkezőleg érvelhetnek, hogy a 'Teósz/Isten'-t inkább "יהוה"-re (JHVH-ra) cserélte a héber Jelenések írástudója (vagy fordítója). Ez azonban nem így van! Először is, a Jelenések ezen héber változata az Isten (Elohím) héber szót is használja,[a] így világos, hogy az Isten címet nem egyszerűen eltávolították a héber Jelenésekből és helyettesítették ezzel a "יהוה"-vel (JHVH-val).

Másodszor, még azokban a zsidó bibliafordításokban is, amelyek általában az 'Istent'-t a Tetragrammatonra[b] cserélték, voltak olyan konkrét esetek, amelyekben nem végezték el ezt a helyettesítést. Például rendkívül valószínűtlen volt, hogy bármely héber fordító az 'az ő Istene', 'a mi Istenünk', stb.[c] kifejezéseket 'JHVH'-ként fordította volna.[d] Ennek oka egyszerű: A Tetragrammaton

---

[a] Lásd Jel 3:12, 7:12, 7:17, 11:4, 11:13, 12:15, 19:17, 21:3, 21:4, 21:7.

[b] A zsidó Targumok (a Tanakh, azaz Ószövetség arámi fordításai) gyakran helyettesítették a Tetragrammatont (bár rövidített formákban, mint "יי", stb.) az Isten (Elohím - אלהים) helyébe, néhány fontos kivétellel (amint az alább ki van fejtve).

[c] Héberül ez magában foglalna bármely Isten előfordulást névmási toldalékkal; és görögül bármely 'Teósz' előfordulást, amelyet birtokos esetű személyes névmás követ (ritkábban akkor is, amikor birtokos esetű személyes névmás előzi meg).

[d] A Targum Onkelos, Targum Pseudo Johnathan és a Targum Töredékek soha nem helyettesítették az Istent (Elohím-ot) névmási toldalékkal ('a mi Istenünk', stb.) a Tetragrammatonra. A Targum Neofitinek csak egy példája van az Istenre névmási toldalékkal, amelyet Tetragrammatonra cseréltek, a félreértés elkerülése végett 5Móz 31-ben. Ez a szakasz (5Móz 31:16-17) leírja, mi történne, amikor JHVH népe elfordul tőle és más isteneket (bálványokat) követ. Annak biztosítása érdekében, hogy "az én Istenem" a 17. versben JHVH-ra értendő és nem bármely más istenre (vagy bálványra), "יהוה jelenlétének dicsőségé"-t helyettesítették be "az én Istenem" helyébe. (A statisztikák kézileg

tulajdonnév, és nem képezhető birtokos toldalékokkal héberül. Más szavakkal, nem lehet az 'én Istenem/Teószom'-at 'én JHVH-m'-ként fordítani, mert az azt a benyomást keltené, hogy 'JHVH' nem név, hanem általános cím. Ezért a 'mi Istenünk/Teószunk', stb. soha nem helyettesíthető a Tetragrammatonnal a Jelenések görögből-héberbe fordításaiban, pl. Franz Delitzsch, Salkinson/Ginsburg, és az Izraeli Bibliatársulat modern fordítása által készítettekben.

Meglepő módon az Oo.1.16-ban található héber Jelenések több példát is mutatnak, ahol a görög 'a mi Teószunk', stb.-t ír, de a héber változat "יהוה"-t (JHVH-t) ír:[a]

Jelenések 7:10:

Oo.1.16: "לה׳ הישועה"

= "Az üdvösség **JHVH-é**"

Bizánci görög: "ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν"

= "Az üdvösség a mi **Teószunké**"

Jelenések 19:5:

Oo.1.16: "הללו את שם ה׳"

= "dicsérjétek **JHVH** nevét"

Bizánci görög: "αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἡμῶν"

= "Dicsérjétek a mi **Teószunkat**"

Az egyetlen logikus következtetés az, hogy JHVH (יהוה) használata ebben a héber Jelenésekben nem származhat semmilyen görög vagy görög alapú változatból, mert 'a mi Teószunk', stb. nem fordítható héberül JHVH-ként. De mi van, ha a héber szöveg az

megerősített keresésekből származnak az Accordance Biblia szoftverrel, a Targumok WordMap használatával.)

[a] A két megadott példa a latin Vulgata és az arámi Peshitta tekintetében is érvényes. Van még néhány példa, amely a görögben és latinban előfordul, de a Peshittában nem: Jel 3:2 (a legtöbb görög kézirat és Vulgata), 7:3 (görög és Vulgata), 19:6 (a legtöbb görög kézirat és Vulgata).

eredeti? A görög fordítók alkalmanként fordították-e JHVH-t 'a mi Teószunk', stb. formában?

Meglepő módon igen! A görög Septuaginta fordítás több olyan példát tartalmaz, amelyekben JHVH-t Teószként, azaz Istenként fordították, amelyet birtokos esetű személyes névmás követ:

2Móz 5:17:

Héber Maszoréta Szöveg: "נֵלְכָה נִזְבְּחָה ליהוה"

= "Menjünk, áldozzunk **JHVH**-nak!"

Görög Septuaginta: "πορευθῶμεν θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν"

= "Menjünk, áldozzunk a mi **Teósz**unknak!"

3Móz 21:21a:

Héber Maszoréta Szöveg: "לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה"

= "Hogy bemutassa **JHVH** tűzáldozatait"

Görög Septuaginta: "τοῦ προσενεγκεῖν τὰς θυσίας τῷ θεῷ σου"

= "Hogy bemutassa az áldozatokat a te **Teósz**odnak"

Jeremiás 4:4:

Héber Maszoréta Szöveg: "הִמֹּלוּ לַיהוָה"

= "Metéltessétek körül magatokat **JHVH**-nak"

Görög Septuaginta: "περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν"

= "Metéltessétek körül magatokat a ti **Teósz**otoknak"

Mivel a görög fordítók gyakran fordították JHVH-t 'Teósz'-ra, azaz Istenre, és még JHVH-t 'a mi Teószunk', 'a ti Teószotok', stb.

formában is lefordították[a] – de ezzel szemben a héber fordítók nem fordítják

'a mi Teószunk', 'a ti Teószotok', stb. kifejezéseket JHVH-ként[b] – arra következtethetünk, hogy a Jelenések ezen héber változata nem lehet a görög változatból készült fordítás,[c] azonban a görög változat származhatott a héberből.

[a] A fenti három példán kívül lásd még 2Móz 23:17; 5Móz 12:11; 1Sám 2:1, 4:3b; 1Kir 20:3 (LXX 21:3); Ézs 36:18, 58:13; Jer 2:19b, 46:10 (LXX 26:10); 1Krón 16:26.

[b] A Targumokból származó egyértelmű bizonyítékon kívül (amint fentebb ki van fejtve), még a modern tudósok sem végeztek ilyen változtatást a Jelenések görögből készült héber fordításaikban. Hasonlítsa össze az Oo.1.16-ot a görög és görög alapú fordításokkal alább:

Hivatkozás	Görög MT	Delitzsch/ Dalman	Salkinson/ Ginsburg	Bibliatársulat Izraelben	Oo.1.16
3:2	τοῦ θεοῦ μου	אֱלֹהָי	אֱלֹהָי	אֱלֹהַי	יהוה
7:3	τοῦ θεοῦ ἡμῶν	אֱלֹהֵינוּ	אֱלֹהֵינוּ	אֱלֹהֵינוּ	יהוה
7:10	τῷ θεῷ ἡμῶν	לֵאלֹהֵינוּ	לֵאלֹהֵינוּ	לֵאלֹהֵינוּ	ליהוה
19:5	τὸν θεὸν ἡμῶν	אֶת אֱלֹהֵינוּ	אֶת אֱלֹהֵינוּ	אֶת אֱלֹהֵינוּ	את שם יהוה
19:6	ὁ θεὸς ἡμῶν	אֱלֹהֵינוּ	אֱלֹהֵי	אֱלֹהֵינוּ	יהוה

[c] Az Oo.1.16 héber szövege sem lehet fordítás az arámi Peshittából vagy a latin Vulgatából, mivel ezek a változatok egyeznek a görög 'Teósz' használatával a fentebb magyarázott példákban.
Ismét megfigyelhetjük, hogy a héber Jelenések nem egyszerűen helyettesítette 'Teósz/Elohim'-ot 'Hásém/JHVH'-val. Az 'Elohim' héber szó névmási toldalékkal megjelenik a 3:12-ben (×3), 7:12-ben, 12:15-ben, 19:17-ben; kapcsolt állapotban toldalék nélkül: 11:4, 11:13; és önálló állapotban: 7:17, 21:3, 21:4, 21:7. Így az 'Elohim'-ot nem cserélték szisztematikusan JHVH-ra a héber Jelenésekben, éppen ellenkezőleg a héber Jelenések megőrzi a szöveg bonyolult részleteit, amelyek nem nyerhetők vissza a görög változatból.

Harmonizáló kiegészítések a görög Jelenésekben

A lehetséges félreértések elkerülése és a gördülékeny olvasási élmény biztosítása érdekében a fordítók számos technikát alkalmaznak a bibliai szöveg tisztázására, amikor azt másik nyelvre fordítják.[a] Az egyik jól ismert fordítási technika, amelyet a görög Septuagintában használtak, a "harmonizáló kiegészítés".[b]

A héber Bibliát nem egyszerűen görögre fordították, hanem figyelembe vették a szövegösszefüggést, és további információkat gyűjtöttek az előző és következő szakaszokból.[c]

Az ilyen apró információkat különféle alkalmazható szakaszokba töltötték be, hogy biztosítsák, hogy a görög fordítás olvasói azonnal megkapják a teljes képet.[d]

---

[a] "A fordítások sok harmonizációt tartalmaznak, de gyakran nem határozható meg, hogy ezek a harmonizációk magától a fordítótól vagy az ő héber forrásaitól származnak-e." - Emanuel Tov, The Nature and Background of Harmonizations in Biblical Manuscripts, in Journal for the Study of the Old Testament, vol. 31, 1985, 4. old.

[b] "Az 1Móz ismert szöveges forrásai közül a legtöbb harmonizációs példa az LXX-ben [az Ó.Sz. Septuaginta görög fordításában] található." - Emanuel Tov, The Harmonizing Character of the Septuagint of Genesis 1-11, in Die Septuaginta – Text, Wirkung, Rezeption, vol. 4, Mohr Siebeck, 2014, 315. old. "Meglehetősen meglepő módon az LXX és nem az SP [szamaritánus Pentateukh] tartalmazza a legtöbb harmonizációt ezekben a fejezetekben [1Móz 1-11], különösen pluszokat [hozzáadásokat]." - uo. 321. old.

[c] "A harmonizációk általában a szövegben korábban előforduló versekhez vannak igazítva, de néha a később előforduló versekhez..." - Emanuel Tov, uo. 317. old.

[d] "Az LXX [az Ó.Sz. Septuaginta görög fordítása] szinte összes számos plusza, az MT [Maszoréta Szöveg] és az SP [szamaritánus Pentateukh] ellenében, ezekben a fejezetekben [1Móz 1-11], harmonizáló." - Emanuel Tov, uo. 317. old. Bár több tudós (beleértve Tov-ot is) ezen hozzáadások közül sokat az LXX héber forrásszövegének tulajdonít (a görög szövegezés részleteinek különbségei miatt a harmonizált szakasz vs. alapszakasz között), egy ilyen hipotézis nem magyarázza meg, hogy a görög LXX fordítás miért tartalmazna több harmonizációt, mint bármely eredeti nyelvű szöveg (MT, Holt-tengeri

Egy jó példa a harmonizáló kiegészítésre a görög Septuaginta fordításban látható az 1. Mózes 8. fejezetében:

1Móz 8:7:

Héber Maszoréta Szöveg: "וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב"

= "Akkor elküldte a hollót"

Ha valaki először olvassa az 1Móz 8:7 héber szövegét, azon tűnődhet, hogy Nóé miért küldte ki a hollót a bárkából, mivel sem a 7. versben, sem az azt megelőző versekben nem adnak magyarázatot. Csak ha folytatja az olvasást, később az elbeszélésben megtudja, hogy Nóé kísérletként küldte ki a madarakat, hogy megtudja, alábbhagyott-e már a víz. A

Tekercsek, SP). Nyilvánvaló, hogy az LXX fordítás pontosan azért tartalmaz több harmonizációt, mert fordítás, a fordítók által végzett számos változtatással. Ha azt lehet állítani, hogy héber másolók (akiknek munkája egyszerűen minden szó másolása volt) harmonizációkat adtak hozzá, miért lenne valószínűtlen, hogy az LXX fordítói (akiknek munkája egyértelmű fordítás készítése volt) ilyen harmonizációkat végeznének?! A görög szakaszok közötti szövegezésbeli különbség egyszerűen fordítás kérdése lehet: A fordítók nyilvánvalóan visszautaltak volna a héber szövegre mint harmonizációjuk alapjára, ami pontosan ugyanazokat az eredményeket hozná, mint ha lenne egy héber forrásszöveg a hozzáadott harmonizációkkal. Meglehetősen nyilvánvaló, hogy könnyebb lett volna a fordításként írt görög tekercset nyitva tartani pozícióban, és a héber tekercset görgetni a párhuzamos szakasz megtalálásához; mintsem elgörgetni az éppen írt szakasztól a görög tekercsben egy másik helyre, néha még messzebbre is (ami még nincs lefordítva)! Egy másik lehetőség, hogy a fordítók néha emlékezetből adtak hozzá harmonizációkat, különösen ha nem tudták gyorsan megtalálni a párhuzamos verset, ami szintén hasonló, bár nem azonos szövegezésekhez vezetne. Végül, még ha ezen harmonizációk némelyike már létezett is az LXX héber forrásszövegében, az ilyen harmonizációk még mindig azt jeleznék, hogy az LXX forrásszövege volt a kisimított és szerkesztett változat, míg az MT megőrizte az eredeti szövegezést minden olyan példában, ahol az LXX harmonizációt tartalmaz. Ahogy Tov helyesen megjegyzi: "a pluszok többsége [a görög Septuagintában és a szamaritánus Pentateukh-ban] harmonizáló elemekből áll, amelyek definíció szerint másodlagosak." - Emanuel Tov, The Greek and Hebrew Bible: Collected Essays on the Septuagint, Brill, 1999, 287. old.

Septuaginta fordítás elkerüli a bizonytalanságot és a félreértés lehetőségét azáltal, hogy olvasóiknak a választ már az elejétől megadja - egy másutt a szövegösszefüggésben található magyarázatot **adva hozzá**:

1Móz 8:7:

Görög Septuaginta: "καὶ ἀπέστειλεν τὸν κόρακα τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ"

= "Akkor elküldte a hollót, **hogy lássa, alábbhagyott-e a víz**"

A görög Septuaginta fordítás hozzáadta a fent kiemelt magyarázatot, egy későbbi vers alapján a héber Bibliában (1Móz 8:8), hogy harmonizálja a szakaszt:

1Móz 8:8:

Héber Maszoréta Szöveg:

"וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:"

= "Akkor elküldte magától a galambot, **hogy lássa, alábbhagyott-e a víz** a föld színéről."

Mivel a holló volt az első madár, amelyet Nóé kiküldte a bárkából, és mivel erre nincs magyarázat az 1Móz 8:7 héber szövegében, a Septuaginta görög fordítás beillesztette a magyarázatot (amint az később található az elbeszélésben), hogy biztosítsák, hogy bármely olvasó azonnal megértse, miért küldte ki Nóé a hollót.

Tov professzor (a héber Tanakh (Ószövetség), Holt-tengeri Tekercsek és görög Septuaginta szakértője) több mint 40 harmonizáló kiegészítést írt le a görög Septuaginta fordításban csak a 1Móz 1-11. fejezeteiben.[a] Ez a fajta hozzáadás az 1. Mózes könyv fennmaradó fejezeteiben is megtalálható (bár ritkábban), és a

[a] Emanuel Tov, Az 1Móz 1-11 Septuagintájának harmonizáló jellege, in Die Septuaginta – Szöveg, hatás, recepció, 4. kötet, Mohr Siebeck, 2014, 316-317. old.

Tanakh Septuaginta fordításának egész további részében. Valójában a Septuaginta görög fordítás több harmonizáló kiegészítést tartalmaz, mint a Tanakh bármely más szöveghagyománya.[a]

Ha a Jelenések könyve valóban héberül íródott (mint a Tanakh), majd görögre fordították, hasonló kiegészítéseket várnánk a Jelenések görög szövegében a héberhez képest - és valóban látunk is! Tanulmányozzunk egy példát a Jelenések 1. fejezetében:

Jelenések 1:10:

Oo.1.16: "שמעתי מאחרי קול גדול"

= "Hallottam magam mögött egy nagy hangot"

Bizánci görög:[b] "ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος"

= "Hallottam egy nagy hangot magam mögött, **mint egy trombitát**"

A héber szöveg nem tartalmazza a "mint egy trombita" magyarázatot, de érdekesség, hogy a szövegösszefüggésből később kiderül, hogy ez a hang valóban úgy hangzott, mint egy trombita (sófár)![c]

Jelenések 4:1:

Oo.1.16:

"והקול הראשון ששמעתי המדברת עימי כקול שופר"

---

[a] "Az LXX említése mint a harmonizáló pluszok fő forrása az összes szentírási könyvben... némi meglepetést okoz... Azonban az adatok ebben a tekintetben meglehetősen egyértelműek." - Emanuel Tov, Textual Criticism of the Hebrew Bible, Qumran, Septuagint: Collected Essays, vol. 3, Brill, 2015, 167. old.

[b] A görög kéziratok ebben a kifejezésben változnak a szórend tekintetében, de az összes ismert görög kézirat tartalmazza a "ὡς σάλπιγγος"-t (hósz szalpigosz / mint egy trombita).

[c] Sófár: kos szarvból vagy szarvból készült ősi héber fúvóhangszer, vallási és katonai célokra használva. Görögre általában "trombita" szóval fordították.

= "és az első hang, amelyet hallottam - **amely velem beszélt, mint egy sófár hangja**"

Tehát a Jelenések 4:1-ben megtanuljuk, hogy az első hang, amelyet az 1:10 fejezetben említettek, valóban úgy hangzott, mint egy sófár. Így harmonizáló kiegészítés történt a Jelenések 1:10-ben a görög fordításban, hogy biztosítsák, hogy azonnal megkapjuk a teljes képet, első alkalommal.

Ne feledjük, hogy senkinek, aki a görög Jelenéseket visszafordítja héberbe, nincs módja megtudni, hogy a görög Jelenések mely kifejezései voltak harmonizáló kiegészítések, és melyek voltak az eredeti szöveg részei.

Ezért egyetlen görögből héberbe fordítás sem hagyta el a "mint egy trombita/sófár" magyarázatot a Jelenések 1:10-ben, mert a fordítóknak fogalmuk sem volt arról, hogy ezt az információt eredetileg később halasztották el a szövegösszefüggésben.[a]

Amellett, hogy megmutatja, melyik változat az értelmezett fordítás, és melyik változat az eredeti, szerkesztetlen és értelmezetlen

[a] A harmonizáló kiegészítés az alábbi táblázatban félkövérrel van jelölve. Sem a kéziratokban található régebbi fordítások, sem a hagyományos fordítások, sem a modern héber fordítások nem tudták visszanyerni az Oo.1.16 nem-harmonizált olvasatát:

Oo.1.16	ושמעתי מאחרי קול גדול
Görög MT	καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην **ὡς σάλπιγγος**
Vulgata	et audivi post me vocem magnam **tamquam tubæ**
Peshitta	ܘܫܡܥܬ ܒܬܪ ܗܢܐ ܩܠܐ ܪܒܐ **ܐܝܟ ܩܠ ܫܦܪ**
Sloane 237	ושמעתי קול גדול אחרי **כמו חצצרה**
Neof. 33	ואשמע אחרי קול גדול **כשופר**
BnF Hebr. 131	ואשמע אחרי את קול גדול **כקול שופר**
Freiburg 314	ושמעתי אחרי קול גדולה **כאילו קול [ח]צוצרה**
Delitzsch	וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל גָּדוֹל **כְּקוֹל שׁוֹפָר**
Ginsburg	וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל גָּדוֹל **כְּקוֹל שׁוֹפָר**
Modern	וְשָׁמַעְתִּי מֵאַחֲרַי קוֹל גָּדוֹל **כְּקוֹל שׁוֹפָר**

szöveg,[a] az is jelentős, hogy a héber Jelenések elhalasztja a sófár említését a 4. fejezetig, ahol Jókhánán felszólítást kap a mennybe! Hasonlítsunk össze néhány verset alább, amelyek azt mutatják, hogy a sófár megfúvása közvetlenül kapcsolódik Jesuá visszatéréséhez, és ahhoz az időhöz, amikor JHVH összegyűjti népét önmagához:

> Ézsaiás 27:12-13:[b] "...és összegyűjtöttek lesztek egyenként, ó Izráel [c] gyermekei! És azon a napon megtörténik - **megfújják a nagy sófárt**, és eljönnek azok, akik Asszíria[d] földjén elvesztek, és akik szétszóródtak Egyiptom[e] földjén, és leborulnak JHVH előtt a megkülönböztetett hegyen Jeruzsálemben.[f]"

> 1Korinthus 15:51-52:[g] "... mindnyájan elváltozunk. Nagy hirtelen, egy szempillantásban, az utolsó **trombitaszóra**; mert **trombita fog szólni**, és a halottak feltámadnak romolhatatlanságban ..."

Így nyilvánvaló, hogy a sófár említése a Jelenések 4:1-ben szándékos, mert arra a jövőbeli eseményre mutat, amikor a hívők JHVH-hoz vitetnek,[h] ahogy Jókhánan (János) is JHVH jelenlétébe vitetett a mennyben, a Jelenések 4-ben.

Nemcsak hogy a Jelenések 1 görög változatában lévő harmonizáló kiegészítés elhomályosítja a sófár említésének jelentőségét a 4. fejezetben, hanem megegyezik a görög Septuagintában található görög fordítási tendenciákkal is. A fordító(k) többlet információt

---

[a] "Definíció szerint minden harmonizáló kiegészítés másodlagos [azaz nem eredeti]." - Emanuel Tov, Textual Criticism of the Hebrew Bible, Qumran, Septuagint: Collected Essays, vol. 3, Brill, 2015, 188. old.

[b] A héber Maszoréta Szövegből fordítva.

[c] Héber néven "Jiszráél".

[d] Héber néven "Assúr ".

[e] Héberül "Micrájím".

[f] Héberül "Jerusálájim".

[g] A Károli Bibliából idézve (jelenleg nem ismerünk hiteles héber kéziratokat Pál leveleiből).

[h] Lásd pl. 1Thessz 4:16-17.

találtak máshol a szövegösszefüggésben, és ezt beillesztették a kapcsolódó versekbe, hogy harmonizálják a szöveget.

Egy másik jó példa a harmonizáló kiegészítésre a Jelenések 3:22-ben található. Sajnos ez a görög kiegészítés szintén elhomályosít egy fontos jellemzőt az eredeti héber szövegben.

Jelenések 3:22:

Oo.1.16: "מי שיש לו אזנים שומע מה שהרוח אומר"

= "Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem."

Bizánci görög: "ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις."

= "Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem a gyülekezeteknek."

A görög változatban szereplő "a gyülekezeteknek" kifejezés harmonizáló kiegészítés, amely az első hat, a vénekhez/gyülekezetekhez írt levélen alapul, ahol a héber szöveg szintén tartalmazza ezt a kifejezést, pl.:

Jelenések 2:6[7]:

Oo.1.16:

"מי שיש לו אזנים שומע מה שהרוח אומר להעדה"

= "Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem **a gyülekezetnek**."

A görög változat harmonizálta ennek a parancsnak a szövegezését a hetedik levélben a másik hat levélben található szövegezéssel, hozzáadva a látszólag 'hiányzó' kifejezést: "a gyülekezetnek/ gyülekezeteknek."

Azonban a héber Jelenésekben egy fokozatos elmozdulás van, amely egy csúcspontban végződik, és hangsúlyozza, hogy mindenkinek, akinek füle van, hallania kell, még akkor is, ha nem részei az adott gyülekezetnek:

1. Az első három levél (1-3) a következő buzdításokkal végződik: "Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem (héberül Rúakh) a gyülekezetnek. Aki győz..." (Vegyük észre, hogy az "Akinek van füle, hallja meg..." kifejezés az utolsó előtti buzdítás az 1-3. levelekben.)
2. A következő három levél (4-6) így végződik: "Aki győz... Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem a gyülekezetnek." (Az "Akinek van füle, hallja meg..." az utolsó buzdítás a 4-6. levelekben.)
3. Végül a csúcspont, ahol a levelek teljes sorozata ezzel végződik: "Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Szellem." (Az "Akinek van füle, hallja meg..." buzdítás utoljára van helyezve, és "a gyülekezet" nincs megemlítve.) Ez megadja a keretet a Jelenések 4:1-hez, ahol Jókhánan maga hallja JHVH hangját, amely hozzá beszél, és hallania kell – még akkor is, ha Patmoszon volt, és nem a hét gyülekezet egyikében.

Így nem véletlen vagy hiba, hogy a héber szöveg nem említi "a gyülekezet"-et a hetedik levél végén. Ez az eredeti szöveg szándékos jellemzője, amely kifejezetten minden egyes személyre alkalmazza az ismételt meghallási/engedelmeskedési buzdítást.

A görög változat harmonizációja csak elhomályosítja ezt a fontos szövegezésbeli elmozdulást, amely a hét levél csúcspontjának, valamint a következő fejezethez vezető hídnak szánták, ahol Jókhánan felszólítást kap a mennybe.

Ez még egy újabb jelzés arra, hogy a héber Jelenések megőrzi az eredeti szerkesztetlen szöveget, míg a görög változat egy értelmezett és harmonizált fordítást őriz meg.

Az alábbiakban számos [a] példát sorolunk fel a harmonizáló kiegészítésre a görög és héber Jelenések között, csak rövid

[a] Ez a lista majdnem teljes körű, de a kétes esetek és néhány bonyolultabb példa ki lett hagyva.

magyarázatokkal, ahol szükséges. Ezen különbségek mindegyike segít megmutatni, hogy a héber Jelenések megőrzi az eredeti szerkesztetlen szöveget, míg a görög változat egy értelmezett fordítás, akárcsak a görög Septuaginta, több harmonizáló kiegészítéssel.

A harmonizálós kiegészítések, amelyek jelen vannak a Jelenések görög változatában [a], de hiányoznak a héber változatból, az alábbiakban **félkövérrel** lesznek jelölve, amelyet a harmonizáció valószínű forrásaira való hivatkozás követ:[b]

> Jelenések 1:3 (görögből): "e prófécia **szavai**" - Harmonizáció a Jelenések 22:7 alapján.
>
> Jelenések 1:3 (görögből): "**mert az idő közel van**" - Harmonizáció a Jelenések 22:10 alapján (és kevésbé egyértelműen 1:1).
>
> Jelenések 1:20 (görögből): "a... **gyülekezetek** hírnökei" - Harmonizáció a Jelenések 2:1, 2:7[8], stb. alapján, ahol a hét hírnök mindegyike "a gyülekezet hírnöke"-ként van említve.
>
> Jelenések 2:14 (görögből): "**bálványoknak áldozott dolgokat enni** és paráználkodni" - Harmonizálva a 4Móz 25:1-2 elbeszélésével, amely elmagyarázza, hogy az

[a] Minden példa érvényes, amikor az NA28-cal, a bizánci MT-vel és a Textus Receptusszal összehasonlítjuk.

[b] Felsoroltuk a héber Jelenések szakaszait (és a Tanakhból, ahol alkalmazható), amelyek valószínűleg a tárgyalt harmonizáló kiegészítés alapját képezik. Vegyük figyelembe, hogy ha néhány (vagy sok) harmonizáló kiegészítés a görög Biblia forrásszakaszaiból származott (és nem a héberből), az érvelés változatlan marad. A lényeg az, hogy a nem-harmonizált változat megőrzi az elsődleges, szerkesztetlen szöveget, míg az a változat, amely számos harmonizáló kiegészítést tartalmaz, másodlagos (értelmezett és ezért nem eredeti). Ahogy Tov professzor megjegyzi: "Definíció szerint minden harmonizáló kiegészítés másodlagos [azaz nem eredeti]." - Emanuel Tov, Textual Criticism of the Hebrew Bible, Qumran, Septuagint: Collected Essays, vol. 3, Brill, 2015, 188. old.

izraelitákat paráználkodásba csapták, amikor a moábiták meghívták őket, hogy egyenek bálványáldozataikból.

Jelenések 2:20 (görögből): "paráználkodni és **bálványoknak áldozott dolgokat enni**." - Ugyanaz, mint a 2:14-ben, harmonizálva a 4Móz 25:1-2 alapján.

Jelenések 3:17 (görögből): "te vagy... **szegény és vak és meztelen**" - Harmonizáció a Jelenések 3:18 alapján, amely buzdítja Laodícea gyülekezetét: "...öltözz fel fehér ruhákba, és kend meg szemeidet olajjal, hogy láthass." [a] A 18. versben értett vakság és ruházat szükségessége kifejezésre van juttatva a 17. vers görög fordításában, hogy harmonizálják a feddést a buzdítással.

Jelenések 4:11 (görögből): "dicsőség és tisztesség **és hatalom**" - Harmonizáció a Jelenések 7:12 alapján.

Jelenések 5:3 (görögből): "a földön **vagy a föld alatt**" - Harmonizáció a Jelenések 5:13 alapján.[193]

Jelenések 5:11 (görögből): "a trón és az **élőlények és a vének**" - Harmonizáció a Jelenések 5:6, 14:3 alapján.

Jelenések 5:13 (görögből): "és a tenger **és minden, ami bennük van**" - Harmonizáció a Jelenések 10:6 alapján.

Jelenések 7:10 (görögből): "**aki a trónon ül**" - Harmonizáció a Jelenések 5:13, stb. alapján.

Jelenések 7:11 (görögből): "a **négy** élőlény" - Harmonizáció a Jelenések 5:8, 6:1, 14:3, stb. alapján.

Jelenések 7:17 (görögből): "a bárány, **aki a trón közepén van**" - Harmonizáció a Jelenések 5:6 alapján.

Jelenések 8:5 (görögből): "és villámok **és földrengés**" - Harmonizáció a Jelenések 12:5 alapján.

[a] Oo.1.16-ból fordítva.

Jelenések 9:3 (görögből): "**mint a skorpiók**" - Harmonizáció a Jelenések 9:5 alapján.

Jelenések 9:14 (görögből): "a négy hírnök **eloldatott**" - Harmonizáció a Jelenések 9:13 alapján, amely parancsolja, hogy ezek a hírnökök oldassanak el.

Jelenések 9:18 (görögből): "az emberek harmada megöletett, a **tűz és a füst és a kén által, amely szájukból jött ki**" - Harmonizáció a Jelenések 9:16 alapján.[a]

Jelenések 9:21 (görögből): "nem tértek meg **gyilkosságaikból, sem** bűbájosságaikból" - Harmonizáció a Jelenések 21:8, 22:15 alapján.

Jelenések 11:12 (görögből): "egy hang a **mennyből**" - Harmonizáció a Jelenések 10:4, 14:2, stb. alapján.

Jelenések 11:12 (görögből): "jöjjetek fel **ide**" - Harmonizáció a Jelenések 4:1 alapján.

Jelenések 11:13b (görögből): "megölettek a **földrengésben**" - Harmonizáció a Jelenések 11:13a alapján.

Jelenések 13:4b (görögből): "**halálos** seb" - Harmonizáció a Jelenések 13:4a alapján.

Jelenések 13:13b (görögből): "**halálos** seb" - Harmonizáció a Jelenések 13:4a alapján.[b]

Jelenések 14:1 (görögből): "**homlokukon**" - Harmonizáció a Jelenések 7:3 alapján.

Jelenések 14:11 (görögből): "a **fenevad és annak** képe" - Harmonizáció a Jelenések 20:4 alapján.

Jelenések 14:15 (görögből): "**mert a föld aratása megérett**" - Harmonizáció a Jelenések 14:18 alapján.

[a] Érdekes módon ez a harmonizáció nincs jelen a Codex Sinaiticusban.

[b] Érdekes módon ez a harmonizáció nincs jelen a Codex Alexandrinusban.

Jelenések 17:2 (görögből): "**paráznaságának** bora" - Harmonizáció a Jelenések 14:8 alapján.

Jelenések 17:4 (görögből): "**paráznaságának**" - Harmonizáció a Jelenések 14:8, 19:2 alapján.

Jelenések 17:8 (görögből): "**akiknek nevei nem voltak beírva az élet könyvébe a világ alapítása óta**" - Harmonizáció a Jelenések 13:9 alapján.

Jelenések 18:3 (görögből): "**paráznaságának** bora" - Harmonizáció a Jelenések 14:8 alapján.

Jelenések 18:15 (görögből): "távol fognak állni a **félelmük miatt**" - Harmonizáció a Jelenések 18:10 alapján.

Jelenések 18:18 (görögből): "**égésének** füstje" - Harmonizáció a Jelenések 18:9 alapján.

Jelenések 19:9 (görögből): "**Írd** meg: Boldogok azok, akik" - Harmonizáció a Jelenések 14:13 alapján.

Jelenések 20:4 (görögből): "Láttam... **lelkeket**" - Harmonizáció a Jelenések 6:9 alapján.

Jelenések 20:4 (görögből): "Jézus tanúbizonysága és **Isten Igéje** miatt"[a] - Harmonizáció a Jelenések 1:2 és 1:9 alapján, ahol Jesuá tanúbizonysága és JHVH Igéje együtt van említve.

Jelenések 20:4 (görögből): "a bélyeg a homlokukon **vagy kezükön**" - Harmonizáció a Jelenések 13:17, 14:9 alapján.

Jelenések 21:2 (görögből): "új Jeruzsálem, amely leszáll a mennyből **Istentől**" - Harmonizáció a Jelenések 3:12 alapján.

Jelenések 21:8 (görögből): "bűbájosok **és bálványimádók**" - Harmonizáció a Jelenések 9:19-20 alapján, amely hasonló bűnök listájában említi a bálványimádást.

[a] Lásd a korábbi fejezetet a 'JHVH' és a 'Teósz' (Isten) közti különbségről.

Jelenések 21:9 (görögből): "**hét** tál" - Harmonizáció a Jelenések 15:7, 17:1 alapján.

Jelenések 21:10 (görögből): "Jeruzsálem, amely leszáll a mennyből **Istentől**" - Harmonizáció a Jelenések 3:12 alapján.

Jelenések 21:11 (görögből): "jáspis **olyan tiszta, mint a kristály**" – Harmonizáció a Jelenések 22:1 alapján.

Jelenések 21:18 (görögből): "tiszta arany, **mint a tiszta üveg**" – Harmonizáció a Jelenések 21:21 alapján.

Jelenések 21:27 (görögből): "a **Bárány** életkönyve" – Harmonizáció a Jelenések 13:9[8] alapján.

Jelenések 22:2 (görögből): "**minden hónapban meghozza gyümölcsét**" – Harmonizáció a Ezékiel 47:12 alapján, amely elmagyarázza, hogy az 'élet folyója' mellett növő fák minden hónapban friss gyümölcsöt teremnek.

Jelenések 22:15 (görögből): "gyilkosok **és bálványimádók**" – Harmonizáció a Jelenések 9:19-20[20-21] alapján, amely hasonló bűnlistában említi a bálványimádást.

Jelenések 22:19 (görögből): "a könyv szavai **ebből a próféciából**" – Harmonizáció a Jelenések 22:7, 22:18 alapján.

Vegyük figyelembe, hogy a Jelenések görögről-héberre készült fordításai nem tudják és nem is tudták visszaállítani a héber olvasatokat a fent bemutatott idézetek egyikében sem. A görög szöveg alapján nincs lehetőség kideríteni, hogy mely kifejezések/szavak betoldások, és melyek szerepeltek az eredeti szövegben. Ezért a fenti harmonizáló betoldások mind megtalálhatók a Jelenések görögről-héberre készült fordításaiban.[a]

[a] Lásd a fordításokat Franz Delitzsch; Salkinson/Ginsburg; az Izraeli Bibliatársulat, stb. által.

A fent bemutatott számos példából világos, hogy a héber Jelenések megőrzi az eredeti, értelmezés nélküli szöveget; míg a görög Jelenések egy értelmező fordítás, amelyben számos harmonizáló betoldás található – ugyanúgy, mint a Tanákh görög Szeptuaginta-fordításában.

Meglepő egyezések ókori görög kéziratokkal és papiruszokkal

Tehát mennyire régi a Jelenések könyvének héber szöveghagyománya? A Jelenések könyve görög elsődlegességének hívei azt állíthatják, hogy a Jelenések könyvének minden ismert héber kézirata több mint 1000 évvel fiatalabb, mint a legrégebbi görög töredékek. Ebben a részben azonban világos bizonyítékokat fogunk bemutatni arra, hogy a Jelenések e héber változata legalább a legkorábbi görög papirusztöredékek idejéig visszavezethető.

A Jelenések e héber változata és a legrégebbi görög kéziratok közötti egyezéseket két fő részre osztjuk:

1. Egyezések olyan ókori görög kéziratokkal, amelyek nem vezethetők le késői görög kéziratokból, és ezért közvetlen kapcsolatot mutatnak a héber Jelenések és a legrégebbi görög kéziratok között.
2. Olyan egyezések, amelyek kifejezetten a legrégebbi görög kéziratok héber hatásából származnak, és azt mutatják, hogy a Jelenések ókori görög szövegét befolyásolta a héber nyelv, és később részben egységesítették jobb görög nyelvre.

Egyezések, amelyek nem vezethetők le késői görög kéziratokból

A kutatók gyakran úgy mérik fel a középkori kéziratok értékét, hogy szövegüket összehasonlítják az adott könyv legősibb kézirataival és töredékeivel. Ha egy adott kézirat több ponton egyezik az ősi

forrásokkal, a kor népszerű szövegeivel szemben, akkor a kézirat nyilvánvalóan a szöveg egy ősi változatát őrzi.[a]

Nos, ha egy adott szövegváltozat például a Papyrus 47[b] (P47), továbbá több tucat minuszkula[c] kézirat és a Textus Receptus szövegében is megtalálható, az önmagában semmit sem bizonyítana egy másik, ugyanilyen olvasatot tartalmazó szöveg korára nézve, mert az adott szövegváltozat a középkor folyamán széles körben ismert volt.

Másrészt, ha egy bizonyos szövegváltozat egyetlen ismert középkori Jelenések-kéziratban sem fordul elő, hanem csak az egyik legősibb és legtekintélyesebb görög kéziratban, valamint a héber Jelenésekben található meg, akkor ez az egyezés jelentős. Sem az ősi papirusztöredékek, sem a Jelenések legkorábbi majuszkula[d] kéziratai nem álltak a középkori fordítók rendelkezésére.[e]

---

[a] Például a Minuscule 1739 kéziratot az Kurt Aland által kidolgozott osztályozási rendszerben I. kategóriájú szövegnek tekintik, annak ellenére, hogy a 10. században írták. Úgy tartják, hogy egy pontos 4. századi kézirat másolata, az ókori kéziratokkal és papirusztöredékekkel mutatott egyezései alapján.
„A 1739-es minuszkula… amely a tizedik században készült… az egyik legfontosabb görög Újszövetség-kézirat… Günther Zuntz amellett érvel, hogy… a 1739 hű tanúja egy régi hagyománynak, amelyet a Papyrus 46 és a Codex Vaticanus (03) is tanúsít." – George M. Gabel, The Text of Hebrews in GA 1739 in Selected Other Greek Manuscripts and in Works of Origen: Preliminary Quantitative Assessments, in: The New Testament in Antiquity and Byzantium, Walter de Gruyter, 2019, 147–148. o.

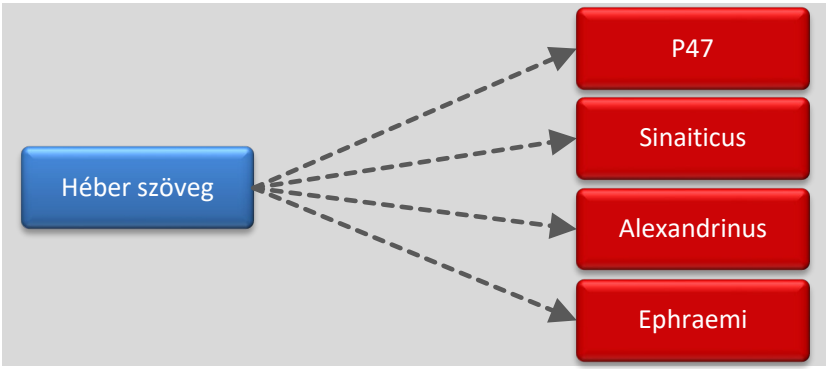
[b] A Jelenések könyvének egyik legrégebbi görög töredéke.

[c] A görög minuszkulák kisbetűs írással készült kéziratok, amelyek többnyire a Kr. u. 9. század utáni időből származnak.

[d] Más néven 'unciálisok' vagy 'unciális kéziratok'. A görög majuszkulák olyan kéziratok, amelyeket nagybetűs írással írtak, és többnyire a Kr. u. 9. század előtti időből származnak.

[e] A Oo.1.16 jelzetű kéziratot az 1700-as években másolták, amikor sem a Chester Beatty Papyri, sem az Oxyrhynchus Papyri, sem pedig a legrégebbi görög majuszkula kéziratok nem voltak nyilvánosan hozzáférhetők tudományos tanulmányozásra. Lásd például:
„Csak az 1930-as évek elején üdvözölhette a tudományos közvélemény az első

Kezdjük azokkal a konkrét egyezésekkel, amelyek a Jelenések könyvének e héber változata és a Jelenések könyvének legrégebbi és legtekintélyesebb görög kéziratai között találhatók – olyan egyedi olvasatokkal, amelyeket a középkori görög kéziratok nem őriztek meg.[a]

A héber Jelenések egyedi egyezéseket mutat ősi görög kéziratokkal – a későbbi görög, latin és arámi változatokkal szemben.

Első példánk egy sajátos egyezés a héber Jelenések és az 5. századból származó tekintélyes Codex Alexandrinus között:

---

nagyobb terjedelmű bibliai papiruszok felfedezését… a ma már híres Chester Beatty bibliai papiruszokat." – Peter Malik, P. Beatty III (P47): The Codex, its Scribe, and its Text, Brill, 2017, 2–3. o.

A Codex Ephraemi Rescriptus első fakszimile (hasonmás) kiadásának első kötete 1843-ban jelent meg Codex Ephraemi Syri Rescriptus címmel, szerkesztette Constantin von Tischendorf.

A Codex Sinaiticus első fakszimile kiadásának első kötete 1862-ben jelent meg Bibliorum Codex Sinaiticus Petropolitanus címmel, szerkesztette Constantin von Tischendorf.

A Codex Alexandrinus Újszövetséget és a Clement of Rome leveleit tartalmazó részének első fakszimile kiadása 1879-ben jelent meg Facsimile of the Codex Alexandrinus, New Testament and Clementine Epistles címmel, szerkesztette Edward Maunde Thompson.

[a] Néhány, később tárgyalt példa egyes középkori kéziratokkal is egybeesik (a több száz közül csak néhánnyal), de az ilyen eseteket alább külön-külön jelezni fogjuk.

Jelenések 12:19 [16]:

Oo.1.16: „המים שהשליך התנין”

= „**a vizek**[a], amelyeket a sárkány kiöntött.”

Alexandrinus: "το υδωρ ο εβαλλεν ο δρακοων"

= "**a víz**, amelyet a sárkány vetett"

Más görög kéziratok: "τον ποτομον ον εββαλεν ο δρακων"

= "**a folyó**, amelyet a sárkány vetett"

Elképesztő, hogy az egyetlen ismert[b] görög kézirat a világon, amely egyetért a héber Jelenésekkel, egy olyan ősi, mint az Alexandrinus - a Jelenések legrégebbi teljes másolata, amelyet a görög Újszövetség tudósai nagyra becsülnek.[c] Mivel ez az szöveg nem volt ismert a középkori görög kéziratokban, sem a Peshittában, sem

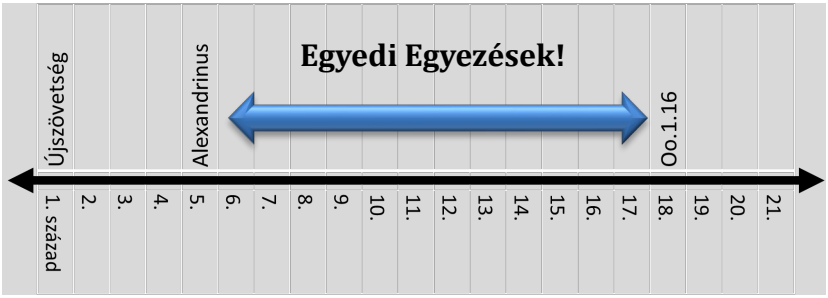
[a] Vegyük figyelembe, hogy a 'víz' héberül mindig többes számú, de általában egyes számban fordítják a görögben. Hasonlítsd össze pl. 1Móz 1:2, 1:6-7; 2Móz 2:10, 4:9; Ézs 1:22, 30, stb. a héber Tanakhban vs. görög LXX-ben.

[b] Vizsgálat az NA28 alapján [változatokkal a bizánci szövegből és 29 másik fontos görög Jelenések kéziratból] és a CNTTS apparátus alapján [adatokkal 126 papirusból (2-8. század), 47 majuszkulából (3-10. század), 165 minuszkulából (9-15. század), néhány latin igazolás és három nyomtatott kiadásból (MT SBL TR)]. Az egyedi egyezéseket egy még átfogóbb görög Jelenések kéziratos átirat-listával is ellenőriztük, amely online elérhető az INTF weboldalán (https://ntvmr.uni-muenster.de).
Kézzel ellenőriztük a papirusok töredékeit és a majuszkula kéziratok állítólagos egyezéseit a héber Jelenésekkel, a görög kéziratok online fotóinak felhasználásával. Azonban a minuszkula kéziratok nem mindig voltak elérhetők online, és a minuszkulák olvasatai gyakran a fent említett forrásokon alapultak.

[c] "A Codex Alexandrinust a 19. század óta ismerik el a Jelenések görög szövegének legjobb igazolásaként... A Sinaiticus kétségtelenül "régi szöveget" őrzött meg, de... másodlagos igazolás volt az Alexandrinushoz és az Ephraemihez képest a Jelenések könyvére vonatkozóan." - Juan Hernández Jr., The Greek Text of Revelation, in The Oxford Handbook of the Book of Revelation, Oxford University Press, 2020, 346. old.

a Vulgatában, így egyértelmű bizonyítékunk van arra, hogy ez a szövrg a héber Jelenésekben nagyon ősi.[a]

Az a kérdés, hogy a héber Jelenéseket a legkorábbi görög kéziratokból fordították-e, vagy a görögöt eredetileg héberből fordították, később kerül tárgyalásra. Egyelőre fontos megérteni, hogy a fenti egyezés az Oo.1.16 és a Codex Alexandrinus között azt sugallja, hogy a héber Jelenések szövege visszavezethető a Jelenések leginkább elismert teljes görög kéziratáig!

Az egyedi egyezések ősi kéziratokkal mutatják a Jelenések héber szövegének ősiségét.

Egy egyezési példa nyilvánvalóan nem elegendő határozott következtetéshez, de az alábbiakban több egyezést sorolunk fel a héber Jelenések és az ősi görög majuszkulák és papirusok között, a későbbi, népszerű bizánci görög szöveggel és a Textus Receptusszal szemben:

Jelenések 4:11:

Oo.1.16: "וע"י רצונך נעשה הכל"

= "és a te akaratod által minden **megalkotva**"

(vagy "és a te akaratod által minden **létezett**")

Alexandrinus: "και δια θεληματι σου ησαν"

[a] Ne feledjük, hogy az Oo.1.16-ot az 1700-as években másolták, mielőtt a Codex Alexandrinus nyilvánosan hozzáférhető lett volna tanulmányozásra. A Codex Alexandrinus Újszövetségi könyveinek fakszimiléjét (hasonmását) először 1879-ben adták ki: Facsimile of the Codex Alexandrinus, New Testament and Clementine Epistles, szerk. E. Maunde Thompson.

= "és a te akaratod által ők[a] **léteztek**"

Más görög kéziratok: "και δια το θελημα σου ησαν[b] και εκτισθησαν"

= "és a te akaratod által **léteztek és megteremtettek**"

Az egyetlen ismert görög kézirat, amely egyezik a héber Jelenésekkel úgy, hogy nem adja hozzá az "és megteremtettek" kifejezést, a Codex Alexandrinus (az 5. századból, Kr.u.). Vegyük észre, hogy a Codex Alexandrinusban szereplő "léteztek/voltak" görög fordítás nem valódi változat a héberhez képest, egyszerűen egy fordítási értelmezés (bár nem megfelelő ebben az összefüggésben): A héber "עשה" (*ászá*) szó Nifal ragozásban (megcsináltatni/megteremtetni) a száműzetés utáni héberben szinonimája volt a "היה" (*hájá* - lenni/létezni/válni) szónak, amint ez a héber evangéliumokban és a héber Jelenésekben is látható.[c]

---

[a] A "minden" második előfordulásának kihagyása a Jel 4:11-ben görögül nem valódi változat a héberrel szemben, hanem egyszerűen egy fordítási technika miatt van. A héber Biblia gyakran megismétli a **"כל"** (*kol* - minden/összes/minden dolog) szót kétszer vagy többször is szoros közelségben (pl. két párhuzamos kifejezésben vagy egy kifejezés két alrészében), míg a görög LXX gyakran kiküszöböli a 'felesleges' második előfordulást. Hasonlítsd össze pl. a következő verseket a héber Tanakhban vs. görög LXX-ben: 1Móz 7:19, 1Móz 23:17, 1Móz 37:35; 2Móz 24:3a, 35:24a, 36:4; 3Móz 20:22, 23:38; 4Móz 3:36, 18:29a, 30:15, 31:10; 5Móz 4:19b; Józs 11:12; Bír 7:18; 1Sám 11:2; 1Kir 12:20, 19:1; Ézs 53:6; Ez 23:23b, 38:4b.

[b] A bizánci M[A] "εισιν" (léteznek/vannak)-t olvasható a "ησαν" (léteztek/voltak) helyett.

[c] A **"היה"** (hájá) és az **"עשה"** (ászá - Nifal) alkalmanként még szinonimként is használatosak a Tanakhban, pl. Préd 1:9, bár nem túl gyakran. Ez a használat említve van a Clines *Concise Dictionary of Classical Hebrew*-jában és a Jastrow *Hebrew and Aramaic Dictionary*-jében (vegyük észre, hogy a "lenni", "válni" és "történni/előfordulni" mind lehetséges jelentései a **"היה"**-nak, amelyek átfedhetnek az **"עשה"**-val). Az **"עשה"** ilyen előfordulásai láthatók a héber evangéliumokban és a Jelenésekben, pl. Jel 12:12[7]; Mt 9:27; Lk 3:21; Mk 1:9; Jn 6:16, stb.

Most már elkezdhetjük megválaszolni a fontos kérdésünket: Miért tartalmaz a héber Jelenések fontos és egyedi egyezéseket az ősi görög kéziratokkal? A görög szöveget héberből fordították, vagy a héber szöveget az ősi görög szövegből fordították?

Ebben a konkrét esetben nagyon világos, hogy a görög szöveg a héberből származik: A héber "נעשה" (*náászé*) olvasat, amint az Oo.1.16-ban megőrzött, félreértelmezésre került a görög fordító(k) által, az "עשה" (*ászá* - Nifal) népszerű használata alapján mint a "היה" (*hájá*) szinonimája a héber Újszövetségi kéziratokban.[a]

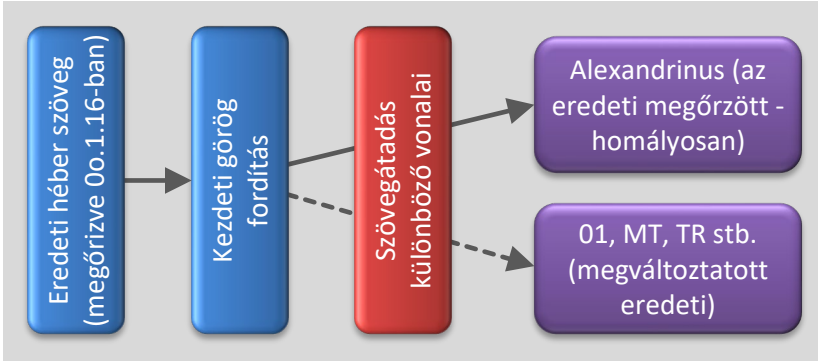
Valószínűleg a kezdeti görög fordítás a "léteztek/voltak" (amint ez a Codex Alexandrinusban megőrzött) kétértelműnek tűnt a későbbi olvasók/másolók számára, és így a későbbi "és megteremtettek" magyarázat hozzáadásra került, és minden más fennmaradt görög kéziratban tovább öröklődött.

Másrészt a Jelenések görög változatának bibliai vagy modern héber fordításai nem alkalmazzák az "עשה" (*ászá*) szót Nifal ragozásban a görög "ησαν" szó fordítására, hanem a "היה" (*hájá*) gyök különféle formáit.[b] Ezért az esély arra, hogy a héber "נעשה" (*náászé*) írás a görög változatból származna, rendkívül kicsi.

---

[a] A Jel 12:12-ben a "נעשה" (náászé - megteremtetett/megtörtént) helyesen lett lefordítva görögre, mint "ἐγένετο" (lett/történt). Az "עשה" (ászá) ilyen előfordulásai szintén láthatók a héber evangéliumokban, pl. Mt 9:27; Lk 3:21; Mk 1:9; Jn 6:16, stb. Hasonló példák megtalálhatók a Misnában is, pl. Terumot 6:6-ban néhány változat (pl. Kaufman, München) "להעשות" (léászót)-ot olvas, míg mások (pl. Parma, Eskol) "להיות" (lihját)-ot olvasnak. Lásd még Terumot 6:1; Nedarim 9:10; Negaim 7:2, stb.

[b] Hasonlítsd össze alább a görögből (és/vagy latinból és szírből stb.) készült több héber fordítást az Oo.1.16-tal szemben - az egyetlen héber változat, amely **"נעשה"**-t használ:

A kezdeti, rejtelmes fordítás, mint pl. - „léteztek” - (amint azt a Codex Alexandrinus őriz) feltehetően nem volt érthető a későbbi görög olvasók és másolók számára. Így került hozzá a magyarázó toldás, mint a: „és teremtettek”, amely aztán csaknem minden görög kéziratban tovább öröklődött.

További, egyedülálló[a] egyezések az Oo.1.16 és az Alexandrinus között a következők:

- Jelenések 5:10 — „a mi Istenünknek” elhagyva.
- Jelenések 13:13b[12b] — „halálos” elhagyva.
- Jelenések 21:6 — „a forrásának” elhagyva.

A régi görög kéziratok rövidebb szövegformái többnyire annak tulajdoníthatók, hogy a görög írnokok — csakúgy, mint a fordítók

	És megteremtettek	Megalkotottak / léteztek
Oo.1.16		נעשה
Peshitta	ܘܐܬܒܪܝ	ܗܘܳ
Neof. 33	ויהיו נבראים	היו
BnF Hebr. 131	ונבראו	היו
Freiburg 314	ונבראו	יהיו
Delitzsch	וְנִבְרָאוּ	הָיוּ
Ginsburg	וְנִבְרָאוּ	נִהְיוּ
Modern	וְנִבְרְאוּ	הָיוּ

[a] Kifejezetten olyan egyezéseket választottunk ki, amelyek nem ismertek középkori görög kéziratokban, és így közvetlen kapcsolatot mutatnak a legrégebbi görög kéziratok és a Jelenések héber szövege között.

— gyakran éltek harmonizáló betoldásokkal, melyek idővel egyre bővítették a görög szöveget. *(Lásd bővebben a harmonizáló betoldásokról részben.)*

Most pedig tekintsünk néhány olyan egyedi egyezést, amely a héber Jelenések könyve és a Codex Sinaiticus között mutatkozik. Noha a Sinaiticust gyakran másodlagos forrásnak tekintik a Jelenések szövegében, mégis általánosan elfogadott, hogy a könyv egy igen ősi szövegváltozatát őrizte meg.[a]

Jelenések 6:14

Oo.1.16: „וכל ההרים וגבעות"

= „és minden hegy és **domb**"

Sinaiticus: „και παν ορος και βουνος"

= „és minden hegy és **domb**"

Más görög kéziratok: „και παν ορος και νησος"

= „és minden hegy és **sziget**"

Jelentőségteljes, hogy a héber Jelenések könyvével ebben az olvasatban egyedül a Codex Sinaiticus mutat egyezést a görög kéziratok közül.[b]

Fontos továbbá megjegyezni, hogy ebben az esetben a héber Jelenések könyve a Sinaiticusszal egyezik, szemben az Alexandrinusszal. Ez azért figyelemre méltó, mert világossá teszi: a

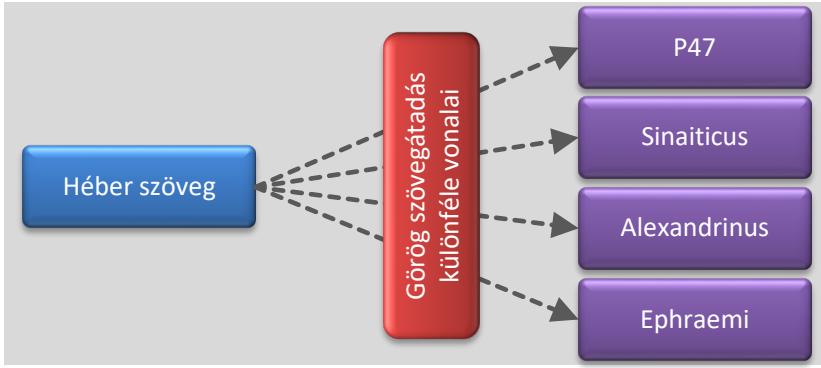
[a] "A Sinaiticus kétségtelenül 'régi szöveget' őrzött meg, de... másodlagos igazolás volt az Alexandrinushoz és az Ephraemihez képest a Jelenések könyvére vonatkozóan." - Juan Hernández Jr., *The Greek Text of Revelation*, in *The Oxford Handbook of the Book of Revelation*, Oxford University Press, 2020, 346. old. Bár a Sinaiticust általában a 4. századra, Kr.u.-ra datálják, egyesek inkább az 5. századot javasolták. Mások még azt is állították, hogy a Sinaiticus kézirat esetleg egy 19. századi másolat lehet, részben az Athos-hegyen elérhető ősi görög kéziratok alapján. Lásd pl. W. R. Cooper, *The Forging of Codex Sinaiticus*, Creation Science Movement, 2016.

[b] A 367-es és a 2495-ös kézirat egyaránt tartalmazza a „sziget" és a „domb" szót is; egyedül a Sinaiticus az, amely a „domb" leírását őrzi a „sziget" helyett.

héber Jelenések könyve nem egyszerűen az Alexandrinus fordítása, és nem is bármely más ismert görög kéziraté.

Ehelyett a korai görög kéziratok különféle egyedi egyezéseket őriznek meg a héber Jelenések könyvével — gyakran eltérő helyeken.

E sajátosságok az idők során elvesztek, ahogy a görög szöveg egységesítésen és simításon ment keresztül.

A legkorábban fennmaradt görög kéziratok és töredékek egyedi egyezéseket mutatnak a Héber Jelenésekkel.

További egyedi egyezések a Héber Jelenések és a Sinaiticus kódex között a következők:

Jelenések 2:16[17] – az „adni" ige második előfordulása hiányzik (kihagyva): Oo.1.16, Sinaiticus kódex.

Jelenések 9:10a[11a] – „az ő királyuk" (nem „király **fölöttük**"): Oo.1.16, Sinaiticus kódex.

Jelenések 10:3 – „hét **hang**"[a] (nem „hét **mennydörgés**"): Oo.1.16, Sinaiticus kódex.[b]

[a] Héberül a "hang" szinonimája a "mennydörgés"-nek. Lásd pl. 2Móz 9:29, 19:16, 20:18, stb.

[b] Az itt felsorolt példák némelyikében egy javító/korrektor megváltoztatta a Sinaiticus eredeti olvasatát, hogy összhangba hozza más görög kéziratokkal. Azonban a felsorolt példák mindegyikében a Sinaiticus eredeti olvasata még mindig tisztán látható és nyilvánvaló.

Jelenések 12:5[11:19] – „**volt**" (nem „**voltak**"): Oo.1.16, Sinaiticus kódex.

Jelenések 17:2 – a „paráználkodtak" két külön szóként szerepel: „ők tették" (ige) és „paráznaság" (főnév). Más változatok csak egy igét használnak, amelynek jelentése: „paráználkodni.

Jelenések 19:13, "vérrel rá/körül hintve": Oo.1.16, Sinaiticus.[a]

Jelenések 20:14, "**És** ez a második halál": Oo.1.16, Sinaiticus.

Most megmutatjuk, hogy a héber Jelenések valóban tovább visszavezethető, mint a Codex Alexandrinus és a Codex Sinaiticus, a Kr.u. 3. századból származó Papyrus 47-ig! A P47 a legrégebbi ismert fennmaradt másolat a Jelenések könyve nagy részehez.

A Jelenések 15:4-ben a héber változat egyes számú igét használ többes számú alannyal:

Jelenések 15:4:

Oo.1.16: "כי משפטיך נתגלה"

= "mert ítéleteid ki **van** jelentve"[b]

[a] A Sinaiticus "περιρεραμμενον" összetett igét használ a "körül/rá hintve" kifejezésre. Metzger *Textual Commentary*-je szerint ezt az olvasatot Irenaeus is megerősíti. Vegyük figyelembe, hogy több más kézirat is görög igét alkalmazott, amely 'meghintve'-t jelent ('bemártva' helyett), de az előtagként használt "περι" prepozíció nélkül. Ugyanez igaz a Peshitta változatra is. A héber Jelenések szenvedő igét plusz "על" prepozíciót használ. A Septuaginta görög fordítás szintén mutat példákat arra, hogy egy héber ige plusz "על" kombinációját "περι"-vel kezdődő összetett görög igévé alakítja, pl. 4Móz 8:7 "הַזֵּה עֲלֵיהֶם" = "περιρρανεῖς αὐτοὺς". Így a Sinaiticusban található görög olvasat az Oo.1.16-ban megőrzött héber olvasat közvetlen fordítása lehet.

[b] Ez a kifejezés itt szó szerintibb formában van visszaadva, mint a fő fordításban, hogy megmutassa a héber szöveg részleteit.

Bár ez nem szabványos héberül, lehetséges egyes számú szenvedő igét használni többes számú alannyal, még a Tanakhban is.[a] Ezúttal az egyetlen görög kézirat, amely egyes számú igét tartalmaz ebben a konkrét szakaszban, a Papyrus 47!

Jelenések 15:4:

P47: "οτι τα δικαιωματα σου εφανερωθη"

= "mert a te igaz ítéleteid ki **van** jelentve"

Annak ellenére, hogy a görög gyakran egyes számú igét használ semleges nemű többes számú alannyal,[b] ebben az esetben az összes fennmaradt görög kézirat közül egyet kivéve többes számú igét alkalmaznak, legvalószínűbben azért, hogy hangsúlyozzák JHVH ítéleteinek többességét, amelyeket a Jelenésekben leírnak.[c]

Nagyon jelentős, hogy az egyetlen[d] ismert görög kézirat, amely egyezik a héber egyes számú igével a Jelenések 15:4-ben, a Papyrus 47, a legrégebbi fennmaradt görög töredék, amely megőrzi ezt a verset!

A Jelenések 14:12-ben érdekes szórendi egyezés van az Oo.1.16, a P47 és a Peshitta között:

---

[a] Lásd pl. 2Móz 13:7; 4Móz 28:17; 2Sám 21:10; Jer 6:7b, 46:15, 48:41 (×2); Ez 26:2, 32:25d, 45:21; Mik 6:16; Zsolt 87:3; Jób 21:34, 22:9b, 42:15; Dán 9:24, 9:26d; 1Krón 26:6.

[b] "A görög gyakran egyes számú igét használ, amikor az alany semleges nemű többes számú." - William D. Mounce, *Basics of Biblical Greek Grammar*, Zondervan, 2. kiadás, 2003, 68. old.

[c] "Amikor az alany semleges nemű többes számú, az ige általában egyes számú... Az ige többes számú alakja azonban használható annak hangsúlyozására, hogy az alany különféle egyedi tagokból áll." - Evert Van Emde Boas et al., *Cambridge Grammar of Classical Greek*, Cambridge University Press, 2019, 322. old.

[d] Ez az olvasat többes számú főnévvel és egyes számú igével sem a Peshittából, sem a Vulgatából nem nyerhető vissza. A SEDRA 3 Peshitta nagyon eltérő mondattant használ (te igaz vagy), míg más szír kéziratok és a Vulgata többes számú igét használnak. A Salkinson/Ginsburg fordítás egyes számú főnevet és egyes számú igét használ (igazságod ki van jelentve).

Jelenések 14:12:

Oo.1.16: "בכאן יש תקוה מקדושים"

= "Itt **van** a megkülönböztetettek reménysége"

P47: "ωδε εστιν η υπομονη των αγιων"

= "Itt **van** a szentek reménysége"

Bár a különbség elvész a fordításokban, minden más ismert görög Jelenések kézirat a görög "εστιν" igét a kifejezés utolsó szavaként helyezi el.

Jelenések 14:12:

Más görög kéziratok: "ωδε η υπομονη των αγιων εστιν"

= "Itt a szentek reménysége **van**"

Miért mutat a héber Jelenések ilyen egyezéseket a P47-tel? Ez valójában meglepő példa, mert héberül nagyon gyakran a 'lenni' ige nincs kiírva, hanem a szövegösszefüggésből értendő. De ebben az esetben a héber szövegben "יש" (*jes*)-ként van jelölve, és a legrégebbi fennmaradt görög papirusz kézirat, amely tartalmazza ezt a verset, ugyanabban a helyen tartalmazza az igét, mint a héber!

A Jelenések 12:5 érdekes egyezést mutat a Papyrus 115-tel, amely a Kr.u. 3. századból származik. Az Oo.1.16 héber szövege és a P115 görög szövege a "hangok" (קולות / φοναι) szót helyezi először a 'mennydörgés' szinonimájának listájában, míg szinte minden[a] más görög kézirat a második szóként helyezi el a listában.[b]

[a] Csak egy másik ismert kézirat (1854) helyezi a "hangok"-at első helyre.

[b] Csak a "φονη" szó első betűje ismerhető fel a Papirusz töredéken, és a következő két szó sajnos elveszett. Így nem ismert, hogy a Papyrus 115 mindhárom szót ugyanabban a sorrendben tartalmazta-e, mint a héber, vagy csak az elsőt.

Továbbá a héber Jelenések egyezéseket mutat az Ephraemi Kódexszel is, amely a Kr.u. 6. századra datálható:[a]

Jelenések 14:4:

Oo.1.16: "המה נקנים לבכורת ה והשה"

= "ők megvásároltattak JHVH és a Bárány első termésének"

Ephraemi: "ουτοι ηγορασθησαν απαρχη τω θεω και τω αρνιω"

= "ők megvásároltattak első termésül Istennek és a Báránynak"

Más görög kéziratok: "ουτοι ηγορασθησαν απω των ανθρωπων απαρχη τω θεω και τω αρνιω"

= "ők megvásároltattak az **emberek közül** első termésül Istennek és a Báránynak"

A fenti versben a legtöbb görög kézirat hozzáad egy magyarázatot, hogy emlékeztesse az olvasókat, hogy ezek a "első termések" nem szó szerinti gyümölcsök, amelyeket növényekről vagy fákról szedtek, hanem emberek zsengéi. Ez a magyarázó kiegészítés nem található meg a héber Jelenésekben, és az egyetlen egyező görög kézirat a Codex Ephraemi,[b] amely több mint ezer évvel az Oo.1.16 héber Jelenések másolata előtt íródott. Az egyetlen logikus következtetés az, hogy a héber Jelenések valóban ősi szöveget őriz meg.

A következő egyezések korai görög kéziratokkal szintén érdekesek. Ezek az olvasatok a héber Jelenésekben több forrással is osztoznak, a Textus Receptus és a bizánci MT ellenében:

---

[a] "A Codex Alexandrinusszal együtt a Codex Ephraemi a Jelenések szövegének két legjobb bizonyítéka közül az egyiket képviseli." - Juan Hernández Jr., *The Greek Text of Revelation*, in *The Oxford Handbook of the Book of Revelation*, Oxford University Press, 2020, 346. old.

[b] Az NA28 szerint Liébanai Beatus is megerősíti ezt az olvasatot a Jelenések könyvéről írt kommentárjában.

Jelenések 2:1, "jobb kéz" két szóval kiírva ("δεξια" vs. "δεξια... χειρι"): Oo.1.16, Sinaiticus,[a] 250, 1828, stb.[b]

Jelenések 2:12[13], "amelyikben / amelyben" (εν αις) kihagyva: Oo.1.16, Alexandrinus, Ephraemi, 2080, 2053, a Vulgata néhány kiadása, Peshitta.

Jelenések 3:7, "aki bezár" (nem "**és** aki bezár"): Oo.1.16, Alexandrinus, 2080, a Vulgata néhány kiadása.

Jelenések 5:3, "és a föld alatt" kihagyva: Oo.1.16, Sinaiticus, 218, 1854, 2344, stb.

Jelenések 6:1, "mond(ani)" (többes számú ige): Oo.1.16, Sinaiticus, 620, 2053.

Jelenések 6:4, "adatott" (nem "adatott **neki**"): Oo.1.16, Alexandrinus, Sinaiticus Javító,[c] 2344, 2495.

Jelenések 9:7, "mint" (hímnemű):[d] Oo.1.16, Sinaiticus, 792, 2026, stb. (A sáskák héberül hímneműek, de görögül nőneműek.)

Jelenések 9:10b[11b], "akinek a neve / és az ő neve"[e] (nem egyszerűen "az ő neve"): Oo.1.16, P47, Sinaiticus, 2344.

Jelenések 9:11[12], "A" kihagyva ("η ουαι" vs. "ουαι"): Oo.1.16, P47, Sinaiticus, 792, 2053, Vulgata, Peshitta.

---

[a] Az itt felsorolt példák némelyikében egy javító/lektor megváltoztatta a Sinaiticus eredeti olvasatát, hogy összhangba hozza más görög kéziratokkal. Azonban a felsorolt példák mindegyikében a Sinaiticus eredeti olvasata még mindig tisztán látható.

[b] Nem minden támogató kéziratos igazolás van jelezve ebben az egyezések listában. Bár ezek az olvasatok néhány középkori kéziratban megtalálhatók, különböznek a Textus Receptustól és a bizánci Többségi Szövegtől, és visszavezethetők a legrégebbi fennmaradt görög kéziratokra.

[c] Jelölve mint א2 az NA28-ban és 01c a CNTTS apparátusban.

[d] Görögül a nem a melléknévben van kifejezve ("ομοια" vs. "ομοιοι"); de héberül a nemet a prepozíciót kísérő névmás jelzi ("המה כמו").

[e] A héber gyakran használja szó szerint "és az ő neve"-t "akinek a neve" helyett. Lásd pl. 1Móz 22:24, 25:1; Józs 2:1; Bír 13:2; Ruth 2:1; 1Sám 9:1; 2Sám 3:7, stb.

Jelenések 13:8[7], "népek" (többes szám): Oo.1.16, Ephraemi, Peshitta.

Jelenések 14:13, "hogy" (nem "**azért** hogy" – "ινα" vs. "οτι"): Oo.1.16, P47, 2019, 2429, és valószínűleg Peshitta.

Jelenések 15:2, egy prepozíció (עם / εκ) használatos "állat/fenevad" előtt, de a prepozíció ki van hagyva (nincs megismételve) "annak képe" előtt: Oo.1.16, P47, Sinaiticus, 104, 620.

Jelenések 16:6a, "vér" (többes szám): Oo.1.16, Sinaiticus, 620, 2019. Ez az egyezés jelentős, mert a "vér" többes számú formája gyakran használatos a héber Tanakhban "vérontás"-ra vagy "kiontott vér"-re, vagy "vérbűn"-re.[a]

Jelenések 17:6, "tanúbizonyság(ok)"[b] (nem mártírok/tanúk): Oo.1.16, Alexandrinus, 2350.

Jelenések 17:11, "**ez a** nyolcadik" (nem "**és ő egy** nyolcadik"): Oo.1.16, Sinaiticus, 452, 506.

Jelenések 17:17, "és egy szándékot cselekedni" kihagyva: Oo.1.16, Alexandrinus, 2329, Vulgata.

Jelenések 18:9, "és fényűzően élt vele" kihagyva: Oo.1.16, Sinaiticus,[c] 456.

Jelenések 20:9, "Istentől" kihagyva: Oo.1.16, Alexandrinus, 2845, néhány Vulgata kézirat és néhány ősi kommentár. A legtöbb görög kézirat magyarázatot ad a héber "egek" kifejezésre, amelyet néha szépítésként használtak "Isten"-re ("Elohím"-ra).

---

[a] Lásd pl. 1Móz 4:10-11; 2Móz 22:1-2; 1Sám 25:26; 2Sám 16:7, stb.

[b] A görög Septuaginta gyakran fordította az **"עדות"** egyes számú formáját a "μαρτυριον" többes számú formájával - lásd 2Móz 25:16, 25:21, 30:6, 40:20; 3Móz 16:13; Zsolt 119:88; 2Krón 23:11. Így az Alexandrinus "μαρτυριων" olvasata egyenértékű a héber **"עדות"** olvasattal a normál görög fordítási technikák szempontjából.

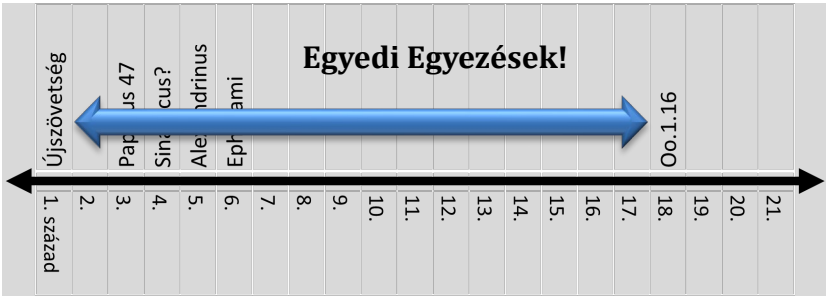
[c] Az NA28 szerint ezt az olvasatot Liébanai Beatus is megerősíti.

Jelenések 20:13, "és a halál és Seól **adta** (**egyes szám**) a halottakat": Oo.1.16, Alexandrinus, 82, 1773, stb. A héber szöveg egyes számú igét használ, amely azt jelzi, hogy "halál" és "Seól" szinonimák, nem két külön hely, ahonnan a halottak feltámadnak ítéletre.

Jelenések 21:3, "a **trónból**" (nem "mennyből"): Oo.1.16, Alexandrinus, Sinaiticus, Vulgata.

Jelenések 21:21, "gyöngyök/drágakövek" (nem "**tizenkét** gyöngy"): Oo.1.16, Sinaiticus, 2377.[a]

Tehát először is, egyértelmű, hogy a héber Jelenések szövege visszavezethető a legkorábbi fennmaradt görög töredékek és kéziratok idejéig.

Az egyedi egyezések a héber Jelenések és különféle korai görög kéziratok között egyértelműen mutatják a héber változat ősiségét.

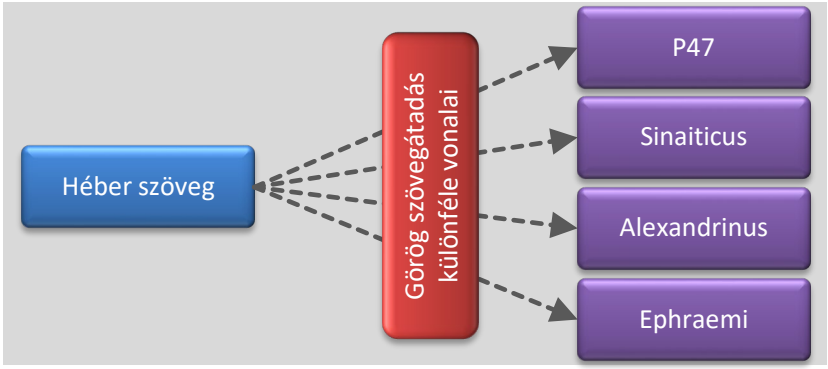
A véletlen talán magyarázhatna egy-két fenti egyezést, de biztosan nem mindegyiket. A Jelenések héber változata semmilyen módon nem származhat a középkori görög kéziratokból, sem a nyomtatott Textus Receptusból, sem olyan fordításból, amely a középkori vagy későbbi görög szöveghagyományon alapult.

Másodszor, a héber Jelenések nem származhat egyetlen konkrét korai görög kéziratból sem, mert egyedi és kizárólagos egyezéseket oszt meg a P47-tel, Sinaiticusszal, Alexandrinusszal, Ephraemivel, stb. Más szóval, a fent felsorolt összes egyezés nem található meg

[a] Mindkét görög kéziratban "ιβ" (tizenkettő) volt hozzáadva a fő szöveg fölé látható javításként, hogy a szöveget összhangba hozzák más kéziratokkal.

egyetlen kéziratban sem. Inkább ezek az egyezések különféle korai másolatok között vannak szétszórva.

Ezek közül minden korai görög kézirat olyan szöveget tartalmaz, amely kisimítás folyamatában volt, és különféle módosításokat végeztek különböző esetekben a különféle kéziratokban. Ezenkívül ezek az ősi görög kéziratok nem voltak elérhetők tanulmányozásra és fordításra a középkorban.[a]

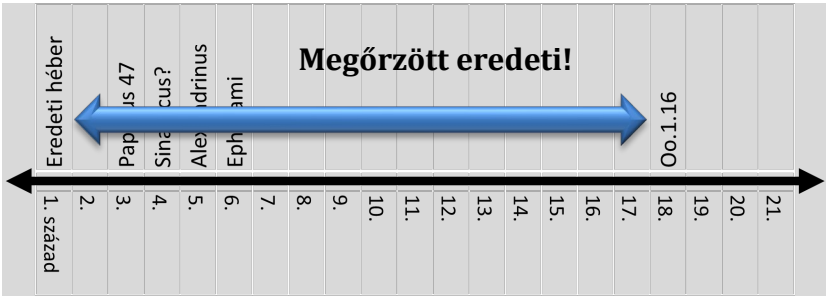

Ezek közül minden ősi görög kézirat megőrzött egy bizonyos egyedi olvasatok részhalmazát, amelyek egyébként csak a héber változatban találhatók meg.

[a] Az Oo.1.16-ot az 1700-as években másolták, amikor sem a Chester Beatty Papirusok, sem az Oxyrhynchus Papirusok, sem a legrégebbi görög majuszkula kéziratok nem voltak nyilvánosan elérhetők tanulmányozásra.
Lásd pl. "Csak az 1930-as évek elején fogadta szívesen a tudományos közönség az első kiterjedt bibliai papirusok felfedezését... a ma már híres Chester Beatty bibliai papirusokat" - Peter Malik, *P. Beatty III (P47): The Codex, its Scribe, and its Text*, Brill, 2017, 2-3. old.
A Codex Ephraemi első hasonmás kiadásának első kötete 1843-ban jelent meg: *Codex Ephraemi Syri Rescriptus*, szerk. Constantin Tischendorf.
A Codex Sinaiticus első hasonmás kiadásának első kötete 1862-ben jelent meg: *Bibliorum Codex Sinaiticus Petropolitanus*, szerk. Constantin Tischendorf.
A Codex Alexandrinus újszövetségi könyveinek első hasonmás 1879-ben jelent meg: *Facsimile of the Codex Alexandrinus, New Testament and Clementine Epistles*, szerk. E. Maunde Thompson.

És végül, a héber Jelenések nem lehet fordítás a latin Vulgatából, sem a Peshittából, mivel a fent tárgyalt olvasatok közül számos nem található meg egyik kettőben sem.

Így a Jelenések héber változatának eredetének meg kellett előznie az összes ismert görög Jelenések kéziratot, mivel még a legősibb görög kéziratok is mind különböző jeleit mutatják a héberből való eltérésnek.

A héber szöveghagyománynak meg kellett előznie a legkorábbi görög másolatokat, amelyek sok jelét mutatják annak, hogy részben megőrzik a héber változatot, részben pedig eltérnek a héberből. A héber változat nem lehet a legkorábbi görög kéziratok összeállítása, mert (i) ezek az ősi görög kéziratok nem voltak elérhetők tanulmányozásra és fordításra a 19. és 20. századig; és (ii) a héber változat a hitelesség több jellemzőjét őrzi meg (korábbi részekben bemutatottan), amelyek nem nyerhetők vissza egyetlen ismert görög kéziratból sem.

Egyezések a héber befolyás miatt a régi görög kéziratokban

Most figyelmünket azokra az egyezésekre fordítjuk, amelyek kifejezett héber befolyást[a] mutatnak a korai görög kéziratokban. Ez megerősíti a fenti következtetést, hogy a görög változat héberből lett lefordítva.

[a] Bár a görög Jelenések egésze bővelkedik héber befolyásban, most konkrét példákat fogunk tárgyalni a héber befolyásról a korai görög kéziratokban, amelyek a legtöbb középkori görög kéziratban elvesztek.

Vegyük figyelembe, hogy a héber és arámi nyelvtan nagyon hasonló, és ezért az alábbi olvasatok közül sok átfedésben lesz a Peshittával. Azonban néhány ilyen nyelvtani példa nem fed át. Ne feledjük azt sem, hogy az előző szakaszban tárgyalt példák közül sok esetben a héber Jelenések eltért a Peshittától.

Ne feledjük azt sem, hogy az előző szakaszban tárgyalt példák közül sok esetben a héber Jelenések eltért a Peshittától. Ezért a Peshitta semmiképpen nem lehet a forrása a következő egyezéseknek.[a]

Bár ezek közül néhány héber olvasat a görögből is visszanyerhető egyszerűen a héber nyelvtan szabályai alapján, ezek a példák közvetlen héber nyelvi befolyást mutatnak a legrégebbi görög kéziratokban.

Első példánk a Jelenések 13:7a[6a]-ból származik:

> Oo.1.16: "ופתח את פיו לחרף"
>
> = "Így kinyitotta száját **káromolni**"
>
> P47: "και ηνοιξεν το στομα αυτου βλασφημησαι"
>
> = "És kinyitotta száját **káromolni**"
>
> Más görög kéziratok: "και ηνοιξεν το στομα αυτου εις βλασφημιας"
>
> = "És kinyitotta száját **káromlásokra**"

A héber főnévi igenév használatát pl. Delitzsch visszanyerte,[b] de a lényeg az, hogy a héber kifejezés megőrzött a vers legkorábbi görög másolatában, és minden más ismert görög másolatban kisimították a P47-nél később. A "βλασφημησαι" főnévi igeneves

[a] Azok az olvasatok, amelyek átfedésben vannak a Peshittával, több lehetséges ok miatt lehetnek: 1. Az arámi (szír) és héber nyelvtan követelményei átfednek; 2. A szír változatot a héber Jelenések befolyásolta; 3. A szír változatot korai görög kéziratok befolyásolták, amelyek több héber befolyást tartalmaztak, mint a későbbi középkori görög kéziratok.

[b] A Peshittával is átfed nyelvtani okokból. Azonban a Peshitta nem tekinthető ezeknek az egyezéseknek a forrásául, mert néhány nyelvtani példa és az ebben a szakaszban felsorolt általános példák többsége nem fed át a Peshittával.

forma kétszer van használva ebben a versben a P47-ben, és lehetséges, hogy a szabványos görög szövegben az első előfordulást megváltoztatták a monotónia elkerülése végett.

Következő példánk a Jelenések 12:13[8]-ban található:

Oo.1.16: "וגם לא נמצא... את מקומם בשמים"

= "... az **ő helyük** sem találtatott a mennyekben"[a]

P47: "ουδε τοπος αυτων ευρεθη εν τω ουρανω"

= "az **ő helyük** sem találtatott a mennyben"

Más görög kéziratok: "ουδε τοπος ευρεθη αυτων... εν τω ουρανω"

= "**hely** sem találtatott **számukra** a mennyben"

A legtöbb görög kézirat szórendben különbözik a héber Jelenésektől azzal, hogy a "találtatott" igét "hely" és "az övék/számukra" közé helyezi. Bár a görögből készült héber fordítások visszanyerték ezt a különbséget a héber nyelvtan alapján,[b] és bár a jelentés ugyanaz lehet görögül a szórendtől függetlenül, elképesztő látni, hogy a héber szórend megőrzött a Jelenések 12:8 legrégebbi fennmaradt görög másolatában[c]!

Egy másik jó példa a Jelenések 18:22[23]-ban található:

Oo.1.16: "קול חתן וקול כלה"

= "vőlegény hangja és menyasszony **hangja**"

Ephraemi: "φωνη νυμφιου και φονη νυμφης"

---

[a] Vegyük figyelembe, hogy a 'menny' héberül mindig többes számú, de görögül általában egyes számban fordítják. Hasonlítsd össze pl. 1Móz 1:1, 1:8-9; 2Móz 9:8, 10; Ézs 1:2, 13:5, 10; Zsolt 8:9, 11:4(10:4), stb. a héber Tanakhban vs. görög LXX-ben.

[b] Lásd pl. Franz Delitzsch fordítását.

[c] Ez az olvasat megtalálható pl. az 1611, 2037 kéziratokban és néhány szír kéziratban is, de a lényeg az, hogy ez az olvasat visszavezethető a legrégebbi fennmaradt görög másolatra.

= "vőlegény hangja és menyasszony **hangja**"

Más görög kéziratok: "φωνη νυμφιου και νυμφης"

= "vőlegény hangja és a menyasszonyé"

Ez a héber alapú olvasat csak néhány görög kéziratban[a] található meg, míg a görög kéziratok túlnyomó többsége elhagyja a "hang" második előfordulását.[b] Ismét, még Franz Delitzsch és mások fordításai is megismétlik a "hang" szót "menyasszony" előtt, mert ez a héber nyelvtanban szabványos, amint a Tanakhban is látható, pl.:

Jeremiás 7:34:

Maszoréta Szöveg: "קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה"

= "vőlegény hangja és menyasszony hangja"

Így egyértelmű bizonyítékunk van arra, hogy ezt az olvasatot az Ephraemi Kódexben a héber nyelvtan befolyásolta, és következésképpen a szöveget kisimították, hogy illeszkedjen a görög nyelvtan stílusához, amely nem szereti ugyanazt a szót túl gyakran megismételni szoros közelségben.[c]

Egy összetettebb egyezés a P47-tel a Jelenések 16:5-ben található:

Oo.1.16:

"הָ הצדיק ההיה והוה וקדוש אתה שנתת זאת המשפט"

[a] Pl. Codex Ephraemi, 93, 1872, 2329.

[b] A Peshitta egyezik az Oo.1.16-tal ebben a példában, míg a latin Vulgata a szabványos görögöt követi.

[c] A görög nyelv gyakran mutat szókihagyást, amikor a szövegösszefüggés egyértelmű, és egy szó megismétlése felesleges lenne, mégis a görög igyekszik kiküszöbölni a szókihagyást, amikor a jelentés kétértelmű lenne. Ezzel szemben a héber Biblia ugyanazt a szót újra és újra megismételheti hangsúlyozás és szójáték céljából, de rendszeresen mutathat szókihagyást is, még kétértelmű összefüggésekben is. Az alapvető különbség az, hogy a héber nagyon rugalmas a szókihagyás és az ismétlés tekintetében, míg a görög fordítások hajlamosak kisimítani vagy szabványosítani bármi szélsőséges vagy szokatlan dolgot a héber Bibliában.

= "JHVH az Igaz, aki volt és van és megkülönböztetett[a] vagy te, hogy ezt az ítéletet hoztad!"[b]

A héber Biblia a 'Váv' kötőszót[c] olyan gyakran használja, hogy a fordításokban gyakran elhagyják stilisztikai okokból,[d] és bizonyos helyzetekben valóban szinte lehetetlen lefordítani.[e] Még olyan helyek is vannak, ahol a Váv kötőszót feleslegesnek (vagy zavarónak) ítélték, és elhagyták a héber Biblia nyilvános felolvasásakor![f] Mint ebben a Jelenések 16-os példában, a szöveget időnként úgy kell érteni, mintha a Váv nincs hatással a mondat jelentésére.

Elképesztő módon a héber Jelenések fent kiemelt szokatlan mondattana ismét tanúsítva van a P47-ben - a Jelenések 16:5 legrégebbi ismert másolatában![g]

P47: "δικαιος ει ο ων και ος ην και οσιος οτι ταυτα εκρινας"

= "Igaz vagy, aki vagy és aki voltál **és szent**, hogy így[h] ítélted"

---

[a] Héberül "kadós", szó szerinti fordítása "elkülönített", közismert fordítása "szent", aminek a szó eredete a "sanctus" az ókori latin szóhasználatban "védett", "törvény által védett" vagy "megerősített", a mai szóhasználatban "tiszteletreméltó" és "ártatlan", de ezek nem adják vissza a "kadós" szó szerinti "elkülönített" vagy "kiválasztott" értelmét.

[b] Ez a vers itt szó szerintibb formában van visszaadva, mint a fő fordításban, hogy megmutassa a héber szöveg részleteit.

[c] A **'Váv'** kötőszó jelentése "és", "is", "de", "vagy", "így", "akkor", stb. A héber Váv/Wáw betű eredeti kiejtésének megbeszéléséhez lásd HebrewGospels.com/yhwh/video-15.

[d] Például hasonlítsd össze a héber szöveget a RÚF magyar vagy az angol ESV-vel 1Móz 1:2, 1:10, 1:12, 2:9, 2:10, 2:13, 2:15, 3:1, 3:11, 3:14, 3:15, 3:18, 3:20, 3:24, stb. verseiben.

[e] Lásd pl. 1Móz 17:14; 2Móz 12:44; 1Sám 25:27; 2Sám 14:10, 15:34; Jer 6:19, 33:24. Hasonlítsd össze Gesenius' *Hebrew Grammar: Second English Edition*, Clarendon Press, 1910, 458. old.

[f] Lásd pl. 2Kir 16:17, Jer 4:5, 5:24; Neh 9:17.

[g] Ez az olvasat nagyjából tíz görög kéziratban (a több százból) található meg, pl. 911, 2028, 2057, stb., de a lényeg az, hogy ez az olvas at visszavezethető a legrégebbi fennmaradt másolatra.

[h] Szó szerint "ezeket a dolgokat."

A mondat szerkezete, amint a P47 megőrzött, lehetséges héberül,[a] de érthetetlen görögül.[b] A legtöbb görög kézirat, amely későbbi, mint a P47, nyelvileg kisimított szöveget tartalmaz, és még különböző módokon javították ki a szöveget:

1. A kötőszót elhagyták a szöveg könnyebb megértése érdekében:

   Elismert görög Jelenések kéziratok:[c] "δικαιος ει ο ων και ο ην οσιος οτι ταυτα εκρινας"

   = "Igaz vagy, aki vagy és aki voltál – **Szent** – hogy így[d] ítélted"

2. A kötőszót elhagyták és határozott névelőt adtak hozzá:

   NA28 (és a legtöbb görög kézirat):[e] "δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας"[f]

   = "Igaz vagy, aki vagy és aki voltál – **ó Szent** – hogy így ítéltél"

---

[a] A P47-et nem túl nehéz megérteni a héber nyelvtan szempontjából: "Te - aki voltál és vagy - (i) igaz és (ii) szent vagy, hogy ezt az ítéletet adtad." A P47-et nem könnyű megérteni a görög nyelvtan szempontjából (lásd következő lábjegyzet). Lásd még a Peshittáról szóló értelmezést egy következő lábjegyzetben.

[b] "...ὅσιος (névelő nélküli) nem vehető állítmánynak ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν után, egy eljárás, amelyet az Apokalipszis nyelvhasználata tilt, és ha δίκαιος-szal való egyeztetésben kezeljük, elviselhetetlen keménységet teremt." - Henry Barclay Swete, *The Apocalypse of St. John*, 2. kiadás, Macmillan, 1907, 199. old.

[c] Alexandriai Kódex, Ephraemi Kódex, stb. Hasonlóképpen a latin Vulgata szintén elhagyja az "és" kötőszót.

[d] Szó szerint "ezeket a dolgokat."

[e] 01, 051, 35, 254, 632, 1503 kéziratok, bizánci Többségi Szöveg, stb.

[f] Szó szerint "ezeket a dolgokat."

3. Néhány görög kéziratban megtartották a kötőszót, de úgy döntöttek, hogy a "szent" szót legalább egy határozott névelőnek[a] kellene megelőznie (vonatkozó névmásként működve):[b]

> Görög Textus Receptus:[c] „δίκαιος, κύριε, εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας"
>
> = „Igaz vagy, ó Uram, aki vagy és aki voltál, és aki megkülönböztetett, hogy így ítélted."[d]

Az alábbi ábra a Jelenések 16:5-ös olvasat valószínű fejlődését mutatja be:

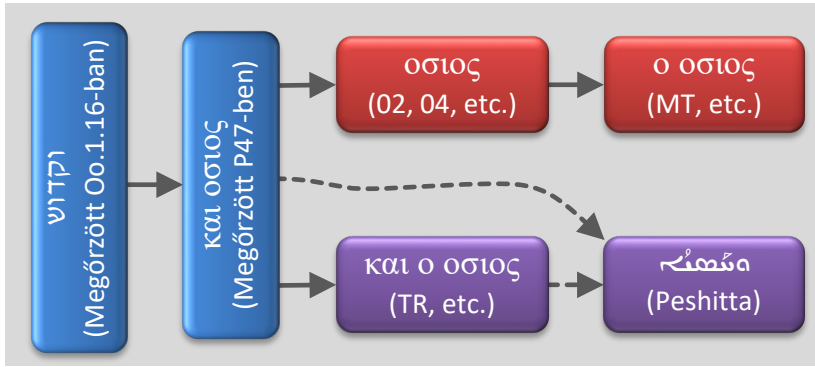
---

[a] A Peshitta változatot is meg kell vizsgálni ezen a ponton. A Peshitta "ܩܕܝܫܐ"-t (és a szent) ír, szó szerint ugyanazt, mint a görög Textus Receptus (καὶ ὁ ὅσιος). Másrészt, ha a P47-et Peshitta arámira (szírre) fordítanák, ugyanazt az írásmódot adná erre a szóra (ܩܕܝܫܐ), a szír nyelvtani követelmények miatt, függetlenül attól, hogy a görögben volt-e határozott névelő vagy sem. Egyesek azt javasolhatják, hogy a Peshitta így szintén egyezik a P47-tel, de ez nem bizonyítható, mert szírül nem lenne különbség a "και ο οσιος" (TR) és a "και οσιος" (P47) között, mindkettő "ܩܕܝܫܐ"-t adna (határozott/meghatározott). Héberül, a szírrel ellentétben, az alkalmazandó szó írható határozott névelő nélkül is ("וקדוש" vs. "והקדוש"). Bár az Oo.1.16 héber olvasatának egy része (וקדוש) egyébként visszanyerhető a Peshittából, már láttunk több más példát is, ahol a héber Jelenések semmiképpen nem származhat a Peshittából. Végül a Peshitta nem lehet a P47 alapja, mert a görög fordító nyilvánvalóan megtartotta volna a Peshittában található határozott névelőt a könnyebb görög nyelvtan érdekében, ahelyett hogy eltávolította volna azt, hogy érthetetlen görög fordítást hozzon létre.

[b] A héber és görög gyakran használja a határozott névelőt vonatkozó névmás helyett, amint ebben a versben (Jel 16:5) is látható: "ὁ ὢν" = "az, aki van" vagy "aki van."

[c] Stephanus-féle Textus Receptus (1550) · Oxfordi Textus Receptus (1873) · 1773-as kézirat stb.

[d] Szó szerint "ezeket a dolgokat."

A bizonyítékok arra utalnak, hogy a héber olvasatot szó szerint fordították görögre, majd az idők folyamán simították, hogy a görög szöveg könnyebben érthető legyen. Megjegyzendő, hogy a nyilak (az áthagyományozás vonalai) nem azt jelzik, hogy pl. az Alexandrinus-kézirat (02) a P47-ből lett másolva, hanem azt, hogy a 02-ben található olvasat a P47 által megőrzött olvasatból származik stb.

További példák, ahol az ókori görög kéziratok egyeznek a héber Jelenések könyvével, követve a tipikus héber nyelvtant:[a]

Jelenések 3:8 — „a te cselekedeteid" héber szórenddel írva („τα εργα σου" nem „σου τα εργα"): Oo.1.16, Sinaiticus, 2429, Vulgata.

Jelenések 7:3 — „**és** a tenger" (nem „**sem** a tenger"; „και" nem „μητε"): Oo.1.16, Alexandrinus, 2080, 2351.

Jelenések 9:4 — „ők/őket" (hímnemű alak): Oo.1.16, Sinaiticus, 046, 424, 2329, Peshitta stb. (A sáskák hímneműek héberben, de nőneműek görögben.)

Jel 9:17 — „megöletett" (egyes számú ige): Oo.1.16, P47, 254, 2845 stb.

[a] Ezeket a példákat héber fordítások mentették vissza a görögből, és némelyikük megtalálható a Peshitta arámi szövegben és/vagy egyes latin kéziratokban is. Az összes egyező bizonyítékot nem soroltuk fel az alábbi példákban, mivel a lényeg csupán az, hogy a legkorábbi görög kéziratok a héber nyelvtan hatását mutatják. Ezek az olvasatok nem közösek a Textus Receptusszal, sem a Bizánci Többségi Szöveggel.

Jelenések 14:2b — „olyan, mint a hangja" (szemben az egyszerű „mint"-tel): Oo.1.16, P47, 2053, egyes latin kéziratok.

Jelenések 19:5 — „egy hang ment ki a trónustól": a Sinaiticus és a 0229[a] héber szórendet követ, a „ment ki" igét a „a trónustól" elé helyezve.

Most a nyelvtani egyezések legizgalmasabbikát tárgyaljuk. Az alábbi olvasatok nem kerültek vissza a görögből – héberre készült fordításokban,[b] és közvetlen héber hatást mutatnak a legrégebbi görög kéziratokban!

Jelenések 8:2:

Oo.1.16: „ולהם נותן שבעה שופרות"

= „és hét sófár **adatott nekik**"[c]

Alexandrinus: „και εδοθη αυτοις επτα σαλπιγγες"

= „és hét trombita **adatott nekik**"

Egyéb görög kéziratok: „και εδοθησαν αυτοις επτα σαλπιγγες"

= „és hét trombiták **adattak nekik**"

Görögben többes számú ige szükséges, mivel a „σαλπιγγες" szó nőnemű többes számú.[d] Miért használ tehát egyes számú igét e vers legrégebbi megbízható görög kézirata?

---

[a] A CNTTS apparátus alapján.

[b] Franz Delitzsch, Salkinson Ginsburg és az Izraeli Bibliatársaság fordításaival egybevetve. Megjegyzendő, hogy ezen példák némelyike visszanyerhetők egyes szír kéziratok alapján készült fordításokból, amelyek jobban megőrizték a héber nyelvtant, mint a görög.

[c] Ez a kifejezés itt szó szerintibben van visszaadva, mint a főfordításban, hogy bemutassa a héber szöveg részleteit.

[d] Görögben a **semleges nemű többes számú** alany állhat **egyes számú** igével, de hímnemű vagy nőnemű többes számú alany nem állhat egyes számú igével, ha az alany semleges nemű többes számban van. „A görög gyakran használ

Az ok nyilvánvaló, de meglepő: a Jelenések könyvének héber szöveghagyománya befolyásolta e vers legrégebbi, nagy megbízhatóságú görög másolatát[a].[b] Amint fentebb megjegyeztük, a héber egyes számú passzív igét alkalmazhat, tekintet nélkül az alany nemére.[c]

Mivel azonban a héber általában többes számú passzív igét használ többes számú alannyal, és csak alkalmanként egyes számú igét, a görögből készült héber fordítások nem nyerték vissza az Oo.1.16 héber olvasatát.[d]

---

egyes számú igét, ha az alany semleges nemű többes számban áll." — William D. Mounce, *Basics of Biblical Greek Grammar*, 2. kiad., Zondervan, 2003, 68. o.

[a] „A Codex Alexandrinust a tizenkilencedik század óta a Jelenések könyve görög szövegének legjobb igazolójaként ismerik el… A Sinaiticus kétségtelenül megőrzött egy »régi szöveget«, de… másodlagos igazoló volt az Alexandrinushoz és az Ephraemihoz képest a Jelenések könyve tekintetében." — Juan Hernández Jr., *The Greek Text of Revelation*, in *The Oxford Handbook of the Book of Revelation*, Oxford University Press, 2020, 346. o.

[b] A Harklean szír változat szintén egyes számú igét használ ebben az esetben. Azonban már kimutattuk a héber Jelenések és a régi görög kéziratok közötti számos egyedi egyezéseket, amelyek nem fednek át egyetlen ismert szír kéziratot sem. Ezért a szír változatok/kéziratok nem lehetnek forrásai a héber Jelenések és a régi görög kéziratok közötti egyezéseknek.

[c] Lásd pl. 2Móz 13:7; 4Móz 28:17; 2Sám 21:10; Jer. 6:7b, 46:15, 48:41 (x2); Ezék. 26:2, 32:25d, 45:21; Mik. 6:16; Zsolt. 87:3; Jób 21:34, 22:9b, 42:15; Dán. 9:24, 9:26d; 1Krón. 26:6.

[d] Hasonlítsd össze az alábbi olvasatokat az Oo.1.16 és a görög alapú fordítások között:

Oo.1.16	egyes szám	נותן
Delitzsch	többes szám	וַיִּתְּנוּ
Ginsburg	többes szám	נְתוּנִים
Modern	többes szám	נִתְּנוּ

Megjegyzendő, hogy ezen példák némelyike visszanyerhető olyan szír kéziratokon alapuló fordításokkal, amelyek jobban megőrizték a héber nyelvtant, mint a görög. (A szír nem tekinthető a görög Jelenések forrásának, mivel a fent felsorolt nyelvtani példák némelyike és az általános példák többsége nem fed át egyetlen ismert szír kézirattal sem.)

Hasonló példa található a Jelenések 12. fejezetében, ahol a héber kifejezést szó szerint fordították le, és egyes görög kéziratokban, valamint a Peshittában megőrződött:

Jelenések 12:18[14]:

> Oo.1.16: „ונותן להאשה שתי כנפים"
>
> = „és két szárny **adatott** az asszonynak"[a]
>
> P47, Sinaiticus Corrector: [b] „και εδοθη τη γυναικι δυο πτερυγας(ες)"[c]
>
> = „és két szárny… **adatott** az asszonynak"
>
> Egyéb görög kéziratok: „και εδοθησαν τη γυναικι αι δυο πτερυγες"
>
> = „és a két szárnyak… **adattak** az asszonynak"

Ez az egyes számú igét tartalmazó olvasat nem került vissza a Jelenések görögből készült héber fordításaiba, mivel a héberben nem kötelező egyes számú passzív igét használni többes számú alannyal — ez csupán lehetséges. Ismét egyértelmű bizonyítékunk van arra, hogy a héber nyelvtan, ahogyan az Oo.1.16-ban megőrződött, befolyásolta a Jelenések könyvének legrégebbi fennmaradt görög kéziratait. Az idők folyamán a héber nyelvtant fokozatosan kiküszöbölték, és a görög szöveget egységesítették, hogy megfeleljen a görög nyelvtannak, amely többes számú igét követel meg a „πτερυγες" nőnemű többes számú szóval.

Tehát egyértelmű bizonyítékunk van arra, hogy:

1. A legrégebbi görög kéziratok még mindig megőriznek több közvetlen héber nyelvtani hatást mutató példát,

---

[a] Ez a kifejezés itt szó szerintibben van visszaadva, mint a főfordításban, hogy bemutassa a héber szöveg részleteit.

[b] Az NA28-ban és a 01c-ben N² jelzéssel szerepel a CNTTS apparátusban.

[c] A „πτερυγας" (P47) és a „πτερυγες" (Sinaiticus és a legtöbb görög kézirat). Ugyanannak a görög szónak két alakja (mindkettő nőnemű többes szám): a „πτερυγας" tárgyesetben áll, míg a „πτερυγες" alanyesetben.

amelyeket később kisimítottak, hogy megfeleljenek a görög nyelvtannak. Ez azt mutatja, hogy a Jelenések könyvét eredetileg héberül írták, és a görög változat héberből lett fordítva.[a]

2. Mivel ezen nyelvtani sajátosságok némelyike nem nyerhetők vissza más nyelvekből készült héber fordításokban (mivel a héber nyelvtan választható elemei), tudhatjuk, hogy az Oo.1.16-ban található héber Jelenések nem héber fordítás, hanem az eredeti héber szöveget őrzi meg, amely egyúttal a görög fordítás forrása is volt.

[a] A szír nem tekinthető a görög Jelenések forrásának, mivel a fent felsorolt nyelvtani példák némelyike és az általános példák többsége nem fed át egyetlen ismert szír kézirattal sem.

Magyarázat
a héber Jakab leveléhez,
azaz Jákov leveléhez

על אגרת יעקב

A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.32 kézirata alapján, melyet a Manchester-i Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata igazol.

2.2 verzió © 2026. október

Magyarázat

Jákov (Jakab) levele kifejezetten Izrael tizenkét szétszóródott törzsének szólt - nem a pogányoknak!

> "Jákov[a], JHVH[b] és az Úr[c] Jesuá[d] Há-Mássiákh[e] szolgája,
> **a tizenkét törzsnek**, akik minden helyre szétszóródtak:
>
> először is, öröm!"[f,g]

Vajon ezek a szétszóródott izraeliták csak görögül tudtak olvasni, vagy héberül is használták?

A héber Bibliát megtartották és használták szerte a világon, bárhova is szóródtak szét a zsidók.[h] Még ha egyesek nem is értették a hébert, a zsinagógában mégis először a héber Bibliából olvastak. Miután elolvastak egy héber szentírási verset, az adott vers fordítását is felolvasták azoknak a segítségére, akik nem tudtak héberül.[i] A

---

[a] A héber név 'Jakab' helyett.

[b] A kézirat a 'ה' (hé) héber rövidítést használja "Há-Sem" helyett, ami szó szerint 'A Nevet' jelenti. Fordításaink minden olyan helyen ahol 'A Név' áll a JHVH szót használják, amelyet a héber kéziratok jeleznek. A יהוה (JHVH) egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtése, amelyből az összes többi rövidítés/összevonás képezhető, a "Jáh-veh" -- hangsúllyal a második szótagon. További információért lásd: https://www.hebrewgospels.com/yhwh

[c] Az 'Adon' héber szó jelentése 'Úr' vagy 'Mester'.

[d] A héber név 'Jézus' helyett.

[e] Vagy a "Messiás".

[f] Jak 1:1, az Oo.1.32-ből fordítva.

[g] Minden kiemelés a bevezető részekben a világosság kedvéért lett hozzáadva. Azonban az átirat/fordítás részben a magyar fordítás kiemelései a héber szöveg kiemeléseit tükrözik.

[h] A "... 20. századi újjáélesztéséig ... a héber túlélte mint beszélt és írott nyelv ... a legtöbb diaszpóra-közösségben zsinagógai istentiszteleten és vallási szövegekben." - J. F. Elwolde, Hebrew, Biblical and Jewish, in Encyclopedia of Language and Linguistics, szerk. K. Brown, Elsevier, 2006, 5. kötet, 260. o.

[i] A Misna Megillá 4:4-10 részletes utasításokat ad a Tanákh zsinagógai felolvasásával és fordításával kapcsolatban.

hivatalos Biblia a zsidó zsinagógákban továbbra is a héber Biblia maradt.

Lehetséges, hogy Jákov levelét is eredetileg héberül írták? Ha Jákov héberül beszélt,[a] és a hébert használták hivatalos nyelvként a diaszpórában lévő zsinagógákban, miért írta volna az eredeti példányt görögül? Nem lenne ésszerűbb feltételezni, hogy Jákov levelét eredetileg héberül írták?

Vannak Jákov levelének héber kéziratai? Ha igen, egy ilyen héber kézirat rávilágíthatna e levél eredeti jelentésére? A csodálatos válasz: igen!

Örömmel osztjuk meg önökkel Jákov egyik héber kéziratának fordítását, amely hitelesnek bizonyult. Más szóval, nyelvészeti szempontból ez a Jákov héber másolata nem egy fordítás a görög, arámi vagy latin változatokból, hanem azt bizonyítja, hogy az eredeti héber kéziratból származik, amelyet Jákov írt.[b]

Ha a görög Jakab-változat valóban az eredeti héber levél fordítása, akkor a görög alapú angol fordítások a legjobb esetben is harmadkézből származó fordítások. Mivel ez közvetlenül héberről angolra történő fordítás, reméljük, hogy Jákov e fordítása áldás lesz mindazoknak, akik olvassák.

---

[a] Például: „...mi volt a hétköznapi élet nyelve a művelt zsidók körében Jeruzsálemben és Júdeában a Kr. e. 400-tól Kr. u. 150-ig terjedő időszakban? A Misna-héber [MH] és irodalma által bemutatott bizonyítékok kétséget kizáróan igazolják, hogy ez a nyelv a Misna-héber volt. Természetesen ezek a művelt júdeaiak arámiul is tudtak, és írásban alkalmanként használták is, de nem szokásszerűen..." — M. H. Segal, *A Grammar of Mishnaic Hebrew* [Misna-héber nyelvtan], Clarendon Press, 1980, Erről bővebben lásd a vonatkozó magyarázatokban.

[b] A bizonyítékokat a „Hitelesség bizonyítékai" részben mutatjuk be.

A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok

Az alábbiakban tárgyalunk néhány a Jakab héber és görög változata közötti számos érdekes különbségből. Ezek az egyedi különbségek azt is megmutatják, hogy a héber változat hiteles, és nem csupán fordítás, amely görög, arámi vagy latin forrásból származik.

Jób könyvéből származó idézetek

Jakab héber változata három közvetlen idézetet tartalmaz Jób (héberül Ijov) könyvéből olyan helyeken, ahol a görög változat egyáltalán nem idéz az Ószövetségből!

Ez jelentős, mivel minden szabványos bibliafordítás világosan említi Jóbot Jak 5:11-ben:

> "Jóbnak tűrését hallottátok"[a]

A görög alapú változatokban ez nem több mint egyszeri utalás Jóbra és megpróbáltatásaira. De nem így a héber változatban. Jakab héber változata idéz Jób könyvéből az 1:11, 1:12 és ismét az 5:5 versekben! Az alábbiakban a vonatkozó versek:

> Jak 1:11 (Jób 14:2-ből idézve): "És 'mint a virág kinyílik, aztán elhervad -- és eltűnik[b] mint egy árnyék és nem állandó.'"[c]

[a] Jak 5:11 Károli.
[b] Vagy „elfut".
[c] Az Oo.1.32-ből fordítva.

> Jak 1:12 (Jób 5:17-ből idézve): "És 'áldott az az ember, akit az Isten [a] megfenyít, [b] ezért ne utasítsd el Mindenható fenyítését…'"[c] [d]
>
> Jak 5:5 (Jób 21:12-ből idézve): "'és örvendeztek a fuvola hangjára'"[e]

Ezután Jób (héberül Ijov) név szerint szerepel Jakab 5:11-ben, csak miután a Jób téma jól megalapozott:

> "mert hallottatok **Ijov**[f] türelméről"[g]

Ezek a Jób idézetek Jakab héber levelében témát alkotnak az egész könyvön keresztül, összekapcsolva az első fejezetet az utolsóval. Ez a téma teljesen hiányzik a görög változatból, valamint a latin és arámi fordításokból.

Ha a héber változat az eredeti, érthető, hogy ez a téma eltűnhetett egy körülírt és értelmezett másodkézből származó görög fordításban. De ha a görög változat lenne az eredeti, miért létezne ez a téma ilyen világosan a héber változatban?

Ez a téma, amelyet Jób könyvéből származó három közvetlen idézet támaszt alá, világos bizonyíték arra, hogy Jakab e héber változata hiteles.[h]

---

[a] A héber 'Elohá' szó az egyik héber neve Istennek.
[b] Vagy esetleg „megfedd".
[c] Héberül 'Sádáj'.
[d] Az Oo.1.32-ből fordítva.
[e] Az Oo.1.32-ből fordítva.
[f] Jób héber neve.
[g] Jak 5:11, az Oo.1.32-ből fordítva.
[h] Különösen Jak 5:5-ben teljesen lehetetlen bármely görög alapú fordítás számára visszakeresni a Jób könyvéből vett vonatkozó idézetet. Még a Jak 1:11 és 1:12 versekben lévő idézetek sem kerültek vissza a görögből készült héber

Héber kulcsszó ismétlés

Jákov héber változatának másik témája az "öröm". Az öröm héber szava "שמחה" (*szimkhá*), és **négyszer** fordul elő az első két fejezetben, az első fejezet első versétől kezdve!

> Jak 1:1 "...először is, **öröm**!"[a]
>
> Jak 1:2 "...tekintsétek **örömnek**, amikor megpróbáltatásba estek."[b] [c]
>
> Jak 1:24 "az **öröm** törvénye"[d]
>
> Jak 2:12 "...úgy beszéljetek és cselekedjetek, mint akiket az **örömmel** való törvény fog megítélni."[e] [f]

Ennek az "öröm" témának legalább a fele elveszett a görög hagyományban és a későbbi fordításokban. A görög változat úgy tűnik, a héber '*szímkhá* ' szót különböző részekben különböző jelentésűként értelmezte. Jakab 1:1-ben a görög változat az "örömöt" "üdvözlésként" értelmezi (bár az "örömhöz" kapcsolódó görög szót használ);[g] de az 1:25 és 2:12 fejezetekben az "öröm" "szabadságként" értelmeződik (teljesen más és nem kapcsolódó görög szót használva).[h]

---

fordításokban. (Lásd például Franz Delitzsch héber tudós fordítását és Salkinson/Ginsburg fordítását.)

[a] Az Oo.1.32-ből fordítva.

[b] Vagy „kísértésbe".

[c] Az Oo.1.32-ből fordítva.

[d] Az Oo.1.32-ből fordítva.

[e] Esetleg jelentheti: 'az öröm törvénye'.

[f] Az Oo.1.32-ből fordítva.

[g] A görög „üdvözlés" szó Jak 1:1-ben a „χαίρειν" (lexikai alak: χαίρω), az „öröm" szó Jak 1:2-ben a „χαράν" (lexikai alak: χαρά), mindkettő a „χαρ" gyökből.

[h] A görög „szabadság" szó Jak 1:25 és 2:12 verseiben az „ἐλευθερίας" (lexikai alak: ἐλευθερία), míg az „öröm" görög szava a „χαρά" lenne.

Ismert, hogy a héber Ószövetség görög fordítói gyakran ugyanazt az ismétlődő héber szót különböző szinonimákkal fordították, hogy megtörjék azt, amit egyhangúságnak tekintettek.[a]

Ez a technika sajnálatosan csökkenti az ilyen kulcsszó alapú témák számát és kiterjedését, amelyek az írás memorizálásában is segítettek.

Nagyon érdekes, hogy Jákov az "**öröm** törvényére" hivatkozik a "**szabadság** törvénye" helyett. A tudósok és bibliatanítók egyaránt gyakran félreértelmezték a görög "**szabadság**" szót (ἐλευθερία), azt állítva, hogy **felszabadultunk**[b] a Tórá[c] megtartásától, de Jakab

---

[a] Lásd például: „...a görög-római retorika hatása a Septuagintára... A legszembetűnőbb és legelterjedtebb jelenség a μεταβολή, *variatio*, azaz 'elegáns változatosság', vagyis egy feltűnő szó ismétlésének elkerülése rövid távolságon belül. Ez egy standard stilisztikai eszköz, amely bármely klasszikus vagy késői [görög-római] írónál előfordulhat." — J. A. L. Lee, *Translations of the Old Testament Greek* [Az Ószövetség görög fordításai], in *Handbook of Classical Rhetoric in the Hellenistic Period, 330 B.C.–A.D. 400*, szerk. S. E. Porter, Brill, 2001, Erről bővebben lásd a vonatkozó magyarázatokban.

[b] „Például: 'ἐλευθερία; **szabadság… a mózesi törvény igájától való szabadság**' – Joseph H. Thayer, *Greek-English Lexicon of the New Testament*, American Book Company, 1889, 204. o.
'ἐλευθερία… **szabadság**… különösen olyan **szabadság**, amely **ellentétben áll a mózesi törvény** kényszerével' – W. Arndt, F. W. Danker és W. Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, University of Chicago Press, 2000, 316. o.
'…a "szabadság törvénye"… a "**szabadság**" módosító kifejezés azt jelenti, hogy a mózesi törvény valójában köt és bűnt, illetve kárhoztatást hoz… Itt a **mózesi törvénytől** való **szabadságról** van szó… A "szabadság törvénye" olyan törvény, amely szabadságot hoz, szemben azzal a kárhoztatással és rabsággal, amely a mózesi törvényben volt.' – Matthew A. Postiff és Dr. R. Bruce Compton, *The Identification of The Law in James 2:8–12*, Detroit Baptist Theological Seminary, 2008, 25–30. o."

[c] A héber 'tórá' szó jelentése 'tanítás' vagy 'törvény'. A Teremtő az ő tökéletes és örökkévaló Tóráját (tanítását/törvényét) állította népe szövetségének alapjául. Ezeket a tanításokat/törvényeket Mózes írta le írott formában, ezért a Tórát 'Mózes törvényének' is nevezik, bár valójában JHVH törvénye/tanítása népe számára.

levelének összefüggése egyáltalán nem támogatja ezt a nézetet.[a] Tehát mire utal Jakab héber változatában az "**öröm** törvénye"? Hasonlítsuk össze az alábbiakban néhány verset a héber Tanakhból:

> Jer 15:16: "...a **te igéd** volt nekem **örömömre** és szívem **vigasságára**..."[b]
>
> Zsolt 19:8-9: "JHVH Tórája tökéletes... JHVH **rendeletei** helyesek, **megörvendeztetik** a szívet."[c]
>
> Zsolt 112:1: "Boldog az az ember, aki féli JHVH-ét, aki igen **gyönyörködik** az ő **parancsolataiban**."[d]
>
> Zsolt 119:77: "Jöjjenek rám irgalmaid, hogy éljek, mert a te **Tórád** az én **gyönyörűségem**."[e]
>
> Zsolt 119:111: "Örökre örökségül vettem a **te bizonyságaidat**, mert szívem **öröme** azok."[f]
>
> Zsolt 119:162: "**Örvendek** a **te beszédeden**, mint aki nagy zsákmányt talál."[g]

A fenti példákból világosan kiderül, hogy Jákov által említett "öröm törvénye" JHVH Tórája (Mózes 5 könyve, azaz az abban foglalt törvények), az ő igéje és rendeletei. Jákov nem tanított semmiféle felszabadulást a Tórától, ellenkezőleg – azt tanította, hogy engedelmeskednünk kell JHVH Tórájának, örömmel!

---

[a] Jakab 2:8–13-ban ez a 'törvény' egyértelműen JHVH parancsolatainak való engedelmességgel azonos, ahogyan az a Tórában meg van írva; és Jakab 1:21–24[22–25]-ben ez a 'törvény' az 'igével' azonos – vegyük észre, hogy amikor Jakab ezt a levelet írta, még nem létezett 'Újszövetség' Biblia, csak a Tanákh (Ószövetség).

[b] Héber maszoréta szövegből fordítva.

[c] Héber maszoréta szövegből fordítva.

[d] Héber maszoréta szövegből fordítva.

[e] Héber maszoréta szövegből fordítva.

[f] Héber maszoréta szövegből fordítva.

[g] Héber maszoréta szövegből fordítva.

Ez nemcsak érdekes különbség a héber és görög változatok között, hanem ismét megmutatja, hogy a héber változat megőriz egy kulcsszó alapú témát, amely részben elveszett a görög fordításban.[a]

Fordított szórend

A megváltozott szórend az egyik gyakori különbség az eredeti héber és a másodkézből származó görög Septuaginta Ószövetség fordítás összehasonlításakor. Gyakran két vagy több szó kerül más sorrendbe, de időnként két mondatrész is ellentétes sorrendben található a görögben. Az alábbiakban egy példa:[b]

1Móz 8:18:

Héber maszoréta szöveg: "וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ"

= "Akkor kijött Nóé, **és fiai**, és felesége..."

Septuaginta görög: "καὶ ἐξῆλθεν νωε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ"

= "Akkor kijött Nóé, és felesége, **és fiai**..."

A héber változatban Nóé fiai említődnek először, de a görög változatban a felesége említődnek először. Ez valószínűleg **stílusbeli** [c] **okokból** történt, mivel **nincs nyelvtani ok** a különbségre.

Hasonló különbségek vannak Jakab héber és görög változatai között. Az alábbiakban két példát nézünk meg, ahol a görög

[a] Nemcsak hogy ennek a témának a fele láthatatlan a görög változatban, hanem vissza sem lehet állítani, ha a görög szöveget visszafordítjuk héberre. (Lásd például Franz Delitzsch héber tudós fordítását, valamint Salkinson/Ginsburg fordítását.)

[b] További példák a vonatkozó egyéb oldalakon.

[c] Lehet harmonizációs vagy kulturális okból is, de nincs nyelvtani követelmény erre a változtatásra.

változatban a mondatrészek más sorrendben vannak, mint a héber változatban, miközben **nincs nyelvtani követelmény** a különbségre:

Jak 4:12:

Oo.1.32:

"ויש לבד אחד שנותן הדת שיוכל לענוש ולמחול"

= "És csak egy van, aki törvényt ad, aki képes **büntetni**[a] és megbocsátani..."

Bizánci görög: "εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι"

= "Egy törvényadó van, aki képes megmenteni és **elpusztítani**..."

Jak 1:13:

Oo.1.32:

" כי ה' לא מנסה את האדם לרע והוא אינה מנסה לשום אחד"

"...mert JHVH nem kísért embert gonoszsággal,[b] és ő **nem kísértetik meg** senkitől."[c]

Bizánci görög: "ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα"

[a] Vagy: 'kárhoztatni'.
[b] Vagy: 'gonosz tettel'.
[c] A könnyebb összehasonlítás érdekében ez a vers itt szó szerintibben van visszaadva, mint a fő fordításban.

= "...mert Isten **nem kísérthető meg** gonoszsággal, és ő senkit nem kísért meg."

Vegyük észre, hogy ezek a sorrendi különbségek **nem szükségesek** nyelvtanilag, és ezért nem fordulnak elő pl. Franz Delitzsch és Salkinson/Ginsburg görögről héberre történő fordításaiban.

Az arámi és latin változatok is a görög hagyományt követik, míg ez a héber változat egyedi. Így az Oo.1.32-ben található Jakab héber változata nem tűnik a görög vagy görög alapú változatokból származónak.

Inkább az, hogy a görög változat más sorrendet használ, tökéletesen összhangban van az Ószövetség héber és görög változatai közötti gyakori sorrendi különbségekkel. Ez a sorrendi különbség azt mutatja, hogy a görög Jakab változat fordítás lehet a héber változatból, de a héber **nem lehet** fordítás a görög változatból.

Ige kihagyás

A "kihagyás"[a] tipikus jellemzője a héber Ószövetségnek és más hiteles héber dokumentumoknak. A kihagyott szavak **érthetők** a héber szövegben anélkül, hogy kifejezetten kiírnák őket. A görög fordítók gyakran beszúrták ezeket a kihagyott szavakat fordításaikba. Az alábbiakban az Oo.1.32 héber Jakab levelének olyan kihagyási példáira összpontosítunk, amelyek **nem** állíthatók elő a görög, arámi vagy latin változatokból, és ezért a nyelvészeti hitelesség bizonyítékai.[b] Ezekben a példákban a héber nyelvtan és

[a] Más néven 'ellipszis'.

[b] Néhány görög ige (például az 'ἔχω', és bizonyos szövegkörnyezetekben az 'εἰμι') rendszeresen ki van írva görögül, de héberben kihagyják, ezért bármely görögből héberre készült fordításban ezek az igék a kontextustól függően kihagyva lehetnek. Azonban ebben a szakaszban olyan igei kihagyási példákra

mondattan **nem követeli meg** a kihagyást, ezért Franz Delitzsch és Salkinson/Ginsburg stb. görögről héberre történő fordításaiban nincsenek kihagyva ezek a szavak.

Most az igei kihagyásra összpontosítunk, amely viszonylag gyakori a héber Ószövetségben.

Egy mondat, amely két vagy több mondatrészt tartalmaz, csak egyszer használhat igét, majd azt értetik a második mondatrészben anélkül, hogy megismételnék. Íme egy példa 1Móz 7:2-ből:

> "Minden tiszta állatból **végy** magadnak hetet-hetet,[a] hímet és nőstényt; és a tisztátalan állatokból [végy] kettőt, hímet és nőstényt."[b]

A "végy" ige csak egyszer van leírva 1Móz 7:2-ben, de másodszor is értendő, és szögletes zárójelben szerepel a fenti fordításban - hogy jelezze az olvasónak, hogy nem része az eredeti szövegnek.

Hasonlóképpen, bizonyos esetekben az eredeti héber Biblia görög fordítói is hozzáadtak ilyen kihagyott szavakat görög fordításaikban. Tekintsünk két ószövetségi példát a Septuaginta görög fordítás és a héber maszoréta szöveg összehasonlításából:

1Kir 5:11(4:31):

Héber maszoréta szöveg

"וַיֶּחְכַּם מִכָּל־הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי"

összpontosítunk, amelyeket nem állítottak vissza a görögből (és/vagy latinból és arámiból) készült héber fordítások, és ezért hitelességet mutatnak."

[a] Bár a pontos jelentés vitatott, ez valószínűleg azt jelenti, hogy hét hím és hét nőstény — hét pár.

[b] 1Móz 7:2, a maszoréta szövegből fordítva.

= "És **bölcsebb volt** minden embernél, [bölcsebb volt] Étánnál, az Ezráhinál..."

A fenti versben szögletes zárójelben lévő szavak **nincsenek** ténylegesen leírva a héber Bibliában, csak a **szövegkörnyezetből érthetők**. A héber "**יֶחְכַּם**" (bölcsebb volt) ige **ki van hagyva** e vers második részében. A könnyebb olvashatóság és minden kétértelműség megszüntetése érdekében a Septuaginta fordítók **pótolták** (beszúrták) a kihagyott szót görög fordításukban:

1Kir 5:11(4:31):

Görög Septuaginta: "καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ γαιθαν τὸν εζραΐτην"

= "És **bölcsebb volt** minden embernél, és **bölcsebb volt** Étánnál, az Ezráhinál..."

A Septuaginta görög fordításban a "bölcsebb volt" ige ott van beszúrva, ahol a héber szövegben ez érthető. Az, hogy a héber változatban ez az ige ki van hagyva, míg a görög Septuagintában ki van írva, világosan mutatja, hogy a héber az eredeti változat, míg a görög másodkézből származó értelmezett fordítás.

1Kir 2:30:

Héber maszoréta szöveg:

"כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא וַיֹּאמֶר ׀ לֹא"

"...így szól a király: 'Jöjj ki!' Akkor ő azt mondta: '**Nem**!'"

A fenti vers összefüggése alapján a "**Nem**" nyilvánvalóan azt jelenti: '**Nem jövök ki.**' Ezt a Septuaginta fordítók is így értelmezték görög fordításukban!

1Kir 2:30:

Görög Septuaginta: "τάδε λέγει ὁ βασιλεύς ἔξελθε. καὶ εἶπεν ιωαβ οὐκ ἐκπορεύομαι"

= "Így szól a király: 'Jöjj ki!' És Jóáb[a] mondta: '**Nem jövök ki**...'"

A Septuaginta fordítók beszúrták a szövegből következő "**jövök ki**" igét Jóáb válaszába, bár eredetileg csak a vers első felében fordult elő.

Az, hogy a "**jövök ki**" ige ki van hagyva a héber változatban és pótolva van a görög változatban, világosan mutatja, hogy a héber az eredeti változat, míg a görög értelmezett másodkézből származó fordítás.

Íme most egy hasonló példa Jakab héber és görög változatainak összehasonlításából:

Jakab 2:2:

Oo.1.32:

"כי באם שבא אחד... במלבושים נעים וגם אחד עני במלבושים רעים"

= "Mert amikor[b] valaki **belép**... szép ruhákban, és egy szegény is [belép] ócska[c] ruhákban..."[d]

[a] A 'jöjj ki' ige hozzáadásán kívül a LXX fordítói a kifejezett alanyt ('Jóáb') is pótolták (ami héberben kihagyva van), hogy eltávolítsanak minden lehetséges kétértelműséget. További információért lásd a vonatkozó oldalakat a kifejezett alany kihagyásáról."

[b] Vagy „ha".

[c] Szó szerint „rossz".

[d] A könnyebb összehasonlítás érdekében ez a vers itt szó szerintibben van visszaadva, mint a fő fordításban.

Jakab héber változatának 2:2 verse **nem** ismétli meg a "belép" szót a második mondatrészben. Csak **vélelmezett** a vers második felében, és szögletes zárójelben szerepel a fenti fordításban.

Jakab görög fordítása megismétli a "belép" szót a második mondatrészben az egyszerűbb olvashatóság és kevesebb kétértelműség érdekében:

Jak 2:2:

> Bizánci görög: "ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ... ἀνὴρ... ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι"
>
> = "Mert ha **bejön**... egy ember... fényes ruhában; és **bejön** egy szegény is piszkos ruhában..."

Az, hogy a héber változatban ez az ige **ki van hagyva**, míg a görög változatban **pótolva** van, világosan jelzi, hogy a héber változat megőrizte az eredeti olvasatot, míg a görög olvasat értelmezett, másodkézből származó fordítás.

Másik példa található Jakab 5:18-ban:

> Oo.1.32: "ונתן השמים את מימם והארץ את פריה"
>
> = "... így az egek **adták** vizeiket és a föld [adta] gyümölcsét."
>
> Bizánci görög: "ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς."
>
> = "...az ég esőt **adott** és a föld **termette** gyümölcsét."

Az "adta" ige második előfordulása ki van hagyva a héber változatban, de pótolva van a görög változatban enyhe értelmezéssel együtt. A vélelmezett héber "adta" ige "termette"-ként van fordítva. Vegyük észre, hogy a "termette" ige szintén

pótolva (hozzáadva) van a latin és arámi változatokban, valamint Franz Delitzsch és Salkinson/Ginsburg görögről héberre történő fordításaiban.

Jakab héber változatának e visszatérő példái[a] a kihagyásra, és a későbbi értelmezés a görög és görög alapú változatokban ismét azt mutatják, hogy a héber változat az eredeti, a görög változat pedig értelmezett, másodkézből származó fordítás.

[a] A fenti igei kihagyási példákon kívül további példák találhatók a kifejezett alanyok/tárgyak kihagyására Jákov héber levelében (amelyeket nem állítottak vissza a görögből készült héber fordítások), például: Jakab 1:24[25] (‘teszi azt’ vs. ‘a cselekvője a munkának’); Jakab 4:16 (‘ez’ vs. ‘minden ilyen kérkedés’); Jakab 5:3 (‘az’ vs. ‘rozsdájuk’); Jakab 5:4 (‘az ő’ vs. ‘az aratók [bérének]’); Jakab 5:20 (‘őt’ vs. ‘egy bűnöst’).

Magyarázat

a héber Júdás leveléhez, azaz Jehudá leveléhez

על אגרת יהודה

A Cambridge-i Egyetemi Könyvtár Oo.1.32 kézirata alapján, melyet a Manchester-i Egyetemi Könyvtár Gaster 1616 kézirata igazol.

2.2 verzió © 2026 október

Magyarázat

Mindössze egy fejezetben Júdás (Jehudá) legalább tíz eseményt[a] említ az Ószövetség korából, és kilenc személy[b] nevét, valamint négy helyet[c] sorol fel, amelyek az Ószövetségből ismertek! Minden olvasónak nyilvánvalónak kell lennie, hogy Jehudá az Ószövetség írásait használta levelének alapjaként.

Az ószövetségi példák témájával összhangban, Júdás 4. versének héber változata úgy tűnik, a hitetlenekről az **Ószövetség** korában beszél, míg a görög változat szigorúan az **Újszövetség** korában élő hitetlenekre utal!

Júdás 4. vers:

> Az Oo.1.32-ből fordítva: "Mert az emberek fiai közül néhányan **bementek közétek**, akiket már feljegyeztek[d] erre a kárhozatra [e] - és ők gonoszok voltak, és arroganciával [f] érvénytelenítették [g] JHVH [h] állhatatos

a Az elkülönített (szent) embereknek adott hit (lásd pl. 1Móz 15:6; 2Móz 14:31; 4Móz 14:11; Zsid 11, stb.); 2. Emberek kihozása Egyiptomból; 3. Hitetlenek elpusztítása; 4. A vétkező hírnökök (angyalok) levetése; 5. Szodoma és Gomora elpusztítása; 6. Mózes temetése; 7. Káin (és Ábel); 8. Bálám haszonnal való kísértése; 9. Kórakh lázadása; 10. Enókh, aki prófétált.
b JHVH (az Úr neve, ejtsd Jáhveh); 2. Mikháél (Mihály); 3. Szátán (Sátán); 4. Mósé (Mózes); 5. Káin; 6. Bálám; 7. Kórakh; 8. Enókh; 9. Ádám.
c Micráim (Egyiptom); 2. Szedóm (Sodoma); 3. Amórá (Gomora); 4. Géj-Hinnóm (Hinnóm völgye).
d Vagy “felírtak”.
e Vagy “büntetésre”.
f Vagy „elvetemülten akadályozta JHVH rendíthetetlen szeretetét”.
g Vagy “akadályozták”.
h A kézirat a héber „ה֗” (he) rövidítést használja a „Ha-Shem” helyett, ami szó szerint ’A Név’-et jelent. Fordításaink a héber kéziratok által jelzett minden esetben a JHVH (ejtsd Jáhveh) nevet használják. A יהוה egyetlen nyelvtanilag lehetséges kiejtése, amelyből a Név összes többi rövidítése/összevonása

> szeretetét, és **nem hittek JHVH-ban és az Ő Mássiákhjában**.[a]
>
> Görögből fordítva (KAR): „Mert **belopózkodtak** valami emberek, a kik régen előre beírattak ezen ítéletre, istentelenek, kik a mi Istenünknek kegyelmét bujálkodásra fordítják, és az egyedüli Urat, az Istent, és a mi **Urunkat, a Jézus Krisztust megtagadják**."

A Jehudá által használt számos ószövetségi példa összefüggésében lehetséges, hogy a "**közétek**" kifejezés a negyedik versben olyan emberekre utal, akik az Ószövetség korában éltek.

Másrészt a görög változat kihagyja a "**közétek**" kifejezést, és "**a mi** egyetlen Urunk és Mesterünk, **Jézus Krisztus**" helyett "JHVH és **az ő Mássiákha**" szerepel. Ezért a görög változatból semmi jelzés nem derül ki arról, hogy az Ószövetségben élő emberek hihettek volna a Messiásban![b]

Továbbá Jehudá héber változata egy teljes verset idéz a héber Ószövetségből, ahol a görög változat egyáltalán nem idéz az Ószövetségből!

---

képezhető, a „Jáhveh" – a második szótag hangsúlyával. További információkért lásd a HebrewGospels.com/yhwh oldalt.

a A bevezető részekben minden hangsúly az érthetőség kedvéért került bele. Az átirat/fordítás részben azonban a fordításban szereplő hangsúly, a héber szövegben szereplő hangsúlyt tükrözi.

b János héber evangéliuma szerint (1:36, HebrewGospels.com verzió) Jesua Messiás „Jáhveh hírnöke". Jáhveh hírnöke (közismerten „angyala") [Jáhveh Messiása] az Ószövetségben ismert volt, és ő vezette az izraelitákat a pusztában az ígéret földjére (2Móz 3:2-6, 14:19, 23:20-23; 4Móz 20:16; Bír 2:1-4). A 2Móz 3:2-4, 3:7, 3:16 és a Bír 6:11-14-ben a „Jáhveh hírnökét" „Jáhveh"-nek is nevezik.

Júdás 16. vers:

> Az Oo.1.32-ből fordítva (Zsolt 5:10(9)-ből idézve): "Mert nincs semmi határozottság a szájukban [a] a belsőjük pusztulás, torkuk nyitott sír, nyelvükkel hízelegnek."
>
> Görögből fordítva (RÚF): "Ezek zúgolódók, sorsuk ellen lázadók, akik vágyaik útján járnak, fölényesen jártatják a szájukat, és haszonlesésből embereket dicsőítenek."

Miután láttuk ezeket a különbségeket Júdás héber és görög változatai között, fel kell tennünk a következő kérdést: A héber vagy a görög változat az eredeti Jehudá levélből? Ezt alább fogjuk megvitatni "A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok" részben.

A hitelesség bizonyítékai és érdekes olvasatok

Az alábbiakban megvizsgálunk néhány meglepő különbséget Júdás héber és görög változatai között, amelyek azt jelzik, hogy a héber változat hiteles, míg a görög változat annak fordítása.

Héber kulcsszó ismétlés

Bár rövid, Júdás (Jehudá) levele több szakaszt és témát tartalmaz. Ezeket a szakaszokat néha valamilyen kulcsszó összeköti, amely mindkét szakaszban megismétlődik. Az alábbiakban egy példa:

a Vagy „nincs semmi állhatatos/igaz abban, amit mondanak”.

Júdás 19-20. vers:

> Figyelmeztetés: "És ezek a testben vannak, és nem a **Szellemben**[a]."[b]
>
> Buzdítás: "De ti, szeretett testvérek, erősítsétek magatokat hitetetekben a Megkülönböztetett Szellem[c] által."[d]

A 'Szellem' (Rúákh) kulcsszó gyönyörűen összekapcsolja ezt a két verset és két szakaszt. Bár a fenti téma látható a görög változatban is, alább tanulmányozunk egy példát, ahol a kulcsszó-téma elveszett a görög változatban, és csak a **héber** változatban maradt meg:

Júdás 23-24. vers:

> Buzdítás (héberből): "...de, tartsatok távolságot [e] a **bűnösöktől**!"[f]
>
> Következtetés (héberből): "De aki képes megőrizni benneteket kétkedés nélkül és az Úr elé állítani benneteket minden **bűn** nélkül..."[g]

Itt a héber változatban világos téma és kapcsolat van e két szakasz között Júdás levelében, de a **görög változatban** a kapcsolat meglehetősen **homályos**:

---

a Héberül a Szellem szó „Rúákh".
b Az Oo.1.32.-ből fordítva.
c Héberül a Megkülönböztetett Szellem az „Rúákh Há-Kódes".
d Az Oo.1.32.-ből fordítva.
e Vagy „maradjatok távol".
f Az Oo.1.32.-ből fordítva.
g Az Oo.1.32.-ből fordítva.

Júdás 23-24. vers:

> Buzdítás (görögből): "utálva még a ruhát is, amelyet **testük beszennyezett**."[a]
>
> Következtetés (görögből): "Annak pedig, aki megőrizhet titeket a botlástól, és dicsősége elé állíthat **feddhetetlenségben**"[b]

Ez a téma korántsem olyan világos, sem lenyűgöző a görög szövegben, mint a héberben. A héber változat ugyanazt a gyökszót (חטא) használja mindkét versben, míg a görög változat nem.

A görög fordítók gyakran ugyanazt az ismétlődő héber szót különböző szinonimákkal fordították, hogy olyan fordítást hozzanak létre, amely elegánsan hangzik és elkerüli az egyhangúságot.[c]

Bár a héber nyelv rengeteg szinonimát tartalmaz (amit még a görög fordítók is nehezen tudtak közvetíteni a fordításban),[d] a héber kulcsszó ismétlését gyakran használták a figyelem felkeltésére, egy adott téma hangsúlyozására és a lényeg hangsúlyozására. Az alábbiakban egy példa a héber maszoréta szövegből vs. a Septuaginta görög fordítás:

---

a RÚF-ból idézve.
b RÚF-ból idézve.
c Az alábbi példán kívül hasonlítsd össze a Zsolt 17:14, 25:3, 45:4-5, 56:8 stb. héber és görög Septuaginta fordítását.
d Pl. a héber maszoréta szöveg hét szinonimát használ a „harag" szóra a Zsoltárok könyvében (אף, חמה, חרון, עברה, זעם, כעס, קצף), de a görög Septuaginta fordítói csak két szinonimát használtak a „harag" szóra (θυμοσ és οργη, beleértve az összetett alakokat is) e hét héber szó fordításához. A Zsolt 78:49 jó példa arra, hogy a görög fordítók nem tudtak megegyezni az eredeti héber szövegben használt szinonimák számával.

Zsoltár 9:10:

Héber maszoréta szöveg:

"וַיְהִי יהוה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה:"

= "És JHVH lesz a szegények **menedéke**, **menedék** a nyomorúság idején."[a]

Görög Septuaginta:

"καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψει"

= "És az Úr **menedék** volt[b] a szegénynek, **segítő** a nyomorúság idején."[c]

A fenti példában az eredeti héber szöveg megismétli a 'menedék' kulcsszót, míg a görög fordítás elegánsan, de pontatlanul megváltoztatja a 'menedék' második előfordulását 'segítő'-re.

Hasonló példa látható Júdás 8-10. versében, ahol a héber változat ugyanazt a szót ismétli a "megvetni" szóra kétszer a káromkodásról/istenkáromlásról szóló szakaszban, míg a görög változat kiküszöböli az ismétlést két különböző görög szó használatával:

Júdás 8-10. vers:

Az Oo.1.32-ből fordítva: "És hasonlóképpen azok, akik **megvetik** a tekintélyt, és átkoznak... ezek az emberek

a Szó szerint „nyomorúság időszakaiban".
b Vagy „menedék" (nem múlt időben).
c Szó szerint: „nyomorúság időszakaiban".

> átkoznak, miközben semmit sem tudnak, és amit tudnak, azt is **megvetik**."
>
> Görögből fordítva: "De hasonlóképpen ezek is... **megvetik**[a] a tekintélyt, és istenkáromlást szólnak... ezek az emberek istenkáromlást szólnak, amit nem ismernek, és amit ismernek... ezekben a dolgokban **romlanak meg**."

Az a tény, hogy a héber megőrzi az ilyen ismétlődő kulcsszavakat, amelyek elvesztek a görög változatban, fontos jelzés arra, hogy a héber változat az eredeti, míg a görög változat értelmezett fordítás.

Kifejezett alany kihagyás

Egy másik jó bizonyíték Júdás ezen héber változatának hitelességére a 'kihagyás'. Bár sokféle[b] kihagyás létezik a héber nyelvben, itt egy bizonyos típust szeretnénk megvitatni, amelyet 'kifejezett alany kihagyás'-nak[c] neveznek.

A kifejezett alany kihagyás nagyon gyakori a héber Ószövetségben. Például egy mondat (vagy bekezdés), amely két vagy több személyről beszél, csak egyszer nevezi meg az egyes személyeket (vagy esetleg kétszer), és utána egyszerűen csak "ő", "ő", vagy "ők" stb-re hivatkozik anélkül, hogy megismételné a neveket.

Ezt magyarul is tesszük bizonyos mértékig, de nem annyira, mint amennyire az ősi/bibliai héberben szerették ezt tenni. A héber Ószövetségben ezt olyan mértékben teszik, hogy gyakran szorosan kell figyelni a szövegkörnyezetre, hogy pontosan meghatározzuk,

---

a Vagy „elutasítják".
b Például: kifejezett alany hiánya, kifejezett tárgy hiánya, ige hiánya, elöljárószó hiánya stb.
c A 'gapping' más néven 'ellipszis', magyarul: 'kihagyás', 'hiányos szerkezet' vagy 'kihagyásos szerkezet'.

hogy kire utal az "ő vagy ők" - az alany gyakran változik figyelmeztetés nélkül. Azt mondjuk, hogy a kifejezett alany '**kihagyott**', vagy 'szövegkörnyezetből érthető'.

Azokban az esetekben, ahol nagyon valószínű, hogy zavarodás következik be, a fordítók gyakran beszúrták a vélelmezett kifejezett alanyt, hogy segítsék olvasóikat a szöveg nehézség nélküli megértésében.

Így, ha összehasonlítunk két különböző nyelvű bibliai szöveget, és több következetes **kihagyási** példát találunk az egyikben, és **pótolt** alanyokat/tárgyakat a másikban, akkor tudjuk, hogy a kevésbé értelmező változat közelebb van az eredetihez. (Ez az érv különösen erős olyan összefüggésekben, ahol zavarodás valószínű, ha az alanyok/tárgyak nincsenek kifejezetten megjelölve.). [a] Nézzünk először egy példát a héber Ószövetségből, az Ószövetség görög Septuaginta fordításából, majd térjünk át egy példára Júdásból:

1Mózes 12:7:

Héber maszoréta szöveg:

"וַיֵּרָ֣א יהוה אֶל־אַבְרָ֗ם וַיֹּ֤אמֶר לְזַרְעֲךָ֙ אֶתֵּ֔ן אֶת־הָאָ֖רֶץ הַזֹּ֑את
וַיִּבֶן שָׁ֣ם מִזְבֵּ֔חַ..."

= "Akkor megjelent JHVH Ávrámnak[b] és mondta: 'A te magodnak adom ezt a földet.' És **ő** ott **épített** egy oltárt..."

A héber "יִבֶן" (ő épített) ige kifejezett alanya **nincs** leírva a héber Bibliában, csak **szövegkörnyezetből érthető**. A kifejezett "Ávrám"

a A fordítók mindig arra törekszenek, hogy a fordításból minden lehetséges kétértelműséget eltávolítsanak. Ha a kész szöveg félreértésre adhatna okot, a fordítók nem hagynák el a kifejezett alanyt, ha az az eredeti szövegben szerepel.

b Az 'Ábrám' héber neve.

alany **kihagyott** a vers második részében. Mivel az alany nincs kifejezetten megjelölve a vers második részében, az olvasó azt gondolhatja, hogy az "**ő**" névmás JHVH-ra utal, mivel JHVH az utolsó megnevezett alany [a] a narratívában. De a szövegkörnyezetből egyértelmű, hogy Ávrám volt az, aki építette az oltárt, nem JHVH.

A könnyebb olvashatóság és bármiféle kétértelműség megszüntetése érdekében a Septuaginta fordítók **pótolták** (beszúrták) a kifejezett "Ávrám" alanyt görög fordításukban:

1Mózes 12:7:

> Görög Septuaginta: "καὶ ὤφθη κύριος τῷ αβραμ καὶ εἶπεν αὐτῷ τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ αβραμ θυσιαστήριον"
>
> = "És megjelent az Úr Ábrámnak és mondta neki: 'A te magodnak adom ezt a földet.' És ott **Ávrám** épített oltárt..."

A Septuaginta görög fordításban a kifejezett "Ávrám" (Ábrahám) alany be lett szúrva a vers második részébe, hogy elkerüljék a lehetséges zavart. Az a tény, hogy a héber változatban a kifejezett alany kihagyott, míg a görög Septuagintában ki van írva, világosan mutatja, hogy a héber az eredeti változat, és a görög a másodkézből származó, értelmezett fordítás.

Most itt egy hasonló példa a Júdás héber és görög változataiból:

---

a Noha ebben a versben szerepel az Ábrám név, ő csak mint közvetett tárgy van megemlítve (mint az, akinek Jáhveh megjelent).

Júdás 5. vers:

Oo.1.32:

"אבל אני רוצה להודיע לכם זאת שזה שהוציא את עמו ממצרים"

= "De szeretném tudatni veletek ezt, hogy **ő**, aki kihozta népét Egyiptomból..."[a]

Júdás 5. versének héber változata nem jelöli meg a kifejezett alanyt, hanem csak **ő**-re utal, aki kihozta őket Egyiptomból. Ekkor az olvasó elolvashatja a szövegkörnyezetet és feltételezheti, hogy az "**ő**" kifejezetten JHVH-ra utal, vagy kifejezetten az ő Messiására utal, mivel mindkettő említve van a szövegkörnyezetben:

Júdás 4. vers: "...nem hittek **JHVH-ban** és az **ő Mássiákhában**."

Júdás 5. vers: "De szeretném tudatni veletek ezt, hogy **ő**, aki kihozta népét Egyiptomból..."

Ki az 5. vers kifejezett alanya, vajon "**JHVH**" vagy "**az ő Mássiákh-ja**"? A válasz nincs kifejezetten megjelölve [b] Júdás héber változatában, és ez jellemző az eredeti héber dokumentumokra.

Ebben a versben Júdás különböző görög fordítói/másolói beszúrtak egy kifejezett alanyt kísérletként a kétértelműség csökkentésére. De

a Héberül 'Micráimból'.
b A versek (1–5) összefüggése alapján a legvalószínűbb válasz az lenne, hogy JHVH a Messiása által hozta ki őket Egyiptomból (a héber változat közvetlen szövegkörnyezete mind JHVH-ét, mind az ő Messiását említi). Mindazonáltal továbbra sincs válasz arra, hogy mely név vagy cím az 5. versben a kihallható (implicit) alany.

hihetetlen, a görög kéziratok még egymással sem értenek egyet a kifejezett alany tekintetében!

Sok görög kézirat "κυριος"-t (Úr)[a] ír[b], de jó néhány "ιησους"-t (Jézus)[c] ír, míg mások "θεος"-t[d] (Isten) írnak! A legrégebbi görög kézirat Júdás 5. versből "θεος χριστος"-t[e] (Isten Krisztus) ír, és néhány későbbi másolat "κυριος ιησους"[f] (Úr Jézus)-t[g] ír.

Melyik görög olvasat a helyes? A tudósok folyamatosan vitatkoznak egymással erről a kérdésről.[h] Mivel a görög kéziratok annyi eltérést

---

a „κυριος" (vagy „ο κυριος") szerepel például a következő kéziratokban: Codex Sinaiticus, 018, 020, 044, 18, 35, 307, 436, 642, 1175, 1448, Byzantine MT, Textus Receptus, stb.

b Megjegyezzük, hogy a görög rövidítések, mint például „κς" a „κυριος" rövidítése, itt kiírva az egyszerűbb olvasás érdekében.

c „ιησους" (vagy „ο ιησους") szerepel például a következő kéziratokban: Codex Alexandrinus, Codex Vaticanus, 33, 81, 88, 323, 424 (corrector), 665, 915, 1241, 1739, stb.

d „ο θεος" szerepel például a Codex Ephraemi (corrector), valamint az 5, 442, 621, 623, 1243, 1845 számú kéziratokban.

e „θεος χριστος" szerepel a P72-ben – ez a Júdás 5. versének legrégebbi ismert görög kézirata.

f „κυριος ιησους" (vagy „ο κυριος ιησους") szerepel például az 1735, L241, L591, L1178 számú kéziratokban. Lásd például Tommy Wasserman, *The Epistle of Jude: Its Text and Transmission*, Almqvist and Wiksell, 2006, 262. o.

g A „κυριος ιησους" (Úr Jézus) olvasat valószínűleg a „κυριος" és „ιησους" olvasatok összevonásából született. A P72 azonban egyedi módon „θεος χριστος" (Isten Krisztus) alakot használ, amely nem származtatható semmilyen más ismert görög kéziratból (nincs más görög kéziratban „χριστος" szó). Ez az olvasat valószínűleg a héber szövegkörnyezetből ered (Júdás 4. vers), ahol Jáhveh és az ő Messiása szerepel. (Megjegyzés: Jáhveh-t gyakran fordították Theos alakban, míg a Christos a héber Mássiákh szabványos görög megfelelője.)

h Például: „Néhány tudós a κύριος (Úr) olvasatot támogatja (Bauckham, *Relatives of Jesus*, 308–309; Landon, *A Text-Critical Study of the Epistle of Jude*, 75–76), különösen belső szövegösszefüggések alapján (א Ψ, C*, 630, 1505 stb…). Az Ἰησοῦς (Jézus) olvasatot támogatják: Wikgren, 148–149; Osburn, *The Text of Jude 5*, 111–115; C. Bigg, *The Epistles of St. Peter and St. Jude*, 1901, 328; Bauckham, *Jude, 2 Peter*, 49." – Thomas R. Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*, The

tartalmaznak ebben a versben, néhány tudós [a] még azt is feltételezte, hogy a kifejezett alany nem volt leírva az 'eredeti görög' szövegben, hanem később különböző másolók töltötték ki különbözőképpen. Azonban ilyen 'eredeti görög' kéziratot soha nem találtak, hogy eldöntse a vitát.

Kiderül, hogy ezt a szövegtani problémát Júdásban nem egy görög kézirat[b] oldja meg, hanem inkább a héber változat oldja meg: Az eredeti **héber** változatban nem volt kifejezett alany megjelölve, és különböző görög fordítók/másolók különböző alanyokat szúrtak be görög kézirataiba, ahogy helyesnek látták.

A különböző görög vagy görög alapú olvasatok egyike sem az eredeti -- a héber olvasat az eredeti! A latin Vulgata és a szír Pesitta szintén beszúrt kifejezett alanyt tartalmaz különböző görög olvasatok alapján, és csak a héber változat őrzi meg az eredeti nem értelmezett olvasatot.

New American Commentary, Broadman and Holman, 2007, 444. oldal (lábjegyzet). Lásd még: Bruce Manning Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*

a Például: „A legjobban igazolt olvasat, az Ἰησοῦς, csakis tévedés lehet. Valószínű, hogy az eredeti szövegben csak az ὁ szerepelt…" – Fenton John Anthony Hort, *The New Testament in the Original Greek*, Appendix I, Notes on Select Readings, Macmillan, 1882, 106. o. (függelék).

b A Revised Standard Version (RSV) valóban „he who saved…" („aki megszabadította…") alakot használ – ez azonban csupán szövegkritikai kiegészítés, amelyet semmilyen kézirat nem támaszt alá. Az RSV lábjegyzete megjegyzi: „Az ősi források Jézust, az Urat vagy Istent olvassák." Az újabb New Revised Standard Version már elhagyta ezt a kiegészítést, és „the Lord" („az Úr") olvasatot használ.

Kifejezett tárgy kihagyás

A kifejezett tárgy kihagyás ugyanúgy működik, mint a kifejezett alany kihagyás, de a kérdéses szó/kifejezés inkább a mondat tárgya, mint az alany.

Először beszéljünk meg egy ilyen példát a héber Tanákhból, összehasonlítva a Septuaginta görög fordítással:

1Mózes 14:17-19:

Héber maszoréta szöveg:

"וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם... וּמַלְכִּי־צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וְיָיִן
וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן: וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר"

= "Akkor kijött Szedóm királya... És Malki-Cedek Sálem királya kihozott kenyeret és bort (és ő a Magasságos Isten papja). És megáldotta **őt** és mondta..."

A héber **"**יְבָרְכֵהוּ" (megáldotta őt) ige kifejezett tárgya **nincs** leírva a héber Bibliában, csak az egész szövegkörnyezet elolvasásával ismerhető meg bizonyosan. Mivel a kifejezett "Ávrám" tárgy kihagyott a 19. vers első részében, egy személy, aki az elbeszélést a fent idézett pontig olvassa, azt gondolhatja, hogy az "**őt**" névmás Szodoma királyára (a 17. versben említett) vagy akár Magasságos Isten (héberül El Eljonra) utal (a legutóbbi név/cím az elbeszélésben). Azonban, amikor tovább olvassuk, a szövegkörnyezet világosan mutatja, hogy Ávrám az a személy, akit a 19. versben megáldottak. Annak biztosítása érdekében, hogy ne történhessen félreértés, a görög fordítók vagy írnokok **pótolták** (beszúrták) a kifejezett "Ávrám" tárgyat fordításukban:

1Mózes 14:17-19:

Görög Septuaginta: "Ἐξῆλθεν δὲ βασιλεὺς Σοδομων... καὶ Μελχισεδεκ βασιλεὺς Σαλημ ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. καὶ ηὐλόγησεν τὸν Αβραμ καὶ εἶπεν..."

= "És kijött Szodoma királya... És Melkizedek Sálem királya kihozott kenyereket és bort (és ő a Magasságos Isten papja volt). És megáldotta **Ávrámot** és mondta..."

Az a tény, hogy a héber változatban a kifejezett tárgy kihagyott, míg a görög Septuagintában ki van írva, nagyon világosan mutatja, hogy a héber az eredeti, szerkesztetlen szöveg, és hogy a görög Septuaginta másodkézből származó, értelmezett fordítás.[a]

Most nézzünk meg egy hasonló példát a kifejezett tárgy kihagyásra Jehudá héber levelében, szembeállítva a görög változattal:

Júdás 25. vers:

Oo.1.32:

"לזה תהיה כבוד ותפארת ומלכות מעולם ועד עולם אמן"

= "**neki** egyen tisztelet és dicsőség és királyság, öröktől fogva és mindörökké[b], ámein!"[c]

---

a Figyeljük meg, hogy ez az érv különösen erős olyan szövegkörnyezetben, ahol könnyen félreértéshez vezethet, ha az adott tárgy (objektum) nincs kifejtve – mint például a fentebb bemutatott 1Mózes 14. esetében. Ha nincs egyértelműség, a fordítók általában hajlamosak magyarázó kiegészítést beilleszteni.

b Egy héber idióma, amely gyakran azt jelenti: „örökkön örökké" – lásd például Jer. 7:7, 25:5; 1Krón. 16:36; Neh. 9:5; Zsolt. 41:14(13), 103:17, 106:48.

c Amikor a héber „אָמֵן" (ámein) szót határozószóként használják, jelentése: „bizonyára" vagy „valóban".

Bizánci görög: "μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν, δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν."

= "**az egyetlen bölcs Istennek, a mi Megváltónknak** legyen dicsőség és felség, uralkodás és hatalom, most és minden örökkévalóságon át. Ámen."

A görög változat pótolja a kifejezett "**az egyetlen bölcs Isten, a mi Megváltónk**" alanyt, ahol a héber kihagyva van, és egyszerűen "neki" áll. Ismét eltérések vannak a különböző görög kéziratok között e vers pontos megfogalmazása tekintetében:

Júdás 25. vers:

Bizánci MT: "μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν"

= "az egyetlen bölcs Istennek, a mi Megváltónknak"

Minuszkula 1175: "μονω σοφω σωτηρι ημων"

= "az Egyetlen Bölcsnek, a mi Megváltónknak"[a]

Több híres görög kézirat:[b] "μονω θεω σωτηρι ημων δια ιησου χριστου του κυριου ημων"

= "az egyetlen Istennek, a mi Megváltónknak a mi Urunk Jézus Krisztus által"

a Vagy esetleg: „a mi egyetlen bölcs Megváltónknak."
b Például: Codex Sinaiticus, Codex Alexandrinus, Codex Vaticanus stb. A szír Pesitta és a latin Vulgata szövegei szintén nagyon hasonló megfogalmazást használnak.

Papyrus 72: "μονω θεω ημων αυτω δοξα... δια ιησου χριστου του κυριου[a] ημων αυτω δοξα"

= "a mi egyetlen Istenünknek, neki legyen dicsőség... a mi Urunk Jézus Krisztus által, neki legyen dicsőség"

Ezek a változatok nyilvánvalóan különböző fordítók/szerkesztők értelmezését képviselik.[b]

A héber olvasat egyszerűen "neki" áll, és különböző értelmezők/fordítók pótolták a kifejezett alanyt, ahogy a legjobbnak látták. A szír Pesitta és a latin Vulgata szintén beszúrja a kifejezett tárgyat, a görög alapján.

Ez ismét azt mutatja, hogy a nem értelmezett héber olvasat az eredeti[c], és a különböző eltérő görög és görög alapú olvasatok értelmezett, másodkézből származó fordítások.

Ahogy a héber Jelenések és Jakab könyveknél, ez a Júdás héber változata meglepő mértékű hitelességet mutat, amelyet nem lehet visszanyerni a görög, arámi vagy latin változatokból. Ezért arra következtethetünk, hogy ez a héber szöveghagyomány

a Az adott kézirat „κωώ" alakot tartalmaz – ez arra utal, hogy a „ω" egyszerűen hibásan került be.

b Nyilvánvaló, hogy a különböző görög olvasatok nem lehetnek mind eredetiek. Hogyan jöttek létre ezek az eltérő görög változatok? Ha az úgynevezett „eredeti görög" szövegben szerepelt volna egy kifejtett tárgy, nem lenne várható, hogy ilyen mértékű változatosság jelenjen meg a későbbi másolatokban. Ha viszont az eredeti szöveg nem tartalmazta az kifejtett alanyt, akkor érthető, hogy a különböző másolók és fordítók megpróbálták tisztázni a homályt – és természetesen különféle megfogalmazásokkal álltak elő. A görög nyelvi elsőbbség hívei számára sajnálatos módon nincs ismert görög kézirat, amelyben a Júdás 25. versében az explicit tárgy hiányozna.

c A Júdás 25. versének héber olvasata az Oo.1.32 kéziratban az egyetlen olyan változat, amely alapként szolgálhat, és amelyből az összes többi verzió származtatható.

pontosabban őrizte meg Júdás levelének eredeti szövegét, mint a görög, arámi és latin változatok.

Ezek az egyedi olvasatok és fontos kihagyási példák a héber változatban azt jelzik, hogy Júdás görög szövege az eredeti héber szövegből lett lefordítva, hozzáadott értelmezésekkel és bővítésekkel.

Válogatott bibliográfia

Az alábbi források hasznosnak bizonyultak e könyv elkészítése során. Ugyanakkor nem értünk egyet a szerzőkkel, és nem támogatjuk az alább felsorolt művek tartalmát.

Alan E. Brooke, Norman McLean et al., *Critical Apparatus to the Cambridge Edition of the Greek Septuagint* (Szövegkritikai segédlet a görög Septuaginta Cambridge-i kiadásához), Electronic Text digitized by Matthew T. Williams and Nathan Smith, 2010.

Alexander Roberts, *Greek, the Language of Christ and His Apostles* (A görög, Krisztus és apostolainak nyelve), Longmans Green and Co., 1888.

– *A Short Proof that Greek was the Language of Christ* (Rövid bizonyíték arra, hogy a görög volt Krisztus nyelve), Alexander Gardner Publishers, 1893.

Alfred Rahlfs, *Septuaginta* (Septuaginta), 2nd ed., Deutsche Bibelgesellschaft, 2006.

A. T. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research* (A görög Újszövetség nyelvtana a történeti kutatás fényében), Broadman Press, 1934.

Barbara Aland, Kurt Aland et al., *Novum Testamentum Graece, 28th revised edition* (Görög Újszövetség, 28. javított kiadás), Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.

B. Blayney et al., *The Treasury of Scripture Knowledge* (A Szentírás ismeretének tárháza), Macdonald Publishing Company, 1982.

Bill Warren, *The Center for New Testament Textual Studies: NT Critical Apparatus*, 3rd ed. (CNTTS 3) (Az Újszövetségi Szövegkritikai Tanulmányok Központja: Újszövetségi kritikai

apparátus, 3. kiadás), the New Orleans Baptist Theological Seminary, 2021.

Bruce M. Metzger, *Manuscripts of the Greek Bible: An Introduction to Greek Paleography* (A görög Biblia kéziratai: Bevezetés a görög paleográfiába), Oxford University Press, corrected ed., 1991.

– *A Textual Commentary on the Greek New Testament* (Szövegkritikai kommentár a görög Újszövetséghez), 2nd ed., United Bible Societies, 1994.

Chaim Rabin, *Hebrew and Aramaic in the first Century* (Héber és arámi az első században), in *The Jewish People in the First Century* (A zsidó nép az első században), vol. 2, Fortress Press, 1976.

Constantin von Tischendorf et al., *Novum Testamentum Graece* (Görög Újszövetség), Giesecke and Devrient, 1869–1894.

Craig A. Evans and Stanley E. Porter, *Dictionary of New Testament Background* (Az Újszövetség háttérszótára), InterVarsity Press, 2000.

Daniel B Wallace, *Center for the Study of New Testament Manuscripts* (Az Újszövetségi Kéziratok Tanulmányozásának Központja), manuscripts.csntm.org.

Daniel Machiela, *A Handbook of the Aramaic Scrolls from the Qumran Caves* (Az arámi qumráni barlangtekercsek kézikönyve), Brill, 2023.

David J. A. Clines, *The Concise Dictionary of Classical Hebrew* (A klasszikus héber tömör szótára), Sheffield Phoenix Press, 2009.

E. A. Sophocles, *A Catalog of Greek Verbs* (Görög igék katalógusa), Huntington Hartford, 1844.

Earnest Klein, *A Comprehensive Etymological Dictionary of the Hebrew Language for Readers of English* (A héber nyelv átfogó

etimológiai szótára angol olvasók számára), Carta Israel Map and Publishing Company, 1987.

Eep Talstra, *The ETCBC (WIVU) Linguistic Database* (Az ETCBC (WIVU) nyelvészeti adatbázis), the Free University of Amsterdam, Werkgroep Informatica, 2014.

Eldon Jay Epp and Gordon D. Fee, *Studies in the Theory and Method of New Testament Textual Criticism* (Tanulmányok az újszövetségi szövegkritika elméletéről és módszeréről), Eerdmans, 1993.

Eliezer Ben Yehudah, *Complete Dictionary of Ancient and Modern Hebrew* (Az ókori és modern héber teljes szótára) (17 volumes), Hozaa-La'Or Le Zecher Eliezer Ben-Yehuda, 1908-1958.

Emanuel Tov et al., *Textual Criticism of the Hebrew Bible* (A héber Biblia szövegkritikája), 3rd ed., Fortress Press, 2012.

– *Textual Criticism of the Hebrew Bible, Qumran, Septuagint: Collected Essays* (A héber Biblia szövegkritikája, Qumrán, Septuaginta: összegyűjtött tanulmányok), vol. 3, Brill, 2015.

– *Hebrew Bible, Greek Bible, and Qumran, Collected Essays* (Héber Biblia, görög Biblia és Qumrán: összegyűjtött tanulmányok), Mohr Siebeck, 2008.

– *The Nature and Background of Harmonizations in Biblical Manuscripts* (A bibliai kéziratok harmonizációinak természete és háttere), in *Journal for the Study of the Old Testament* (Az Ószövetség tanulmányozásának folyóirata), vol. 31, 1985.

– *The Harmonizing Character of the Septuagint of Genesis 1-11* (A Septuaginta 1-11. fejezet harmonizáló jellege), in *Die Septuaginta Text, Wirkung, Rezeption* (A Septuaginta szövege, hatása, recepciója), vol. 4, Mohr Siebeck, 2014.

– *The Greek and Hebrew Bible: Collected Essays on the Septuagint* (A görög és héber Biblia: összegyűjtött tanulmányok a Septuagintáról), Brill, 1999.

– *The Text-Critical Use of the Septuagint in Biblical Research* (A Septuaginta szövegkritikai felhasználása a bibliai kutatásban), 3rd ed., Eisenbrauns, 2015.

– *The Revised CATSS Hebrew/Greek Parallel Text* (A felülvizsgált CATSS héber/görög párhuzamos szöveg), OakTree Software, 2009.

E. S. Drower and R. Macuch, *A Mandaic Dictionary* (Mandeus szótár), Oxford University Press, 1963.

Evert Van Emde Boas et al., *Cambridge Grammar of Classical Greek* (A klasszikus görög cambridge-i nyelvtana), Cambridge University Press, 2019.

F. H. A. Scrivener, *The New Testament in the Original Greek* (Az Újszövetség eredeti görögül), Cambridge University Press, 1881.

Franz J. Delitzsch, *The Books of the New Testament, Translated from the Greek Tongue to the Hebrew Tongue* (Az Újszövetség könyvei, görögről héber nyelvre fordítva), (various editions and publishers), 1877-1892.

F. W. Gesenius, *Gesenius' Hebrew Grammar: Second English Edition* (Gesenius héber nyelvtana: második angol kiadás), Clarendon Press, 1910.

Geoffrey Khan, *Encyclopedia of Hebrew Language and Linguistics* (A héber nyelv és nyelvészet enciklopédiája), 4 volumes, Brill, 2013.

George A. Kiraz, *Syriac New Testament Peshitta* (Szír újszövetségi Peshitta), based on the SEDRA 3 database, OakTree Software, 2006.

– *Syriac Curetonianus Gospels* (Szír Curetonianus evangéliumok), OakTree Software, 2006.

– *Syriac Sinaiticus Gospels* (Szír Sinaiticus evangéliumok), OakTree Software, 2006.

– *Analytical Lexicon of the Syriac New Testament* (A szír Újszövetség analitikus lexikona), Logos Research Systems, 2003.

George Gabel, *The Text of Hebrews in GA 1739, in Selected Other Greek Manuscripts, and in Works of Origen: Preliminary Quantitative Assessments* (A Zsidókhoz írt levél szövege a GA 1739-ben, más görög kéziratokban és Origenész műveiben: előzetes mennyiségi értékelések), in *The New Testament in Antiquity and Byzantium* (Az Újszövetség az ókorban és Bizáncban), De Gruyter, 2019.

George Howard, *The Hebrew Gospel of Matthew* (Máté héber evangéliuma), Mercer University Press, 2005.

Gerhard Kittel et al., *Theological Dictionary of the New Testament* (Az Újszövetség teológiai szótára), Eerdmans, 1964.

G. K. Beale, *The Book of Revelation: A Commentary on the Greek Text* (A Jelenések könyve: kommentár a görög szöveghez), New International Greek Testament Commentary, Eerdmans, 1999.

Grant R. Osborne, *Revelation: Baker Exegetical Commentary on the New Testament* (Jelenések: Baker egzegétikai kommentár az Újszövetséghez), Baker Academic, 2002.

H. C. Hoskier, *Concerning the Text of the Apocalypse, Collations of All Existing Available Greek Documents* (Az Apokalipszis szövegéről, az összes rendelkezésre álló görög dokumentum összevetése), Bernard Quaritch, 1929.

Henry Barclay Swete, *The Apocalypse of St. John* (Szent János Apokalipszise), 2d. ed., Macmillan, 1907.

– *The Old Testament in Greek According to the Septuagint* (Az Ószövetség görögül a Septuaginta szerint), Cambridge University Press, 1909.

H. J. Schonfield, *An Old Hebrew Text of St. Matthew's Gospel* (Szent Máté evangéliumának régi héber szövege), T. and T. Clark, 1927.

Isaac Salkinson and C. D. Ginsburg, *The New Testament, A New Translation from the Greek Tongue to the Hebrew Tongue* (Az Újszövetség, új fordítás görögről héber nyelvre), The Society for Distributing Hebrew Scriptures, revised ed., 2004.

Jacob Elon Conner, *Christ Was Not a Jew* (Krisztus nem volt zsidó), independently published, 1936.

J. Alan Groves Center for Advanced Biblical Research, *Hebrew Masoretic Text with Westminster Hebrew Morphology* (Héber maszoretikus szöveg Westminster héber morfológiával), 1991-2016.

J. A. L. Lee, *Translations of the Old Testament, Greek* (Az Ószövetség fordításai, görög), in *Handbook of Classical Rhetoric in the Hellenistic Period, 330 B.C.-A.D. 400* (A klasszikus retorika kézikönyve a hellenisztikus korban, Kr. e. 330 – Kr. u. 400), ed. S. E. Porter, Brill, 2001.

James Barr, *Which Language did Jesus Speak? – Some Remarks of a Semitist* (Melyik nyelven beszélt Jézus? – Egy szemitista megjegyzései), University of Manchester, John Rylands Library, 1970.

Jean Carmignac, *The Birth of the Synoptic Gospels* (A szinoptikus evangéliumok születése), translated from French by Michael J. Wrenn, Franciscan Herald Press, 1987.

J. F. Elwolde, *Hebrew, Biblical and Jewish* (Héber, bibliai és zsidó), in *Encyclopedia of Language and Linguistics* (A nyelv és nyelvészet enciklopédiája), ed. K. Brown, vol. 5, Elsevier, 2006.

J. F. Walvoord and R. B. Zuk, *The Bible Knowledge Commentary: An Exposition of the Scriptures* (A Biblia ismeretének kommentárja: a Szentírás magyarázata), vol. 2, Victor Books, 1983.

J. K. Elliott, *A Bibliography of Greek New Testament Manuscripts* (A görög újszövetségi kéziratok bibliográfiája), 3rd ed., Brill, 2015.

J. M. Harden, *Dictionary of the Vulgate New Testament* (A Vulgata Újszövetség szótára), Macmillan, 1921.

John Gwynn, *The Apocalypse of St. John, in a Syriac Version Hitherto Unknown* (Szent János Apokalipszise, egy eddig ismeretlen szír változatban), Hodges Figgis and Co., 1897.

Joseph Ezekiel, *A Handbook of Hebrew Abbreviations* (A héber rövidítések kézikönyve), Anglo-Jewish and Vernacular Press, 1887.

Joseph H. Thayer, *Greek-English Lexicon of the New Testament* (Az Újszövetség görög-angol lexikona), American Book Company, 1889.

Juan Hernández Jr., *The Greek Text of Revelation* (A Jelenések görög szövege), in *The Oxford Handbook of the Book of Revelation* (A Jelenések könyvének oxfordi kézikönyve), Oxford University Press, 2020.

K. Elliger and W. Rudolph, *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (Stuttgarti héber Biblia), Deutsche Bibelgesellschaft, 1977.

Kurt Aland and Barbara Aland, *The Text of the New Testament: An Introduction to the Critical Editions and to the Theory and Practice of Modern Textual Criticism* (Az Újszövetség szövege: bevezetés a kritikai kiadásokba és a modern szövegkritika elméletébe és gyakorlatába), Eerdmans, 1989.

L. Cowden Laughlin, *The Solecisms of the Apocalypse* (Az Apokalipszis solecizmusai), C. S. Robinson and Co., 1902.

Leeor Gottlieb, *Targum Chronicles and its Place Among the Late Targums* (Targum Krónikák és helye a késői targumok között), Brill, 2020.

– *Targums WordMap, The Equivalent Project* (Targumok szótérképe, az ekvivalencia-projekt), Israel Science Foundation, OakTree Software, 2019.

Leon Vaganay, *An Introduction to New Testament Textual Criticism* (Bevezetés az újszövetségi szövegkritikába), 2nd ed., University of Cambridge, 1991.

Ludwig Koehler and Walter Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (Az Ószövetség héber és arámi lexikona), Brill, 1994-2000.

Marcus Jastro, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature* (A targumok, a Talmud Babli és Jerushalmi, valamint a midrás irodalom szótára), 2 volumes, Luzac and Co., 1903.

Martin Abegg, *Kaufmann Mishna, Based Upon the Kaufmann A 50 Manuscript* (Kaufmann Misna, a Kaufmann A 50 kézirat alapján), OakTree Software, 2009.

– *Judean Desert Manuscripts* (Júdeai sivatagi kéziratok), OakTree Software, 2016.

– *Qumran Non-Biblical Manuscripts* (Qumráni nem bibliai kéziratok), OakTree Software, 1999-2009.

– *Dead Sea Scrolls Biblical Corpus* (A Holt-tengeri tekercsek bibliai korpusza), OakTree Software, 2009.

Martin Abegg, Jerome Lund et al., *Syriac Peshitta (Old Testament)* (Szír Peshitta (Ószövetség)), OakTree Software, 2022.

Martin Heide, *Die Syrische Apokalypse oder Offenbarung an Johannes. Kritische Edition der Harklensischen Textzeugen, Studien zum Text der Apokalypse II* (A szír Apokalipszis vagy Jelenések Jánosnak. A harklénsziai szövegtanúk kritikai kiadása, tanulmányok az Apokalipszis szövegéről II.), De Gruyter, 2017.

Maurice A. Robinson et al., *The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform* (Az Újszövetség eredeti görögül: bizánci szövegforma), Chilton Book Publishing, 2005.

– *Elzevir Textus Receptus (1624) with morphology* (Elzevir Elfogadott szöveg (1624) morfológiával), Logos Research Systems, 2002.

M. H. Segal, *A Grammar of Mishnaic Hebrew* (A Misna héber nyelvtana), Clarendon Press, 1980.

– *Mishnaic Hebrew and its Relation to Biblical Hebrew and to Aramaic* (A misnai héber és viszonya a bibliai héberhez és az arámihoz), in *The Jewish Quarterly Review* (A zsidó negyedéves szemle), 1908.

Michaele Tveedale, *Biblia Sacra Juxta Vulgatam Clementinam* (Szentírás a Kelemen-féle Vulgata szerint), The Bishops' Conference of England and Wales, 2005.

Miguel Pérez Fernández, *An Introductory Grammar of Rabbinic Hebrew* (Bevezetés a rabbinikus héber nyelvtanába), Brill, 1997.

Nigel Turner, *Grammatical Insights into the New Testament* (Nyelvtani betekintések az Újszövetségbe), T. and T. Clark, 1965.

Peter Malik, *P. Beatty III (P47): The Codex, its Scribe, and its Text* (P. Beatty III (P47): a kódex, másolója és szövege), Brill, 2017.

Philip W. Comfort, *The Text of the Earliest New Testament Greek Manuscripts* (A legkorábbi újszövetségi görög kéziratok szövege), 2nd ed., Tyndale House Publishers, 2009.

Ralph W. Klein, *Textual Criticism of the Old Testament, the Septuagint After Qumran* (Az Ószövetség szövegkritikája, a Septuaginta Qumrán után), Fortress Press, 1981.

Robert B. Y. Scott, *The Original Language of the Apocalypse* (Az Apokalipszis eredeti nyelve), The University of Toronto Press, 1928.

Robert Jamieson, A. R. Fausset et al., *A Commentary, Critical and Explanatory on the Whole Bible* (Kritikai és magyarázó kommentár az egész Bibliához), The S. S. Scranton Company, vol. 2, 1871.

Robertus Stephanus, *ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΑΠΑΝΤΑ* (Stephanus' Textus Receptus) (Az Újszövetség teljes szövege – Stephanus Elfogadott szöveg), Lutetiae, 1550.

Robert Weber, Roger Gryson et al., *Biblia Sacra Luxta Vulgatam Versionem* (Szentírás a Vulgata szövegváltozata szerint), Deutsche Bibelgesellschaft, 1994.

Simon J. Kistemaker, *Exposition of the Book of Revelation* (A Jelenések könyvének magyarázata), Baker New Testament Commentary, Baker Book House, 2001.

Staffan Olofsson, *The LXX Version, A Guide to the Translation Technique of the Septuagint* (A LXX változat, útmutató a

Septuaginta fordítástechnikájához), Almqvist and Wiksell Inernational, 1990.

– *Studying the Word Order of the Septuagint: Questions and Possibilities* (A Septuaginta szórendjének tanulmányozása: kérdések és lehetőségek), in *Scandinavian Journal of the Old Testament* (Az Ószövetség skandináv folyóirata), vol. 10(2), 1996.

Stefan Schorch, *The Samaritan Pentateuch, A Critical Edition Maior, vol. 1 Genesis* (A szamaritán Pentateuchus, kritikai főkiadás, 1. kötet: Genezis), De Gruyter, 2021.

– *The Samaritan Pentateuch, A Critical Edition Maior, vol. 3 Leviticus* (A szamaritán Pentateuchus, kritikai főkiadás, 3. kötet: Levitikus), De Gruyter, 2018.

Stephen A. Kaufmann et al., *Targum Onkelos; Targum Johnathan; Targum Writings; Targum Neofiti; Targum Pseudo Johnathan; Targum Eshter Sheni; Targum Fragments; Targum Cairo Geniza* (Targum Onkelos; Targum Jonatán; Targum iratok; Targum Neofiti; Targum Pseudo Jonatán; Targum Eszter Seni; Targum töredékek; Targum Kairói Geniza), The Complete Aramaic Lexicon (CAL) Project, OakTree Software, 2008-2014.

– *Targum Lexicon, The Complete Aramaic Lexicon (CAL) Project* (Targum lexikon, a teljes arámi lexikon projekt), Logos Research Systems, 2005.

The Friedberg Jewish Manuscript Society (A Friedberg Zsidó Kézirat Társaság), (transcriptions and/or photos of more than 100,000 Jewish manuscript fragments), fims.genizah.org.

The International Collection of Digitized Hebrew Manuscripts (Ktiv) (A digitalizált héber kéziratok nemzetközi gyűjteménye (Ktiv)),

National Library of Israel, www.nli.org.il/en/discover/manuscripts/hebrew-manuscripts.

The Leon Levy Dead Sea Scrolls Digital Library (A Leon Levy Holt-tengeri tekercsek digitális könyvtára), Israel Antiquities Authority, www.deadseascrolls.org.il.

The Modern Hebrew New Testament (A modern héber Újszövetség), The Bible Society in Israel, 2010.

The New Testament Virtual Manuscript Room (INTF) (Az Újszövetség virtuális kéziratszobája (INTF)), University of Münster, ntvmr.uni-muenster.de.

The Oxford Textus Receptus: Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, Novum Testamentum Accedunt Parallela S. Scripturae Loca Vetus Capitulorum Notatio Canones Eusebii (Az Oxfordi Elfogadott szöveg: Az Újszövetség, az Ószövetség párhuzamos helyeivel, a fejezetek régi jelölésével és Euszebiosz kánonjaival), Typographeo Clarendoniano, 1873.

Thomas R. Schreiner, *1, 2 Peter, Jude, The New American Commentary* (1-2 Péter, Júdás, az Új Amerikai Kommentár), Broadman and Holman Publishers, 2007.

Tommy Wasserman, *The Epistle of Jude: Its Text and Transmission* (Júdás levele: szövege és hagyományozása), Almqvist and Wiksell, 2006.

William Arndt et al., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (Az Újszövetség és más korai keresztény irodalom görög-angol lexikona), University of Chicago Press, 2000.

William D. Mounce, *Basics of Biblical Greek Grammar* (A bibliai görög nyelvtan alapjai), 2nd ed., 2003.

William L. Holladay, *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (Az Ószövetség tömör héber és arámi lexikona), Brill, 1971.

William Whiston, *The Works of Josephus: Complete and Unabridged* (Josephus művei: teljes és rövidítetlen kiadás), Hendrickson, 1996.

Yaacov Weinberger, Aviezri Fraenkel et al., *The Bar Ilan Responsa Project – The Largest Torah Literature Database* (A Bar Ilan Rabbinikus Döntések Projektje – a legnagyobb Tóra-irodalmi adatbázis), www.responsa.co.il.

Jehudá 24-25: „Hisz ő, aki képes megőrizni titeket kételkedés nélkül, és minden bűn nélkül az Úr elé állítani titeket, annak legyen tisztelet és dicsőség és királyság, örökkévalóságtól örökkévalóságig, ámén!”